

MARIA TERESA FERRER I MALLOL*
CARLES VELA AULESA**

**UN MERCADER ITALIÀ A LA CORT
CATALANOARAGONESA:
LUCHINO SCARAMPI*****

RESUM

Luchino Scarampi no fou un més dels molts mercaders italians establerts a la Corona d'Aragó, sinó que hi destaca com a mercader, banquer i diplomàtic al servei dels reis Joan I i Martí l'Humà, fins al punt que va esdevenir un dels principals creditors del rei i un personatge de primer ordre en els cercles de poder de la Corona. L'article aporta un ampli recull de documents, precedits per un estudi introductori que permet una primera aproximació a l'activitat d'aquest mercader d'Asti a la Corona d'Aragó, a Avinyó i a Gènova, en les facetes de mercader, banquer, ambaixador i polític.

PARAULES CLAU: *Asti, Barcelona, Corona d'Aragó, Gènova, Avinyó, mercaders, banquers, ambaixadors, banca, comerç, diplomàtica, poder reial*

* Institut d'Estudis Catalans.

** Institució Milà i Fontanals. CSIC.

*** Aquest treball s'inscriu en el marc del projecte de recerca aprovat i finançat pel Ministeri de Ciència i Innovació (MICINN) titulat «La Corona d'Aragó a la Mediterrània tardomedieval. Interculturalitat, mediació, integració i transferències culturals» (HAR2010-16361), així com en el grup de recerca consolidat «La Corona catalanoaragonesa, l'Islam i el món mediterrani (CAIMM)» (2009 SGR 1452), ambdós dirigits per Roser Salicrú i Lluç. Hem d'agrair l'ajut prestat per Gemma Ros Galimany en la digitalització dels documents transcrits en apèndix.

Abreviatures emprades, a més de les habituals: ACA = Arxiu de la Corona d'Aragó; AHCB = Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona; AHPB = Arxiu Històric de Protocols de Barcelona; ASG = Archivio di Stato di Genova; ASP = Archivio di Stato di Palermo; ASV = Archivio Segreto Vaticano; C = Cancelleria; cr = Cartes Reials; d. = diners; fl. = florins; ll./ll.b. = lliures/lliures barceloneses; MR = Mestre Racional; RP = Reial Patrimoni; s./s.b. = sous/sous barcelonesos.

Data de recepció: 1 de juliol de 2014 / Data d'acceptació: 16 de gener de 2015

Acta historica et archaeologica mediaevalia, 32 (2014-2015), pàgs. 301-478, ISSN: 0212-2960

DOI: 10.1344/AHM2014-2015.32.7

An Italian merchant in the Catalan-Aragonese Court: Luchino Scarampi

ABSTRACT

Luchino Scarampi was not only one of the many Italian merchants established within the Crown of Aragon, but also was remarkable as a merchant, banker and diplomat in service to the kings John I and Martin the Humane, to the point where he became one of the king's main creditors and a character of the highest order among the circles of power of the Crown. This article presents a broad collection of documents, preceded by an introductory study on the activity of this merchant of Asti in the Crown of Aragon, Avignon and Genoa, in his facets as merchant, banker, ambassador and politician.

KEYWORDS: *Asti, Barcelona, Crown of Aragon, Genoa, Avignon, merchants, bankers, ambassadors, banking, trade, diplomacy, royal power*

Durant tot el segle XIV, els mercaders italians establerts completament o periòdica als països de la Corona d'Aragó, concretament als tres territoris catalans —Catalunya, València i Mallorca—, eren molt nombrosos, sobretot els genovesos, els toscans i els llombards.¹ Res té, doncs, d'estrany la presència a Catalunya d'aquest mercader d'Asti, naturalitzat primer a Gènova i després a Barcelona, anomenat Luchino Scarampi. El que en fa un cas extraordinari i ple d'interès no són les seves activitats mercantils ni tan sols les seves intenses relacions amb els reis —tants d'altres n'hi havia que els venien robes precioses i joiells!—, sinó la seva inserció dins el cercle econòmic i polític que controlà els fils del poder des dels consells del rei Joan I i de la reina Violant. Al llarg d'aquest regnat veiem com Luchino Scarampi formà part de moltes ambaixades reials, especialment al papa i als Anjou, i com prestà grans sumes de diners als reis, per les quals li hagueren de lliurar com a garantia rendes reials que li permeteren, de fet, controlar en bona part les finances de la Corona. A la fi del regnat fou acusat d'un afer molt greu: contractar tropes mercenàries per fer una ràtzia per Catalunya a fi de permetre al seu cercle controlar encara més la situació política. La conseqüència d'aquesta acusació fou la inclusió de Luchino Scarampi entre els encartats en el procés que, immediatament després de la mort de Joan I, s'obrí contra els qui havien estat els seus consellers.²

Malgrat les notícies aportades per Marina Mitjà i Martí de Riquer, molt interessants, calia fer un estudi de Luchino Scarampi en el context dels regnats especialment

1. Maria Teresa FERRER I MALLOL, «Els italians a terres catalanes (segles XII-XV)», *Anuario de Estudios Medievales*, 10 (1980), pàg. 393-467. <http://hdl.handle.net/10261/24688>.

2. Marina MITJÀ, «Procés contra els consellers, domèstics i curials de Joan I, entre ells Bernat Metge», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, xxvii (1957-1958), pàg. 375-417; Bernat METGE, *Obras de Bernat Metge*, a cura de Martí de Riquer, Barcelona, 1959, pàg. *87-*122; Martí de RIQUER, «La primavera de 1396 en Barcelona», *San Jorge. Revista de la Diputació de Barcelona*, 42 (1961), pàg. 44-47.

de Joan I i de Martí l'Humà. M'hi vaig dedicar durant un temps i vaig aplegar molta informació i documentació. Ara, davant la impossibilitat de completar del tot la recerca, he decidit donar a conèixer als estudiosos el material aplegat amb la col·laboració del meu deixeble Carles Vela.

Aquest material, el presentem en un apèndix en forma de regest. No són, ni de bon tros, tots els documents que deuen existir, però permeten conèixer amb força detall la trajectòria vital de Luchino. Per raons d'espai, finalment vam decidir incloure solament els emesos en vida de Luchino en què ell apareixia directament esmentat. Tot i així, s'hi han afegit algunes cartes que, tot i que no hi apareix citat, resultaven imprescindibles per a contextualitzar els seus actes, així com uns pocs documents posteriors a la seva defunció que, per llur contingut, permetien il·lustrar algun aspecte important de la seva vida, com ara la seva família. D'altra banda, alguns documents especialment significatius s'ofereixen en transcripció íntegra. L'apèndix va precedit d'un estudi introductori en què assagem una primera aproximació a la seva biografia.

Un estudi més a fons, situant la figura de Luchino Scarampi en el seu context, l'hem hagut de deixar per a una altra ocasió o per als investigadors que reprenguin l'estudi d'aquest interessant mercader italià.

LA FAMÍLIA SCARAMPI

Els Scarampi eren originaris d'Asti, ciutat del Piemont, però a Europa eren considerats llombards, potser perquè eren súbdits dels Visconti de Milà. Sembla que, des de ben aviat, es dedicaren al comerç i a la banca; mercadejaren a França, d'on foren expulsats, amb altres italians, el 1353.³

Podria ser que, després de la seva expulsió de França, els Scarampi haguessin desviat la seva activitat cap a la Corona catalanoaragonesa, però no tenim documentada per ara la presència de cap Scarampi fins a un guiatge concedit pel rei Pere el Cerimoniós a Bartolomeo Scarampi, germà de Luchino, el 1373.⁴ El guiatge fou renovat el 1375 i ampliat al mateix Luchino i a dos germans més, Jacopo i Francesco.⁵ Tots ells eren llavors ciutadans de Gènova, ciutat en la qual Luchino està documentat, almenys, des de 1370.⁶

Segons un arbre genealògic que em fou comunicat fa anys, gentilment, pel senyor Giancarlo Liebert, de Torí, que estudiava els Scarampi, Luchino era fill de Petrino, que el 1339 pertanyia al Gran Consell d'Asti. Luchino fou l'origen de la branca dels Scarampi de Monale, lloc que comprà a Ubaldo Ubaldini el 1388 per 3.000 ge-

3. Charles DU FRESNE, SIEUR DU CANGE, *Glossarium Mediae et Infimae Latinitatis*, IV, Graz, Akademische Druck, 1954, col. 197.

4. Apèndix, doc. 3.

5. Apèndix, doc. 4.

6. Léone LIAGRE DE STURLER, *Les relations commerciales entre Gênes, la Belgique et l'Outremont d'après les archives notariales génoises (1320-1400)*, II, Brusselles-Roma, Institut Historique Belge de Rome, 1969, doc. 323 i pàg. 427. Cf. també Apèndix, doc. 1 i 2.

novins d'or. Així, doncs, els Scarampi, com altres mercaders i banquers d'Asti, esdevingueren titulars de feus.⁷

Per la nostra documentació, sabem que estigué casat amb Bruneta, que, a la mort del marit, fou curadora del fill i les filles púbers —Petrino, Andretta, Maddalena i Isabella— i tutora dels impúbers —Martino, Benentino, Genta i Margherita—. ⁸ Com que Luchino morí sense fer testament, el succeïren tots els seus fills per igual. El més gran dels fills era Petrino, que el 1403 tenia 18 anys⁹ i que el 1408 ja era mort,¹⁰ bé que tenia hereus, entre els quals Benentino, segurament el seu germà.¹¹

Luchino tenia diversos germans: Bartolomeo, Jacopo, Francesco i, potser, Ludovico. Bartolomeo segurament era més gran i vingué a terres catalanes abans que Luchino.¹² A més d'aparèixer als guiatges de 1373 i 1375, tenim constància que tornà a Gènova amb els seus cavalls i criats i que obtingué un salconduit reial per a aquest viatge l'any 1378.¹³ Les anades i vingudes de Gènova sembla que eren freqüents: el 1379 tornava a ser a Barcelona,¹⁴ el febrer de 1380 obtenia un salconduit de retorn a Gènova¹⁵ i l'agost del mateix any el trobem de nou a Barcelona venent unes perles a la reina.¹⁶ Devia romandre a la Ciutat Comtal fins al 1381,¹⁷ però a partir de 1382 sembla que no hi residia, ja que el representava el seu germà Luchino.¹⁸ Jacopo, en canvi, només ens apareix en el guiatge de 1375,¹⁹ mentre que Francesco o Franceschino, que també hi surt, continuà mercadejant a la Corona catalanoaragonesa i participà activament en els negocis de Luchino.²⁰ Després de la mort de Luchino i d'una sentència arbitral amb els seus hereus, obtinguda a Asti, Francesco, que seguia residint a Barcelona, es féu amb la meitat dels béns del seu difunt germà, especialment la meitat del censal que tenien tots dos, vinculat al famós contracte dit de Luchino Scarampi i Francesc Deudé.²¹ Finalment, un Ludovico que el 1386 és esmentat com a procurador de Luchino a Saragossa²² també devia ser un germà.

7. Alessandra SISTO, *Banchieri-feudatari subalpini nei secoli XII-XIV*, Torí, 1963, pàg. II, 14-15 i 31.

8. Apèndix, doc. 385.

9. ACA, RP, MR, reg. 2507, f. 29v.

10. ACA, RP, MR, reg. 2512, f. IIr-XVIIr (1408, abril, 3).

11. Informació del senyor Giancarlo Liebert.

12. Apèndix, doc. 3.

13. Apèndix, doc. 8 i 9.

14. Apèndix, doc. 12 i 13.

15. Apèndix, doc. 14.

16. Apèndix, doc. 20.

17. Apèndix, doc. 26.

18. Apèndix, doc. 30; també doc. 41, 43, III i 164.

19. Apèndix, doc. 4.

20. Apèndix, doc. 4, 6, 92, 94-96, 102, 106-108, 208, 224, 255, 273-278, 281-283, 285-286, 295, 306, 315, 321, 324, 332-333, 338-339, 357 i 384-386. També Josep Maria ROCA, *La reyna empordanesa*, Barcelona, Imp. de la Casa de Caritat, 1925, pàg. 149.

21. Apèndix, doc. 384 i 385; ACA, RP, MR, reg. 2509, f. 77r (1406) i ibídem, reg. 2511, f. 79v-81r (1407-1408).

22. Apèndix, doc. 62.

També trobem vinculat a la Corona d'Aragó un cosí germà de Luchino, anomenat Bartolomeo Scarampi com el germà, però amb el qual no es pot confondre —els noms es repetien molt a la família—. El cosí tenia certes dificultats en uns negocis al ducat de Borgonya el 1391 i hi aconseguí la mediació de la reina Violant de Bar.²³ Segurament també era aquest Bartolomeo qui, com a burgès d'Avinyó, obtingué del rei Joan un guiatge juntament amb Luchino, Francesco i altres mercaders oriünds d'As-ti.²⁴ En aquest guiatge, hi apareix un altre parent de Luchino vinculat a la Corona d'Aragó, Corrado o Corradino dal Ponte, aleshores burgès d'Avinyó i al qual, en una carta del rei Joan del 21 de juliol de 1393, s'anomenava soci i cunyat de Luchino.²⁵

LUCHINO SCARAMPI, CIUTADÀ DE GÈNOVA, PRESENT EN TERRES CATALANES

Com molts altres llombards i, com hem vist, almenys des de 1370, Luchino Scarampi s'establí a Gènova, que era la sortida natural al mar de la Llombardia i la primera escala del seu comerç cap a l'exterior.

Gairebé al mateix temps que és documentat a Gènova, el trobem també en terres catalanes. Si bé l'any 1373 no apareix encara en el guiatge atorgat pel rei Pere el Cerimoniós al seu parent Bartolomeo Scarampi, a Oberto Tonso i a Pietro Clerc o Clergue,²⁶ sí que el trobem en la renovació d'aquest guiatge el 1375.²⁷ No hi trobem, en canvi, Pietro Clerc, que havia mort mentrestant i del qual fou marmessor, precisament, Luchino, que hagué d'afrontar els dubtes dels revisors dels comptes del dispensar de l'infant Martí, Bartomeu de Bonany, per la compra d'una caixa de fil d'or.²⁸

Els mateixos beneficiaris reberen un nou guiatge el 15 de gener de 1378 per quatre anys a partir de la finalització del salconduit anterior. Era vàlid fins i tot en cas que esclatés una guerra amb Gènova, bé que aleshores ho seria només durant sis mesos per a les persones i un any per als béns a partir de la declaració de la guerra. És interessant el detall que, malgrat el ciutadanatge genovès, els beneficiaris havien de pagar un drap d'or cada any per Nadal,²⁹ com els llombards o els toscans.³⁰

La situació de revolta permanent dels jutges d'Arborea, que el rei Pere el Cerimoniós no podia controlar, fou causa de greus dificultats per als mercaders. La penúria financera del rei, provocada per les guerres precedents amb Gènova i amb Castella, li impedia proveir amb regularitat el pagament de les tropes i els vaixells que defensaven Sardenya. Per a pagar aquestes despeses indispensables, els oficials reials a l'illa optaven pel dret de decomís per necessitat de guerra i prenen mercaderies de pas per l'illa,

23. Apèndix, doc. 175 i 178.

24. Apèndix, doc. 208.

25. Apèndix, doc. 224; vegeu també doc. 165, 171-173, 185, 204, 208 i 295 i, *infra*, nota 187.

26. Apèndix, doc. 3.

27. Apèndix, doc. 4.

28. Apèndix, doc. 5.

29. Apèndix, doc. 6.

30. Maria Teresa FERRER I MALLOL, «Els italians...», *op. cit.*, pàg. 402-404.

o de vaixells que hi feien desviar des de les mars properes i les venien; amb aquests recursos pagaven els soldats. Les víctimes de les confiscacions obtenien documents acreditatius per després poder reclamar al rei el valor de les mercaderies comissades.

Luchino Scarampi també patí una d'aquestes confiscacions: la meitat d'una càrrega consistent en vuit bales d'anyins, dues bales d'anyins afaitats, vuit bales de bol-drons i trenta-dues saques de llana que havien estat carregades a València al pàmfil de Tommaso di Cassino, que fou pres als mars de Còrsega per la galera patronejada per Andreu Despuig, que s'ocupava de la defensa dels mars de Sardenya, el juny de 1377.³¹ El pàmfil fou portat a l'Alguer i la seva càrrega fou venuda, almenys en part, per tal de pagar el salari de la tripulació de la galera. Un cop sabuda la notícia, Luchino Scarampi protestà prop del rei Pere, el qual, el 16 de març de 1378, encarregà al governador del cap de Logudor, al nord de Sardenya, que s'informés d'aquest fet per testimonis i que li enviés la informació, amb la relació de béns presos i preus de venda i dels diners que arribaren al fisc, de manera que ell pogués fer justícia a Luchino Scarampi.³² També el seu germà Bartolomeo Scarampi havia resultat afectat en aquesta presa i fou procurador dels genovesos damnificats per aquesta confiscació d'una nau a l'Alguer, almenys des de 1381, càrrec que fou després traspassat a Luchino, que ja actuava en nom dels damnificats l'any 1382.³³

Aquest mateix incident tingué encara repercussions més negatives per a Luchino Scarampi, ja que havia assegurat a Barcelona, juntament amb Battista Barcar, grana carregada a València per Andrea Proansa, factor d'Andrea di Tissio, en el mateix pàmfil de Tommaso di Cassino, amb destinació a Pisa. L'assegurança pujava a un total de 400 ll.b., equivalents a 800 fl. d'or d'Aragó. El contracte fou fet a Barcelona el 2 de juny de 1377 i és el més antic fet a Barcelona, conservat en còpia en el procés que s'obrí a Marsella per la confiscació de la grana. L'assegurança fou pagada per Bartolomeo Scarampi, germà de Luchino, cosa que demostra que eren socis. El procés conté també altres documents relacionats amb la captura del pàmfil de Tommaso di Cassino.³⁴

31. Arcadi GARCIA I SANZ i Maria Teresa FERRER I MALLOL, *Assegurances i canvis marítims medievals a Barcelona*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1983, doc. 70, pàg. 387-405. Cf. també Apèndix, doc. 13.

32. Apèndix, doc. 7. Sobre les confiscacions per necessitat de guerra: Maria Teresa FERRER I MALLOL, «Corso y piratería entre Mediterráneo y Atlántico en la Baja Edad Media», a *La Península Ibérica entre el Mediterráneo y el Atlántico. Siglos XIII-XV, V Jornadas Hispano-Portuguesas de Historia Medieval (Cádiz 1-4 abril 2003)*, Sevilla-Cádiz, Diputación de Cádiz. Servicio de Publicaciones - Sociedad Española de Estudios Medievales, 2006, pàg. 255-322, concretament pàg. 293-294, <http://hdl.handle.net/10261/23799> [consulta: 3/6/2014]. Sobre la difícil situació a Sardenya, Maria Teresa FERRER I MALLOL, «La conquesta de Sardenya i la guerra de cors mediterrani», a *Els catalans a Sardenya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1985, pàg. 35-40, <http://hdl.handle.net/10261/26148> [consulta: 3/6/2014]; Maria Teresa FERRER I MALLOL, «Barcelona i la política mediterrània catalana: el Parlament de 1400-1401», a *XIV Congreso di Storia della Corona d'Aragona (Sassari-Alghero, 1990). La Corona d'Aragona in Italia (secc. XIII-XVIII. 2. Presenza ed espansione della Corona d'Aragona in Italia (secc. XIII-XV)*, 1, Sàsser, Carlo Delfino, 1995, pàg. 427-443, <http://hdl.handle.net/10261/25209> [consulta: 3/6/2014].

33. Apèndix, doc. 26 i 112.

34. Arcadi GARCIA I SANZ i Maria Teresa FERRER I MALLOL, *Assegurances i canvis...*, op. cit., doc. 70, pàg. 387-405. Cf. també Apèndix, doc. 13.

D'altra banda, també resultà perjudicat per la presa del pàmfil patronejat per Antoni Figuerola, on havia carregat mercaderies, per part de la galera armada de Càller, patronejada per Nicolau Pujalt, als mars de Provença. El valor de les mercaderies perdudes pujava a 1.669 ll. 1 s. 4 d.³⁵

El pagament de la indemnització per aquestes confiscacions a Sardenya s'allargà molt en el temps i es troba força documentació sobre aquests afers.³⁶

LA INTERVENCIÓ DE LUCHINO SCARAMPI EN LES RELACIONS AMB GÈNOVA

El 1379 ja devia fer temps que Luchino havia adquirit el ciutadanatge genovès perquè figura en un càrrec d'importància dins el Comú, el de jutge per valorar, de part genovesa, juntament amb Damiano Cattaneo, els danys causats per catalans a genovesos en temps de pau, segons el que havia establert la pau de 1378 entre tots dos estats; els dos jutges genovesos havien de ser designats pel rei Pere i els dos catalans per Gènova; el nomenament de Luchino denota que el rei Pere el Cerimoniós ja el coneixia i el considerava persona fiable.³⁷ S'han conservat algunes resolucions d'aquests dos jutges sobre alguns incidents.³⁸

Pere el Cerimoniós considerava Luchino Scarampi tan fiable que ell mateix i Damiano Cattaneo foren pregats de recomanar els afers de la reina Elionor de Xipre a les autoritats genoveses, ja que tornava a les seves terres d'origen de la Corona catalanoaragonesa. El rei Pere demanava que fos ben tractada pels genovesos i que no li fessin fer despeses pel seu trasllat i el dels seus béns, que s'enduria en vaixells, ni pels que romanien a l'illa.³⁹ Recordem que Gènova havia ocupat Famagusta, a Xipre, poc temps abans.⁴⁰

El juliol de 1383, les relacions de la Corona catalanoaragonesa i Gènova no eren bones. Tenim constància que foren confiscats els béns de genovesos a la Corona catalanoaragonesa i que això afectà fins i tot Luchino Scarampi, tan proper a la cort, bé que la situació durà només uns pocs mesos.⁴¹

Poc després s'iniciaren contactes documentats primer per banda genovesa i després per banda catalana. L'any 1384, Luchino Scarampi avançà diners al Comú de

35. Apèndix, doc. 26.

36. Apèndix, doc. 41, 43-45 i 49.

37. Maria Mercè COSTA, «Aspectes de les relacions entre Gènova i la Corona d'Aragó de 1360 a 1380», a *Acti del I Congresso Storico Liguria-Catalogna (Bordighera-Génova, 1969)*, Bordighera, 1974, pàg. 220-234, concretament pàg. 231.

38. Apèndix, doc. 16-19.

39. Apèndix, doc. 15.

40. Cf. sobre l'ocupació i la guerra per aquesta ciutat, en la qual intervingueren alguns catalans, i el retorn de la reina: Maria Teresa FERRER I MALLOL, «La reina Leonor de Chipre y los catalanes de su entorno», a Damien COULON, Catherine OTHEN, Paule PAGÈS i Dominique VALÉRIAN (ed.), *Chemins d'Outre-mer. Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offertes à Michel Balard*, París, Publications de la Sorbonne, 2004, pàg. 311-331.

41. Apèndix, doc. 51-52.

Gènova per pagar un ambaixador, un tal «Montefachono», tramès a la cort catalanoaragonesa.⁴² Entre 1384 i 1385 residí a Barcelona i envià missatgers a Gènova, avançant-ne ell les despeses, per a les negociacions entre Gènova i la Corona d'Aragó.⁴³ A la primavera d'agost havia tornat a Gènova, on fou compensat per aquestes despeses.⁴⁴

El març de 1385, Luchino Scarampi havia vingut de Gènova amb cartes del dux Antoniotto Adorno i el Cerimoniós l'acceptà com un dels negociadors d'un nou tractat de pau.⁴⁵ El maig de 1385 li fou concedit un salconduit reial per anar a Gènova a continuar les negociacions.⁴⁶

El 1386 fou enviat com a ambaixador de Gènova a la Corona catalanoaragonesa, juntament amb el canceller Antonio di Credenza, per negociar un nou tractat de pau.⁴⁷

La pau de 1386 s'ocupà de l'afer de la indemnització de les preses mútues, amb una atenció particular a les confiscacions fetes als genovesos a Sardenya, que ja hem vist que afectaven directament els Scarampi. És comprensible, doncs, que poc després els germans Guillem i Nicolau Pujada o Pujades reivindicassin la indemnització pels danys que havien rebut de genovesos.⁴⁸

LES ACTIVITATS MERCANTILS DE LUCHINO SCARAMPI

Luchino Scarampi i la seva companyia es dedicaven al comerç de tota mena de mercaderies, almenys al començament: anyins, boldrons, llanes, que enviaven de València a Itàlia, com hem vist per l'incident de 1378.⁴⁹ També venien robes de gran qualitat, vervins o malines, a drapers catalans⁵⁰ i pastell llombard a tintorers,⁵¹ però

42. Geo PISTARINO, «Luchino Scarampi tra Genova e Barcellona per la pace del 1386», *Medioevo. Saggi e Rassegne*, I (1975), pàg. 33-47, concretament, pàg. 35-36.

43. Geo PISTARINO, «Luchino Scarampi...», *op. cit.*, pàg. 37 i 39.

44. Geo PISTARINO, «Luchino Scarampi...», *op. cit.*, pàg. 39-40.

45. Apèndix, doc. 58.

46. Apèndix, doc. 59.

47. Geo PISTARINO, «Luchino Scarampi...», *op. cit.*, pàg. 38-39. El tractat és publicat a *Liber Iurium Reipublicae Genuensis*, II, Torí, 1857, col. 1082-1096. Cf. també sobre aquesta pau: Maria Teresa FERRER I MALLOL, «La pace del 1390 tra la Corona d'Aragona e la Repubblica di Genova», a *Miscellanea di Storia Ligure in memoria di Giorgio Falco*, Gènova, 1966, pàg. 151-191, concretament pàg. 161-162. A causa de la mort de Pere el Cerimoniós, els seus segells foren trencats, tal com es feia, i la pau no pogué ser sellada; ho fou per Joan I el 1390: Apèndix, doc. 66.

48. Apèndix, doc. 68. Maria Teresa FERRER I MALLOL, «Guillem Pujades, mercader i conseller del rei Martí, promotor d'una capella i d'un retaule a Sant Feliu de Guíxols», a *Le plaisir de l'art du Moyen Âge. Commande, production et réception de l'oeuvre d'art. Mélanges en hommage à Xavier Barral i Altet*, París, Picard, 2012, pàg. 206-215; Pere ORTÍ GOST, «Pagesos de Caldes de Malavella, mercaders de Sant Feliu de Guíxols i consellers reials. L'espectacular ascens de la família Pujada durant el segle XIV», a Josefina MUTGÉ I VIVES, Roser SALICRÚ I LLUCH i Carles VELA AULESA (cur.), *La Corona catalanoaragonesa, l'islam i el món mediterrani. Estudis d'història medieval en homenatge a la doctora Maria Teresa Ferrer i Mallol*, CSIC. Institució Milà i Fontanals, 2013, pàg. 547-557.

49. Apèndix, doc. 7.

50. Apèndix, doc. 27 i 28.

51. Apèndix, doc. 32.

el negoci més important sembla ser el de la venda de perles i pedres precioses a la cort. Per exemple, el 1377 havia venut a Pere el Cerimoniós cent seixanta perles grosses, a raó de 6 fl. per peça, que pujaven a 960 fl., que foren pagats pels canviadors de Barcelona Pere Descaus i Andreu d'Olivella per compte del rei. Les perles foren regalades pel monarca a la reina Sibilla.⁵² També Bartolomeo Scarampi participava en aquestes vendes, amb seixanta perles, de 3,5 fl. cadascuna, destinades a la cunyada del rei, germana de la reina; generalment aquestes vendes tenien un pagament complicat.⁵³ El 1382, Sibilla reconeixia deure 2.695 fl. a Luchino Scarampi, preu de quaranta-nou perles que li havia comprat a 55 fl. cadascuna i prometia pagar aviat, mentre que la infanta Violant li devia 9.000 fl. per un xapellet que li havia comprat. La infanta demanava que tingués una mica de paciència per cobrar.⁵⁴ La reina Sibilla es queixava de la insistència de Luchino per cobrar un xapellet que li havia venut i que ella havia estat a punt de tornar perquè Luchino deia que havia estat enganyat en fe.⁵⁵ Alguna vegada, la reina Sibilla i Violant, l'esposa de l'infant Joan, devien competir per aconseguir unes joies molt valuoses del difunt duc d'Anjou que la seva vídua volia vendre.⁵⁶

També el rei trigava a pagar els deutes per compres fetes a Luchino i alguna vegada hagué d'assumir un nou deute pel retard a pagar. Fou extremament complicada la resolució del conflicte per l'encàrrec de joies i altres béns de luxe per a la festa del jubileu del regnat de Pere i la coronació de la reina Sibilla, del qual el monarca finalment es desdigué.⁵⁷

Luchino es dedicava també a negocis financers: a més de vendre béns a la família reial amb pagament diferit, els deixava diners; per exemple, el novembre de 1383 en prestava al rei per enviar ambaixadors a la cort romana i a altres llocs.⁵⁸ El seu germà Bartolomeo potser li n'havia deixat o potser el monarca li devia diners per joies o altres productes de luxe, el cas és que li assignà unes quantitats que el rei tenia sobre les dècimes de la diòcesi de València, concedides al monarca el 1371. Des del 1382, Luchino actuava com a procurador del seu germà en el cobrament d'aquestes quantitats.⁵⁹ Per motius que desconeixem, també rebé assignacions sobre rendes eclesiàstiques de Tortosa i Tarragona, d'un costat.⁶⁰ i de Saragossa, de l'altre.⁶¹

D'altra banda, sembla que Pere el Cerimoniós comptava amb el seu ajut, segurament financer, per a l'organització d'una expedició a Sardenya i que per aquest motiu

52. Apèndix, doc. 11.

53. Apèndix, doc. 20.

54. Apèndix, doc. 21, 24, 25 i 38.

55. Apèndix, doc. 40 i també doc. 46-48.

56. Apèndix, doc. 57 i 60.

57. Apèndix, doc. 42, 45, 53, 57, 64-65, 67 i 77.

58. Apèndix, doc. 55.

59. Apèndix, doc. 30 i 31. En 1388, regnant ja Joan I, encara es devien a Luchino certes quantitats per les dècimes dels bisbats de València, Tortosa i Elna, que li havien estat concedides en època del rei Pere (eren les mateixes?): Apèndix, doc. 84.

60. Apèndix, doc. 34, 39 i 44.

61. Apèndix, doc. 35-37, 56 i 62-63.

li demanà que anés a trobar-lo a València, juntament amb Berenguer Simon, l'any 1381.⁶² Per això és comprensible que demanés al rei que uns diners que tenia a la taula de Pere Descaus i Andreu d'Olivella, 15.000 s.b., entressin en un arranjament fet pel monarca amb aquests banquers, per tal de pagar el que els devia, pel qual els venia els molins reials de Barcelona.⁶³

En l'esfera privada, Luchino es dedicava a les assegurances, com la de 1377, que ja hem comentat i que és la primera conservada de les fetes a Barcelona, gràcies al fet que fou copiada en un procés incoat a Marsella,⁶⁴ i també efectuà préstecs contra penyora.⁶⁵

Suposem que, per afers privats, Luchino Scarampi viatjà amb salconduit reial a Avinyó el 1383, amb servidors i cavalls,⁶⁶ mentre que anà a França per afers del rei, el 1385, amb deu cavalcadures.⁶⁷ A més dels seus germans, que formaven part de la societat Scarampi, trobem esmentat el nom d'un dels seus factors, Paulus de Lavello (o de lo Velo),⁶⁸ així com de dos dels seus procuradors a Barcelona, els mercaders genovesos Lazzaro Castagnola i Francesco de Varcio.⁶⁹

L'ADVENIMENT AL TRON DE JOAN I I L'AUGMENT DE LA INFLUÈNCIA DE LUCHINO SCARAMPI

Si fins al començament del regnat de Joan I, fill i successor de Pere el Cerimoniós, el 1387, Luchino Scarampi sembla haver alternat la seva residència entre terres catalanes, Gènova i Avinyó, a partir de 1387 el trobem més habitualment en terres catalanes. Les guerres, llargues i esgotadores, de temps del rei Pere el Cerimoniós —contra Castella, contra Gènova i contra la revolta dels Arborea a Sardenya— havien deixat el tresor reial exhaurit i, semblantment, les bosses dels seus súbdits, que havien de pagar contínuament pesants contribucions de guerra i havien de sofrir els perjudicis de les operacions bèl·liques directament sobre llurs negocis. Entre aquests súbdits, diversos banquers hagueren de fer suspensió de pagaments a causa dels emprèstits fets a la Corona. Fou per aquesta raó que Luchino Scarampi es pogué fer imprescindible per a les finances reials. A la fi del regnat de Joan I, ell i el seu soci valencià Francesc Deudé i els aragonesos Berenguer de Cortilles i Joan Don Sanxo⁷⁰ tenien a les seves

62. Apèndix, doc. 23.

63. Apèndix, doc. 22.

64. Apèndix, doc. 13.

65. Apèndix, doc. 33.

66. Apèndix, doc. 50.

67. Apèndix, doc. 61.

68. Apèndix, doc. 32 i 64.

69. Apèndix, doc. 38 i 39, respectivament.

70. Enrique MAINÉ BURGUETE, «Martín I y la recuperación del patrimonio real en Aragón. Acuerdos firmados en 1398 entre el monarca y Joan Don Sancho, ciudadano de Zaragoza», a *El poder real en la Corona de Aragón (siglos XIV-XVI). XV Congreso de Historia de la Corona de Aragón*, 1:4, Saragossa, Gobierno de Aragón. Departamento de Educación y Cultura, 1996, pàg. 149-163.

mans les rendes reials més sanes i productives, assignades a ells per eixugar els préstecs fets al rei i els interessos creixents.

LUCHINO SCARAMPI, AMBAIXADOR DEL REI JOAN I

Poc després d'iniciar-se el regnat de Joan I, el mateix any 1387, Luchino ja era l'home de confiança del rei per a missions polítiques d'importància.⁷¹

Des de la fi del regnat de Pere el Cerimoniós hi havia una qüestió pendent entre els reis catalanoaragonesos i la Santa Seu: la confiscació per part de Pere el Cerimoniós dels drets pertanyents a la Cambra papal amb el pretext de la indiferència decretada pel monarca enfront dels dos papes que havien dividit l'Església en el Cisma d'Occident. Joan I, que immediatament després d'assolir el tron havia reconegut el papa d'Avinyó, Climent VII,⁷² procurà arreglar aquesta qüestió amb el papa d'Avinyó. La persona designada per a la negociació fou Luchino Scarampi,⁷³ perquè era persona coneguda a la cort papal pels mateixos motius que ho era a la cort catalana, per les seves activitats financeres⁷⁴ i el comerç de luxe. L'any després, el 1388, el rei Joan I aconsellava a un ambaixador seu a Avinyó que fes intervenir Luchino, que llavors vivia allà, en les negociacions si aquest «a tan gran loch com sol haver ab lo Papa».⁷⁵

L'estada de Luchino Scarampi a Avinyó després de l'ambaixada de l'agost de 1387 es prolongà, pel que sembla, durant bona part de l'any següent. Al llarg d'aquest temps, Luchino degué ocupar-se dels seus negocis a Avinyó, que a causa de la presència de la cort papal s'havia convertit en un gran centre comercial, i també degué aprofitar la seva presència allà per intervenir en la negociació d'afers molt importants per a la cort catalana: d'una banda, la concessió al rei Joan I de les dues terceres parts de la dècima papal als regnes de la Corona d'Aragó per dos biennis,⁷⁶ i, de l'altra, els tractes per concertar el matrimoni entre Violant, filla del rei Joan I, i Lluís II d'Anjou, comte de Provença i pretendent a la corona de Nàpols, que llavors començaren a la cort del papa i sota el seu patrocini i el del rei de França.⁷⁷

71. Poc després d'accedir al tron, el juliol de 1387, Joan I ja l'havia distingit amb la concessió de 500 fl. com a premi pels seus serveis, la qual cosa demostra que era ben conegut pels nous monarques: Apèndix, doc. 76.

72. Fou donada l'obediència després que una assemblea de prelats, reunida a Barcelona el mes de febrer de 1387, ho acordà així per majoria: Jerónimo ZURITA, *Anales de la Corona de Aragón*, ed. a cura d'A. Canellas López, versió electrònica coordinada per J. Iso, tom 4, Saragossa, Institución Fernando el Católico, 2003, llibre 10, cap. 42, pàg. 360-362, http://ifc.dpz.es/recursos/publicaciones/24/48/ebook_2473_4.pdf [consulta: 27/5/2014].

73. Apèndix, doc. 78-79.

74. Luchino Scarampi, sol o juntament amb altres mercaders d'Asti establerts com ell a Avinyó, actuà com a intermediari en la transferència dels diners de la Cambra Apostòlica dels col·lectors locals a Avinyó: Apèndix, doc. 94, 99, 165 i 171-173.

75. Apèndix, doc. 86. Demostra que residia a Avinyó el fet que a l'agost s'autoritzés el seu criat Llorenç d'Alemanya a anar a França amb un cavall i una mula, segurament per al seu amo: Apèndix, doc. 90.

76. Apèndix, doc. 88 i 93.

77. Jerónimo ZURITA, *Anales...*, op. cit., llibre 10, cap. 45, pàg. 369 [consulta: 27/5/2014].

Amb un peu a Barcelona i l'altre a Avinyó,⁷⁸ Luchino Scarampi s'ocupà molt d'aquest afer al llarg de tota la negociació,⁷⁹ i molt especialment des que s'arribà a la final i començà el pagament del dot de la infanta Violant als procuradors del rei Lluís. El dot era força quantiós: 160.000 fl.⁸⁰ i el Joan I no disposava dels diners necessaris. Els usos i costums de Catalunya permetien al monarca demanar una contribució especial als seus súbdits per als matrimonis de les infantes, però com que aquestes contribucions tardaven a donar fruits i a més no començaven fins que les esposalles no s'havien celebrat o, almenys, les negociacions no estaven prou avançades, el rei Joan hagué de recórrer als préstecs de Luchino per poder fer front, de moment, a les seves obligacions. Aquestes obligacions consistien a pagar 60.000 fl. l'1 de juny de 1390 com a primer termini del total del dot.⁸¹ Abans d'aquesta data, el monarca i els seus consellers havien estudiat la manera de reunir aquesta quantitat, però la combinació, malgrat ésser tinguda per molt segura «que axí-ls tenia hom com si fossen dins la caxa», resultà fallida i el 21 de juliol no s'havia passat d'una nova combinació per reunir els diners en la qual Luchino hauria aportat directament 20.000 fl.⁸² Aquesta darrera combinació d'última hora també resultà fallida: els procuradors de Lluís d'Anjou s'havien conformat ja, el 15 del mes de juliol, a cobrar de moment només 15.000 fl. dels 60.000 acordats i a concedir un nou termini al rei català per pagar la resta.⁸³ D'aquesta quantitat, 9.000 fl. eren tot el que havia pogut reunir Joan I, mentre que Luchino hagué de cercar els 6.000 que mancaven: 2.000 els prestà ell directament i 4.000 els hi deixaren diversos mercaders d'Avinyó a qui els devia el mercader català Bernat Sacirera per diverses mercaderies. Aquests diners, però, resultaren cars: hom hagué de pagar 1.440 fl. d'interès (al 3% cada mes durant un termini de vuit mesos) als mercaders avinyonesos,⁸⁴ 150 fl. pel canvi de 6.000 fl. a 800 francs,⁸⁵ 950 fl. a Bernat Sacirera per indemnitzar-lo de la pèrdua que, a causa de les presses, havia tingut per buscar els 4.000 fl. que devia als citats mercaders avinyonesos i que havien servit per a completar el pagament,⁸⁶ i encara 971 fl. 6 s. 4 d. més també d'interessos dels diners presos en préstec a Avinyó,⁸⁷ diners tots que també hagué d'avançar el nostre Luchino Scarampi.

78. Apèndix, doc. 90 i 109.

79. Apèndix, doc. 69-70, 72-75, 81, 83, 85-86 i 97-98. A més del matrimoni de la infanta i l'afer de la Cambra Apostòlica, Luchino tractà altres temes durant aquesta ambaixada: vegeu Apèndix, doc. 80-82, 87, 100, 104 i 106. Des d'Avinyó, mantenia també contacte diplomàtic amb Gènova, de manera que entre 1389 i 1390 fou requerit per fer de mitjancer en un nou acostament entre ambdues potències: Apèndix, doc. 103, 105-106, 111-112, 158 i 164. El setembre de 1390, Luchino participà en un intent no reeixit de casar la infanta Joana, filla de Joan I, amb Procopi, marcgravi o marquès de Moràvia: Apèndix, doc. 126 i 127. A finals d'any se li encomanà esbrinar les intencions del comte d'Armanyac: Apèndix, doc. 151.

80. Apèndix, doc. 155 i 156.

81. Apèndix, doc. 113-125 i 128-133.

82. Apèndix, doc. 125.

83. Apèndix, doc. 124.

84. Apèndix, doc. 128-129.

85. Apèndix, doc. 130.

86. Apèndix, doc. 131.

87. Apèndix, doc. 142, 182, 185 i 204.

Entre aquests préstecs destinats al pagament del dot de la infanta i els deguts a les despeses sumptuàries del rei, robes precioses, joies, etc. comprades pel monarca directament a Luchino o pagades per aquest a tercers,⁸⁸ el 28 de setembre de 1390, Joan I reconeixia deure-li l'elevadíssima quantitat de 35.000 fl. d'or, i encara no hi foren compresos, per oblit, els 971 fl. 6 s. 4 d. mencionats fa poc.⁸⁹ És cert que també hi era inclosa una quantitat, 10.000 fl., que Luchino s'havia compromès a pagar al rei Lluís, a compte del dot de la infanta Violant, però que no sembla que hagués pagat encara (el pagament no fou fet efectiu fins al gener de 1391, quan el mateix Scarampi s'encarregà de pagar als procuradors del rei Lluís 10.000 fl. més i Hug de Cervelló 11.000 fl.).⁹⁰ La inclusió d'aquest deute, encara no consumat, degué ésser feta per afavorir Luchino, que solucionava tants maldecaps a la Corona, amb majors interessos.

L'esmentat deute de 35.000 fl. fou dividit pel monarca en dues partides. Una de 10.000 fl. fou convertida en un censal, és a dir, en una pensió anual de 11.000 s.b. que Luchino cobraria de les rendes reials del pa, el vi i l'oli de diferents llocs de Mallorca,⁹¹ ja que el monarca no veia possibilitat de poder pagar en un futur pròxim i desitjava deslliurar el seu tresor del pes dels mogobells o interessos. L'altra part, 25.839 fl., Joan I prometé, el mateix dia 28 de setembre, pagar-la en el termini de vuit mesos, passat el qual tot allò que quedés per pagar seria carregat amb un mogobell de 6 s. per lliura anual, és a dir, el 30% d'interès, i podria ésser rebut a una altra persona a qualsevol tipus d'interès a càrrec del rei. L'interès era molt alt, però és més que probable que Luchino no s'accontentés només amb això, és a dir, a no cobrar interessos durant vuit mesos; és de suposar que en aquest cas, segons el costum seguit pels usuaris de tots els temps, dins la quantitat donada com a deute hi anava ja inclòs un bon interès, o bé li era assegurat per una altra banda. A més, per garantir a Luchino el pagament del deute, l'assignà sobre les dècimes reials dels llocs de Mallorca que havien estat gravades ja amb el censal abans esmentat, i sobre allò que l'orde de Sant Joan de Jerusalem hagués d'entregar al rei per les compravendes i altres contractes fets amb les seves possessions als regnes de Joan I i sobre els donatius de corts i parlaments. Més encara, per major seguretat de Luchino, quinze personatges de la cort es feren responsables del deute reial, cadascun de 1.000 fl.⁹²

Durant la resta d'aquest any i del següent continuaren les anades i vingudes de Luchino de la cort catalana a Avinyó i d'allà a la cort per l'afer del matrimoni de la infanta Violant.⁹³ El 6 de gener de 1391 s'efectuà, per part de Luchino Scarampi i Hug de Cervelló, el segon pagament del dot a Avinyó. La quantitat entregada ara als procuradors del rei Lluís fou de 21.000 fl.,⁹⁴ 10.000 dels quals havien estat prestats al rei

88. Apèndix, doc. 107 i 134-135.

89. Apèndix, doc. 142, 182, 185 i 204.

90. Apèndix, doc. 155 i 156.

91. Apèndix, doc. 136 i 149.

92. Apèndix, doc. 137. Encara sobre el deute de 35.000 fl. i la solució trobada, vegeu doc. 138-141, 143, 145-147, 152, 185 i 204.

93. Apèndix, doc. 163; també doc. 144, 161, 163, 174, 176-177 i 180.

94. Apèndix, doc. 155-157 i 159.

per Scarampi, com ja hem dit abans. El pagament hauria d'haver estat de 25.000 fl., però hom no havia reeixit a trobar qui pogués prestar els 4.000 fl. que mancaven. Com l'altra vegada, els procuradors del rei Lluís s'hagueren de conformar —ja se sabia que el pagament dels dots era una cosa extremament laboriosa i costosa— a deixar els 4.000 fl. per al darrer pagament que s'havia d'efectuar, segons els desitjos del monarca català, com més enllà millor en el temps.⁹⁵

Pocs mesos després, el mes de maig d'aquest mateix any 1391, vencia el termini acordat perquè el rei Joan pagués a Luchino els 25.839 fl. que aquest li havia deixat, com ja hem dit, per proveir al primer pagament del dot de la infanta Violant i per subvenir a altres necessitats. Naturalment, el rei no havia pogut pagar-los el mes de maig, data fins a la qual s'havia acordat que el deute no estava gravat amb interessos i, per evitar el dany que per al tresor reial suposava aquest càrrec del 30% d'interès, el 22 d'agost de 1391 el rei assignà la quantitat deguda sobre la quarta part dels diners provinents de les composicions judicials amb els responsables dels saqueigs dels calls a València, Mallorca, Catalunya i Aragó.⁹⁶ Com és sabut, els mesos de juliol i agost havia tingut lloc l'assalt d'aquests calls jueus com a conseqüència del malestar econòmic i la propaganda antisemita,⁹⁷ i el rei, sempre freturós de diners, havia decidit convertir la major part de les grans penes que havia anunciat contra els culpables en composicions pecuniàries. Fou, doncs, aquesta nova font d'ingressos la que el rei Joan I i la reina Violant destinaren a la satisfacció de llur deute, crescut amb els interessos, envers Luchino. La mateixa font, de la qual hom esperava, evidentment, un gran rendiment fou assignada a eixugar altres petits crèdits de Luchino: 1.167 fl. d'or que els reis devien pel pagament fet a Joan Palomar de Sanremo, argenter genovès, al qual els monarques havien comprat diverses joies⁹⁸ i 200 fl. que havien servit per pagar Bernat Calopa.⁹⁹

Després d'aquestes darreres assignacions sembla que la font s'esgotà i hom hagué de buscar noves entrades o rendes reials sobre les quals carregar els deutes, sempre en augment, de la cort reial, bona part dels quals feien cap a Luchino. El 18 de novembre de 1391, prop de les Borges Blanques, a la comarca de Lleida, el rei reconegué deure a Luchino Scarampi 1.650 fl. d'or que prometé pagar dins el termini de quatre mesos, passats els quals aquest podria negociar el deute i traspassar-lo; en aquest cas, cosa estranya, no es donava la raó d'aquest deute; hom hi deia simplement que aquella

95. Apèndix, doc. 154, 160 i 162. Els 4.000 fl., i probablement més, s'havien gastat per festejar el pas del rei Carles de Navarra per terres catalanes.

96. Apèndix, doc. 166.

97. Rafael TÀSIS I MARCA, *Pere el Cerimoniós i els seus fills*, Barcelona, 1962, coll. «Biografies Catalanes, Sèrie Històrica», vol. VII, pàg. 183-187; Jaume RIERA I SANS, «Los tumultos contra las juderías de la Corona de Aragón en 1391», *Cuadernos de Historia*, 7 (1977), pàg. 213-225; Eduard FELIU, «Sobre la lletra que Hasday Cresques adreça a la comunitat jueva d'Avinyó parlant dels avalots de 1391», *Tamid*, 5 (2004-2005), pàg. 171-219, DOI: 10.2436/20.1006.01.7, <http://revistes.iec.cat/index.php/tamid/article/view/4945/4944> [consulta: 18/6/2014].

98. Apèndix, doc. 167. Dos anys més tard, Luchino avançaria una quantitat de 1.000 florins al mateix joier; el rei ordenà que li fos pagada el 12 de desembre de 1393: Apèndix, doc. 242.

99. Apèndix, doc. 169.

quantitat fou prestada per Scarampi «pro aliquibus necessitatibus nostre curie supportandis»;¹⁰⁰ el fet no segueix el costum de l'Administració règia, ja que se solia donar el motiu exacte del préstec. Això permet pensar que potser es tracta dels interessos dels 25.839 fl. que havia deixat anteriorment, els quals, al 30% anual per prop de tres mesos, haurien estat uns 1.550 fl. No és exactament la mateixa xifra, perquè hi ha 100 fl. de diferència, però això es podria deure a despeses, o bé es podria tractar dels interessos d'una altra quantitat, interessos abusius que no convenia declarar. Això, però, no és res més que una hipòtesi, no hi ha res que ho provi.

El pagament del dot de la infanta Violant i les despeses sumptuàries de la cort continuaren pesant tant sobre l'erari reial que Joan I es veié obligat a continuar manllevant a Luchino. El 3 de febrer de 1392, el monarca reconeix deure-li la fortíssima quantitat de 41.658 fl. repartits en diverses partides: 24.000 fl. que Luchino hauria de pagar a Lluís d'Anjou, amb qui ja s'havia compromès, per al darrer pagament del primer avançament del dot de la infanta Violant —60.000 fl.—; 1.000 fl. que Joan I li havia concedit el 18 de setembre de 1391 per les despeses que havia tingut en un dels seus viatges a Avinyó;¹⁰¹ 375 fl. per la pèrdua del canvi de 15.000 fl. d'Aragó a 10.000 francs per a un pagament a Lluís d'Anjou, deute que ja havia estat reconegut el 26 d'agost de 1391;¹⁰² 1.020 fl. 2 s. que havia promès pagar a Nicolino Galamanni, mercader de Gènova, el mes de maig següent, i a qui el rei els devia per robes d'or i de seda que li havia comprat¹⁰³ i, finalment, 15.262 fl. d'or i 10 s. de Barcelona que Scarampi havia pagat, o s'havia compromès a pagar, a diverses persones a qui el rei els devia per diverses raons que no són especificades en el document. Joan I es compromet a pagar-li els 41.658 fl. 1 s. esmentats l'1 de maig següent, data a partir de la qual el que no hagi estat pagat quedarà carregat amb un mogobell del 30% anual. Com en altres documents ja comentats, s'inclouïa la clàusula per la qual Luchino, en cas que necessités la quantitat deguda, podia negociar i vendre lliurement el deute, amb tots els interessos i despeses a càrrec del monarca, el qual, per assegurar-li el cobrament d'aquest deute, l'assignava sobre les demandes per al casament de la infanta Violant i, per si això no fos prou, el constituïa en receptor general d'aquestes mateixes demandes, a fi que no li'n pogués escapar el control.¹⁰⁴

Malgrat totes les promeses que Joan I havia fet a Luchino Scarampi, aquest no cobrava tan ràpidament com era d'esperar d'unes paraules tan solemnes les quantitats que li eren degudes, ni tan sols quan es tractava de sumes petites. Així, el 29 de febrer de 1392, després d'haver estat reclamats per Luchino, el rei manà al mestre racional de la seva cort que li pagués 971 fl. d'or 6 s. 4 d. que el rei havia reconegut

100. Apèndix, doc. 179.

101. Apèndix, doc. 170.

102. Apèndix, doc. 168.

103. Nicolino Galamanni, mercader genovès establert a Barcelona i especialitzat en robes de luxe i joies, fou soci de Luchino Scarampi en diversos negocis: Apèndix, doc. 71, 77, 134-135, 137, 148, 152-153, 165 i 181.

104. Apèndix, doc. 181, 187-190 i 192. Per altres documents, es pot veure Luchino o els seus procuradors actuant com a receptors de les demandes: Apèndix, doc. 189, 203, 209, 211 i 363.

deure i promès pagar el 21 d'octubre de 1390.¹⁰⁵ Com podia pagar si les despeses augmentaven més ràpidament que les entrades? Solament pels interessos del préstec de 25.839 fl., reconegut pel monarca, com ja hem dit, el 28 de setembre de 1390, el rei Joan devia, el 5 d'abril de 1392, 6.977 fl. 9 s. 4 d. a Luchino, assignats en aquesta data sobre les demandes per al matrimoni de la infanta.¹⁰⁶

El maig o el juny de 1392 es degué fer el tercer i darrer pagament del dot de la infanta Violant, gràcies a la dita de 24.000 fl. a què s'havia compromès Luchino, ja que en les cartes que la reina Violant dirigeix al papa i als seus ambaixadors a Avinyó, entre els quals Scarampi mateix, se'ls commina a negociar amb el futur espòs i la seva mare la celebració de les esposalles.¹⁰⁷ Estant el matrimoni de la infanta Violant ben encaminat, les demandes per a les noces serviren encara per pagar els 4.000 fl. que Joan I concedí a Luchino el 9 de juliol de 1392 en premi als seus serveis, especialment als préstecs que li havia fet darrerament i a les fermances donades de pagar els deutes reials.¹⁰⁸ Eren bons motius d'agraïment i premi, especialment en moments en què apareixien dificultats financeres noves i grosses.

LUCHINO SCARAMPI I LA FALLIDA EXPEDICIÓ A SARDENYA

Era en aquest any 1392 que Joan I havia de portar a terme aquella famosa expedició a Sardenya que després no arribà a realitzar-se precisament per manca de diners. Solucionada, de moment, la qüestió del dot de la infanta Violant, tots els esforços del rei es dirigiren a reunir les quantitats necessàries per armar una poderosa flota que hauria d'acabar amb la llarga rebel·lió sarda. Per aquest motiu, des del mes de juliol d'aquest any, el monarca donà ordres d'examinar l'estat de les rendes reials i del patrimoni a fi de vendre o empenyorar el que fos per aconseguir diners per a l'expedició.¹⁰⁹ Això, però, no era obstacle perquè, fins i tot en uns moments difícils que demanaven sacrificis econòmics, el rei continués fent grans despeses sumptuàries que també havien d'ésser carregades al deute reial: ara, el mes d'agost de 1392, es tracta d'un «fermall» comprat a Joan «Romacio», de la diòcesi de Torí, resident a Avinyó, per regalar al duc de Berry, a qui els reis havien de veure pròximament a Perpinyà. L'import, de 4.000 francs, és a dir, 6.000 fl. d'or, anava a càrrec de Luchino Scarampi, a qui el rei els hauria de tornar el mes de novembre següent, amb les condicions acostumades, és a dir, a partir d'aquesta data, interès del 30%. El deute fou assignat encara sobre les demandes per al matrimoni de la infanta Vio-

105. Apèndix, doc. 182.

106. Apèndix, doc. 187 i 204.

107. Apèndix, doc. 191 i 193-194.

108. Apèndix, doc. 195.

109. Apèndix, doc. 196. El document fa referència a la procuradoria de Mallorca, la qual, però, primer havia de pagar els seus creditors, entre els quals Luchino Scarampi i Berenguer de Cortilles. Sobre la «dissipació» del patrimoni reial, vegeu també Apèndix, doc. 202.

lant,¹¹⁰ però poc després, el mes d'octubre del mateix any, hom comprovà que aquesta font d'ingressos, que havia de servir per a cobrir tants deutes, no solament els de Luchino, que ja hem vist que eren considerables, s'esgotava. Per aquesta raó, el rei es veié obligat a fer assignacions complementàries a Luchino, sobretot a causa del deute de 48.000 fl. 1 s.,¹¹¹ que no podia ésser eixugat amb el que quedava de les demandes esmentades.¹¹²

Els preparatius per a l'estol de Sardenya avançaven i ben aviat el rei necessità pres-tecs i fermances: el 2 de setembre reconegué deure a Luchino 10.000 fl. deixats amb aquest motiu, o més ben dit afermats, ja que se'n feia càrrec enfront dels creditors reials. El rei els havia de tornar en el termini de quatre mesos, passats els quals començaven a córrer mogobells o altres interessos.¹¹³ Uns mesos després, el 20 de desembre, el rei li'n feia restituir 3.000 fl.¹¹⁴

La diversitat d'assignacions i les dificultats per cobrar-les amb què es trobaven els beneficiaris¹¹⁵ feien que, a vegades, les despeses de gestió ascendissin a quantitats significatives, fins al punt que el rei les havia de cobrir, sovint, amb una nova assignació. El gener de 1393, la reina Violant assignà a Luchino 300 fl. per rescabalar-lo de les despeses d'enviar procuradors i emissaris a diferents llocs per cobrar les diverses assignacions.¹¹⁶

A diferència de les petites quantitats, les grosses no eren tan fàcilment recuperables. Després d'ésser objecte de tants contractes i assignacions severíssims, el 20 de febrer de 1393, el deute de 25.000 fl., reconegut el 28 de setembre de 1390, romanía encara per pagar. En aquest moment, però, o poc després, Luchino en degué cobrar una bona part, 20.000 fl. que li foren assignats sobre els 120.000 que les «universitats» de Mallorca havien concedit al rei. Els 5.000 fl. restants, que en un principi també li havien estat promesos, el monarca els necessitava per a despeses de la cort i el seu cobrament fou deixat per a millor ocasió,¹¹⁷ en part també perquè així quedaven rodons els 100.000 fl. que devia a Berenguer de Cortilles, tesorero de la reina i probablement l'home d'una potència financera més gran en aquell moment; Berenguer de Cortilles els havia deixat, o fet dita, també per a l'estol de Sardenya i el rei li havia

110. Apèndix, doc. 197.

111. A partir de les assignacions conegudes, a Luchino se li havien assignat 49.606 fl. 16 s. 8 d. —suma de 41.658 fl. 1 s., 971 fl. 6 s. 4 d. i de 6.977 fl. 9 s. 4 d.—, dels quals, l'octubre de 1392, solament s'haurien pagat 1.606 fl. 15 s. 8 d., una mínima part, si no és que existiren altres assignacions que no hem pogut documentar.

112. Apèndix, doc. 200.

113. Apèndix, doc. 198.

114. Apèndix, doc. 206. Aquests 3.000 fl. eren una part de la subvenció de 15.000 fl. que València havia concedit al rei per a l'estol de Sardenya.

115. Com a mostra de la diversitat d'assignacions i la dificultat de cobrar-les: a finals de 1392, el rei assignà a Luchino Scarampi el preu de venda de les rendes reials del comtat de Pallars al comte de Pallars, 8.000 fl., però el comte solament en pagà la meitat en el termini establert, de manera que calgué recórrer a la força per aconseguir no sols l'altra meitat, sinó també les despeses que la negativa a pagar estava provocant; a finals de l'any següent, però, encara restaven per pagar 2.000 fl.: Apèndix, doc. 205 i 236.

116. Apèndix, doc. 207.

117. Apèndix, doc. 212.

assignat les demandes que quedaven per fer per aquest motiu, entre les quals destacava el donatiu de les «universitats» de Mallorca, perquè se'ls cobrés.¹¹⁸

Per aplegar diners per a l'expedició a Sardenya, el rei es veié obligat a vendre jurisdiccions, castells, rendes; en fi, a empenyorar el poc que quedava del seu patrimoni. Els registres de la secció Venditionum d'aquesta època són plens d'aquesta mena d'operacions.¹¹⁹ Però tot això no bastava: l'organització d'un estol digne d'acompanyar un rei en guerra demanava molt més i per això hom no dubtà a acudir al papa, a qui pertanyia el domini suprem de Sardenya, concedida en feu als reis catalans. Joan I esperava un ajut decisiu d'aquesta banda. Era un dels defensors més convençuts del papat avinyonès dins el cisma que llavors dividia l'Església, no havia dubtat a enfrontar-se amb el seu pare a causa de les seves idees climentistes i la primera cosa que havia fet en pujar al tron havia estat donar l'obediència dels seus estats a Climent VII, com ja s'ha dit. Era lògic, doncs, que aquest li demostrés el seu agraïment amb una bona subvenció. El mes de febrer de 1393, Joan I ja enviava una ambaixada al papa Climent VII amb aquest motiu —cosa significativa—, presidida pel seu tresorer Julià Garrius. Altres persones participaren també en els treballs d'aquesta ambaixada, entre les quals destaca l'imprescindible Luchino Scarampi, conegut a la cort papal, com ja hem dit abans, i particularment interessat en aquest afer, com veurem més endavant. Els serveis de Luchino en un afer de tanta importància eren en part premiats l'1 de març amb un donatiu reial de 3.000 fl.¹²⁰ i havien d'ésser encara novament recompensats al final de la missió a Avinyó;¹²¹ en aquest cas, no es limitaren tampoc només als bons oficis a la cort papal, sinó que foren aprofitats també per solucionar les dificultats financeres de l'ambaixada: manllevar 6.600 fl. que, més els interessos, foren 7.425 fl., per pagar els drets de segell de les concessions papals, etc.¹²² Si bé l'ambaixada reeixí en el seu propòsit i aconseguí un substancial ajut pontifici per a l'expedició a Sardenya, no fou el que el rei Joan esperava. Hom recordava el decisiu i incondicional ajut prestat per la Santa Seu a Carles d'Anjou per a la conquesta del regne de Sicília i era molt fresca la memòria de la recent expedició de Lluís d'Anjou, pretendent al tron de Nàpols, a Itàlia, el 1382, per a la qual l'ajut de la Seu avinyonesa, concretament de Climent VII mateix, havia estat també decisiu.¹²³ Però aquesta darrera expedició significava tota una altra cosa per al papa avinyonès: la possibilitat de retornar a Itàlia darrere les victorioses tropes de Lluís d'Anjou i assentar-se a Roma, que volia dir assegurar-se més aviat o més tard el reconeixement de tots els estats.

Sardenya, en canvi, no significava res de tot això; era un feu pontifici, sí, però no era l'escambell per saltar a Roma, i per això la generositat del papa fou més limitada.

118. ACA, C, reg. 1925, f. 30r.

119. Ibídem, reg. 1932, 1933, 1934, 1935, 1936 i 1937.

120. Apèndix, doc. 215. El mateix dia, la reina Violant també l'havia premiat amb 2.000 fl. pels seus serveis, especialment en l'afer del matrimoni de la infanta Violant: Apèndix, doc. 214.

121. Apèndix, doc. 218 i 241.

122. Apèndix, doc. 243.

123. Noël VALOIS, *La France et le grand Schisme d'Occident*, 1, París, 1896, pàg. 185-186.

Prou es lamentà el rei de la «pocha dilecció e amor de qui més amar e guardar nos deuria» i prou procurà convèncer-lo de l'expedició: si ell perdia Sardenya, també la perdria el papa; en canvi, si l'expedició es duia a terme, conservaria l'illa per a la Santa Seu i a més la guanyaria per a la seva obediència, així com, de retop, Sicília, ara «cismàtica». El monarca assegurava que, si hagués sabut que la subvenció pontifícia havia d'ésser de menys de vint-i-cinc o trenta anyades de dècima papal, no hauria enviat l'ambaixada. Potser en realitat no esperava tant, perquè això ho declarava en una carta dirigida al seu tresorer i ambaixador a la cort d'Avinyó, Julià Garrius, que podia ésser mostrada a Climent VII; devia fer com els comerciants: fer una dita alta per donar marge al regateig i, al mateix temps, valorar la mercaderia. De tota manera, quan el rei declarava això, el 6 de juny de 1393, ja se sabia, més o menys, el que concediria el Papa: la dècima només per set anys, poca cosa, segons el monarca, i encara amb limitacions, perquè Climent VII se'n volia reservar una part. Malgrat tot, el rei recomanà al seu ambaixador que procurés treure'n el que pogués: la dècima per més temps i amb les mínimes limitacions possibles; en una cèdula a part féu present que era millor obtenir la dècima per menys temps, per exemple cinc anys, però íntegra, que no pas set o vuit anys amb càrrecs; al mateix temps, li recomanà que mirés de fer-se anticipar els diners de la dècima, almenys en part.¹²⁴

La subvenció pontifícia, encara que no fos el que el rei Joan hauria volgut, fou considerable: les dues terceres parts de la dècima eclesiàstica a tots els regnes de la Corona d'Aragó durant tres triennis, és a dir, nou anys, més altres drets com les deixes pies i residus de testaments, els resultants dels processos per usura, les taxes als ordres militars amb motiu de l'expedició a Sardenya i les primícies per set anys també a tots els regnes.¹²⁵

Obtinguda aquesta esplèndida font d'ingressos, el rei s'afanyà a fer-ne partícip la reina. Violant, dona enèrgica i política, volia intervenir en tots els afers del regne i, sobretot, volia participar en les finances, no solament perquè les seves despeses eren molt grans, sinó també perquè això li permetia intervenir amb més força en la gestió política. El 1388, el rei li havia donat la meitat de les dècimes, que li havia concedit llavors el papa com a compensació dels 22.000 fl. que li havia deixat per al sosteniment de Sardenya i que ella havia manllevat a grans interessos.¹²⁶ Uns anys després, l'11 de setembre de 1391, Joan I li concedí també la meitat de les composicions a fer amb els culpables dels saqueigs dels calls jueus a tots els seus estats.¹²⁷ Ara també, el

124. Apèndix, doc. 220. Paral·lelament al disgust amb el papa pel poc valor de l'ajut, el rei s'enfadà molt i repetidament amb el cap de l'ambaixada, el tresorer Julià Garrius, a qui va acusar de deixadesa i de no donar notícies sobre l'evolució de l'afer: Apèndix, doc. 218 i 221-223. Sobre les dècimes, vegeu també Apèndix, doc. 232 i 234-235.

125. No hem trobat la butlla de la concessió papal o un document que tractés exclusivament d'aquest tema i que donés la data de la concessió pontifícia, però en donen informació suficient altres documents: Apèndix, doc. 237 i 272.

126. Apèndix, doc. 93, 101, 150 i 184.

127. Apèndix, doc. 166 i 167. A Luchino, n'hi havia estat concedida una quarta part. Posteriorment, el 2 de febrer de 1392, el rei assignà a Berenguer de Cortilles tots els diners resultants d'aquestes composicions: ACA, C, reg. 1950, f. 142v-143r.

30 de juliol de 1393, el rei donà a la seva muller la tercera part de les concessions pontifícies, deixes pies, usures i taxes als ordes militars.¹²⁸

Uns mesos després, els reis, perquè cal comptar sempre, com hem vist, amb la reina Violant, es decidiren a capitalitzar la subvenció pontifícia. Aquesta vegada, com en altres d'anteriors, Luchino s'encarregà d'avançar bona part del capital que havien de produir aquestes rendes; ell i també d'altres, com Francesc Deudé i Berenguer de Cortilles, però principalment ell en aquest cas.

El 12 de desembre de 1393, Joan I i la reina Violant, a fi de reunir diners per a l'estol i l'exèrcit per passar a Sardenya, vengueren a Luchino Scarampi 87.000 s. anuals de censal mort sobre les rendes de Mallorca, tantes vegades empenyorades, les dècimes pels nou anys i mig esmentats i les altres concessions pontifícies recents: usures, deixes pies, primícies i taxes als ordes militars durant set anys. Per a més seguretat de Luchino, el rei li donà també les aljames de jueus de Perpinyà, Tortosa, Morvedre, Albarrasí, Osca i Fraga i les de moros d'Osca, Xàtiva, València, Tortosa i Fraga amb tota la jurisdicció i el mer i mixt imperi i tots els drets reials. El preu de la venda fou de 87.000 fl., quantitat fabulosa per a poder ésser aportada per una sola persona, i més si pensem que no era l'única quantitat deguda pel rei a Luchino.¹²⁹ Hem pogut veure que pocs mesos abans d'aquest moment, el mes de febrer, el rei li devia encara els 25.000 fl. que havia reconegut deure-li el 28 de setembre de 1390;¹³⁰ és de suposar que per a la resta dels deutes les coses anessin igual. Ja hi devia haver prou dificultats per anar pagant els interessos de totes aquestes sumes tan grosses. A més, darrerament el rei encara havia fet nous emprèstits a Luchino: tres mesos abans aquest li havia deixat 1.000 fl. més que havia entregat als banquers barcelonins Ferrer i Guerau de Gualbes també amb motiu de l'expedició a Sardenya. Ja llavors el rei li havia assignat aquesta quantitat sobre les dècimes concedides pel papa.¹³¹

Si hem de creure el document, els 87.000 fl. del preu de la venda del censal al qual ara fèiem referència foren entregats per Luchino al tresorer reial Julià Garrius. Si fos així seria una nova demostració de la potència financera de Scarampi i el seu grup (perquè darrere seu hi havia la seva família), perquè una quantitat tan grossa no era fàcilment disponible. Berenguer de Cortilles mateix, també grandíssima potència financera, havia prestat al rei 100.000 fl., com ja hem indicat, per a la mateixa expedició a Sardenya poc abans. Però la forma del préstec era molt diferent: no es tractava d'un desemborsament immediat, sinó d'una dita, és a dir, que Berenguer de Cortilles

128. Apèndix, doc. 237.

129. Apèndix, doc. 237 i 247. El mateix dia, el rei ordenava a Pere Vidal, procurador dels comtats de Rosselló i Cerdanya, que donés possessió de l'aljama de jueus de Perpinyà a Luchino Scarampi i a Francesc Deudé, als quals l'havia donada; el mateix manava a Gabriel Cardona i a Blas Fernández de Lihori respecte a les aljames de jueus de Tortosa, Fraga, Osca, Albarrasí i a la de sarraïns d'Osca, i encara el mateix a Gabriel Cardona respecte a les aljames de jueus de Morvedre i de sarraïns de València i Xàtiva: Apèndix, doc. 239.

130. Apèndix, doc. 212.

131. Apèndix, doc. 233.

es feia responsable d'entregar aquesta quantitat, probablement de cara als creditors de l'armada, però això no significava que hagués de tenir aquesta disponibilitat de diner líquid immediata.

És veritat que també podria ésser, encara que nosaltres ens inclinem a creure que no, que s'hagués reunit en venda aparent tot el que el rei devia a Luchino fins aleshores i que no s'hagués volgut declarar per no demostrar gaire clarament que els diners destinats a l'expedició a Sardenya havien de servir per a pagar els creditors de la Corona i que, per tant, el projecte no es podria dur a terme per manca dels recursos que hi havien estat destinats.¹³² Però són coses que no les podrem saber mai del cert.

Aquest contracte de 87.000 fl. fou el més important dels que Luchino Scarampi signà amb el rei i el que tingué més transcendència. Precisament pel que tenia d'extraordinari la mencionada quantitat, hom voltà el contracte de tota mena de seguretats. Fou concedida a Luchino plena jurisdicció per intervenir en tots els afers derivats tant de les rendes de Mallorca com de les concessions pontifícies, i també de les aljames donades de jueus i moros. Pel que fa a les rendes de Mallorca, si el procurador del regne no complia les seves obligacions envers Scarampi, el rei l'hauria de destituir i posar al seu lloc una persona elegida dins una terna presentada per Luchino mateix.¹³³ De la mateixa manera, els sotscol·lectors de la dècima papal estarien obligats a retre-li comptes a i a entregar-li els diners recollits, part en concepte de rendes, part en concepte de lluçió de censal.¹³⁴

El mateix dia que fou signat el contracte de Luchino, el rei en signà un altre amb Francesc Deudé, mercader valencià, de Sant Mateu del Maestrat, idèntic al d'aquell, diferent només en la quantia de censal venuda, molt menor: 34.000 s. de Barcelona anuals per 34.000 fl. de preu de venda.¹³⁵ Des d'ara trobem sempre units els noms d'aquests dos mercaders identificats per uns mateixos interessos.

132. El mes d'abril de 1393 ja eren molts els qui desconfiaven que el rei emprengués el viatge i Joan I s'havia d'esforçar a convèncer-los: ACA, C, reg. 1966, f. 11r-12r. Al memorial que Asbert Satrilla s'endugué, a començament d'abril de 1393, a Barcelona per referir al Consell Reial, el rei exposava clarament el seu pensament respecte a l'expedició a Sardenya, que veia clarament que no podria acabar: «Ítem, per tal com sovén lo dit consell, mogut pel zel sancer, congoxa ab ses letres lo senyor rey, duptan de què porà fer son benaventurat passatge, diga·ls mossèn Asbert que no·ls en cal concebre algun dupte e que pensar poden que si·l dit senyor no s·i sentís poderós no empendria aytal fet, però no·u vol descobrir, mas tenir·ho ab sí, per tal que les demandes e l'als qui·s procura de sos naturals per lo dit passatge sien de major summa e esforç e axí que·n estiguen los del dit consell ab cor segur»: ACA, C, reg. 1966, f. 14r. Vegeu també Apèndix, doc. 229-231, 234 i 245.

133. Apèndix, doc. 308 i 309.

134. Apèndix, doc. 237. Luchino, el 18 de desembre, prometé que tan bon punt el rei li retornés els 87.000 fl. i les pensions corresponents no posaria cap dificultat per a la redempció del censal: Apèndix, doc. 246 i 247. Tot i que la revisió dels comptes estava en mans de Luchino, el gener de 1394 el rei demanà a Miquel Roure, receptor general d'aquestes rendes, que li dugués els comptes, car volia examinar-los: Apèndix, doc. 303. El pagament dels oficials encarregats de la recaptació també anava a càrrec de Luchino i el seu soci: Apèndix, doc. 311.

135. Apèndix, doc. 238. Francesc Deudé també prometé no obstaculitzar la redempció del censal per part del rei: Apèndix, doc. 246.

La cosa més curiosa de tot plegat és que Luchino Scarampi no solament participà en la fallida expedició a Sardenya col·laborant decisivament en el seu finançament, sinó que a més hi havia de prendre part personalment. Ho sabem per una carta que el rei li envia el 17 de maig de 1393 en la qual li comunica que s'ha de trobar a Port-fangós el 13 d'agost, data fixada per a la marxa de l'estol, a fi de poder-lo acompanyar en l'expedició, tal com li havia promès, amb la seva galera.¹³⁶ Si l'expedició s'hagués dut a terme, hauríem vist un cas insòlit: un mercader financer doblat de guerrer. Però que l'empresa no arribaria a bon terme ja ho devia haver comprès Luchino, que ho podia saber millor que ningú, ell que estava al corrent de la situació financera; per això, a la fi de juliol, la galera promesa, pagada per quatre mesos, no estava armada. Malgrat tot, com que l'oferta l'havia feta, el monarca no dubtà ni un moment a ordenar al seu consell reial a Barcelona que s'emparessin de mercaderies o béns de Scarampi fins a la quantitat de 6.000 fl., que era l'equivalència pecuniària de la galera promesa.¹³⁷

El finançament de l'expedició a Sardenya és motiu encara d'un altre préstec de Luchino Scarampi al rei i d'un nou contracte el 19 de desembre de 1393. La quantitat prestada és de 16.000 fl. i adquireix la forma, com els altres préstecs estudiats darrerament, d'una venda de censal mort amb una pensió anual de 16.000 s.b., assignada aquesta vegada sobre els diners procedents de les amortitzacions que el rei o l'administrador general d'aquests afers, Joan Garrius, fessin als comtats de Rosselló i Cerdanya i als regnes de Mallorca i València. Haurien de respondre també del pagament d'aquest censal les dècimes papals concedides pel papa, corresponents al 1396. El contracte es voltà també de les seguretats acostumades, així com que Luchino pogués presentar una terna de la qual el rei escolliria l'administrador dels béns procedents de les amortitzacions i que els col·lectors de la dècima li retessin comptes; es féu constar també, com en els altres contractes, que aquest censal podia ésser rebut en total o en parts pel seu comprador,¹³⁸ el qual, com era habitual, es comprometé, per la seva banda, a no obstaculitzar la lluitació del censal quan al rei li convingués.¹³⁹

L'expedició a Sardenya, per la qual el reial tresor havia contret tants deutes i les ciutats havien fet grans despeses per proporcionar galeres al rei, no es dugué a terme. Algunes de les galeres que ja estaven preparades passaren, a començaments del 1394, a reforçar les posicions catalanes a Sardenya; d'altres anaren a Sicília per ajudar el germà del rei, l'infant Martí, a dominar la rebel·lió dels barons sicilians.¹⁴⁰

136. Apèndix, doc. 219; vegeu també doc. 222.

137. Apèndix, doc. 225-228.

138. Apèndix, doc. 248.

139. Apèndix, doc. 249.

140. ANÒNIM, «Vindicación del rey D. Juan I de Aragón, hecha por él mismo», *Revista Histórica Latina*, III (1876), pàg. 147-154; Ferran SOLDEVILA, «Una nota su Giovanni I e la Sardegna», *Archivio Storico Sardo*, XXIV (1954); Evandro PUTZULU, «La mancata spedizione in Sardegna di Giovanni I d'Aragona», a *Atti del VI Congresso internazionale di Studi Sardi*, Càller, 1957; Evandro PUTZULU, «Documenti

Suspesa la gran expedició reial,¹⁴¹ el 1394 fou un any de calma per a les finances de la Corona: no es registra cap altre gran emprèstit i hom es dedica a l'administració de les fonts d'ingressos que havien estat destinades a l'empresa sarda.¹⁴²

Aquest any tingué lloc un esdeveniment de relleu en la vida de Luchino Scarampi: el mes de març els fou concedit, a ell i al seu germà Francesco, el ciutadandatge de Barcelona, a precs de la reina Violant i després d'una mica de resistència del Consell de Barcelona, oposat a la concessió, encara que els dos germans reunien les condicions exigides, ja que tenien oberta botiga a la ciutat i llur domicili des d'anys enrere.¹⁴³

El mateix any 1394 Luchino Scarampi encara realitzà una altra missió diplomàtica que el portà novament a Avinyó en una ambaixada al papa,¹⁴⁴ no sabem en aquesta ocasió per quins afers.

Luchino féu a Avinyó una estada llarga, des del mes de maig fins a probablement el mes de desembre o més enllà, època en la qual signà tots els documents el seu germà Francesco en nom seu, tot dient que Luchino es troba «in remotis partibus», el que podria fer pensar que, després d'Avinyó, anà a algun altre lloc més llunyà.¹⁴⁵

L'any 1395 tampoc no és un any d'esdeveniments importants: hom perfila alguns aspectes de l'administració de les dècimes i altres rendes assignades a Luchino Scarampi i a Francesc Deudé.¹⁴⁶ Sembla que el juliol de 1395 Luchino encara devia ésser absent de Barcelona, ja que és Francesco qui ven la meitat de les dècimes i drets episcopals del bisbat de València a Nicolau Pujades, mercader d'aquesta ciutat. Aquestes rendes, les tenien els Scarampi en comú amb Corradino o Corrado dal Ponte, mercader també d'Asti.¹⁴⁷

inediti sul conflitto fra Eleonora d'Arborea e Giovanni I d'Aragona», *Archivio Storico Sardo*, xxvii (1961). Vegeu també Apèndix, doc. 245 i 260.

141. Ernest MOLINÉ I BRASÉS (ed.), «Noticiari català dels segles xiv y xv», *Butlletí de l'Ateneu Barcelonès*, 5 (gener-març 1916), pàg. 215: «En l'any mil ccclxxxiii en lo mes d'agost lo rey don Johan partí de Barchinona ab galeras e altras fustas e anassen a Portfangós donant fama que iria conquerir la illa de Sardenya de què tota la terra era molt alegre e li fou feta gran honor en Barchinona quant se recullí. Puy com foren a dit port falsos consellés desconsellaren-li que no-y anàs. Dix se havia hagut bell colp de moneda de miçer Branque e axí la anada romàs que no se'n feu res de què la terra fo molt descontenta».

142. Apèndix, doc. 250, 252-253, 256, 261, 263, 267, 271-281 i 284-286; vegeu també ACA, C, reg. 2023, f. 29v-31v (1394, maig, 21-juny, i. València). També es tracten serrells d'altres assignacions, com la receptoria de les demandes pel matrimoni de la infanta Violant: Apèndix, doc. 262 i 269.

143. Apèndix, doc. 244, 255 i 264; tot i residir «oficialment» a Barcelona, és segur que també disposava de residència a Avinyó, des d'on, el febrer de 1394, els seus homes li duïen un corser: Apèndix, doc. 257.

144. Apèndix, doc. 265 i 266.

145. Apèndix, doc. 273-278, 281-283 i 286.

146. Apèndix, doc. 287-288, 290-292, 294 i 296-302. El març, la reina envià un emissari al papa per reformar alguns aspectes de les butlles sobre les causes pies, les dècimes i els subsidis dels ordes militars: Apèndix, doc. 289. El gener de 1396, sense que se n'indiqui el motiu, el rei demanà a Miquel Roure, receptor general d'aquestes rendes, que li dugués els comptes de les dècimes, causes pies, etc., perquè volia examinar-los: Apèndix, doc. 303.

147. Apèndix, doc. 295. Sobre Corrado dal Ponte, vegeu la nota 25.

1396, UN MAL ANY

L'any 1396, en canvi, és ple d'esdeveniments greus en els quals es veu implicat el nostre Luchino Scarampi.

El 20 d'abril, el Consell de Trenta de la ciutat de Barcelona hagué de deliberar sobre les greus notícies que havien arribat als consellers segons les quals Luchino Scarampi, que llavors era a Avinyó, havia contractat a Vilanova d'Avinhon, prop d'aquesta ciutat, alguns capitans perquè entressin a Catalunya el mes de maig següent amb mil bacinets per saquejar el país. El Consell decidí comunicar immediatament la notícia tant als reis com a les altres ciutats i viles importants.¹⁴⁸ En la carta als reis, els consellers afegiren que Luchino havia promès a aquesta gent, i ho havia dipositat en una taula a Avinyó, 25.000 fl. com a paga de dos mesos i que els havia assegurat que els faria entregar alguns castells del Rosselló fronterers amb França. Segons els consellers de Barcelona, Luchino no era l'únic responsable d'aquest tracte, sinó que obra va a instigació d'alguns consellers del rei. Gravíssima acusació, encara que no pas la primera que es feia contra aquells.¹⁴⁹ Els consellers barcelonins pregaren al rei, que llavors era a Torroella de Montgrí amb molt poca companyia, que es dirigís a Barcelona, on estaria millor acompanyat i podria rebre d'una manera més honorable els ambaixadors del rei de França i, a més, podria tractar de posar remei a aquest afer.¹⁵⁰

En la carta a la reina Violant del 21 del mateix mes, els consellers de Barcelona afegien que la conjura es feia en nom de la infanta de Mallorca, és a dir, la marquesa de Montferrat, però repetien que darrere de tot això hi havia els consellers del rei —no sabien ben bé quins encara, però ho esbrinarien—, que volien desheretar-lo.¹⁵¹

Hom ha trobat sospitosa l'actitud presa pels reis en tenir esment d'aquestes notícies o, almenys, molt estranya. Més que alarmats per aquestes notícies, semblaven ofesos per les acusacions que comportaven contra els seus consellers.¹⁵² I per això, al mateix temps que enviaven tres missatgers a Avinyó per esbrinar què hi havia de cert en aquestes notícies, feien començar una enquesta contra els consellers de Barcelona i els qui havien portat aquestes noves. El rei aparentava creure que només es tractava de difamar sense raó els seus consellers i Luchino Scarampi i per això amb prou feines els cortesans que s'encarregaven de l'enquesta tingueren cura de fer un petit interrogatori al factor de Francesc Scarampi a Barcelona, Bartolomeo Barosi.¹⁵³ Però aviat, davant les notícies arribades de Roergue, on havien estat enviats espies —notícies que eren tan greus i comprometedores que no es podien ni escriure—,¹⁵⁴ i d'Avi-

148. Apèndix, doc. 305. València, en saber-ho, també volgué informar-ne el monarca: Apèndix, doc. 312.

149. Apèndix, doc. 304.

150. Apèndix, doc. 305.

151. Bernat METGE, *Obras...*, *op. cit.*, pàg. *96.

152. Apèndix, doc. 313 i 316.

153. Apèndix, doc. 315; l'enquesta fou enviada després al papa, doc. 320.

154. Apèndix, doc. 314.

nyó, per mitjà dels tres missatgers que hi havien estat enviats.¹⁵⁵ els reis s'hagueren de convèncer que alguna cosa de veritat hi havia en tot allò que havia estat denunciat per Barcelona. Que hi havia companyies d'armes al Valentinès, prop d'Avinyó, era cert i també que el vescomte de Roda, per encàrrec del papa, s'esforçava llavors a allunyar-les dels territoris pontificis i del camí de Catalunya i Aragó; se sabia, a més, que el comte d'Armanyac havia enviat un home seu a parlamentar amb les companyies,¹⁵⁶ per la qual cosa es temia una conjunció de les dues forces contra els catalans. Del que hom no deia res era de la participació que en tot això pogués tenir-hi Luchino Scarampi. Els reis no per tot això li retiraren la confiança; al contrari, precisament per aquests dies Luchino els havia concedit un altre préstec de 6.981 fl. 5 s. 8 d. per a les necessitats més urgents de la defensa de Sardenya.¹⁵⁷

Quan les notícies que arribaven a Catalunya feien creure que, efectivament, les companyies armades que voltaven entorn d'Avinyó i que hom havia intentat desviar cap a Itàlia es dirigien contra les terres catalanes,¹⁵⁸ un esdeveniment inesperat vingué a capgirar tota la situació: el 19 de maig de 1396 moria, en un accident de caça, el rei Joan.

Joan I moria sense fills mascles. La successió, per tant, pertocava al seu germà, l'infant Martí, ja que les dones no podien succeir als estats de la Corona d'Aragó. Però l'infant era llavors a Sicília, ocupat a assegurar el domini de l'illa al seu fill Martí i la seva muller, la reina Maria de Sicília. Aquesta circumstància podia haver fet molt difícil el traspàs successori, tenint en compte l'amenaça d'invasió que pesava sobre les fronteres catalanes, i podia haver posat en perill la integritat dels estats de la Corona d'Aragó entre les ambicions de la reina Violant, les del comte de Foix, casat amb la filla de Joan I i Mata d'Armanyac, i les de la infanta de Mallorca, sense comptar, darrere de totes elles, les ambicions de la poderosa França. Afortunadament es trobava a Barcelona Maria de Luna, muller de l'infant Martí i dona assenyada i enèrgica. Fou ella qui, sostinguda principalment per la ciutat de Barcelona, que la reconegué com a reina immediatament, es féu càrrec del govern com a lloctinent del seu marit. Amb ella arriba al poder el grup de l'oposició, que en els darrers temps del regnat de Joan I s'havia mostrat tan contrari al govern d'aquest i més que res als seus consellers.

Gairebé immediatament després que la reina Maria de Luna es fes càrrec del govern, es començaren a prendre mesures repressives contra els exconsellers de Joan I:

155. Apèndix, doc. 306 i 307.

156. Apèndix, doc. 317 i 322.

157. Apèndix, doc. 310, 318, 321 i 324; Bernat METGE, *Obras...*, *op. cit.*, pàg. *101 i *104. Els diners havien de sortir de la procuració de Mallorca, concedida el 29 d'abril de 1396 a Mateu de Loscos, escollit pel rei de la terna presentada per Luchino Scarampi i Francesc Deudé, després de l'assignació d'aquest ofici feta a Andreu de Guardiola, impugnada per aquells: Apèndix, doc. 308. En virtut dels contractes entre, d'una banda, Luchino Scarampi i Francesc Deudé i, de l'altra, el monarca, aquells tenien dret a proposar una terna al rei perquè aquest n'escollís la persona que havia d'exercir el càrrec de procurador de Mallorca i administrador, per tant, de les rendes que els havien estat assignades per Joan I. El préstec concedit per Luchino sembla que consistia a no cobrar alguna de les quantitats que li pertocaven de les rendes de la procuració reial de Mallorca.

158. Apèndix, doc. 323; Bernat METGE, *Obras...*, *op. cit.*, pàg. *107-*109.

molts foren empresonats, d'altres foren col·locats sota arrest domiciliari o fiança i el 2 de juny es començà un procés contra tots ells, procés en el qual fou inclòs el nostre Luchino Scarampi.¹⁵⁹ També segueix involucrat en l'afer de les companyies, que no és oblidat: el 22 de maig, la reina vídua Violant, després de fer saber al papa la mort del rei Joan, li demana que continuï l'enquesta¹⁶⁰ i en els següents mesos la reina Maria en demana repetidament detalls.¹⁶¹

Altres mesures també greus foren adoptades contra Luchino Scarampi i altres beneficiaris de la política financera de la cort de Joan I: gairebé immediatament després de la mort del rei, el 23 de maig, la reina Maria havia decretat el segrest general de les rendes provinents de les dècimes, usures i pies causes. Pocs dies després, el 6 de juny, per la força de les circumstàncies i la impossibilitat d'esborrar en un dia el resultat de tot un regnat, hagué de revocar aquesta ordre i manar al receptor d'aquestes rendes, Miquel Roure, que pagués les pensions dels qui tenien censals sobre aquelles.¹⁶² I no tardà gaire temps a revocar també l'ordre per la qual el governador de Rosselló i Cerdanya havia de confiscar els diners en poder dels comissaris i oficials del rei Joan, especialment els procedents d'usures i causes pies, i manar que tot continués com abans.¹⁶³

Pel que fa al procés contra els consellers del rei Joan, començat amb tanta empena i tant desig de revenja per part dels qui els darrers temps del monarca havien estat perseguits, aviat perdé també virulència. Fou probablement la constatació que no era possible portar-lo endavant i castigar durament els culpables sense comprometre-hi la reina Violant el que en motivà el reblaniment. Hom no podia processar-la,¹⁶⁴ perquè darrere seu hi havia França, que interessava no tenir enemistada en el moment en què es començava a perfilar l'ombra amenaçadora de la invasió del comte de Foix per reivindicar la successió per a la seva muller Joana, filla de Joan I.

De tota manera, Luchino, que devia trobar-se encara a Avinyó, i el seu germà Francesco foren hostilitzats per la reina en altres camps, ara el comercial, ja que hom els acusava de no haver pagat lleudes i altres impostos durant els trenta anys en què comerciaven en terres catalanes amb el pretext que eren genovesos, quan en realitat eren d'Asti; per tot plegat, la reina ordenà obrir un procés contra ells.¹⁶⁵

Mentrestant, el rei Martí s'apressava a deixar en ordre el regne de Sicília per passar als nous regnes peninsulars, on havia de fer front a la invasió del comte de Foix. De tornada a terres catalanes, si bé en un primer moment semblava disposat a portar endavant el procés contra els consellers de Joan I i a castigar qui fos, aviat, però, can-

159. Apèndix, doc. 353.

160. Apèndix, doc. 325 i 328.

161. Apèndix, doc. 330 i 335.

162. Apèndix, doc. 326-327 i 329.

163. Apèndix, doc. 331.

164. El 23 d'agost de 1396, la reina Maria havia sobresegut tots els processos que poguessin tocar la reina Violant fins a un mes després que el seu marit, el rei Martí, hagués tornat: ACA, C, reg. 2358, f. 79v-80r.

165. Apèndix, doc. 332 i 338.

vià de parer. Pel que respecta a Luchino Scarampi, ja l'1 de juny de 1397 obtenia un guiatge del rei Martí, només quatre dies després de la seva arribada a Barcelona.¹⁶⁶

La figura de Luchino Scarampi estava tan lligada al tresor reial, del qual era el més fort creditor, que no era possible prescindir-ne totalment. Hom no podia fer sinó dues coses: o bé no reconèixer cap de les obligacions financeres contretes pel rei Joan o bé negociar amb els creditors a fi de complir aquelles obligacions, però mirant d'obtenir condicions millors per al patrimoni reial. Els consellers de Barcelona eren partidaris de la primera solució; l'obertura del procés contra els consellers durant els primers dies de la lloctinència de la reina Maria assenyalà el predomini de la seva opinió. La reina i després amb més fermesa el rei es decantaren finalment, però, per la segona.

Altres monarques europeus, per exemple els anglesos, pogueren trencar llurs compromisos financers; aquí sembla que això no fou possible, entre altres causes perquè la gent interessada en què no succeís era molta, ja que tant Luchino Scarampi com Francesc Deudé havien venut a tercers gran part de llur deute¹⁶⁷ i potser s'hauria provocat una catàstrofe financera. D'altra banda, bona part del deute reial reposava sobre la garantia de les dècimes i altres concessions papals i Luchino Scarampi tenia una gran influència a la cort d'Avinyó, com ja s'havia demostrat més d'una vegada.

Decidida, doncs, la via de la negociació, el rei començà aviat a afavorir Luchino en els seus afers: a donar ordre de confiscar béns dels deutors morosos,¹⁶⁸ a fer que li paguessin les rendes que li pertocaven i que li havien estat venudes pel rei Joan,¹⁶⁹ a permetre-li comprovar els comptes durant l'empara,¹⁷⁰ etc.

El 7 de desembre de 1398, el rei absolgué els encartats en el procés contra els consellers del rei Joan, entre els quals Luchino Scarampi, que havia estat acusat d'haver fet molts contractes usuraris amb el rei Joan, en gran dany de la Corona, entenent-se amb els consellers del rei, als quals donava una bona participació perquè li aconsellessin concloure els contractes amb ell,¹⁷¹ a més del fet que ja coneixem de contractar companyies d'armes perquè entressin a Catalunya —cosa que no s'havia pogut provar.

LA TRANSACCIÓ

Set mesos més tard, el 20 de juny de 1399, el rei Martí signava el document de l'entesa amb Luchino Scarampi i Francesc Deudé i altres accionistes amb els quals

166. Apèndix, doc. 340; uns mesos abans, el 24 de febrer, Francesco havia obtingut passaport per anar amb un parell de cavalcadures a Avinyó, on encara devia ser son germà: Apèndix, doc. 339. Luchino Scarampi no era un desconegut per al nou monarca, a qui ja havia servit com a ambaixador i com a prestamista mentre era duc: Apèndix, doc. 87 i 259.

167. Apèndix, doc. 341 i 357.

168. Apèndix, doc. 342; uns mesos més tard, però, el rei canvià d'opinió: Apèndix, doc. 348. Un any abans, una sentència de la reina Maria tampoc no havia sigut favorable als interessos de Luchino Scarampi i Francesc Deudé: Apèndix, doc. 336 i 337; l'afar cuejava encara en 1400, aleshores favorable als interessos de Luchino i Francesc: Apèndix, doc. 376.

169. Apèndix, doc. 344-346 i 352.

170. Apèndix, doc. 347.

171. Apèndix, doc. 353; Marina MITJÀ, «Procés contra els consellers...», *op. cit.*, pàg. 398-399.

revisava el contracte de la cessió de les rendes de Mallorca feta pel rei Joan per tal de satisfer els seus deutes. El nou contracte afavoria molt més el rei que l'anterior¹⁷² i li permetia anar cobrant una part de les rendes de Mallorca, mentre que la resta es dedicava a complir els compromisos concrets.¹⁷³

El rei i Luchino Scarampi s'ocuparen tot seguit de les negociacions amb el papa sobre l'afer de les dècimes i altres rendes eclesiàstiques concedides pel papa Climent VII a Joan I, sobre les quals reposava bona part del deute d'aquest monarca. Benet XIII, l'1 de maig de 1396, havia prorrogat a favor de Joan I per tres anys més la concessió del seu antecessor Climent VII que, com ja sabem, era de deu anys, o millor dit, de nou i mig.¹⁷⁴ La mort del rei pocs dies després feia necessària una confirmació de la concessió. Una de les primeres preocupacions de la reina lloctinent Maria havia estat la d'enviar una ambaixada al seu parent el papa Luna per entendre's sobre aquest afer.¹⁷⁵ Ara, el 1399, el rei Martí es preocupà d'obtenir la confirmació d'unes rendes tan necessàries per eixugar els deutes deixats per Joan I i per continuar sostenint la presència catalana a Sardenya enmig de la revolta dels Arborea i, si era possible, d'obtenir noves subvencions.

Els ambaixadors foren ara Ponç de Perellós i el nostre Luchino Scarampi, especialista en la qüestió i persona directament interessada en la seva resolució —de fet, en la transacció ja s'havia establert que Luchino aniria a Avinyó a obtenir els avals necessaris per al nou acord—. ¹⁷⁶ Aquesta ambaixada es dugué a terme durant la segona meitat del mes de novembre de 1399, encara que és probable que Scarampi hagués fet abans un viatge preparatori a Avinyó, ja que el 10 de setembre li havien estat assignats pel rei 1.000 fl. per les despeses de l'ambaixada que hi havia fet pel mateix afer de les dècimes.¹⁷⁷

Sembla que les gestions a la cúria avinyonesa foren llargues i plenes de dificultats i que calgué que Luchino Scarampi hi fes més d'un viatge, ja que no devia poder deixar gaire temps els seus negocis abandonats. El 9 de febrer de 1400, el rei Martí li concedí un salconduit per sortir i entrar de i cap a França i Itàlia, per afers del rei, tantes vegades com fos necessari.¹⁷⁸ Les negociacions continuaven encara el 10 de ju-

172. La voluntat del rei d'aconseguir participar en els beneficis d'aquestes rendes ja s'havia mostrat una mica abans, el maig de 1399, quan reclamà l'observació d'una clàusula de la concessió papal destinada a la realització d'almoines a orfes i captius i manà que aquests diners deixessin d'anar als arrendadors, Luchino Scarampi i Francesc Deudé, i es lliuressin directament al seu almoier: Apèndix, doc. 356.

173. Apèndix, doc. 357. La signatura del nou acord desencallà la situació en què es trobaven aquestes rendes: el setembre, el rei autoritzà Luchino a fer tota mena de compromisos per tal de millorar l'administració de les rendes: Apèndix, doc. 362 i 364. Aleshores, però, el contracte ja s'havia complicat molt, amb tot de parçoners o accionistes, raó per la qual calia aconseguir l'aprovació d'aquells qui no havien participat directament en la transacció i reforma anterior, tasca que es mostrà molt complexa: Apèndix, doc. 254, 358 i 370. Les conseqüències de l'acord per al rei, però, es feren sentir ben aviat: Apèndix, doc. 359 i 378.

174. Apèndix, doc. 369.

175. Apèndix, doc. 334.

176. Apèndix, doc. 357, 365-369 i 374-375.

177. Apèndix, doc. 361.

178. Apèndix, doc. 371; vegeu també doc. 374-375.

liol del mateix any, data en la qual el rei escrigué a Francesc Sagarriga, ambaixador enviat llavors a Benet XIII per altres afers, que demanés al papa d'apressar i concloure els de l'ambaixada de Luchino. El rei, deia, no s'explicava tanta triga a resoldre una cosa que era de tant d'interès per a l'Església, ja que les subvencions demanades havien de servir per a la pacificació de Sardenya, feu de la Santa Seu.¹⁷⁹

És possible que Luchino Scarampi no pogués concloure aquestes negociacions que s'allargaven tant, ja que morí d'una manera sobtada (no atorgà testament) entre el 6 de desembre de 1400 i el 10 de gener de 1401. Les darreres notícies que en tenim són d'assumptes rutinaris que no ens permeten saber si havia tornat d'Avinyó i on li sobrevingué la mort. El 3 de setembre de 1400, el rei reconegué deure, a ell i a Francesc Deudé, 1.100 fl. d'or d'Aragó, provinents dels censals que el rei Joan els havia venut sobre les dècimes, usures, etc., algunes aljames de jueus i moros i les rendes de la procuració de Mallorca, que li havien deixat per a les necessitats de Sardenya.¹⁸⁰ El 14 de setembre, el monarca feia constar que els procuradors dels creditors del contracte de Luchino Scarampi i Francesc Deudé, mossèn Francesc Bertran, Bernat Serra i Bernat Metge, l'havien autoritzat a poder-se servir dels diners de les rendes que corresponien als creditors d'aquell contracte per una vegada.¹⁸¹ Encara el 6 de desembre, el rei cita el nom de Luchino Scarampi per tranquil·litzar alguns dels parçoners del contracte que porta el seu nom, sobre l'actuació de Guillem de Busquets que el rei enviava en comissió a la procuració de Mallorca, i no indica que sigui mort.¹⁸²

En canvi, el 10 de gener de 1401, en manar el rei a Francesc Foix, administrador del contracte de Luchino Scarampi, que pagués uns salaris a uns escrivans, hom fa constar al costat del seu nom «quondam». Luchino Scarampi ja era difunt.¹⁸³

Als documents de la Cancelleria no hem trobat les circumstàncies de la seva mort. Hom seguia ocupant-se dels afers de tipus administratiu en relació amb el contracte de Luchino Scarampi¹⁸⁴ i no hi ha, de moment, cap novetat d'interès.

LUCHINO SCARAMPI, HOME DE NEGOCIS

Evidentment, el Luchino Scarampi polític i banquer ha eclipsat en aquesta aproximació —basada principalment en documentació cancelleresca— el Luchino mercader que també va ser durant tota la seva vida. Abans, doncs, d'endinsar-nos en la seva successió, cal donar algunes pinzellades de la seva actuació com a comerciant, especialment de joies i draps de luxe, durant els regnats de Joan I i Martí.

179. Apèndix, doc. 377.

180. Apèndix, doc. 379.

181. Apèndix, doc. 380.

182. Apèndix, doc. 381.

183. Apèndix, doc. 382.

184. ACA, C, reg. 2265, f. 17r-v i 111r-v (1401, març, 10. Barcelona); *ibídem*, reg. 2266, f. 5v-6r (1401, març, 11. Barcelona).

El nucli de la companyia, el formaven els dos germans Luchino i Francesco, establerts a Barcelona, però la documentació ens parla d'un altre soci, genovès de ciutadania però oriünd d'Asti, que en algun moment també s'hauria establert a Barcelona: Nicolino Galamanni.¹⁸⁵ L'altra gran centre de la companyia era Avinyó. A la ciutat papal hi tenia casa Luchino, però a més hi havia establerts Bartolomeo Scarampi, cosí seu,¹⁸⁶ i Corrado dal Ponte.¹⁸⁷ El tercer centre de la companyia sens dubte era a Gènova. Un guiatge de 1393, tot i que no indica que tots formin part d'una mateixa companyia comercial, probablement ens mostra els qui aleshores n'eren els principals actors en les seves seus principals: a Barcelona, els dos germans Scarampi; a Avinyó, Bartolomeo Scarampi, cosí, Corrado dal Ponte, cunyat, i Jacopo Catena, i a Gènova, Enrico i Pietro Tonso.¹⁸⁸ Tot i que els primers i els darrers són anomenats ciutadans genovesos i els d'Avinyó burgesos d'aquesta ciutat, tots ells eren oriüunds d'Asti, ciutat amb la qual mai no tallaren els lligams. A partir d'aquests tres nuclis s'estenien els negocis a altres regions: des d'Avinyó, Bartolomeo Scarampi tenia negocis als dominis dels ducs de Borgonya, on treballaven els seus factors Cattaneo de Fieschi i P. Laborabene.¹⁸⁹

Dins de la Corona d'Aragó, els dos germans i la companyia havien de tenir un gran nombre de factors, criats i servidors que ens apareixen aquí i allà a la documentació. Quan els dos germans s'absentaven de Barcelona, els negocis havien de ser duts per factors, dels quals solament coneixem Bartolomeo Barosi, actiu mentre Luchino era a Avinyó i Francesco a Perpinyà.¹⁹⁰ A un nivell més baix, documentem el criat Llorenç d'Alemanya¹⁹¹ o el servidor de Francesco Scarampi Alfonso Ferrández, que morí en «acte de servei» a Lleida camí de Saragossa.¹⁹²

Barcelona, però, no era l'única ciutat on actuaven. Ja en temps de Pere el Cerimoniós havien tingut negocis a València,¹⁹³ on després hi trobem actuant el seu soci Antonio Gentile, a qui prenen arbitràriament unes bótes de vi,¹⁹⁴ i el factor Odoardo de Burgo, amb dificultats per protegir els seus drets primer com a genovès i després, essent ja els Scarampi ciutadans barcelonins, com a factor d'una companyia de la terra.¹⁹⁵ També tenien factors i socis a Saragossa¹⁹⁶ i a Perpinyà.¹⁹⁷

185. Apèndix, doc. 71. Sobre Nicolino Galamanni, vegeu la nota 103.

186. Apèndix, doc. 175, 178 i 208.

187. Apèndix, doc. 224. Sobre Corrado o Corradino dal Ponte, vegeu la nota 25.

188. Apèndix, doc. 208. Un Tonso, Oberto, apareixia ja al primer guiatge concedit a un Scarampi: Apèndix, doc. 3.

189. Apèndix, doc. 175 i 178.

190. Apèndix, doc. 315 i 333.

191. Apèndix, doc. 90 i 186.

192. Apèndix, doc. 92.

193. Apèndix, doc. 7 i 13.

194. Apèndix, doc. 89 i 91.

195. Apèndix, doc. 71, 216 i 283.

196. Apèndix, doc. 95.

197. Apèndix, doc. 251.

Un negoci molt important per a la companyia va seguir sent el subministrament de joies i draps d'or i seda als reis,¹⁹⁸ però sense oblidar el comerç tradicional, les assegurances i els préstecs a particulars.¹⁹⁹ L'agost de 1396, per exemple, el factor de la societat de Luchino i Francesco Scarampi a Barcelona assegurà per 1.700 ll. 122 saques de llana, quinze feixos de pells i una aluda de safrà del mercader barceloní Ramon Desquer en el viatge de Barcelona a Gènova en la nau de Ramon Ferrer i Joan Pellicer de Barcelona, i per 2.700 ll. 240 saques de llana i quatre feixos de pells carregats en la nau de Bernat Amat per al mateix viatge.²⁰⁰ El renom dels Scarampi no devia ser dolent si, fins i tot després de l'afer de les companyies, trobem Luchino fent d'àrbitre componedor en l'afer de la nau d'un patró de Bermeo.²⁰¹

LA SUCCESSION DE LUCHINO SCARAMPI

No és fins a la fi de l'any 1401 que comença a agitar-se l'afer de la successió de Luchino. La seva mort sobtada, que no li havia permès atorgar testament, complicà molt les coses, així com la llunyania de la seva muller i dels seus fills, que, segons sembla, eren a Asti quan es produí la seva mort. Tot i que el febrer de 1401 Bruneta, la vídua, nomena dos procuradors per representar-los a ella i als seus fills, Tommaso Alione i Antonio da Gilardengo,²⁰² de moment fou el germà del difunt, Francesco Scarampi, qui es féu càrrec de l'herència a títol propi i a títol de la cunyada i els nebots, perquè ell, com a soci del germà, tenia dret, segons al·legà, a la meitat dels béns. De tota manera, una avinença entre Francesco Scarampi i la seva cunyada s'havia produït el mes de desembre de 1401 o abans, cosa que permeté portar endavant l'ordenació jurídica del contracte, que encara no havia estat acceptat per tots els parçoners en la seva nova forma negociada entre el rei i Luchino Scarampi i Francesc Deudé,²⁰³ d'establir la manera com es cobriren les pensions, etc.²⁰⁴

La successió de Luchino Scarampi semblava cosa resolta, però en realitat no s'havien obert encara els plets successoris que la llunyania dels possibles demandants havia retardat. Entre el setembre de 1402 i l'abril de 1403, Francesco Scarampi i els dos nous procuradors dels hereus, Antonio da Gilardengo i Guglielmo Zabot, venen tot de violaris sobre les rendes que encara comparteixen pel famós contracte de Luchino Scarampi i Francesc Deudé.²⁰⁵ El 1403, a més, comencen a reclamar els convents

198. Apèndix, doc. 77, 92, 95, 96, 102, 134-135, 148, 152-153, 167, 181, 197, 213 i 258; Josep Maria Roca, *Johan I d'Aragó*, Barcelona, Institució Patxot, 1929, pàg. 149.

199. Apèndix, doc. 201, 342 i 373.

200. Apèndix, doc. 333.

201. Apèndix, doc. 349 i 354-355.

202. Apèndix, doc. 383.

203. ACA, C, reg. 2265, f. 164r (1401, desembre, 19. Sogorb) i 173v-174r (1402, juny, 12. València).

204. De recollir els diners procedents de la procuració reial a Mallorca i traspasar-los a Barcelona se n'havien d'encarregar els canviadors barcelonins Jaume Colom i Jaume de Puigdel·luc: ACA, C, reg. 2267, f. 171r-v (1403, juny, 23. Sogorb).

205. Apèndix, doc. 384 i 385. Francesco també va vendre alguns violaris sobre parts del censal que li pertanyien exclusivament a ell: Apèndix, doc. 386. Vendes de violaris, insolutumdacions i altres ope-

d'Asti: a la fi de setembre de 1403 comparegué, probablement a València, on llavors es trobava el rei, Giovanni Catena, ciutadà d'Asti, per cobrar les pensions dels censals del contracte de Luchino en nom propi i en el del convent cartoixà de Sant Jaume d'Asti (o cartoixa de Valmanera), als quals les havien cedides els hereus de Luchino Scarampi, probablement per satisfer algun deute, per un total de 8.000 fl., xifra que el rei Martí procurà rebaixar de totes passades.²⁰⁶ Aquesta mateixa cartoixa, un any més tard, presentà una nova reclamació que, per cert, no fa gaire favor a Luchino. A mitjan desembre de 1404, un dominic es presentà a la cort del rei Martí en representació d'aquell convent per exposar la seva querella: un prohoms d'Asti, Gasparone Alione, havia fet una deixa en testament per fundar una cartoixa a Asti; els executors del llegat foren Jacopo, Bartolomeo i Luchino Scarampi, que efectivament edificaren el monestir, però no liquidaren el llegat amb diversos pretextos i continuaren administrant-lo; l'administració fou, segons els religiosos, ben poc escrupolosa: efectuant pagaments a gent que deia ésser creditora de l'esmentat llegat sense ésser cert, etc., i retenint simplement els diners que pertanyien al monestir. Com que la cartoixa es considerava defraudada, entre una cosa i l'altra, aproximadament en uns 14.000 fl. de Florència, cosa que l'havia reduïda a la misèria, féu demanda contra l'herència de Luchino Scarampi, demanda que fou atesa pel rei, el qual decretà l'embargament dels béns de l'herència de Luchino Scarampi fins a nova ordre.²⁰⁷

A partir d'aquest moment, les reclamacions foren incessants: el gener de 1405 fou el mercader genovès Gerardo Gentile qui reclamà els diners de la pensió del censal que fou de Luchino Scarampi per un canvi contra els hereus d'aquest.²⁰⁸ El mes de juliol era Bruneta, la vídua de Luchino, qui reclamava al rei contra el seu cunyat Francesco Scarampi que dissipava els béns del que fos marit seu, sobre els quals ella tenia dret per raó dels 1.900 fl. del seu dot i l'escreix, per la qual cosa el rei segrestà els béns del difunt Luchino fins que les coses s'haguessin aclarit.²⁰⁹

El mes d'octubre, el conflicte continuava: aleshores era Francesc Foix, l'administrador del contracte de Luchino Scarampi i Francesc Deudé, qui es negava a pagar les pensions dels censals demanades pels procuradors dels hereus de Luchino perquè Francesco Scarampi s'hi negava fins que no s'hagués fet la partició efectiva dels béns entre els hereus.²¹⁰

El mateix any 1405 es jutjava un plet entre Corrado dal Ponte, mercader d'Asti resident a Avinyó que en altre temps havia fet alguns negocis conjuntament amb Lu-

racions seguiren fent-se pels procuradors dels hereus de Luchino sols o conjuntament amb Francesco Scarampi els anys següents; vegeu, per exemple, AHPB, Francesc de Pujol, 38/8, f. 4v-5r (1405, octubre, 2. Barcelona) i 5v-6r (1405, setembre, 30).

206. Apèndix, doc. 387.

207. ACA, C, reg. 2212, f. 54v (1403, desembre, 19. València).

208. *Ibidem*, reg. 2268, f. 46v-47r (1405, gener, 19. Barcelona); AHPB, Francesc de Pujol, 38/8, f. 4v-5r (1405, octubre, 2. Barcelona); ACA, RP, MR, reg. 2509, f. 77r (1406).

209. ACA, reg. 2267, f. 177r-v (1405, juliol, 17. Barcelona).

210. AHPB, Francesc de Pujol, 38/8, bossa, doc. solt (1405, octubre, 17).

chino Scarampi, a més de ser-ne cunyat, i els hereus d'aquest.²¹¹ L'any següent, cap al maig, s'havia de resoldre un altre plet entre els mateixos hereus i el convent de frares predicadors d'Asti.²¹²

Finalment, després d'un parell d'anys de disputes, hom arribà a un acord amb els hereus de Luchino Scarampi i els altres parçoners del contracte. El nou contracte fou signat el 3 d'abril de 1408 amb el procurador d'aquells, Francesc Amenla, i afavoria força la part reial.²¹³ Des d'aquest moment, l'administració del gros deute reial, l'anomenat «contracte d'en Luquí Escaramp», entra ja dins unes vies normals, sense greus entrebancs, camí de la seva lenta extinció.

Els comptes de l'administració del contracte de Luchino Scarampi i Francesc Deudé ens han arribat en part: del 1402 al 1412, en un total de vuit volums.²¹⁴ Si per la transacció amb el rei Martí ja érem conscients de la fragmentació del censal original, ²¹⁵ els comptes ens permeten copsar plenament com les altíssimes sumes degudes per la Corona al contracte dit de Luchino Scarampi i Francesc Deudé havien obligat els seus titulars a vendre censals sobre el contracte a fi de rebaixar el capital que hi tenien compromès i disminuir el risc. En 1402, a més de Francesco Scarampi i els hereus de Luchino, figurava com a creditors del contracte, pel fet de ser titulars de censals, gent tan coneguda com els ciutadans barcelonins Pere Plasença; Esperandeu Cardona, jurista; Berenguer Sa-Olivera; Bernat Serra; Bernat Metge; Bernat Ferrer, mercader; Francesc Bertran; Miquel Sapila; Francesc Montornès, barquer; Jaume Sala, mercader; Pere Mates, també mercader; Joan Desvall, fill de Joan Desvall; el noble Gilabert de Centelles; el donzell Pere de Palafolls; Blanca, vídua de Bernat de Planella; Ramoneta, vídua de Pere de Centelles; l'escrivà reial Bernat Sapllana; Bernat Calopa, lloctinent de mestre racional; Manuel de Rajadell; el mercader perpinyanès Pere Taquí;²¹⁶ Sibilla, vescomtessa de Perellós; els hereus de Francesc Morató conjuntament amb el mercader barceloní Francesc Morató, així com els hereus d'un altre Francesc Morató, de la casa del rei. Alguns n'obtenien rendes realment quantioses, com Francesc Bertran, un dels partícips més importants, ja que hi tenia 14.000 s. de censal abans de la reducció del contracte de Luchino Scarampi, decidida pel rei Martí; llavors passà a ser titular d'un censal de «només» 5.950 s.²¹⁷ Els comptes, a més de les pensions rebudes per tots els censalers i de l'amortització progressiva del deute

211. *Ibidem*, bossa, doc. solt (s.d.); f. 7v-8r (1405, octubre, 14) i 11v-12r (1405, octubre, 30). Sobre Corrado o Corradino dal Ponte, vegeu la nota 25.

212. ACA, C, cr Martí, núm. 988 (1406, maig, 22); AHPB, Francesc de Pujol, 38/8, f. 13r-14r (1406, [maig]); ACA, RP, MR, reg. 2509, f. 77r (1406).

213. ACA, C, reg. 2313, f. 71v-72r (1408, abril, 3. Barcelona), 84v-94 v (ídem) i 95v-97r (1408, novembre, 15 - desembre, 5. Barcelona).

214. ACA, PR, reg. 2507-2514 (1402-1412): «Compte de les rebudes e dates fetes en nom de procurador dels creadors del contracte appellat d'en Luquí Escaramp i d'en Francesc Deudé».

215. Apèndix, doc. 357; vegeu també doc. 254.

216. Apèndix, doc. 341. Sobre Pere Taquí, soci de Luchino Scarampi a Perpinyà, vegeu Apèndix, doc. 251, i Maria Elisa SOLDANI, «A Firenze mercanti, cavalieri nella signoria dei re d'Aragona. I Tecchini-Taquí tra XIV e XV secolo», *Anuario de Estudios Medievales*, 39/2 (2009), pàg. 575-604.

217. ACA, RP, reg. 2507 (1402-1403).

amb els sobrants de la recaptació, ens dóna moltes dades interessants, tant anteriors a la mort de Luchino com sobretot posteriors, que encara no hem pogut aprofitar en la present introducció.

Resulta interessant constatar que, el mateix any que el rei signa un nou contracte amb els Scarampi, trobem el darrer rastre documentat fins ara d'influència de la família en els reis: el setembre de 1408, Gerolamo Scarampi, llicenciat en decrets —el parentiu directe del qual amb Luchino desconeixem—, obté del rei Martí una recomanació davant el papa per tal que el nomeni bisbe d'Asti.²¹⁸

Després dels llibres d'administració no sabem res més del contracte de Luchino Scarampi. Un segle més tard, però, de 1487 a 1533, torna a reaparèixer, quan ja sembla que s'hauria d'haver extingit, i no com a cosa morta, sinó com a cosa actual. Entre aquestes dates, el procurador del Patrimoni Reial entaulava encara un procés, que se'ns ha conservat en un lligall de 604 folis, contra els reditors del censal de Luchino Scarampi.²¹⁹ I és que l'enfonsada financera de la Corona, consumada en el regnat de Joan I, no era cosa que es pogués superar tan fàcilment. En aquest moment, però, els Scarampi ja no devien ésser censalers de la Corona d'Aragó.

Hem intentat en aquestes pàgines completar la sequadat dels registres documentals amb una primera introducció a la figura de Luchino Scarampi, un personatge a cavall de quatre ciutats —la seva Asti natal, Gènova, Avinyó i Barcelona— i amb una activitat polièdrica en què es conjuminen, com a mínim, el comerç, la banca i la política. Queda molta feina a fer, ja que segur que es podrien aconseguir més dades del Luchino «català», així com també de l'avinyonès i el genovès, que ens acabarien d'emarkar el personatge en la seva època, però calia aprofitar la feina feta i convidar futurs investigadors a completar la biografia d'un d'aquests italians que recorregueren els països, les ciutats i les corts de la Mediterrània baixmedieval deixant, per allà on passaven, una forta empremta.

218. Apèndix, doc. 388.

219. ACA, C, Processos en foli, lligall 108, núm. 9.

APÈNDIX DOCUMENTAL

I

1370, juliol, 31

Luchino Scarampi havia fet un préstec a Gotifredo Marino de Portovenere, propietari i patró d'una coca que naufragà a les costes de Granada. Ell, amb Oliverio Calvo, li havia deixat 22 ll. 8 s. en escuts.

Publ. Léone LIAGRE DE STURLER, *Les relations commerciales entre Gènes, la Belgique et l'Outremont d'après les archives notariales génoises (1320-1400)*, II, Bruxelles-Roma, 1969, doc. 323.

2

1370, juliol, 31

Luchino Scarampi apareix com a banquer, juntament amb Oliverio Calvo, en un compte adjunt a una sentència arbitral pronunciada per Saraffino Marruffo i Novello Lercari entre Gotifredo Marini de Portovenere, propietari i patró d'una coca que naufragà prop d'Espanya l'any anterior, i Simone Vignoso, antic copropietari de la coca, en nom propi i d'altres copropietaris. El vaixell havia estat assegurat a Bruges per 600 escuts prop d'Ottobono de Marini i Constantino Portonario, que rebé una prima de 48 escuts.

Publ. Léone LIAGRE DE STURLER, *Les relations commerciales*, op. cit., pàg. 427.

3

1373, abril, 5. Barcelona

Guiatge a Oberto Tonso, Pietro Clerc i Bartolomeo Scarampi, mercaders de Gènova, i els seus factors i béns per delictes tant en mar com en terra com per qualsevol marca o represàlia, fins i tot en cas de guerra amb Gènova, poden continuar mercadejant en els seus regnes. No podran ser arrestats ni molestats. El guiatge dura tres anys, però els seus factors només queden coberts durant sis mesos i llurs béns, un any.

ACA, C, reg. 924, f. 28v-29r

4

1375, novembre, 6. Barcelona

Guiatge a Oberto Tonso, Luchino, Bartolomeo, Jacopo i Francesco Scarampi, mercaders de Gènova, i els seus factors i béns per delictes tant en mar com en terra com per qualsevol marca o represàlia, fins i tot en cas de guerra amb Gènova, poden continuar mercadejant en els seus regnes. No podran ser arrestats ni molestats. El guiatge dura dos anys, després que s'acabi l'anterior de tres de 1373 en el qual també estava inclòs Pietro Clerc, ara difunt, però els seus factors només queden coberts durant sis mesos i llurs béns, un any.

ACA, C, reg. 927, f. 288r-v. Cit. Pere VOLTES BOU, «Les associacions de seders medievals barcelonins», *Anuario de Estudios Medievales*, 5 (1968), pàg. 12.

5

1377, març, 20. Barcelona

L'infant Martí a Berenguer de Relat i a Jaume de Sos, comissaris per examinar els comptes de Bartomeu de Bonany, exdispenser de l'infant: els mana que comprovin amb Lotino (per Luchino) Scarampi i altres marmessors de Pietro Clerc (o Clergue), mercader genovès que residia a Barcelona, [1] els comptes de les compres fetes per la reina Elionor per a la comtessa Maria de Luna, promesa de l'infant Martí, de coses com ara una caixa de fil d'or, i [2] un canvi fet a Bartomeu de Bonany.

ACA, C, reg. 2066, f. 92r-v.

6

1378, gener, 15. Barcelona

Guiatge per a Oberto Tonso, Luchino Scarampi, Bartolomeo Scarampi, Jacopo Scarampi i Francesco Scarampi, mercaders i ciutadans de Gènova, i els seus factors durant quatre anys a partir de la finalització d'un altre guiatge fet als mateixos a Barcelona el 6 de novembre de 1375 i que es clourà el proper 5 d'abril. El guiatge es mantindrà fins i tot si esclatés guerra amb Gènova, però aleshores s'estendria, a partir del moment de fer públic l'estat de guerra, a sis mesos per a les persones i a un any per als béns. Cada any, per Nadal, hauran de donar al rei Pere un drap d'or.

ACA, C, reg. 931, f. 166r-167r.¹

7

1378, març, 16. Barcelona

El rei Pere al governador i administrador del cap del Logudor i al clavari de la galera patronejada per Andreu Despuig o els seus lloctinents: Luchino Scarampi, mercader genovès habitant a Barcelona, ha exposat que la dita galera ha capturat en els mars de Còrsega el pàmfil patronejat per Tommaso de Cassino amb tota la seva càrrega, que ha estat duta a l'Alguer per tal de socórrer la xurma de la galera; entre les mercaderies transportades hi havia vuit bales d'anyins, dues bales d'anyins afaitades, vuit bales de boldrons i trenta-dos sacs de llana que pertanyien a Luchino i la seva societat, que s'havien carregat a València, i la meitat dels quals foren «ocupats». Per tot plegat, Luchino demana justícia i per això el rei mana que s'esbrini per testimonis què ha ocorregut i que se li envii un informe, fent especial esment a quins béns foren presos i per quin preu venuts, així com els documents públics que ho demostren, i que s'indiqui com els diners arribaren a la cort reial, de manera que, un cop vist tot això, es pugui administrar justícia a Luchino.

ACA, C, reg. 1044, f. 172r-v.²

1. Document indicat per Maria Mercè Costa.

2. Document indicat per Maria Mercè Costa.

8

1378, maig, 17. Barcelona

El rei Pere al governador, veguers, batlles, guardes de passos etc.: Bartolomeo Scarampi, mercader genovès que ha estat a Barcelona cert temps per les seves mercaderies, se'n torna a Gènova amb llicència reial; els mana que el deixin passar a ell i a cinc cavalcadors genovesos amb llurs cavalcadures, entre les quals un rossí genet i un corser i altres rossins i mules, diners, joies, etc. I, si ho necessiten, que els donin salconduit.

ACA, C, reg. 1262, f. 76r.

9

1378, maig, 29. Barcelona

El rei Pere als guardians dels passos: que deixin passar Bartolomeo Scarampi i Federico, genovesos, que van cap a Gènova, i els criats genovesos que els acompanyen; que no els molestin en res ni els facin mostrar llurs escriptures, joies etc., i que procurin llur trànsit segur.

ACA, C, reg. 1262, f. 82v-83r.

10

1378, setembre, 20. Barcelona

El rei Pere demana al papa que li concedeixi les dècimes dels seus regnes per quatre anys per poder subvenir a les necessitats de Sardenya i poder recuperar l'illa, posada en rebel·lia pel jutge d'Arborea.

ACA, C, reg. 1254, f. 61r-v.

11

1379, gener, 29. Barcelona

El rei Pere reconeix deure a Pere Descaus i Andreu d'Olivella, canviadors de Barcelona, 34.854 s.b. que diverses vegades i per diferents raons li han prestat. Entre les quantitats prestades, la primera són 10.560 s. per 960 fl. d'or d'Aragó que el 24 d'abril de 1377 van lliurar-li i que el rei va donar a Luchino Scarampi, mercader de Gènova, pel preu de cent seixanta perles grosses comprades a raó de 6 fl. d'or per peça i que va rebre a la seva cambra i que després va donar a la reina Sibilla. El monarca estableix la forma com serà pagada als canviadors la suma deguda.

ACA, C, reg. 1363, f. 75r-77v.³

3. Document indicat per Maria Mercè Costa.

1379, gener, 29. Barcelona

El rei Pere reconeix deure a Pere Descaus i Andreu d'Olivella, canviadors de Barcelona, 39.875 s. 1 d.b. dels quals van fer, a instància del rei, dita a la seva taula de canvi a Pere Desvall, conseller i tresorer reial, pagadora per la propera festa de Santa Maria d'agost a qui ha estat feta la dita, Bartolomeo Scarampi, mercader de Gènova, a qui la cort reial deu per aquelles coses que el rei va comprar-li i va rebre a la seva cambra. Per això, promet als dits canviadors que els pagarà els 39.875 s. 1 d. abans de l'esmentada festa, amb permís per manllevar els diners amb mogobells i interessos si no complís amb el pagament, despeses que també serien assumides pel monarca. El rei dona Ramon Alemany de Cervelló com a garant i ostatge del pagament.

ACA, C, reg. 1363, f. 77v-83v.⁴

1379, agost, 2. Marsella

Acta de l'obertura de dues enquestes, fetes l'una a Barcelona pel veguer i l'altra a València pels cònsols de la mar, a instància d'Andrea de Tissio, mercader resident a Avinyó, que mantenia un plet a Marsella amb Llorenç Nodó, de l'Alguer, per la propietat d'una quantitat de grana, carregada a València el 26 de maig de 1377 amb destí a Pisa per Andrea Proansa, mercader de Lucca i factor d'Andrea de Tissio, al pàmfil de Tommaso di Cassino, que fou capturat el 10 de juny de 1377 per la galera catalana d'Andreu Despuig i portada a Càller, on la grana fou encantada i finalment anà a parar a Marsella, on la reclamà Andrea de Tissio. El 2 de juny, la grana havia estat assegurada a Barcelona per Luchino Scarampi i Battista Barcar per al viatge València-Porto Pisano, per un total de 400 ll. (equivalents a 800 fl. d'or d'Aragó) pagadores en cas de sinistre en el terme de sis mesos a partir del 10 de juny. Esdevingut el sinistre, Bartolomeo Scarampi, germà de Luchino, havia pagat l'assegurança. L'enquesta inclou: [1] Una carta del veguer de Barcelona al veguer de Marsella, Lluís de Forcalquer, i al jutge Honorat Corme, del 14 de juliol de 1379. [2] Una carta d'aquests al veguer de Barcelona, del 2 de juny de 1379. [3] El contracte d'assegurança fet per Luchino Scarampi a favor d'Andrea Proansa sobre un carregament de grana el 2 de juny de 1377 a Barcelona. [4] L'enquesta feta a Barcelona el 30 de juny de 1379 amb els interrogatoris de Ramon Galafa, mercader d'Avinyó resident a Barcelona; Lottino di Ser Piero, mercader florentí ciutadà de Barcelona, i Bartolomeo Scarampi, mercader d'Asti, ciutadà de Gènova i resident a Barcelona. [5] L'enquesta feta a València de l'11 al 13 de juliol de 1379 amb els interrogatoris de Tommaso di Cassino, de Pisa, ciutadà de Barcelona; de Bernat Torrella, mariner; d'Arnau de la Cavalleria, corredor, i de Pere Redon, excollector de les generalitats, de València tots; inclou a més [5a] la carta de Lluís de Forcalquer i d'Honorat Corme als oficials de València del 27 de maig de 1379 i [5b] la carta dels cònsols de la mar de València a aquests del 13 de juliol de 1379 i, finalment, [6] l'acta de notificació de la captura del pàmfil de Tommaso di Cassino feta a Barcelona el 7 de juliol de 1378.

4. Document indicat per Maria Mercè Costa.

Archives Departamentales des Bouches-du Rhone, 3B 94, f. 239r-163v. Publ. Arcadi GARCIA I SANZ i Maria Teresa FERRER I MALLOL, *Assegurances i canvis marítims medievals a Barcelona*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1983, doc. 70, pàg. 387-405. Cit. Louis Augustin BOITEUX, *La fortune de mer. La besoin de sécurité et les débuts de l'assurance maritime*, París, SEVPEN, 1968, pàg. 89.

14

1380, febrer, 2. Barcelona

Salconduit a favor de Bartolomeo Scarampi, mercader de Gènova, que torna a Gènova amb dos cavalls i un genet.

ACA, C, reg. 1267, f. 19v-20r.

15

1380, abril, 8. Barcelona

El rei Pere, atès el vincle que l'uneix a la reina [Elionor] de Xipre i Jerusalem, cosina seva, que ha de marxar dels seus regnes amb dues galeres del rei i que aquesta posseeix al regne esmentat diversos casals, rendes i béns, l'administració dels quals no va deixar encomanada a ningú, demana al dux de Gènova que la tracti bé i que no li faci fer despeses (ni ell ni els seus capitans i súbdits) ni pel seu trasllat ni pel dels béns que s'endugui en altres vaixells, ja que vol venir a viure als regnes del rei. Segueix una carta a Damiano Cattaneo, doctor en lleis, amb còpia a Luchino Scarampi: li fa saber que ha escrit al dux i al Comú de Gènova (es transcriu la carta) i li demana que faci el possible perquè aquests facin el que els demana.

ACA, C, reg. 1268, f. 2v-3r.⁵

16

1380, setembre, 5

Dos jutges genovesos, Damiano Cattaneo, doctor en lleis, i Luchino Scarampi, ciutadà de Gènova, elegits pel rei català segons el tractat entre la Corona d'Aragó i Gènova per judicar els danys fets a genovesos per catalans (reproduceix una carta del rei Pere del 10 de desembre de 1378), han rebut també poders de Gènova el 4 d'abril de 1379. Jutgen el cas d'Andrea de Monte, que el mes de desembre de 1377 havia carregat diverses mercaderies a la seva destreria al port de Bonifacio: 534 ll. era el valor de les mercaderies i dels seus béns personals, incloses dues barres d'or i una coroneta, quan era al cap de Santo Amancio un català, Andreas Empugnet, corregit a sobre Dexpux (Despuig), patró d'una galera, el robà i el prengué. Es fa referència a una sèrie de cartes escrites per Despuig al rei, al seu tresorer, etc. sobre aquesta qüestió. Els genovesos declaren que l'agressor o el rei hauran de pagar els danys rebuts pel genovès.

ASG, Not. Michele Teglia, 1, plec 88.⁶

5. Documents indicats per Maria Mercè Costa.

6. Document indicat per Gian Giacomo Musso.

17

1380, setembre, 10. Gènova

Dos jutges genovesos, Damiano Cattaneo, doctor en lleis, i Luchino Scarampi, ciutadà de Gènova, elegits pel rei català segons el tractat entre la Corona d'Aragó i Gènova, veuen la queixa presentada per Cosmo de Calcinaria: el mes de desembre de 1377 carregà algunes mercaderies a Bonifacio a la destreteria patronejada per Andrea del Monte, que fou presa per Andreu Despuig, i, vist el cas el 5 de setembre, fou judicat que els catalans li devien 450 ll. genoveses. Sembla (es llegeix molt malament) que hi havia discussió sobre el valor real de les mercaderies.

ASG, Not. Michele Teglia, 1, plec 90.⁷

18

1380, setembre, 13. Gènova

Dos jutges genovesos, Damiano Cattaneo, doctor en lleis, i Luchino Scarampi, ciutadà de Gènova, elegits pel rei català segons el tractat entre la Corona d'Aragó i Gènova, confirmat per Damiano Cattaneo i Ramon de Vilanova, examinen un cas de pirateria. L'exposa Johannes de Bratellus, en nom de Martino de Campofregoso, Federico de Pagano, Napoleone Lomellini, Tommaso [...], Niccolò [Rove]. El mes de novembre de 1377 van fer carregar a Gandulfo «Homodei», de Varagine, en el lloc d'«Orbitali», «partium Maritime», en un pàmfil o lleny d'Oberto i Antoniotto de Celannoxi, cent cinquanta modis de blat. Una galera sotil armada pel Comú de Càller, patronejada per Ramon Boter, de Càller, se'n va apoderar i la portà a la ciutat sarda, on el blat fou descarregat pels oficials, que en van fer el que van voler. Valora el blat en 20 fl. d'or per cada modi i a Gènova, on es portava, hauria valgut 10 fl. d'or per cada mina. Els danys pujaven entre tot a 8.437 ll. genoveses. Es falla contra els catalans. Ramon Boter o qui li pertoqui haurà de pagar 2.000 fl. d'or de Florència (sembla que es llegeix això).

ASG, Not. Michele Teglia, 1, plec 79.⁸

19

1380, setembre, 19. Gènova

Dos jutges genovesos, Damiano Cattaneo, doctor en lleis, i Luchino Scarampi, ciutadà de Gènova, elegits pel rei català segons el tractat entre la Corona d'Aragó i Gènova, confirmat per Damiano Cattaneo i Ramon de Vilanova, jutgen un cas de pirateria. Plet presentat per Pietro Manescalco, ciutadà de Gènova. El 6 de setembre de 1369, Pietro Manescalco era a València, on el rei li demanà que anés a l'Alguer i a Càller a portar el salari i les provisions per als homes (sembla que es llegeix això). El rei l'autoritza a anar amb un pàmfil carregat de tota mena de mercaderies excepte armes a les terres del jutge d'Arborea. El 1370 anà, segons aquesta concessió, a les terres del jutge amb el pàmfil ... de Portovenere; tant a l'anada com a la tornada, el vaixell fou detingut per dues galeres catalanes patronejades per Berenguer «Morellus»; vist el

7. Document indicat per Gian Giacomo Musso.

8. Document indicat per Gian Giacomo Musso.

privilegi, el deixaren passar. El mateix any 1370 noliejà a Gènova el pàmfil de Battista Squarzafico, patronejat per Paolo Bechignono. Marxà el 1371, però quan eren a la proximitat de Bossa, quatre galeres reials catalanes, comandades per Berenguer Ripoll, de València, el prengueren el i el portaren a l'Alguer. Alguns dels béns, els recuperà després a Barcelona. Els jutges consideren el valor total dels béns del pàmfil en 4.567 ll. 12 s. 5 d. Restant-ne el valor del que recuperà, són 3.781 ll. genoveses que li deu Berenguer Ripoll.

ASG, Not. Michele Teglia, 1, plec 89.⁹

20

1380, novembre, 26. Saragossa

El rei Pere al conseller i tresorer Pere Desvall: que pagui a la reina Sibilla i per ella a Joan Callís, el seu tresorer, 210 fl. d'or d'Aragó que va pagar pel rei a Bartolomeo Scarampi, mercader de Gènova, per seixanta perles que havia fet comprar al dit mercader a Barcelona el mes d'agost proppassat a raó de 3,5 fl. la perla, i que el rei va donar a Marquesa, muller de Berenguer Barutell, germana de la reina i cunyada seva.

ACA, C, reg. 1100, f. 125r.¹⁰

21

1381, juliol, 3. Barcelona

La infanta Violant, duquesa de Girona i comtessa de Cervera, reconeix deure a Luchino Scarampi, mercader d'Asti resident a Barcelona, 9.000 fl. d'or d'Aragó per la compra d'una garlanda de perles i pedres precioses, quantitat que promet pagar a primers de gener i per la qual empenyora un seguit de joies.

ACA, RP, Pergamins, núm. 1225. Regest *Catàleg dels pergamins de la secció de Reial Patrimoni de l'Arxiu de la Corona d'Aragó*, 1, *Pere el Cerimoniós*, 1336-1387, Barcelona, 1991.

22

1381, novembre, 8. Saragossa

El rei Pere ha sabut que diversos creditors de Pere Descaus i Andreu d'Olivella, canviadors de Barcelona, han estimat a cert preu i venut per aquest a ells mateixos els molins reials de Barcelona, com a mecanisme per recuperar els deutes impagats; com que Luchino Scarampi, mercader genovès, especial servidor del rei, té a la taula dels dits canviadors entorn de 15.000 s.b. i li ha suplicat que el possessin «en lo preu dels dits molins», ja que creu que aquesta és la millor manera que té de recuperar els diners, el rei mana que el «cobloquin» en la dita venda.

ACA, C, reg. 1275, f. 13r-v.¹¹

9. Document indicat per Gian Giacomo Musso.

10. Document indicat per Maria Mercè Costa.

11. Document indicat per Maria Mercè Costa.

23

1381, desembre, 13. Tortosa

El rei Pere a misser Luchino: atès que, per alguns afers, el necessita, li mana que la propera festa de Sant Joan marxi d'on és («d'aquí») i que vagi a València, on ell serà, juntament amb Berenguer Simon, a qui també escriu perquè marxi el mateix dia, fent-li saber que ell, el rei, partirà d'on és («d'aquí») el dia dels Innocents. Segueix la carta a Berenguer Simon, escrivida de la taula de les armades de Barcelona: per a l'armada que el monarca vol fer necessita el seu consell, per la qual cosa i per altres assumptes li mana que, per la propera festa de Sant Joan, parteixi d'on és («d'aquí») per anar amb el rei a València, ja que ell, el rei, partirà d'on és («d'aquí») camí de València per la festa dels Innocents, i li demana que hi vagi amb misser Luchino Scarampi, a qui també ha escrit.

ACA, C, reg. 1276, f. 110r.¹²

24

1382, març, 7. València

La reina Sibilla reconeix deure 2.695 fl. d'or d'Aragó al seu familiar Luchino Scarampi, mercader de Gènova, resident ara a Barcelona («in civitate Barchinone nunc vestra peragenda marchimonia residentis»); és el preu de les quaranta-nou perles que la reina li havia comprat a raó de 55 fl. per perla, quantitat que li serà pagada pel tresorer reial, Joan Callís, al més aviat possible.

ACA, C, reg. 1589, f. 37v.

25

1382, març, 16. Tarragona

La duquessa Violant a misser Luchino Scarampi, mercader de Barcelona: per una lletra que ha enviat a Constança de Perellós ha sabut que ell està sorprès perquè encara no se li han pagat els 9.000 fl. que ella li deu per raó d'un xapellet; en resposta a aquest fet, la duquessa l'informa que està fent gestions per tal que se'l pagui i per aquest motiu ha enviat a Aragó Bartomeu Llunes, de la rebosteria del duc, per tal que li pagui 5.000 fl. que ha d'aconseguir d'immediat de cert lloc, així com certa quantitat de florins que se li lliuraran tan bon punt arribin a Aragó; per tot plegat, li demana que tingui una mica de paciència perquè se li pagarà, encara que potser es tardi una mica.

ACA, C, reg. 1821, f. 152v-153r.¹³

12. Abans de la carta a Luchino, al mateix foli, en una altra carta del mateix dia el rei fa saber a Berenguer Simon que necessita una bona nau per al viatge de Sicília «la qual sia defenent a II o a III galeas», per la qual cosa demana que li'n noliegi una i que després li faci saber quant costarà de nòlit i el rei li pagarà o li enviarà els diners.

13. Document indicat per Maria Mercè Costa.

1382, març, 27. València

El rei Pere assigna a Luchino Scarampi, en nom propi i com a procurador d'altres afectats, 18.520 ll. 3 s. 7 d.b. sobre el darrer pagament de 39.259 fl. 2 s. 4 d.j. que se li ha de fer (al rei) el mes de maig de 1384 de les 108.888 fl. d'or 8 s.j. que resten a pagar de major quantitat concedida al rei en la cort general celebrada a Saragossa, de la qual en van fer taula o dita en nom del general Joan Don Sanxo i Bertran Coscó, mercaders de Saragossa, als quals, per la present assignació, mana que, de l'últim pagament dels dits 39.259 fl. 2 s. 4 d.j. pagadors en el dit termini, paguin les dites 18.520 ll. 3 s. 7 d.b. al dit Luchino. L'assignació ha de passar per davant de qualsevol altre concepte i no es pot veure alterada per cap marca o represàlia envers el dux i el Comú de Gènova. Les 18.520 ll. 3 s. 7 d.b. es devien [1] per satisfacció de les 15.955 ll. 16 s.b. que amb carta segellada a Saragossa l'1 d'abril de 1381 són degudes per la seva cort a Bartolomeo Scarampi, mercader de Gènova, en nom seu i com a procurador d'altres genovesos que s'indiquen a la carta, per diverses mercaderies embarcades en la coca castellana de Gutierre Pérez de Santander, patronejada per Juan Rodríguez de la Vega, del lloc de Santander, que els vents van dur als mars de l'Alguer, on fou capturada, i que el governador del cap del Logudor usà per al pagament dels soldats; [2] per satisfacció de les 1.669 ll. 1 s. 4 d.b. que amb una altra carta segellada a Saragossa l'1 de març del mateix any són degudes a Luchino Scarampi, mercader de Gènova, per diverses mercaderies embarcades en el pàmfil patronejat per Antoni Figuerola i que foren capturades per la galera armada de Castell de Càller patronejada per Nicolau de Pujalt als mars de Provença, i [3] [per satisfacció] de les 895 ll. 6 s. 3 d.b. restants a pagar de les 1.092 ll. 15 s. 4 d. que, amb lletra del rei dada a Barcelona el 26 de juny de 1378, es devien per la cort a Luchino Scarampi per certes mercaderies embarcades en el pàmfil patronejat per Tommaso de Cassino, habitant de Barcelona, que foren capturades per la galera reial que custodiava l'illa de Sardenya, patronejada per Andreu Despuig, i usades per pagar la xurma de la galera.

ACA, C, reg. 1367, f. 169r-170v.¹⁴

1382, maig, 13. Barcelona

Bartomeu Ot, draper de Vilafranca del Penedès, reconeix que deu a Luchino Scarampi, ciutadà de Gènova, 182 ll. 10 s. pel preu de cinc draps de Malines de diversos colors.

AHPB, Francesc de Relat, 27/5, f. 6v.

14. Uns mesos més tard, el 20 de setembre, encara a València, el rei manà que s'indemnitzessin Andrea del Monte i Fioriano Merlano, mercaders genovesos, que també duïen mercaderies al pàmfil patronejat per Antoni Figuerola, capturat per la galera *Sant Martí*, de la qual era capità Antoni de Pujalt [al document de Luchino, el patró és anomenat Nicolau de Pujalt], als mars de Provença: ACA, C, reg. 1369, f. 43v-45r i 72v-74v, respectivament. Tots tres documents indicats per Maria Mercè Costa.

28

1382, maig, 16. Barcelona

Francesc Cisa, draper de Barcelona, reconeix deure a Luchino Scarampi, absent, ciutadà de Gènova, 6 ll. 6 s. per vint-i-dos draps de Vervins i de Courtrai (Kortrijk) de diversos colors.

AHPB, Francesc de Relat, 27/5, f. 8v.

29

1382, maig, 21. València

El rei Pere a Arnau Torrelles, cambrer reial: li havia manat que vingués tot seguit, però després ha sabut que Luchino Scarampi no ha hagut recapte tal com se li havia promès; per tant, li mana que no «protesti» fins que Luchino tingui la dita de tota la quantitat, ja que el rei li trametrà totes les «provisions» necessàries.

ACA, C, reg. 1274, f. 63r.¹⁵

30

1382, juny, 4. València

El rei Pere a Isabel Cornell, que té el lloc de Moixent, i a diverses persones del regne de València: que paguin la part que els correspon, segons s'especifica, per raó de les dècimes de la diòcesi de València, de les quals són compradors o arrendadors, concedides al rei el 1371, ja que per pagar una suma que el rei havia atorgat a l'infant Joan, s'ha fet execució en els béns d'altres persones, entre les quals Luchino Scarampi, genovès, procurador de Bartolomeo Scarampi, perquè no ho han pagat tot al bisbe de València [Jaume d'Aragó] i és just que siguin tots els qui hi contribueixin.

ACA, C, reg. 826, f. 68v-71r.¹⁶

31

1382, juny, 22. Alzira

El rei Pere al porter de la reina Bernat Conca: els compradors dels delmaris del bisbat de València —Berenguer Vicenç, Antoni Miralles, Joan de Vilarasa i Luchino Scarampi, genovès— li han notificat que, arran d'uns diners que els arrendadors havien de pagar, sobre el lloc de Puçol, al duc en la persona de Joan Clarmont, de la seva tresoreria, de part del bisbe [Jaume d'Aragó], el porter els vol fer execució sobre ells i la universitat de Puçol, però els arrendadors declaren que no deuen res al bisbe i que ja ho han pagat tot a Guillem Serra i Miquel Palomar,

15. Document indicat per Maria Mercè Costa.

16. Document indicat per Maria Mercè Costa.

ciudadà de València, segons consta en àpoques, per la qual cosa supliquen al rei que els faci justícia; aquest, en conseqüència, mana al porter, sota pena de 500 fl. d'or, que, feta fe al rei de les àpoques, abandoni l'execució i, si ja hagués pres alguna quantitat, la restitueixi.

ACA, C, reg. 1273, f. 122r-v.

32

1382, juny, 26. Barcelona

Guillem Escarlata, tintorer resident al Pont d'Armentera, reconeix a Luchino Scarampi, mercader genovès resident a Barcelona, que li deu 175 ll. 11 s. i 8 d. pel preu de vint-i-una càrregues de pastell. Un dels testimonis és Paulus de Lavello, mercader de Gènova.

AHPB, Francesc de Relat, 27/5, f. 37v-38r. Cancel·lat en el manual.

33

1382, juny, 30. Barcelona

Jacobo Capuano, donzell, domiciliat a Salern, reconeix a Luchino Scarampi, mercader i ciutadà de Gènova, que per mà de Latzaro Castanyoa, mercader i ciutadà de Gènova, factor seu, li ha lliurat una hopalanda escarlata, folrada de pells d'esquirol, una jaca d'atzeituni vermell i un cofre «gatzafillacium» en el qual hi havia coses de poc valor. Totes aquestes coses, el seu escuder Petrillus Graviano, resident a Palerm, les havia encomanades a Luchino en penyora d'un préstec de 20 fl. d'or d'Aragó que li havia fet.

AHPB, Francesc de Relat, 27/5, f. 39v-40r.

34

1382, juliol, 26. Alcàntera de Xúquer

El rei Pere a Ramon Cervera: atès que s'ha assignat una certa quantitat de florins sobre les rendes eclesiàstiques de Tortosa i Tarragona a Luchino Scarampi, genovès, per certes necessitats, mana que se li satisfaci dita quantitat.

ACA, C, reg. 1274, f. 124v.¹⁷

35

1382, juliol, 26. Alcàntera de Xúquer

El rei Pere a Joan Don Sanxo: l'altre dia, a instància de Llorenç Terrats, de la tresoreria reial, va fer dita a Luchino Scarampi, d'una part, de 2.000 fl. i, d'altra part, de 2.595 fl. d'or d'Aragó

17. Document indicat per Maria Mercè Costa.

pagadors el mes de juliol, els quals no li han estat pagats per certes raons; a més, ara Luchino es queixa que Joan Don Sanxo li ha dit que no pagarà perquè així li ho ha manat Llorenç Terrats; el rei li mana que pagui dins del termini fixat, ja que com a mercader no s'en pot excusar, sota amenaça de fer execució sobre els seus béns, cosa que no ha fet encara perquè ell ha estat servidor del rei i l'ha servit en el fet de Sardenya.

ACA, C, reg. 1274, f. 125r-v.¹⁸

36

1382, juliol, 26. Alcàntera de Xúquer

El rei Pere a Llorenç Terrats: atès que l'altre dia va manar que, sobre «la despulla» i les rendes i fruits passats de l'arquebisbat de Saragossa, ara vacant, es paguessin a Luchino Scarampi, mercader genovès, per certes raons, d'una part 2.000 fl. i d'altra part 2.595 fl. d'or d'Aragó, florins pels quals va fer fer-ne dita a Luchino per Joan Don Sanxo, mercader de Saragossa, pagadors tots durant el mes de juliol—els 2.000 fl. amb albarà de Llorenç Terrats i els 2.595 fl. del mateix Joan Don Sanxo—, però ara el rei s'assabenta que ell, Llorenç Terrats, ha fet empara a Joan Don Sanxo i li ha manat que no pagui, la qual cosa no és correcta perquè ell ha cobrat èpoques de Luchino i sap perfectament que una dita plenament feta no pot ser recusada; per tot plegat li mana que, de les dites «despulla», rendes i fruits, pagui i faci pagar a Joan Don Sanxo les dites quantitats, tot amenaçant-lo de cobrar-s'ho dels seus béns.

ACA, C, reg. 1274, f. 125v.¹⁹

37

1382, juliol, 28. Alzira

El rei Pere a Pere Desvall, tresorer reial: el rei envia al tresorer una carta de Llorenç Terrats. En allò que afecta a la donació feta pel rei al primogènit, vol que es preservi en tot segons els capítols acordats; en relació amb el fet «del hom de Perpinyà» ja s'hi ha proveït segons el tresorer sap; en relació amb el fet de misser Luchino i els altres de qui fa menció la carta, els remet al tresorer per tal que proveeixi. Segueix una carta sobre el mateix tema a Llorenç Terrats.

ACA, C, reg. 1274, f. 127r-v.²⁰

38

1382, agost, 6. Barcelona

Lazzaro Castagnola, mercader genovès, procurador de Luchino Scarampi, mercader, en nom d'aquesta procuració, reconeix haver rebut de Perpinyà Blan, dispenser del duc de Girona, i per mans de Bartomeu Llunes, 9.000 fl. d'or d'Aragó, quantitat que li devia la infanta Violant, pel

18. Document indicat per Maria Mercè Costa.

19. Document indicat per Maria Mercè Costa.

20. Documents indicats per Maria Mercè Costa.

preu d'una corona o garlanda, i per la qual Scarampi tenia en penyora algunes joies de la duquessa. El mateix dia. Lazzaro reconeix haver rebut de Bartomeu Llunes, de la rebosteria del duc de Girona, 180 fl. d'or d'Aragó, pels draps d'or que l'infant comprà a Scarampi a València.

ACA, RP, Pergamins, núm. 1355 i 1354. Regest *Catàleg dels pergamins, op. cit.*

39

1382, setembre, 2. Barcelona

Francesco de Varcio, mercader de Gènova, procurador de Luchino Scarampi, mercader i ciutadà de la dita ciutat, del qual té poders segons instrument fet a València el 24 de maig passat davant el notari Miquel Martorell, notari de tota la terra, reconeix a Joan de Torres, Garcia dels Olms i Bernat Joia, cònsols, i a Joan Net Çalmonia, clavari de Tarragona, i a Joan d'Olzinelles, cavaller, i a Nicolau Albanell, ciutadà de Tarragona, abans nuncis al duc per Tarragona, que per mà de Jaume Sabater, síndic de la ciutat, li han pagat els 2.140 fl. que li havien de pagar al seu principal el 15 de setembre, segons instrument fet a València el 19 de juliol passat, clos per Jaume Quintà, escrivà del rei. Aquesta quantitat fou assegurada pels de Tarragona al seu principal de voluntat de Julià Garrius, de l'expenedoria del duc, dels 4.000 fl. que a Luchino o al duc li havien de pagar. Fa fi de la dita quantitat.

AHPB, Francesc de Relat, 27/5, f. 124r.

40

1382, setembre, 2. València

La reina Sibilla escriu a Ramon Cervera estranyant-se que no hagi donat recapte a l'assignació que havia fet a Luchino Scarampi, que ja havia d'haver estat pagada el mes de juny. La reina es queixa: «podets pensar quin plaer és a nós que ell nos vinga davant tot dia cridant que en fe nostra és enganat, e dehim-vos queXns havets portada a punt que li tornàsem lo xapellet, però bé queXn passem ab ell gran conguxa nós havem finat ab ell que de continent vós li darets recapte vista la present letra e si açò no fets qu'encontinent nós li tornarem lo dit xapellet e podets pensar que si lo-y havem a tornar que darem a conèixer a vós que per vós l'avem perdut e no per negun altre». El pagament s'ha de fer amb rendes del bisbat de Tortosa i de l'arquebisbat de Tarragona.

ACA, C, reg. 1589, f. 57v-58r. Publ. Josep Maria ROCA, *La reina empordanesa*, Barcelona, Imp. de la Casa de Caritat, 1925, pàg. 170.

41

1382, setembre, 15. València

El rei Pere al conseller i tresorer reial Pere Desvall: segons la carta redactada a València el 27 de març de 1382 [1] en satisfacció de les 15.955 ll. 16 s.b. que segons carta redactada a Saragossa l'1 d'abril de 1381 es deuen per la cort a Bartolomeo Scarampi, mercader de Gènova, en nom seu i com a procurador d'altres genovesos i per raó de diverses mercaderies que eren en la nau castellana de Gutierre Pérez de Santander, patronejada per Juan Rodriguez de la Vega, de

Santander, que una tempesta va acostar a l'Alguer, on fou capturada pel governador del cap del Logudor per tal de pagar salaris; [2] en satisfacció de les 1.669 ll. 1 s. 4 d.b. que segons una altra carta redactada a Saragossa l'1 de març de l'any «proxime dicti» es deuen a Luchino Scarampi, mercader de Gènova, per certes mercaderies que la galera armada de Castell de Càller patronejada per Antoni de Pujalt va prendre als mars de Provença del pàmfil patronejat per Antoni Figuerola, i [3] en satisfacció de les 895 ll. 6 s. 3 d.b. que restaven a pagar de les 1.092 ll. 15 s. 4 d. que segons una lletra redactada a Barcelona el 26 de juny de 1378 es deuen per la cort al dit Luchino per certes mercaderies que la galera reial que custodiava l'illa de Sardenya, patronejada per Andreu Despuig, foren preses del pàmfil patronejat per Tommaso de Cassino, habitant de Barcelona, i emprades en el pagament de la xurma de la galera; en total, les quantitats sumen 18.520 ll. 3 s. 7 d.b. que foren assignades al dit Luchino, en nom seu i com a procurador, juntament amb 18.520 ll. 3 s. 7 d.b. més, sobre el darrer pagament de 39.259 fl. 2 s. 4 d.j. que se li han de pagar el mes de maig de 1384 dels 108.888 fl. d'or 8 s.j. que resten a pagar de major quantitat, suma concedida al rei a la Cort General celebrada a Saragossa, i per les quals feren dita en nom del general Joan Don Sanxo i Bertran Coscò, mercaders de Saragossa; per tot plegat mana als mercaders que, de l'últim pagament a fer dins el termini, paguin a Luchino i que ho facin de manera que amb el pagament recuperin la dita de 13.000 fl. que Luchino va fer, segons consta en el debitori redactat a Saragossa l'1 de març de 1381. També han de recuperar la lletra redactada a Barcelona el 26 de juny de 1378 per una quantitat que es devia a Luchino en nom propi, resta que s'ha de deduir dels 13.000 fl. compresos en l'esmentat debitori, pel qual es devien a Bartolomeo Scarampi i a altres mercaders 15.955 ll. 16 s. Al final del document: el rei, a Tortosa el 7 de març de 1383, mana a Bartomeu Sirvent que redacti aquesta carta.

ACA, C, reg. 1369, f. 180v-182r.²¹

42

1382, setembre, 16. València

El rei Pere, informat per Luchino Scarampi, genovès resident als seus dominis, que no ha pogut recuperar els 16.195 fl. d'or d'Aragó que el rei li deu per unes joies i altres coses que li comprà aquest any, juntament amb altres despeses que li ha provocat, mana que el conseller i tresorer reial Pere Desvall li pagui 700 fl. d'or d'Aragó.

ACA, C, reg. 1369, f. 29r-v.²²

43

1382, setembre, 25. València

El rei Pere, en pagament a compte del que resta a pagar a Luchino Scarampi, genovès, de les 18.520 ll. 3 s. 7 d.b. a què ascendeixen certes quantitats que se li deuen a ell i altres dels quals és procurador —[1] 15.955 ll. 16 s.b. segons carta segellada a Saragossa l'1 d'abril de l'any propi passat que es devien per la cort a Bartolomeo Scarampi, mercader de Gènova; [2] 1.669 ll. 1 s.

21. Document indicat per Maria Mercè Costa.

22. Document indicat per Maria Mercè Costa.

4 d.b. segons una altra carta segellada a Saragossa l'1 de març del mateix any que es devien a Luchino, i [3] 895 ll. 6 s. 3 d. que restaven a pagar de 1.092 ll. 15 s. 4 d. segons lletra feta a Barcelona el 26 de juny de 1378 que es devien per la cort, tot per raons expressades a la cartes i lletres—, en una altra carta segellada a València el 27 de març proppassat se li van assignar 39.259 fl. 2 s. 4 d.j. que el rei havia de rebre el mes de maig de 1384 dels 108.888 fl. 8 s.j. que restaven a pagar d'una quantitat major que li havia estat concedida a la Cort General celebrada a Saragossa, quantitat sobre la qual havien fet dita pel general Joan Don Sanxo i Bertran Coscó, mercaders de Saragossa, segons a la carta d'assignació es conté; ara, el rei assigna a Luchino 8.000 fl. d'or d'Aragó sobre les 4.873 ll. 12 s.b. que pel rei —a causa de la «indiferència» [en el Cisma d'Occident]— rep anualment Fernando [Pérez Muñoz], bisbe d'Osca, com a comissionat per a l'administració de l'església vacant de Tarragona, tot manant al bisbe que, del que resti després de pagar al rei, pagui entre aquest any i el següent els 8.000 fl.

ACA, C, reg. 1369, f. 47 v.-48 v.²³

44

1382, setembre, 28. València

El rei Pere a mossèn Joan d'Olzinelles sobre una dita de 8.000 fl. que vol que sigui feta a Luchino Scarampi, a qui ha de pagar pels afers de Sardenya: que aconseguixi que els homes de Tarragona li facin dita. Segueix la carta de creença per a Joan d'Olzinelles, en la qual s'indica que, un cop l'hagi presentat als cònsols i prohoms de Tarragona, els pregui que facin l'esmentada dita i a canvi el rei farà que el bisbe d'Osca [Fernando Pérez Muñoz], a qui s'ha encomanat l'església de Tarragona i el regiment de les rendes de l'arquebisbat, assigni als cònsols i prohoms, de les restes del primer i del segon any, els 8.000 fl. amb danys i messions. Finalment, el rei escriu als cònsols i prohoms de Tarragona sobre el mateix tema: que facin el que els dirà el cavaller i oidor de la cort Joan d'Olzinelles, amb còpia de la credencial.

ACA, C, reg. 1047, f. 47v-48v.²⁴

45

1382, setembre, 30. València

El rei Pere recorda primer que, per una carta donada a València el 16 dels mateixos mes i any per despeses fetes per Luchino Scarampi, genovès, per tal de cobrar els 16.195 fl. d'or d'Aragó que li deu per diverses raons, li va concedir 700 fl. d'or d'Aragó que li havia de pagar el conseller i tresorer reial Pere Desvall, quantitats que se li deuen pels negocis de Sardenya i que han estat assignades a les rendes de la Cambra Apostòlica, per la qual cosa assigna a Luchino, per pagar els 700 fl., les rendes i drets de les esglésies vacants de Tarragona i Tortosa i mana a Ramon Cervera, doctor en decrets que té sota la seva potestat les dites rendes, que li pagui, dels dits diners, els 700 fl.

ACA, C, reg. 1369, f. 47r-v.²⁵

23. Document indicat per Maria Mercè Costa.

24. Documents indicats per Maria Mercè Costa.

25. Document indicat per Maria Mercè Costa.

46

1382, novembre, 8. Tortosa

La reina Sibilla mana a Llorenç Terrats que doni recapte a Luchino Scarampi, que no ha estat pagat encara més que en una petita part, i que no marxi fins que Luchino no sigui plenament satisfet.

ACA, C, reg. 1589, f. 72r. Publ. Josep Maria ROCA, *La reyna empordanesa, op. cit.*, pàg. 171.

47

1382, novembre, 11. Tortosa

La reina Sibilla mana a Pere Desvall que despatxi Luchino Scarampi, a qui reté, perquè necessita que vagi al seu costat.

ACA, C, reg. 1589, f. 72v. Publ. Josep Maria ROCA, *La reyna empordanesa, op. cit.*, pàg. 171.

48

1382, novembre, 18. Tortosa

La reina Sibilla recorda a Pere Desvall que, per una altra carta, li ha demanat que despatxés Luchino Scarampi per tal que pogués anar ben prest amb ella, però s'adona que Pere no n'ha fet cas, per la qual cosa el commina a despatxar-lo ja.

ACA, C, reg. 1589, f. 73v-74r.²⁶

49

1383, febrer, 13. Tortosa

El rei Pere, atès que amb carta segellada a València el 27 de març de 1382 va assignar a Luchino Scarampi, mercader de Gènova, tant a nom propi com a procurador de diversos genovesos i per diverses causes que s'hi expliquen, 18.500 ll. 3 s. 7 d.b. sobre l'últim pagament de 39.259 fl. d'or 2 s. 4 d.j. del mes de maig de 1384, dels 108.888 fl. d'or 8 s.j. que resten a pagar d'una quantitat més gran concedida a la Cort General acabada de celebrar a Saragossa i per la qual van fer dita Joan Don Sanxo i Bertran Coscò, mercaders de Saragossa, als quals va manar que de l'últim pagament paguessin a Luchino; atès que, tanmateix, Luchino solament ha hagut 13.000 fl. i que altres creditors han passat al seu davant i ja han cobrat, i atès finalment que li resten a pagar 20.663 fl. 7 d.j. i que vol que ho cobri, accepta els capítols següents: «Capítols fets e concordats entre lo senyor rey d'una part e Loquino Escarampo per nom propi e com a procurador de certes persones singulars de Gènova de la altra sobre la paga per lo dit senyor al dit Loquino faedora d'aquells XX^mDCLXIII florins d'or d'Aragó e VII diners barcelo-

26. Document indicat per Maria Mercè Costa.

nesos». [1] Primer, que dels dits 20.663 fl. 7 d. que resten se li paguin, per l'esmentat mes de maig de 1384, 10.000 fl., i [2] que els romanents 10.663 fl. 7 d. li siguin pagats el mes de setembre següent; [3] per assegurar el pagament, el rei obliga les rendes, béns i drets de l'arquebisbat de Tarragona i dels bisbats de Tortosa i Osca i encara qualsevol altra prelatura o dignitat si aquesta més endavant quedés vacant; [4] també obligarà tots els diners provinents dels drets i emoluments de la Cambra Apostòlica i dels clergues «absents»; [5] ultra això, el rei farà que Bernat Calopa, rebedor, collidor i distribuïdor general de totes les rendes, drets i béns esmentats, faci jurament i homenatge en poder del rei que del que obtingui pagarà Luchino abans de satisfer qualsevol altra assignació anterior; [6] els mateixos jurament i homenatge faran mossèn Hug de Santapau i mossèn Manuel d'Entença, regidors i protectors dels drets i fets de la Cambra Apostòlica; [7] el monarca promet i jura que durant el temps de l'assignació no revocarà els dits regidors i protectors ni el collidor i rebedor general, segons els capítols darrerament fets sobre la conservació de la dita cambra apostòlica; [8] en cas que el rei prengués partit per un dels dos papes o que per alguna altra raó cessés la recepció dels drets i béns apostòlics, que romanguí obligat a pagar el deute restant assignant-lo sobre altres béns patrimonials, i en això firma amb jurament el duc; [9] la present assignació serà posada per davant de tota altra i s'allibera Bernat Calopa del jurament i homenatge fet al rei de respectar (l'ordre de les assignacions), salvades, però, les assignacions següents que el rei vol que segueixin prevalent a l'actual: [a] els diners que es deuen al monarca per la terça de desembre proppassat dels 2.000 fl. que sobre aquests béns i drets rep en esmena dels 2.000 fl. que dona i assigna a la reina de Xipre pagadors en tres terces anuals, 7.333 s. 4 d.; per la terça del mes de maig propvenent, 7.333 s. 4 d. més, i el mateix per la terça de setembre; per les terces de desembre d'enguany i les de maig i setembre de 1384, per cadascuna la mateixa quantitat; [b] els diners a pagar a la reina de Sicília per l'any que començarà a comptar a partir del mes de maig proper, 1.500 fl.; [c] per comprar mil quintars de bescuit que s'han de trametre a Sardenya, 2.000 fl.; [d] els diners que s'han de pagar a misser Guillem de Vallseca i misser Pere Sacalm, que en tenen l'assignació, 1.500 fl.; pagat tot això i l'assignació de Luchino, el romanent sigui pels regidors i pel rebedor general distribuït segons consta als capítols que s'han redactat darrerament; [10] mossèn Hug d'Anglesola, mossèn Ramon de Vilanova, el tresorer, misser Guillem de Vallseca, misser Narcís de Santdionís, Bernat de Bonastre i Bartomeu Sirvent juren no fer res contra la present assignació; [11] que de l'assignació i els altres assumptes es facin cartes a Luchino. Els capítols són aprovats pel rei, que s'hi obliga ell i el seu fill Joan, primogènit i hereu, i també mana a Bernat Calopa, Hug de Santapau i Manuel d'Entença que compleixin l'acordat, i així ho juren, igual que els altres consellers esmentats més amunt.

ACA, C, reg. 1369, f. 159v-165r.²⁷

50

1383, març, 30. Saragossa

Salconduït a Luchino Scarampi, que va a Avinyó amb deu cavalls palafrens, corsers o rossins, or, argent, joies, maletes, servidors, etc.

ACA, C, reg. 1729, f. 108r.

27. Document indicat per Maria Mercè Costa.

1383, juliol, 14. Montsó

El rei Pere al primogènit: li recorda que li ha escrit que volia que els béns dels genovesos fossin presos de certa manera i li comenta que ha sabut que Joan Don Sanxo féu dita pel dispenser del primogènit a Luchino Scarampi de 3.000 fl. d'or; atès que Luchino ha fet traspassar la dita a Berenguer de Cortilles, mercader de Saragossa, però això s'ha fet «fentament e per manera de salvateria» (fingidament, a manera d'excepció), mana al duc que faci lletra de manament a Joan Don Sanxo que de la dita moneda no en respongui en res a Berenguer de Cortilles, ans la condueixi als fets de Sardenya tal com el rei li manarà.

ACA, C, reg. 1282, f. 107v.

1383, agost, 3. Montsó

El rei Pere al primogènit: sap que l'infant ha enviat lletra a Joan Don Sanxo per tal que els 3.000 fl. pels quals aquest havia fet dita pel dispenser de l'infant a Luchino Scarampi i després aquest a Berenguer de Cortilles siguin retinguts i no es lliurin al darrer, ja que el rei havia manat que s'enviessin a Sardenya; per tot plegat li mana que no faci res que pugui impedir que els diners vagin a Sardenya, «car en lo fet de Sardenya aprés nós més hi va a vós que a negú».

ACA, C, reg. 1282, f. 125v.

1383, octubre, 22. Montsó

El rei Pere reconeix que Bernat Calopa, de l'ofici de mestre racional, com a receptor i administrador general dels béns i drets que li pertanyen sobre la Cambra Apostòlica als seus regnes, dels quals es reserva anualment 2.000 fl. d'or d'Aragó i que en el present any va proveir que servissin per al seu vestir, en esmena i compensació dels 2.000 fl. anuals que ha donat en sosteniment de la seva cosina Elionor, reina de Jerusalem i Xipre, que els rep sobre les rendes de Xàtiva, ha pagat part d'aquests 2.000 fl. a Luchino Scarampi, mercader de Gènova, en concepte dels 4.400 fl. que el rei i la reina Sibilla li havien assignat per un instrument públic emès a Tortosa el 13 de març proppassat per les raons que es contenen al document; per tot plegat mana al conseller i mestre racional Berenguer de Relat o al seu lloctinent que ho tinguin present a l'hora de passar comptes amb Bernat Calopa.

ACA, C, reg. 1370, f. 106r-107r.²⁸

28. Document indicat per Maria Mercè Costa.

1383, octubre, 23. Montsó

El rei Pere, informat que Luchino Scarampi, genovès, resident als seus dominis, ha tingut diverses despeses per missions i treballs per recuperar, exigir i haver diverses grans sumes que la cort reial li devia per diferents raons dins dels terminis establerts, li reconeix que li deu 400 fl. d'or d'Aragó que li ha de pagar el conseller i tresorer reial Pere Desvall, al qual ha manat que li pagui.

ACA, C, reg. 1370, f. 115v.²⁹

1383, novembre, 20. Montsó

El rei Pere reconeix deure a Luchino Scarampi, ciutadà i mercader de Gènova, 636 fl. d'or d'Aragó 4 s.b. o, a raó d'11 s. el florí, 7.000 s.b. que li ha prestat per les raons següents: [1] 500 fl. per tal d'enviar el conseller i auditor reial Pere Guillem d'Estanybos, cavaller, a la cort romana per assumptes del rei, i [2] 136 fl. 4 s. lliurats al fidel Berenguer de Paris, que també ha enviat a l'estranger; per tal de recuperar aquestes quantitats, li les assigna sobre els diners, coses, fruits i béns de la Cambra Apostòlica que està recaptant Bernat Calopa, de l'ofici del mestre racional i general administrador, receptor i collector dels diners, béns i drets d'aquesta cambra.

ACA, C, reg. 1370, f. 129v-130v.³⁰

1384, juliol, 14. Monestir de Poblet

El rei Pere al governador, justícia i batlle general del regne d'Aragó, al salmedina de Saragossa i a tots els sobrejunters i oficials del regne i als seus lloctinents: Joan Don Sanxo i Bertran Coscó, mercaders de Saragossa, havien de pagar a Luchino Scarampi, mercader de Gènova, el mes de juny passat, 13.000 fl. d'or d'Aragó per la dita que els dits Joan i Bertran li havien fet, però ara, per certes raons, vol que aquesta suma vagi a mans del tresorer reial, per la qual cosa ha fet comissió a Jaume Pastor, de la tresoreria reial, per tal de rebre la dita quantitat; tanmateix Bertran, en ser requerit a pagar la part que li pertoca, 6.500 fl., ha recusat fer el pagament, per la qual cosa els mana que requereixin als dits Joan i Bertran o als seus factors que lliurin la part que a cadascun li pertoca, 6.500 fl., a Jaume Pastor i, si no paguen, que facin execució en els seus béns per aquestes quantitats, més les messions que es produeixin. De la quantitat, un cop rebuda, Jaume Pastor en respondrà davant el tresorer reial.

ACA, C, reg. 1105, f. 177r-v.³¹

29. Document indicat per Maria Mercè Costa.

30. Document indicat per Maria Mercè Costa.

31. Document indicat per Maria Mercè Costa.

57

1384, novembre, 12. Figueres

La reina Sibilla a misser Luchino, després d'haver-li escrit d'un anell «tot de balax» i d'altres joies que li ha encarregat, ha sabut que la duquessa li ha tramès un home per aquesta raó. Li mana que no li parli d'aquestes joies i que les porti ell mateix o les faci portar tot seguit a fi que altres no puguin ficar-s'hi.

ACA, C, reg. 1589, f. 157r. Publ. Josep Maria ROCA, *La reyna empordanesa, op. cit.*, pàg. 172.

58

1385, març, 23. Girona

El rei Pere a Antoniotto Adorno, dux de Gènova: arran d'unes cartes del dux que li ha mostrat Luchino Scarampi i pel que aquest, en virtut de la credencial que duia, ha exposat, respon al dux que accepta Luchino per a la negociació d'un nou tractat de pau.

ACA, C, reg. 1289, f. 138r.³²

59

1385, maig, 10. Girona

El rei Pere als seus oficials dels passos i als guardes de les coses prohibides en els límits dels seus regnes i als seus lloctinents: atès que Luchino Scarampi, ciutadà de Gènova, ha d'anar a aquesta ciutat per assumptes del rei, mana que el deixin passar lliurement amb set cavalcadures, si guin cavalls o mules, la família, arnesos, diners, joies, or, plata i tot altre bé seu, i que, si li cal, que li donin salconduit.

ACA, C, reg. 1288, f. 106r.

60

1385, juny, 26. Vilanova

La reina Sibilla a Bernat Calopa, sobre el balaix del qual li ha escrit Luchino: que Bernat escrigui a Luchino demanant-li que vagin a veure-la, amb el balaix, el seu amo balaix i ell per tal de veure aquest balaix i poder decidir què fa (en una nota al final, precisa que si en Luchino no pogués anar-hi, que faci que aquell de qui sigui el balaix rebi la carta i hi vagi). Li recorda també l'afer d'unes perles. Seguidament, la reina escriu a misser Luchino sobre els mateixos assumptes i en els mateixos termes.

ACA, C, reg. 1589, f. 173r. Publ. fragm. Josep Maria ROCA, *La reyna empordanesa, op. cit.*, pàg. 172-173.

32. Document indicat per Maria Mercè Costa.

61

1385, setembre, 22. Besalú

El rei Pere als seus oficials i guardes dels passos i de les mercaderies vedades i als seus lloctinents: que permetin a Luchino Scarampi, genovès, que ha d'anar a França per assumptes del rei, passar amb la família, diners, «vasis», plata, joies i béns seus, així com deu cavalcadures, si guin cavalls, rossins, muls o mules.

ACA, C, reg. 1291, f. 126v.³³

62

1386, març, 2. Barcelona

Rebut signat per Luchino Scarampi, mercader i ciutadà de Gènova, a favor de Llorenç Terrats, de la tresoreria de la reina de Sicília. Reconeix que aquest li ha pagat 1.000 fl. a través de Ludovico Scarampi, procurador seu a Saragossa, per manament del rei, amb diners procedents de les rendes de l'església de Saragossa després de la mort del darrer arquebisbe [García Fernández de Heredia]. Referència a cartes del rei del 7 de maig de 1382, València.

AHPB, Antoni Coscó, 57/2. f. 26r.

63

1386, març, 26. Barcelona

El rei Pere, informat que Luchino Scarampi, ciutadà de Gènova resident als seus dominis, ha tingut grans feines i despeses per tal d'exigir diverses sumes que se li devien per diferents raons, que en la seva major part encara no ha pogut cobrar, reconeix deure-li 1.000 fl. d'or d'Aragó per les causes esmentades i mana al conseller i tresorer reial, Pere Desvall, que se li paguin dels diners de la cort.

ACA, C, reg. 1375, f. 13v.³⁴

64

1386, juliol, 13. Barcelona

El rei Pere al conseller i mestre racional Berenguer de Relat o el seu lloctinent: atès que el conseller i tresorer reial Pere Desvall, per manament del rei, va comprar a Paulus de lo Velo (o de Lavello), factor de Luchino Scarampi, mercader de Gènova, quatre draps dels quals un era teixit d'or i seda i de color blau i els altres tres argentats i de seda —dos de color vermell i un de verd— i sis draps de seda —dos de vermells, dos de blancs, un de blau i el darrer verd—, pel

33. Document indicat per Maria Mercè Costa.

34. Document indicat per Maria Mercè Costa.

preu de 285 fl. d'or, draps que el tresorer, per ordre del rei, va donar a Ramon de Canet, donzell, que els havia de donar als capitans anglesos que aleshores eren al vescomtat de Bearn, mana al mestre racional que, un cop el tresorer restitueixi la carta reconeixent que Paulus va rebre la dita quantitat i l'època on consti que Ramon va rebre draps, accepti la despesa als seus comptes.

ACA, C, reg. 1375, f. 99v-100r.³⁵

65

1386, setembre, 25. Girona

L'infant Joan reconeix deure al seu conseller Luchino Scarampi 40 fl. d'or d'Aragó per un drap de seda de color blau que li comprà destinat al cambrer de l'infant Bernat Margarit, i mana al seu sotscomprador i receptor general, Julià Garrius, que es pagui a Luchino.

ACA, C, reg. 1752, f. 21r-v.³⁶

66

1386, novembre, 22. Barcelona, Palau Reial

Acord de pau entre Gènova i la Corona d'Aragó, negociat per Berenguer d'Abella, cavaller, conseller i majordom del rei Pere i procurador seu per a aquest assumpte, i Luchino Scarampi, ciutadà de Gènova, i Antonio di Credenza, notari i canceller del Comú de Gènova, nuncis, síndics i procuradors d'Antoniotto Adorno, dux de Gènova, i del Consell de Quinze Ancians del Comú de Gènova, relatiu sobretot a assumptes de navegació i comerç. Segueix la confirmació de l'acord per part del rei Pere, datada al Palau Menor o Nou de Barcelona el dia 29; tanmateix, com que arran de la seva mort l'acord no es va poder segellar, el 14 de març de 1390, a Barcelona, el rei Joan el feu segellar, segons consta al final de la confirmació.

ACA, C, reg. 989, f. 46r-54v.³⁷ Publ. *LiberIurium Reipublicae Genuensis*, II, Torí, 1857, col. 1082-1096, doc. 298.

67

1386, desembre, 4. Barcelona

La reina Sibilla, [1] atès que el rei, amb la seva carta redactada a Barcelona el 2 d'abril de 1386, va confessar deure a Luchino Scarampi, mercader i ciutadà de Gènova, 13.020 fl. d'or d'Aragó per diverses pedres precioses i perles que, en la major part, Luchino havia aconseguit per al

35. Document indicat per Maria Mercè Costa.

36. Document indicat per Maria Mercè Costa.

37. Documents indicats per Maria Mercè Costa. El 27 de novembre del mateix any, el rei Pere mana als veguer, batlle, conseller i prohoms de Barcelona que es registrin els capítols de la pau al registre de les corts del veguer i el batlle per tal que tothom els pugui veure i demanar-ne còpia i que tothom respecti la pau; també mana al veguer i al batlle que facin pregonar la firma de la pau, *ibídem*, f. 59r-v.

rei de diversos mercaders i, en una altra part menor, les havia venut de pròpies, pedres que serviren per a la corona del rei per a la coronació, ja que el monarca havia decidit canviar-ne les pedres i perles; [2] atès també que en la carta debitòria de la qual s'ha fet menció s'esmenta que dels 13.020 fl., 10.610 fl. d'or se li deuen perquè els va bestraure i pagar dels seus propis diners a diversos mercaders als quals es van comprar la major part de pedres precioses i perles per a la corona, que són: un balaix de quatre caires i pes de 38 quirats, un balaix de quatre caires i pes de 28 quirats, un balaix de vuit caires i pes de 26 quirats, un balaix de quatre caires i pes de 26 quirats, un balaix de quatre caires i pes de 22,5 quirats, un balaix de vuit caires i pes de 21 quirats, quatre safirs grossos, dos safirs grossos, vuit balaixos mitjans, set balaixos perforats, catorze diamants grossos, cinquanta-sis perles de 5 quirats de pes cadascuna, trenta-sis diamants petits, cent cinc perles de 3 quirats de pes cadascuna, tanmateix la veritat és que les pedres i perles foren adquirides per Luchino no a mercaders, sinó a la reina, que els tenia encastats en la garlanda o xapellet d'on va manar remoure'ls i que van estimar Rainer Lança i Romeu Desfeu, esmentats a la predita carta reial, per la qual cosa els 10.610 fl. no es deuen a Luchino, sinó a la reina; [3] atès encara que Luchino, per manament de la reina, va rebre del rei per mà de Bernat Calopa, general receptor i administrador dels béns i drets de la Cambra Apostòlica mentre perduri en els dominis del rei la «indiferència», els 10.610 fl. d'or; [4] fet i acordat entre la reina i Luchino que ell retindria els 10.610 fl. però que els empraria en la compra i preu de les pedres precioses i perles que per a ella ha adquirit, pel preu esmentat, per a la garlanda o xapellet que la reina ha fet refer de nou, que són: un balaix de color fi («coloris fini») pel preu de 2.000 francs de França, dos balaixos de quatre caires pel preu de 1.100 francs, quatre robins pel preu de 300 francs, vuit diamants grossos pel preu de 600 francs, quatre perles grosses de 14 quirats de pes més o menys cadascuna pel preu de 800 francs, setze perles fines de 10 quirats de pes cadascuna pel preu de 1.200 francs, sis perles grosses de pes de 14 quirats cadascuna més o menys pel preu de 1.000 fl. d'or d'Aragó, quatre diamants grossos pel preu de 610 fl. d'or d'Aragó, pedres i perles que Luchino ha comprat amb els 10.610 fl. segons l'acord contret entre ambdues parts i que ell ja ha lliurat a la reina per posar-los a la garlanda o xapellet que ha fet fer de nou; per tot plegat, la reina, considerant-se pagada i contenta amb les dites pedres i perles, amb la present carta dona per tancat el negoci. Luchino, pel seu compte, declarant que tot això és cert, reconeix a la reina que ha rebut els esmentats 10.610 fl. pels quals la reina li va vendre les predites pedres i perles i que li ha lliurat les esmentades pedres i perles pel mateix valor. Totes dues parts acorden fer dues cartes idèntiques, una per a cadascun.

ACA, C, reg. 1590, f. 168v-170 v.³⁸

1386, desembre, 15. Barcelona

El rei Pere, atès que Guillem Pujada, mercader de Barcelona, en nom propi i com a procurador de Nicolau Pujada, mercader de València, germà i soci seu, va suplicar-li que, [1] d'acord amb la reforma de la pau recentment publicada (Barcelona, 22 de novembre proppassat), firmada entre el rei, representat pel conseller i majordom reial Berenguer d'Abella, cavaller, i el Comú de Gènova, representat per Luchino Scarampi i Antonio di Credenza, genovesos, i sobretot amb el capítol que estableix la indemnització dels súbdits damnificats pel Comú de Gènova o els seus

38. Document indicat per Maria Mercè Costa.

districtuals pel mateix comú i viceversa dels súbdits del rei pel mateix rei, exceptuada una nau que va anar a l'Alguer, sobre la qual el rei ja ha resolt, i [2] atès que Guillem i Nicolau han sofert moltes pèrdues per culpa dels genovesos i han obert diversos processos per aquest tema, se'ls fes justícia, mana que així sigui i, després d'enumerar i valorar totes les captures sofertes entre 1377 i 1385, ordena que se'ls paguin 8.395 ll. 1 s. 3 d. en concepte d'indemnització.

ACA, C, reg. 1369, f. 180v-182r.³⁹

69

1387, febrer, 28. Barcelona

La reina Violant al Papa: ha rebut les seves cartes per mitjà de Luchino Scarampi, familiar reial. La reina l'ha informat tant de la seva resposta com de l'afer del parentiu i d'altres. Segueixen dues credencials més per a Luchino sense destinatari.

ACA, C, reg. 2056, f. 95r-v.

70

1387, abril, 4. Barcelona

La reina Violant demana al papa que doni crèdit al que li dirà Luchino Scarampi, que és ara a la seva cort i a qui ella ha escrit «super facto matrimonii». Segueix una carta a Luchino sobre el matrimoni: han vingut a la cort ambaixadors de la reina de Nàpols als quals s'ha dit que no es decidiria res fins a haver-ho consultat amb el papa, que n'és el promotor; els ambaixadors han respost que la reina no té cura del papa i demanen la seva resposta i la del rei, raó per la qual han escrit al papa i a Luchino per tal que el consulti.

ACA, C, reg. 2056, f. 96r-v.

71

1387, abril, 4. Barcelona

El rei Joan als governadors, justícies, batlles, mostassafs, lleuders, peatgers, pesadors i altres oficials que percebin vectigals: Luchino Scarampi i Niccolino Galamanni, mercaders de Gènova, han presentat querella davant seu, ja que, tot i que tots els genovesos, amb totes les seves mercaderies i béns, són i han de ser francs, lliures, quitis i immunes de tota exacció als regnes i terres del rei, els oficials reials van exigir a Odoardo de Burgo, factor dels demandants a València, que pagués per les seves mercaderies i béns diversos drets i taxes, dels quals hauria de ser franc, amb el perjudici que això els implicà; el rei, per fer-los justícia, atès que està demostrat que són genovesos i domiciliats a Gènova, mana que tant a Odoardo com a qualsevol altre factor seu se'ls respectin les immunitats, llibertats i franqueses degudes als genovesos.

ACA, C, reg. 1826, f. 140v-141r.

39. Document indicat per Maria Mercè Costa.

72

1387, juny, 26. Barcelona

La reina Violant al papa: ha rebut les seves cartes i un memorial de mans de Luchino Scarampi tant sobre el matrimoni que es tracta entre la infanta Violant i el rei Lluís com d'altres afers sobre els quals l'ha informada Luchino Scarampi de paraula. Nova credencial per a Luchino. Segueix una carta a Joan, prevere cardenal del títol de Sant Eustaqui, sobre el mateix assumpte.

ACA, C, reg. 2056, f. 99r-v.

73

1387, juliol, 6. Barcelona

La reina Violant a la seva tia la reina de Jerusalem i Sicília. Sobre el matrimoni que es concerta entre el seu fill, el rei Lluís, i la infanta Violant ja la deuen haver informada els seus missatgers del bon voler d'ells dos en aquest matrimoni i del dot que serà el major que mai cap rei d'Aragó hagi donat per una filla i de les pagues que en farien.

ACA, C, reg. 2056, f. 99v-100r.

74

1387, juliol, 7. Barcelona

La reina Violant al papa sobre el que li digué Luchino Scarampi de part seva i sobre el matrimoni entre la infanta Violant i el rei Lluís.

ACA, C, reg. 2056, f. 100v.

75

1387, juliol, 17. Barcelona

El rei Joan al papa: tal com li ha demanat, li enviarà Luchino Scarampi tan aviat com pugui.

ACA, C, reg. 1954, f. 4v.

76

1387, juliol, 26. Barcelona

El rei Joan concedeix 500 fl. a Luchino Scarampi com a premi als seus serveis.

ACA, C, reg. 1953, f. 22v.

77

1387, juliol, 28. Barcelona

El rei Joan, a petició de Luchino Scarampi, reconeix un deute pendent del rei Pere el Cerimoniós de 6.609 fl. 7 s. II d., dels quals [1] 2.355 fl. són el preu de diverses perles que el rei Pere havia comprat a Niccolino Galamanni, mercader genovès, i havia pagat Luchino, i [2] 4.254 fl. 7 s. II d. és el que li quedava a deure dels 13.020 fl. de diverses pedres precioses i perles que el rei li comprà a ell mateix per a la corona del seu jubileu i per a la reina Sibilla. El rei Pere, per pagar el deute, l'havia assignat sobre les rendes de la Cambra Apostòlica, que cobrava per la seva indiferència en el Cisma. Ara el rei Joan I ho assigna sobre la dècima biennal que li ha concedit el papa als bisbats de València i Tortosa.

ACA, C, reg. 1973, f. 50r-51v.

78

1387, agost, 9. Barcelona

Credencial del rei Joan al papa a favor de Luchino Scarampi, mercader genovès, enviat amb uns capítols signats per Francesc Sacosta, vicecanceller. Segueixen els esmentats capítols, pels quals Luchino ha de suplicar al papa, en nom del rei: [1] que concedeixi que allò que es deu a la Cambra Apostòlica de l'època del rei Pere, en temps de la indiferència, sigui atorgat al rei, ja que la butlla de remissió es refereix solament a allò pres i no pas a allò encara degut, que ascendeix a uns 3.000 fl., [2] que absolgui el monarca i el remeti de tot el que haurà pres fins al moment de la publicació de la butlla, incloent a més 2.000 fl. que van arribar dos dies després de la publicació, cobrats pel seu comissari al regne de València pel monestir de [Santa Maria de] Valldigna, i que l'absolgui de tot perquè ara mateix el rei no ho podria tornar perquè ja ho ha gastat tot en despeses pròpies, sumant tot el que ha rebut el rei des de la mort del seu pare, uns 10.000 fl. comptant els 2.000 fl., i [3] que el papa absolgui Joan de Montrós, rebedor i distribuïdor dels béns de la Cambra, del que ha administrat i rebut, ja que actuava per manament reial. Segueixen unes cartes a Joan, cardenal de Vivièrs [Jean Allarmet de Brogny], i a Galceran de Vilanova, ardiaca de Besalú, procurador reial a la cort romana, en què els demana que intervinguin per l'assumpte anterior.

ACA, C, reg. 1952, f. 27v-28v.

79

1387, agost, 9. Barcelona

Credencial del rei Joan al papa a favor de Luchino Scarampi, enviat aquest darrer com a ambaixador amb el memorial dels afers que haurà de tractar en relació amb les dècimes papals i drets de la Cambra Apostòlica concedits pel pontífex als reis catalans. Segueix el memorial en què s'exposa que, en relació amb la concessió papal al rei Joan de les rendes que el rei Pere confiscà durant el temps de la indiferència, ara el monarca demana la condonació d'alguns deutes de persones llegendes que no tenen de què pagar els diners deguts a la Cambra Apostòlica i que absolgui els qui administraren les rendes de manament del rei, concretament Joan de Montrós.

Segueixen unes cartes a Joan, cardenal de Viviers [Jean Allarmet de Brogny], i a Galceran de Vilanova, ardiaca de Besalú, procurador reial a la cort romana, en què els demana que intervinguin per l'assumpte anterior.

ACA, C, reg. 1952, f. 30v-31r.

80

1387, agost, 13. Barcelona

El rei Joan al papa: en relació amb la butlla que, a instància de la reina, el papa ha concedit a l'abadessa i al monestir de Valldonzella, de l'orde del Cister, i que els reis demanen que sigui modificada, prega al pontífex que doni fe al que li diran Galceran de Vilanova, ardiaca de Besalú i procurador a la cort romana, i Luchino Scarampi, familiar del rei.

ACA, C, reg. 1867, f. 36v-37r.⁴⁰

81

[1387, agost, 17? Barcelona]

Ambaixada de Luchino Scarampi al papa. El cardenal de Ravenna [Pietro Pileo di Prata] donà credencial a Luchino per tractar matrimoni entre la infanta Joana, filla del rei, i l'emperador d'Alemanya. Luchino podrà respondre al cardenal que ho veu bé, però que té alguns dubtes: perquè l'emperador és cismàtic, també perquè es diu que el rei de França es vol coronar emperador d'Alemanya. El rei Joan demana que el papa l'informi sobre aquestes qüestions. Si no hi ha res a objectar, que el cardenal faci uns capítols raonables. Luchino, en virtut de les seves credencials, també li demanarà que la primera vacant episcopal deçà mar o a Mallorca, sigui per a mestre Tomàs Olzina, confessor seu i de la reina. Per un dels capítols haurà de suplicar al papa que absolgui la reina del vot que féu per la malaltia del rei de no portar més perles ni pedres al cap ni vestits brodats. Sobre els tractes que hi ha hagut per al casament de la infanta Violant amb el rei Lluís de Nàpols, n'hi ha parlat el duc de Borbó [Lluís II] quan fou a Barcelona. Que la reina de Nàpols li trameti ambaixadors per parlar de l'afer. Recomanació de Joan Pardo de Lacasta i del fill del governador de Mallorca [Pere de Sagarriga, fill de Francesc de Sagarriga] per al càrrec d'abat de Ripoll. Si no ho vol, que ho obtingui en Bastet, proposat per la seva madrastra, la reina Sibilla. A propòsit de les galeres que el papa demana, pregunta quantes en vol, per quant de temps i qui ho pagarà.

ACA, C, reg. 1751, f. 96r-97r. Un dels capítols, el del vot de la reina de no portar joies, fou publ. per Josep Maria Roca, *La reina empordanesa, op. cit.*, pàg. 173, perquè es pensava que era la reina Sibilla, però és la reina Violant.

40. L'endemà, 14 d'agost, el rei escriví a l'ardiaca de Besalú demanant-li que intercedeixi davant el papa en l'afer de Valldonzella, tot enviant-li dues còpies de la butlla que vol que es canviï, la concedida i la proposta reformada que demanava el rei; a més, l'informa que la reina també ha escrit al papa, amb còpia de la nova butlla que demanen; clou la carta tot esperant que el portador de les cartes pugui tornar aviat amb una resposta favorable; *ibídem*, f. 37r.

82

1387, setembre, 5. Barcelona

La reina Violant a Luchino Scarampi: la reina ha sabut que el papa no ha concedit el bisbat de Metz a Eduard de Bar, el seu germà, tal com li havia demanat el rei Joan, de la qual cosa n'està molt desplaçada, sentiment que vol que transmeti al papa; així mateix, li fa saber que també està descontenta d'ell perquè no hi deu haver posat prou cura.

ACA, C, reg. 2053, f. 29r.

83

1387, setembre, 11. Barcelona

La reina Violant a Luchino Scarampi: la reina ha rebut la seva lletra i li demana que, tant per honor del rei, tal com pot veure en una carta d'aquest, com per ella romanguí a Avinyó i hi esperi els missatgers reials que prestament partiran cap allà per tractar del matrimoni del qual Luchino els ha escrit —a ella i al rei—; si per ventura ja hagués marxat d'Avinyó, que hi torni, ja que creu que la seva presència és necessària per al bon espatxament de l'afer.

ACA, C, reg. 2053, f. 30r.⁴¹

84

1388, febrer, 7. Barcelona

El rei Joan mana a l'abat d'Escarp, sotscol·lector de la dècima papal al bisbat de Lleida, que pagui a Luchino Scarampi, mercader, ciutadà de Gènova, 1.100 fl. que li quedaven a deure dels 6.609 fl. 7 s. 11 d. i mig que el monarca li havia assignat sobre les dècimes dels bisbats de València i Tortosa. Segueix una ordre similar a Antoni, abat de Santa Maria de la Real de Perpinyà, sotscol·lector de la dècima papal al bisbat d'Elna, per 1.200 fl.

ACA, C, reg. 2021, f. 81-v.

85

1388, febrer, 12. Barcelona

El rei Joan agraeix a Luchino Scarampi els seus treballs en la negociació del matrimoni del rei Lluís d'Anjou i la infanta Violant. Li comunica que envia a Avinyó Eimeric de Centelles perquè, juntament amb el vescomte de Roda, que ja hi és, tracti amb el papa i li demani que ell mateix també intervingui en aquestes negociacions i no marxi d'Avinyó fins que no s'hagin acabat.

ACA, C, reg. 1954, f. 68v.

41. El mateix dia, la reina escriu al papa notificant-li el seu interès i el del rei pel fet del matrimoni i anunciant-li que li envia nunci; ídem.

86

1388, febrer, 12. Barcelona

El rei Joan mana a Eimeric de Centelles que, quan sigui a Avinyó, si veu que la intervenció de Luchino Scarampi en les negociacions per al matrimoni de Lluís d'Anjou amb la infanta Violant és útil, li lliuri una carta que li adjunta. El rei creu que ho serà, donada l'audiència que Luchino té prop del papa i el fet que ja s'ha ocupat d'aquest afer. De tota manera, deixa l'afer a les seves mans.

ACA, C, reg. 1954, f. 69r.

87

1388, març, 10. Saragossa

L'infant Martí demana a Luchino Scarampi que aconseguixi butlles per al monestir de Valldecrisp. Sobre aquest afer, li envia Guillem Verdeig, escuder de la seva casa.

ACA, C, reg. 2076, f. 69v-70r.

88

1388, maig, 10. Fraga

El rei Joan encarrega als col·lectors de la dècima concedida pel papa (en realitat dues tercers parts de la dècima, ja que la tercera la retenia el papa) que lliurin a Pere Torelló tots els diners que hagin recollit, ja que el rei, per socórrer els llocs de Sardenya i per altres afers, ha hagut de fer grans despeses i manlleutes a «grans mogubells», molt perjudicials per a la cort.

ACA, C, reg. 2021, f. 20r-v i f. 28r-v.

89

1388, juliol, 26. Saragossa

El rei Joan al seu conseller Ramon de Soler, batlle general del regne de València, o el seu lloctinent: ha sabut que ha pres d'Antonio Gentile, genovès, soci de Luchino Scarampi, mercader, vint bótes plenes de vi grec que eren del rei, que les havia fet dur a la dita ciutat perquè hi ha d'arribar en breu; per tant, li mana que, sota pena de 1.000 fl., les restitueixi a Antonio Gentile i, si ja no les tingués, que en restitueixi el preu.

ACA, C, reg. 1869, f. 76r-v.

1388, agost, 18

Passaport concedit pel rei Joan a Llorenç d'Alemanya, criat del seu domèstic Luchino Scarampi, que va a França amb un cavall o genet «bagio sive rubeo» i una mula. Vàlid per un mes. L'últim control, que retingui el passaport.

ACA, C, reg. 1870, f. 29v.

1388, setembre, 23. Saragossa

El rei Joan a Ramon de Soler, batlle general de València: reproduïx la carta del 26 de juliol sobre el vi confiscat a Antonio Gentile, soci de Luchino Scarampi. Antonio l'havia presentada al lloctinent Joan de Claramunt i aquest no havia volgut complir-la perquè digué que hi havia alguns dubtes de coses referents a regalies de les quals el rei no n'era informat i que el consultaria. El rei renova el seu manament.

ACA, C, reg. 1869, f. 123r-v.

1388, octubre, 12. Saragossa

El rei Joan al veguer de Lleida o el seu lloctinent: Francesco Scarampi, mercader de Gènova, ha suplicat que, [1] atès que el porter del rei i de la reina Violant Pere Corretger i Alfonso Ferrández, difunt, que aleshores residia amb Francesco, van dur de Barcelona a Saragossa en sis atzembles dotze cofres que eren del dit Francesco, plens de diverses joies dels monarques per a la seva coronació; [2] atès que el predit Alfonso acompanyava les atzembles a sobre d'un corser duent amb ell les dotze claus dels cofres, certes quantitats de diners, les cartes i lletres del dit Francesco, la seva vestimenta i altres béns que Alfonso duia; [3] atès també que Alfonso va enmalaltir durant el viatge i va morir a Lleida, redactant testament i codicil, un codicil en el qual, entre altres coses, va destinar 400 fl. d'or d'Aragó per tal que fossin distribuïts per Ramon Çorita, fuster, i Martí Gòmiç, hostaler, ciutadans de Lleida; [4] com que Francesco, amb lletres seves, va encarregar a Pere Corretger que pagués tot el que s'hagués gastat en la malaltia i sepultura d'Alfonso, així com que recuperés els predits corsers i altres béns especificats; [5] tanmateix els esmentats Ramon i Martí, després de la mort d'Alfonso, s'empararen del corser i dels dits béns adduint la lleixa dels 400 fl., la qual cosa redunda en perjudici del suplicant (Francesco). Per tot plegat el rei, atès que el corser i els altres béns eren de Francesco i que no es pot testar sobre béns aliens («de re aliena testari non possit») sense el consentiment dels seus propietaris, mana al veguer que faci restituir a Francesco o al seu procurador, satisfetes les despeses fetes a Lleida per la malaltia i la sepultura del difunt, el corser i altres béns especificats per part dels esmentats Ramon i Martí.

ACA, C, reg. 1834, f. 91v-92v.

93

1388, desembre, 10. Montsó

El rei Joan ven a la reina Violant la meitat de les dècimes concedides a ell pel papa com a compensació dels 22.000 fl. que li havia deixat per a les necessitats de Sardenya i que ella havia pres en préstec a grans mogobells.

ACA, C, reg. 2022, f. 37v-38v.

94

1388, desembre, 31. Avinyó⁴²

Rebut atorgat per Pèire [de Vernòus], bisbe de Magalona, tresorer de la Cambra Apostòlica, de 1.000 fl. d'or d'Aragó que Guillaume de Boudreville, collector a les províncies de Tarragona, Saragossa i regne de Mallorca, remet a la cambra, previ canvi, verificat a Barcelona, amb el mercader d'Asti Francesco Scarampi, quantitat que lliuraren a la tresoreria pontificia Catalano Della Roca, canviador d'Avinyó, i mestre Pere Vinya, notari del collector.

ASV, Instr. misc. 3419. Regest Manuel MILIÁN BOIX, «El fondo "Instrumenta Miscellanea" del Archivo Vaticano. Documentos referentes a España (835-1782)», *Anthologica Annua*, 15 (1967), doc. 470.

95

1389, gener, 17. Montsó

El rei Joan al merino de Saragossa: ha sabut que, a instància dels peatgers de Saragossa, ha inventariat o segrestat alguns draps d'or i de seda, xamellots i altres coses que són a «la posada» d'un familiar de Luchino Scarampi i del seu germà Francesco i que vol fer-ne execució perquè en l'entrada no pagaren els drets acostumats. Aquests germans han portat allà les dites coses per a la coronació dels reis, com ja els digué Francesco; algunes de les coses que el rei hi havia fet portar s'han venut, amb llicència seva, a causa del retard de la dita coronació. El rei li mana que revoqui les provisions contra els Scarampi i que lliuri les coses a Francesco o bé a Gil Aznar de la Torre, de la cambra de la reina, presentador de la carta, ja que són franques de peatge perquè eren per als monarques.

ACA, C, reg. 1871, f. 93r-v.

96

1389, gener, 25. Montsó

El rei Joan al justícia i al batlle general d'Aragó, merino, salmedina, jurats, mostassaf i peatgers de Saragossa: el rei havia fet portar a Saragossa, després que hi fou, pels germans Luchino i Fran-

42. Corregim la data donada per M. Milián Boix, ja que, seguint l'any de la Nativitat, cal datar el document en 1388.

cesco Scarampi, ciutadans de Gènova, draps d'or i de seda, xamellots, joies i altres mercaderies per a la seva coronació i la de la reina. Després, com que ha calgut deixar-la per a més endavant, els manà que venguessin algunes de les mercaderies que havien comprat per a ell. Els oficials reials ara pretenen que els Scarampi han de pagar peatge pels draps i mercaderies i per això han inventariat o segrestat béns de Francesco Scarampi i dels seus factors. El rei diu que les seves joies i béns no han de pagar peatge ni altres vectigals. i mana que revoquin les provisions contra els Scarampi i que no els exigeixin peatge.

ACA, C, reg. 1870, f. 136v.

97

1389, febrer, 13. Montsó

El rei Joan comunica al papa que Luchino Scarampi li ha exposat el que li havia estat encomanat de part seva i que ara també s'encarrega de portar-li la resposta.

ACA, C, reg. 1954, f. 183r.

98

1389, febrer, 15. Montsó

Salconduït a favor de Luchino Scarampi, que va a la cúria romana per afers del rei amb sis cavalcadures, criats, joies, diners, etc. Val per anar i tornar, és a beneplàcit i cal donar-li escorta, si la demana.

ACA, C, reg. 1870, f. 155v.

99

1389, març, 7. Avinyó

Rebut atorgat per Pèire [de Vernòus], bisbe de Magalona, tresorer del papa Climent VII, de 1.000 fl. d'or d'Aragó que ingressen a la tresoreria de la Cambra Apostòlica, per compte de Guillaume de Boudreville, canonge de París, collector i nunci de la Seu Apostòlica a les províncies de Tarragona i Saragossa i regne de Mallorca, per mà de Luchino Scarampi i Catalano Della Roca, mercaders d'Asti.

ASV, Instr. misc. 3381. Regest Manuel MILIÁN BOIX, «El fondo "Instrumenta Miscellanea"», *op. cit.* pàg. 489-1014, concretament doc. 464. Cit. Jean FAVIER, *Les finances pontificales à l'époque du Grand Schisme d'Occident 1376-1409*, París, 1966, pàg. 79-80.

100

1389, març, 27. Montsó

La reina Violant envia una credencial al papa a favor de Luchino Scarampi per un afer de Pere d'Artés, canonge a València, fill de Pere d'Artés, conseller. Segueixen, sobre el mateix assumpte,

una carta dirigida al cardenal de Viviers [Jean Allarmet de Broigny] i una altra a Luchino recomanant-li l'afer.

ACA, C, reg. 2038, f. IV-2r.

101

1389, maig, 14. Montsó

La reina Violant nomena Berenguer Descortey, de la tresoreria, distribuïdor i administrador de les rendes de les dècimes que li ha concedit el seu marit el rei (a qui han estat concedides pel papa Climent) per quatre anys que comencen a córrer l'I de novembre següent, que sumaran entre tots els anys 91.000 fl. més o menys. A més, també administrará les rendes sobre les universitats de cristians i aljames de jueus i moros de Calataiud, Daroca, Terol, Borja, Saragossa, Magallón, Tarassona, Jaca, Canfranc i aldees, Elda i Novelda, de la vila i baronia de Cocentaina, d'Alzira, de l'Albufera de València, de la vall de Castalla i lloc de Planes, de Margarida, de Llombo, de la Torre de les Maçanes, de la quema del regne de València, de Morella, de Barcelona, de Piera, de Sant Martí de Font-rúbia, de la Geltrú, de Cubelles, de Vilanova, de Perpinyà, de Girona, de Prats, de Conat, de Cortsavi, de Montboló, de la Bastida, de la batllia de la Real i de totes les cenies dels regnes d'Aragó, València i Catalunya, que rendeixen 26.000 fl. anuals, descomptats els 6.000 que s'han de vendre a carta de gràcia, més la moneda que resultarà de la col·lecta del morabatí d'Aragó i València de 1391, uns 12.000 fl. més o menys. Dels 22.750 fl. de les dècimes, haurà de pagar, els dos primers anys, 10.500 fl. a Luchino Scarampi, ciutadà de Gènova, dels 21.000 que té assignats sobre les dècimes.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1106. Regest i publ. fragm. Francesco Cesare CASULA, *Carte reali diplomatiche di Giovanni I il Cacciatore, re d'Aragona, riguardanti l'Italia*, Pàdua, 1977, pàg. 147-148, doc. 124.

102

1389, maig, 22. Montsó

El rei Joan concedeix 100 fl. d'or a Francesco Scarampi, mercader genovès, per indemnitzar-lo de les pèrdues i danys que ha tingut en alguns draps d'or i de seda que el conseller i tresorer Pere Marrades li comprà per a la coronació i que aquest no li pogué pagar del tot i hagué de recuperar part dels draps i robes.

ACA, C, reg. 1872, f. 49r. Forma no expedida a f. 78r.

103

[1389?, octubre?]

Còpia d'una carta adreçada pel rei Joan a Luchino Scarampi en la qual li notifica que el dux de Gènova li ha enviat una carta, del 30 de març, en la qual li proposaven d'enviar-li una ambaixada per estrènyer les relacions de pau i fer que els mercaders puguin navegar tranquil·lament. També li demanava defensar els mercaders genovesos a les seves terres. Els genovesos encara no han enviat l'ambaixada a l'octubre. Ha rebut una altra carta del 4 de setembre

presentant noves queixes i notificant que s'havia decidit que tots els mercaders genovesos residents a les seves terres tornin a Gènova. Efectivament han marxat i sap que estan armant galeres perquè surtin el mes d'abril. El rei mana a Luchino Scarampi que vagi a Gènova per saber del dux quines són les seves intencions.

ACA, cr Pere III [IV], núm. 7231. Publ. Luisa D'ARIENZO, *Carte reali diplomatiche Pietro IV il Cerimonioso re d'Aragona, riguardanti l'Italia*, Càller, CEDAM, 1970, pàg. 440, app. 2, doc. 3.

104

1389, octubre, 15. Montsó

La reina Violant demana a Luchino Scarampi que presenti la carta que envia al papa amb una súplica a favor de Pere Solà, prevere de Girona, per un benefici, i que faci el que pugui per obtenir alguna cosa del papa.

ACA, C, reg. 2038, f. 44v.

105

1390, gener 30. Barcelona

La reina Violant a Luchino Scarampi: ha vist la seva carta a Pere d'Artés sobre la reforma de la pau entre el rei i el dux i el Comú de Gènova. Li demana que faci el que pugui perquè aquest afer vagi endavant, ja que en seguirà gran bé al rei i al Comú. La reina li havia escrit sobre un balaix i unes perles que necessitava per a unes vistes amb el rei de França que no es faran. Malgrat tot, li mana que compri el balaix i les perles igualment.

ACA, C, reg. 2053, f. 135r.⁴³

106

1390, febrer, 7. Barcelona

La reina Violant a Franceschino (o Francesco) Scarampi: ha sabut que Luchino li ha deixat una súplica d'ella a favor de G. Solà perquè la insti al papa i se n'ha anat. Li encarrega, doncs, que s'ocupi ell de portar endavant l'afer.

ACA, C, reg. 2038, f. 59v.

43. Més endavant, el 9 de febrer, la reina escriu al rei de França informant-lo que el vescomte de Roda, camarlenc, i Esperandeu Cardona, promovedor de negocis, ja han tornat de la cort francesa, dient-li que suspèn la resposta sobre les aliances fins a consultar amb els seus oncles i demanant-li que observi els tractes; *ibídem*, f. 136r.

107

1390, febrer, 10. Barcelona

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi 1.000 fl. d'or per diverses coses que comprà a Saragossa i a Montsó al seu germà i soci Francesco: un safir, quatre perles i robes precioses.

ACA, C, reg. 1976, f. 187r.

108

1390, febrer, 22. Barcelona

La reina Violant prega a Luchino Scarampi que treballi en l'afer de la pau amb Gènova i que no s'amoïni per cobrar els balaixos, que els hi pagarà. Pel que respecta a les dècimes, tampoc no s'ha de preocupar. Li han estat assignades a ell i ningú no ho toca.

ACA, C, reg. 2053, f. 138v-139r.

109

1390, març, 15. Badalona

Salconduit atorgat pel rei Joan a favor de Luchino Scarampi, que per negocis de la cort haurà d'anar a França i a Itàlia, perquè pugui passar lliurement per les fronteres amb tota la seva família i béns.

ACA, C, reg. 1874, f. 158r.

110

1390, març, 28. Sant Feliu de Guíxols

El rei Joan, [1] atès que els consellers i la ciutat de Barcelona —arran de l'obligació que varen prendre amb el rei Pere d'indemnitzar certs ciutadans de Gènova per la càrrega de la nau o coca castellana de Gutierre Pérez de Santander, de Castella, duta a l'Alguer, on els oficials reials s'apoderaren de la càrrega— han pagat a Ettore di Alineri, nunci, síndic i procurador d'Antonio Adorno, dux de Gènova, i del Comú de Gènova, 8.673 fl. 7 d. i, per tant, dels 28.673 fl. 7 d. resten a pagar 20.000 fl. que s'han de satisfer en el termini d'un any en tres pagues, una cada quatre mesos, segons s'ha acordat en instrument públic emès a Barcelona el 22 de març passat, i [2] atès que Ettore ha de fer àpoca de rebut dels 28.673 fl. 7 d. i absolució de la suma que el rei Pere havia encartat a Saragossa l'1 d'abril de 1381, on reconeixia deure a Bartolomeo Scarampi, com a procurador dels afectats, 15.955 ll. 16 s. b. —amb dues deduccions que ascendien a 5.685 ll. 12 s. 5 d.—, i de l'albarà del mestre racional emès a Barcelona l'11 de març de 1386 pel qual es devia a Luchino Scarampi 10.000 fl. d'or d'Aragó que «descendien» del deute reconegut per l'instrument públic emès a Tortosa el 13 de febrer de 1383, en el qual el rei Pere assignà a Luchino 20.673 fl. d'or d'Aragó 7 d. b. sobre els drets de la Cambra Apos-

tòlica, garanteix a Ettore i els genovesos afectats que podran cobrar els diners si finalment la ciutat de Barcelona fos alliberada del pagament dels 20.000 fl.

ACA, C, reg. 1924, f. 41r-v.

III

[1390, març, 29? Sant Feliu de Guíxols?]

Model per a l'instrument de ratificació que han d'emetre els genovesos que van perdre les mercaderies i béns que anaven a la nau o coca castellana de Gutierre Pérez de Santander, difunt, que fou duta a l'Alguer, a Sardenya, i era patronejada per Juan Rodríguez de la Vega, de Santander, i que ara seran indemnitzats. S'indica, tot seguit, que Ettore di Alineri, ciutadà de Gènova, nou nunci, síndic i procurador del dux i del Comú de Gènova, actualment a Barcelona, va acceptar [1] que la universitat de Barcelona es constituís en deutora dels 28.673 fl. d'or d'Aragó i 7 d.b. que restaven a pagar de major quantitat per part del rei Pere, [2] que pagués 8.673 fl. d'or d'Aragó i 7 d.b., pels quals Ettore va fer època de rebut, i [3] que els consellers de Barcelona s'obliguessin, amb fidejussors, segons instrument públic fet a Barcelona el 22 de març de 1390 per Bonanat Gili, notari, a pagar en un any els restants 20.000 fl. en certs terminis establerts a l'acord, per la qual cosa Ettore els va fer època de rebut i els va restituir totes les cartes i lletres debitòries i les assignacions fetes pel rei Pere als genovesos afectats o als seus procuradors.

ACA, C, cr Joan I, núm. IIII. Regest Francesco Cesare CASULA, , *Carte reali, op. cit.*, pàg. 148-149, doc. 125.

II2

1390, març, 29. Sant Feliu de Guíxols

Ettore di Alineri, ciutadà de Gènova, nou nunci, síndic i procurador davant el rei d'Aragó del dux Antoniotto Adorno i del consell i Comú de Gènova, de voluntat i consens de Luchino Scarampi, mercader i ciutadà de Gènova, present, reconeix a Julià Garrius, conseller reial i regent la tresoreria, absent, que per la carta reial donada a Sant. Feliu de Guíxols el passat 28, li va pagar, [1] d'una part, 10.270 ll. 3 s. 7 d.b. que restaven de les 15.955 ll. 16 s.b. que el rei Pere, segons carta emesa a Saragossa l'1 d'abril de 1381, va reconèixer deure a Bartolomeo Scarampi, mercader ciutadà de Gènova, en nom propi i com a procurador d'altres mercaders genovesos, dels quals era procurador per diversos béns i mercaderies preses pels oficials reials de la nau que dugueren a l'Alguer i que vengueren per pagar salaris i en altres necessitats, i [2] d'altra part, 5.500 ll.b. que, amb albarà del mestre racional del rei Pere, emès a Barcelona el 9 de març de 1386, es devien d'un deute anterior major i que en el dit albarà foren «encartate» a Luchino Scarampi, quantitat total —15.770 ll. 3 s. 7 d.b.— que fou pagada, comptat el florí a raó d'11 s.b., amb 28.673 fl. d'or d'Aragó i 7 d.b., que foren lliurats a Ettore de la manera següent: [a] els consellers i la universitat de Barcelona, que per diverses causes devien al rei una quantitat major, han pagat realment 8.673 fl. d'or d'Aragó i 7 d.b. i [b] els 20.000 fl. restants la ciutat es compromet a pagar-los en el termini d'un any en tres pagaments que es faran cada quatre mesos, segons consta en instrument públic emès a la casa del consell de Barcelona el 22 del present mes de març pel notari Bonanat Gili, escrivà reial, compromís que Ettore va acceptar. Ettore restitueix a Bartomeu Sirvent, en nom de l'absent Julià Garrius, [i] la carta del rei Pere de les 15.955 ll. 16 s., al final de la qual hi havia indicades dues deduccions que ascendien a

5.685 ll. 12 s. 5 d.b, i [ii] l'instrument públic segellat pel rei Pere a Tortosa el 13 de febrer de 1383 amb l'assignació feta pel rei Pere a Luchino, en nom propi i com a procurador de diversos genovesos, de 20.673 fl. d'or d'Aragó i 7 d. sobre els drets de la Cambra Apostòlica que aleshores el rei cobrava. Eitore es compromet que si apareix qualsevol altra carta en què es reclamen diners per l'esmentat afer, que aquesta es considerarà nul·la. Luchino, present, ho accepta tot.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1112 (sembla un esborrany). Regest i publ. fragm. Francesco Cesare CASULA, *Carte reali*, op. cit., pàg. 148-149, doc. 125.

113

1390, març, 30. Girona

Credencial del rei Joan al papa a favor de Luchino Scarampi, que haurà de tractar amb ell del matrimoni entre Violant, filla del rei Joan, i el rei Lluís d'Anjou, comte de Provença. Segueix una altra credencial a favor de Scarampi i pel mateix afer dirigida al bisbe d'Elna [Bartomeu Peiró] i a Ramon Alemany de Cervelló, ambaixadors a la cort papal. Aprofita per demanar-los que, a més d'informar-lo de les gestions de Luchino, li expliquin tot el que sàpiguen del comte d'Armanyac.

ACA, C, reg. 1957, f. 187v-188r.

114

1390, maig, 21. Ceret

El rei Joan als seus ambaixadors a la cort d'Avinyó: ha rebut les seves lletres i farà tot el que podrà per reunir i trametre els 60.000 fl. a què s'han compromès [pel dot de la infanta]. No ha vist els missatgers que li diuen ni en Pere de Berga. La reina s'en va a Arles per prendre els banyis i temprar-se a fi que, quan sigui amb el rei, es pugui «emprenyar».

ACA, C, reg. 1873, f. 59r. Publ. Daniel GIRONA i LLAGOSTERA, «Itinerari del rei en Joan I (1387-1396)», *Estudis Universitaris Catalans*, XIV (1929), pàg. 84.

115

1390, maig, 21. Ceret

La reina Violant als ambaixadors a la Cort romana [a Avinyó]: està molt contenta del matrimoni que han acordat i jurat. Farà tot el que podrà per tenir tot seguit els 60.000 fl. del dot de la infanta. Els informa que els missatgers anunciats encara no han arribat.

ACA, C, reg. 2054, f. 5v.⁴⁴

44. Aquell mateix dia, la reina demana a Julià Garrius que doni missió al correu que va «fort cuytat» a Avinyó (ibídem, f. 6r); l'endemà, a Arles, la reina demana a Julià Garrius que, per assumptes molt urgents, acudeixi davant seu l'endemà a l'hora de dinar (f. 5r), reunió en la qual també hi ha de participar Hug de Cervelló i que la reina anuncia al rei (f. 5v). El mateix dia, la reina torna a escriure al rei explicant-li que ha parlat (segurament amb l'infant Martí) sobre els 60.000 fl. d'or del dot i que sembla que es

116

1390, maig, 25. Arles

La reina Violant a Francesc d'Aranda: el noble Hug de Cervelló (fill de Ramon Alemany de Cervelló) li ha ofert de prestar-li el castell de Subirats a fi que el pugui vendre o fer algun contracte per ajudar a reunir els 60.000 fl. del dot de la infanta, mentre el rei li ho assignés convenientment.

ACA, C, reg. 2054, f. 9v.

117

1390, juny, 2. La Jonquera

La reina Violant demana a Francesc d'Aranda, procurador general seu, i a Berenguer Descortey, tresorer, que reuneixin els 20.000 fl. que fan falta per al dot de la infanta. Ja sap que Pere de Berga ha de ser aviat amb el rei i que, sota fortes caucions, hauria de ser el 13 del mateix mes a Marsella per pagar els 60.000 fl.

ACA, C, reg. 2054, f. 15r.

118

1390, juny, 2. Girona

La reina Violant informa Francesc d'Aranda que el rei Lluís ha marxat. Si no s'hagués trigat tant a tenir els 20.000 fl. que ell i el tresorer li havien d'enviar, el matrimoni ja s'hauria fet. Li mana que els hi faci enviar tot seguit. El tresorer del rei ja ha tramès l'àpoca degudament signada. S'envia una carta igual al tresorer Berenguer Descortey.

ACA, C, reg. 2056, f. 24v.

119

1390, juny, 15. Girona

El rei Joan autoritza Luchino Scarampi, familiar seu, per fer-se lliurar per part del tresorer reial 9.000 fl. que després pagarà al rei Lluís d'Anjou com a part dels 60.000 fl. d'or que el rei s'ha compromès a donar com a primera paga del dot de la seva filla Violant.

ACA, C, reg. 1959, f. 137r-v.

podrien aconseguir prestament, raó per la qual ha escrit a mossèn Hug de Cervelló i a Julià Garrius per tal que l'endemà hi vagin a dinar per parlar-ne i que, per aquest motiu, ha demanat al duc [l'infant Martí] que no faci res fins que ella hagi parlat amb els dos personatges, de manera que el duc no partirà fins al dimarts següent (f. 6v). L'endemà, dia 23, encara a Arles, la reina comunica al rei que Julià Garrius encara no hi ha anat, per la qual cosa no ha deixat partir el duc, ja que la presència de Garrius és necessària per a l'assumpte dels 60.000 fl., però tan bon punt arriba el duc anirà a veure el rei (f. 7r).

120

1390, juny, 26. Girona

Credencial del rei Joan a favor de Francesc d'Aranda i Berenguer Descortey dirigida a Berenguer Simon, mercader i ciutadà de Barcelona, sobre l'afer del matrimoni de la infanta Violant. Cartes iguals a Ramon Savall, batlle general de Catalunya; Pere Brunet; Bernat Bussot; Guillem Oliver; Guillem Colom; Guillem Destorrents; Guillem de Santcliment; Guillem Pujades; Pere de Casasaja; Francesc Bertran, cavaller; Berenguer Bertran; Arnau Roure; Ferrer de Gualbes; Berenguer Dusay; Genís Almogàver; Guillem Ferrer; Pere Marlés; Jaume Pallarès, cavaller; Joan Desplà, doctor en lleis; Berenguer Ferriol; Pere Palau; Bernat Despont, vicecanceller del rei; Berenguer Llobet, procurador del rei a Mallorca; Arnau Burguès; Jaume de Sos; Lleonard de Sos, i Francesc Foix.

ACA, C, reg. 1948, f. 19r-v.

121

1390, juny, 28. Girona

La reina Violant mana a Felip de Ferrera i a Guillem de Busquets que un d'ells vagi a Avinyó a portar els diners del dot de la seva filla.

ACA, C, reg. 2050, f. 24v.

122

1390, juny, 29. Girona

La reina Violant a Francesc d'Aranda: la reina ha escrit al duc, l'infant Martí, perquè faci els empraments acordats i que no esperi el tresorer del rei i que vegi si el batlle general de Catalunya i el procurador reial de Mallorca podran prestar cadascun 4.000 fl. «nombrans» amb assignacions sobre llurs oficis i que s'ocupi de la venda de Subirats. Segueix una carta al duc, l'infant Martí, sobre el mateix tema.

ACA, C, reg. 3050, f. 24r i 25r.

123

1390, juliol, 8. Sant Celoni

La reina Violant comunica a Hug de Santapau que tramet Jaume de Besanta, de la tresoreria del rei, a Avinyó per pagar els 11.000 fl. que queden pendents dels 20.000 que faltaven, 9.000 dels quals són tramesos per canvi a Luchino Scarampi.

ACA, C, reg. 2056, f. 25r.⁴⁵

45. Segueix carta a Arnau Aymar, de Mallorca, a qui demana que porti Jaume de Besanta a Avinyó (ibídem, f. 25 r.).

124

1390, juliol, 15. Avinyó, palau papal

En presència del papa, Pèire [Girard], bisbe de lo Puèi de Velai, i dels nobles Robert de «Dirux» [Robert VI de Dreux, vescomte de Beu], Ramon Bernat «Flamingi» i Joan Peregrí, procuradors de Maria, reina de Jerusalem, i del seu fill Lluís, rei dels dits regnes, reben de Bartomeu [Peiró], bisbe d'Elna, i de Ramon Alemany de Cervelló, procuradors del rei Joan, per mà de Luchino Scarampi, mercader resident a Avinyó, de part del rei d'Aragó, 15.000 fl. d'or d'Aragó dels 60.000 que el rei Joan havia de pagar al rei Lluís el 12 de juny passat en concepte de dot de la infanta Violant a causa del matrimoni concordat entre ella i el rei Lluís. La resta es pagarà més endavant, segons s'ha acordat.

ACA, C, perg. Joan I, núm. 231.⁴⁶

125

1390, juliol, 21. Barcelona

El rei Joan comunica a un personatge no anomenat, probablement un dels seus ambaixadors a Avinyó, que hi ha hagut algunes dificultats per reunir els 60.000 fl. que s'han de pagar al rei Lluís d'Anjou a compte del dot de la infanta Violant. Hom ha tramès un canvi de 9.000 fl. a Luchino Scarampi i 11.000 més han estat tramesos a Hug de Santapau amb un llaüt. Luchino en tindrà 10.000 que li ha de lliurar en Cirera [Bernat Sacirera] i encara en tindrà 20.000 més. Pere de Berga hi portarà 10.000 fl. més i s'emportarà també una carta d'obligació dels reis i del duc de Montblanc a Luchino Scarampi per 35.000 fl. i la procuració de la infanta per les esposalles i certificació de les fermances obligades a Luchino ultra unes de Girona. Creu que aquest retard no comportarà un trencament, ja que el temps era molt just i els diners arribaran aviat. Pere de Berga sortirà el dilluns següent.

ACA, C, reg. 1958, f. 96r.

126

1390, setembre, 7. Barcelona

El rei Joan al papa Climent VII: li comunica que ha vingut un missatger del rei de romans, Ulric de Verspel, donzell, amb la proposta d'un matrimoni entre la infanta Joana, filla del rei, i Pro-

46. El 10 de juliol anterior, el rei Lluís, d'acord amb la seva mare, la reina Maria, havia nomenat procuradors seus Pèire [Girard], bisbe de lo Puèi de Velai; Robert de «Drocis» [Robert VI de Dreux], «cosí» seu i camarlenc reial; Ramon Bernat «Flamingi», doctor en lleis, mestre racional de la cort i jutge, i Joan Peregrí («Pelerini»), cavaller, gran mestre de la seva casa, per tal de rebre els 15.000 fl. d'or d'Aragó, en disminució de major quantitat, pel dot de la infanta Violant (ibídem, núm. 230, 1390, juliol, 10. Marsella, monestir de Sant Víctor). El 10 d'agost següent, la reina Maria, tutora del seu fill Lluís, reconeix que Pèire [Girard], bisbe de lo Puèi de Velai; Robert de «Drous» [Robert VI de Dreux], «cosí» seu i camarlenc del rei de Sicília; Ramon Bernat «Flamingi», cavaller, doctor en lleis, mestre racional de la cort i jutge apostòlic, i Joan Peregrí («Pellerini»), gran mestre de la casa dels reis de Sicília, consellers dels reis, han rebut dels ambaixadors i procuradors del rei d'Aragó, en pagament del dot de Violant, filla del rei d'Aragó, futura esposa del rei de Sicília, i en disminució de major quantitat, 15.000 fl. d'or d'Aragó (ibídem, núm. 233, 1390, agost, 10. Ais de Provença).

copi, marquès o marcgravi de Moràvia, oncle de l'emperador. Els seus ambaixadors, Ramon Alemany de Cervelló, cavaller, i Luchino Scarampi, donzell, que vénen de la cort romana, li han parlat del matrimoni. Confia l'afer al papa.

ACA, C, reg. 1760, f. 26r. Publ. Johannes VINCKE, «Zu den Anfängen der deutsch-spanischen Kultur- und Wirtschaftsbeziehungen», *Spanische Forschungen d. Görresgesellschaft*, 14 (1959), pàg. III-182, doc. 61; cf. també doc. 63.

127

1390, setembre, 7. Barcelona

El rei Joan a l'emperador Venceslau, rei de romans i de Bohèmia: ha rebut les seves cartes i el seu missatger, Ulric de Verspel, donzell, familiar seu, amb la proposta d'un matrimoni entre la infanta Joana, filla del rei, i Procopi, marquès o marcgravi de Moràvia, oncle de l'emperador. El papa Climent VII promou aquest tracte i el rei el confia al papa.

ACA, C, reg. 1760, f. 26r. Publ. Johannes VINCKE, , «Zu den Anfängen», *op. cit.*, pàg. III-182, doc. 62.

128

1390, setembre, 15. Barcelona

Carta d'obligació del rei Joan a Luchino Scarampi de 6.000 fl. que li havia deixat per poder efectuar a Avinyó, on es trobava, el pagament de 15.000 fl. d'or als procuradors del rei Lluís d'Anjou a compte del dot de Violant, filla del rei. Directament n'havia deixat 2.000, els altres 4.000 els hi havia deixat Bernat Sacirera, que havia comprat diversos draps de llana i safrà; tot plegat ho havia hagut de revendre, amb pèrdua per les presses per tenir aquests diners. Luchino lliurarà al rei Joan el rebut dels procuradors del rei Lluís en el termini de divuit mesos i el rei pagarà el deute amb els primers diners que li pervinguin.

ACA, C, reg. 1960, f. 3r-v.

Nos, Iohannes, Dei gracia rex Arag[onum etc.]

Quia vos, devotus d[e] domo] nostra Luquinus Scarampi, civis Ianuensis, existens personaliter in civitat[e] Avinionis, ubi aderant venerabilis in Christo pater, frater Bartholomeus, Elnensis episcopus, et nobilis vir Raymundus Alamanni de C[e]rvilione, miles, camerlengus, consiliarii nostri dilecti, quos pro ambaxiatoribus [n]ostris miseramus super tractatu felicis matrimonii contracti inter illustrem [L]uddovicum, Iherusalem et Sicilie regem, et inclitam infantissam Yolandam, carissimam natam nostram, ad m[axim]as preces et instanciam dictorum ambaxiatorum nostrorum et pro occurrendo nostris necessitatibus, ut vobis moris est, laudabilis et digni [r]elatus pro faciendo complementum solutioni illorum q[ui]ndecim mille florenorum auri de Aragonia, qui iam soluti fuerunt in solutum pro[ra]ta dotis dicte inclite infantisse, de peccunia vestra propria sex mille [flo]renos auri de Aragonia nobis, seu nostre cu[r]ie, mutuastis in modum sequentem: videlicet, duos mille florenos numerando et residuos quatuor mille florenos pro n[ost]ris et nostra curia solvendo seu in eis satisfaciendo fideli camerario n[ost]ro Bernardo de Ciraria, seu pro ipso universis mercatoribus in predicta civitate Avinionis degentib[us] quibus per ipsum Bernardum debebantur racione diversorum

pannorum lane et [s]affrani, quos ipse Bernardus ab ipsis mercatoribus emerat certis peccuniis ipsis mercato[ri]bus ad tempus trium mensium exsolvendis, quosquidem pann[os] et safferanum predictus Bernardus de Ciraria, de mandato ipsorum nostrorum ambaxiatorum pro [ce]lerius habenda peccunia ad complementum dictorum quindecim mille florenorum in contin[e]nti, cum in posse suo fuerint revendere habuit ad multo minus precium quam emisset, tenore presentis, certificati de hiis omnibus ad ple[num], tam relacione dicti nobilis Raymundi Alamanni, quam alios, predictos sex mille florenos auri de Aragonia vobis d[ic]to Luquino debere fatemur rationibus [a]ntedictis, mandantes per eandem fideli consiliari[o] [et] thesaurario nostro, Iuliano Garrius, quatenus de quacumque peccunia curie nostre, predictos sex mille florenos ilico et sine mora seu ta[r]da[ci]one aliqua vobis tribuat et exso[lv]at et in solucione presentem a vobis recuperet cum apocha de soluto. Et est certum quod vos, dictus Luquinus, promisistis [facere?] nobis obligacionem in posse fidelis scriptoris nostri Bonanati Egidii, quod infra decem et octo menses a data presente continue secuturos, restitueritis nobis, seu cui pro nobis re[s]titui debeat, apocam seu quita[n]ciam sufficientem dicti regis Ludovici vel procuratoris sui de dictis quindecim mille florenis quibus, ut dictum est, [com]prehenduntur dicti sex mille floreni vel saltem de dictis sex mille florenis aut maiori quantitate in qua ipsi valeant comprehendi, que obligacio per [...]eluis fienda remanere h[abe]at in posse nostri rationalis magistri qui de [hec?] vobis faciat notamentum cancellari et dictum instr[umentum] vobis restitui volumus cum dicta quitancia per vos [...] restituta. In cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro secreto iussimus comuniri.

Datum Barchinone quintadecima die septembris anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo.

Rex Iohannes.

Dominus rex mandavit mihi Petro de Ponte.

129

1390, setembre, 15. Barcelona

El rei Joan promet a Luchino Scarampi que li pagarà 1.440 fl. d'or d'Aragó, a més dels 6.000 que li deu i que li havia deixat per completar un pagament del dot de la infanta Violant als procuradors de Lluís d'Anjou. Els 1.440 fl. són l'interès, al 3% cada mes, amb el qual Luchino hagué de manllevar els 6.000 fl. esmentats a Avinyó, pagadors en el termini de vuit mesos.

ACA, C, reg. 1960, f. 4v-5v.

Nos, Iohannes, etc.

Attendentes vos, devotum de domo nostra Luquinum^a Scarampi, civem Ianuensem, cum in civitate Avinionis, una cum venerabili in Christo patre fratre Bartholomeo, Elnensis episcopo, et nobili viro Raymun[d]o Alamanni de Cervilione, milite, camerlengo, consiliariis nostris dilectis, ambaxiatoribus per nos missis ad dominum nostrum Papam super [tr]actatu felicis matrimonii contracti inter illustrem Ludovicum, Iherusalem et Sicilie regem, et inclitam infantissam Yolandam, natam nostram carissimam, personaliter adessetis pro expedicione negociorum dicti matrimonii, ad maximas preces et intercessus dictorum ambaxiatorum, satisfecisse pro nobis et nostra curia in sex mille florenis auri de Aragonia qui restabant ad complementum quindecim mille florenorum Aragonie, nam ex dote dicte infantisse ipsi regi Ludovico solutorum in modum qui sequitur, videlicet, quod intervenistis tanquam solutor et principalis pactator diversis mercatoribus, in civitate predicta degentibus, in quatuor mille

florenis ipsis mercatoribus debitis ratione diversorum pannorum et saffrani ab ipsis emptorum per fidelem camerarium nostrum Bernardum de Ciraria, ex ordinacione dictorum ambaxiatorum, qui per alium modum pecuniam ad predictam necessariam habere nequibant, et ipsis mercatoribus ad tempus trium mensium iam preteritorum solvi promissis, et residuos duos mille florenos ad complementum dictorum sex mille florenorum m[anu]levastis a diversis personis et [ad] tempus predictum iam similiter finitum, attendentes eciam, nos, infra dictum tempus, predictos sex mille florenos vobis exsolvi facere non potuisse, defficiente nobis et nostro thesaurario pecunia ad ipsorum satisfaccionem necessariam, et per consequens vos, ad partes nostras, pro satisfaciendo dictis mercatoribus et aliis quibus iam solvere promiseratis habuisse manulevare in ipsa civitate Avinionis predictos sex mille florenos ad tempus octo mensium, currere incipientium prima die mensis octobris presen[ti]s, ad quid tempus, et non antea, nostre curie ope[...]*tas* imminent vobis ipsos exsolvendi, quam manuleutam vos fecisse oportuit sub lucro seu interesse trium florenorum pro quolibet centenario et quolibet mense, quod in[t]eresse seu lucrum de toto tempore dictorum octo mensium ascendit ad mille quadringentos quadraginta florenos auri de Aragonia, quos per nos vobis encartari ac solvi ex debito iusticie et solita benignitate nostra humiliter supplicastis, igitu[r] scientes et efirmo, tam relacione dictorum nobilis Raymundi et Bernardi Cirera quam alias predictam vera esse factaque fuisse interveniente in omnibus dicto nobili Raymundo Alamanni de Cervilione predicte supplicacioni benigne anuentes, tenore presentis predictos mille quadringentos quadraginta florenos auri de Aragonia vobis ex dicta causa debere fatemur, mandantes per eandem fideli consiliario et thesaurario nostro Iuliano Garrius, quatenus eosdem mille quadringentos quadraginta florenos de pecunia curie nostre vobis tribuat et exsolvat recuperando a vobis in solucione presentem cum apocha de soluto. Certum est, enim, quod de predictis sex mille florenis per vos pro nobis manulevatis, ut dictum est, iam vobis fecimus litteram debitoriam datam ut infra, ut in ea laciis continetur et cum iuxta nostre curie stilum per talibus cautele vel saltem instrumenta testimonialia curritorum qui intervenerint et premissis [r]estitui debeant quia tamen hec f[acta] fuerint Avinione, ubi tale stilus non servatur et quia de hiis omnibus, ut continetur superius relacionem habuimus a dicto nobili Raymundo Alamanni, qui in eis intervenit, nolimus vobis per dictum thesaurarium aut per nostrum magistrum racionalem seu quemvis alium dubium fieri nec aliquod notamentum, cum nos de certa sciencia et deliberate predicta sic expediri velimus, in cuius rei testimonium hanc fieri et sigillo nostro secreto iussimus communiri.

Datum Barchinone quintadecima die septembris anno a Nativitate Domini m^occc^o no-
nagesimo. Rex Iohannes.

Idem [Dominus rex mandavit mihi Petro de Ponte].

a. Luquini al ms.

130

1390, setembre, 15. Barcelona

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi, mercader genovès, 150 fl. que ell pagà per l'interès de 800 francs d'or que formaren part dels 6.000 fl. que faltaven per al pagament al rei Lluís dels 15.000 fl., part del dot de la infanta Violant.

ACA, C, reg. 1960, f. 5v-6r.

131

1390, setembre, 16. Barcelona

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi, mercader genovès, 950 fl. que ha promès pagar a Bernat Sacirera, a qui el rei els devia per a part del pagament al rei Lluís dels 15.000 fl. del dot de la infanta Violant.

ACA, C, reg. 1960, f. 4r-v.

132

1390, setembre, 17. Barcelona

El rei Joan assigna a Luchino Scarampi, mercader genovès, 5.000 fl. d'or per pagar les despeses que ha tingut amb els nombrosos viatges a Avinyó pel matrimoni de la infanta Violant i per pagar els interessos dels diners que havia hagut de prendre en préstec.

ACA, C, reg. 1977, f. 183v.

133

1390, setembre, 19. Barcelona

El rei Joan comunica al papa que ha fet donar compliment a Luchino Scarampi, ciutadà genovès, per al pagament a fer al rei Lluís pel dot de la infanta Violant.

ACA, C, reg. 1959, f. 128v-129r.

134

1390, setembre, 20. Barcelona

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi, mercader i ciutadà genovès, 3.000 fl. que aquest prometé pagar a Niccolino Galamanni, mercader genovès, com a primer termini dels 10.500 fl. que havia costat un balaix de 196 quirats que aquest havia venut al rei.

ACA, C, reg. 1960, f. 6v.

135

1390, setembre, 27. Barcelona

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi, ciutadà genovès, 300 fl. que aquest pagà a Niccolino Galamanni, mercader genovès, a qui el rei els devia per dues peces de vellut carmesí de pèl llarg.

ACA, C, reg. 1960, f. 4r.

1390, setembre, 28. Barcelona

El rei Joan, per liquidar el deute de 10.000 fl. d'or d'Aragó, equivalents a 110.000 s.b., amb què està obligat a Luchino Scarampi, li ven 11.000 s. anuals de censal mort, assignats sobre les rendes reials del pa, el vi, l'oli i altres coses a Lluçmajor, Porreres, Campos, Manacor, Bellver, Alaró, Rubines, Sencelles, Felanitx, Muro i Santa Margalida, a Mallorca, pagadors en tres terços a l'any al seu domicili de Barcelona, lliure d'imposicions i despeses. S'estipulen diverses condicions per assegurar els drets de Luchino i donar-li poders d'intervenció en el cas que fos necessari. El document dona també, a l'inici, la relació dels deutes que es liquiden.

ACA, C, reg. 1925, f. 58v-63r.

In Dei nomine pateat universis quod nos, Iohannes, Dei gracia rex Aragonum etc.

Quia per nos, seu curiam nostram, debentur vobis, devoto nostro Luquino Escarampo, mercatori civi Ianue, oriundo civitatis Astensis, decem mille floreni auri de Aragonia, valentes ad rationem undecim solidorum barchinonensium pro unoquoque floreno, prout nunc valent et hodie sunt in foro, centum et decem milia solidi monete barchinonensis, causis et rationibus sequentibus: videlicet, ex una parte, quatuor mille floreni auri, quos nos, dum eramus in minoribus constituti, vobis concessimus cum littera sigillo nostro in dorso munita, data Cessarauguste, quintadecima die decembris, anno a nativitate Domini millesimo CCC^o octuagesimo quinto, in solutum et satisfactionem plurium et diversorum sumptuum et expensarum ac laborum et dampnorum per vos sustentorum pro nostris negociis curiam nostram sequendo, et, ex alia parte, centum quinquaginta floreni auri, quos a vobis, in anno Domini M^o trecentesimo octuagesimo sexto, mutuo recipimus eosque in nostris manibus realiter tradidistis, pro quoquidem mutuo vobis in pignore tradidimus duo confiteria argenti deaurata, ponderis viginti marcharum et duarum unciarum ad marcham barchinonensem, et, ex alia parte, octingenti quadraginta tres floreni auri, novem solidi et tres denarii barchinonenses, quos, cum alia littera, nostro sigillo in dorso sigillata, data Barchinone, xxv die iulii, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, vobis debere confessi fuimus, pro precio diversarum rerum, quas a vobis, seu vestra botigia, quam tenetis in dicta civitate Barchinone, emimus seu emi fecimus, ut in ipsa nostra littera plenius est expressum, et, ex alia parte, quinque mille floreni auri, quos cum alia littera, nostro sigillo in dorso sigillata, data Barchinone, septima decima die presentis mensis septembris, vobis debere confessi fuimus in solutum et satisfactionem plurium et diversorum sumptuum et expensarum per vos pro negociis nostris factarum in eundo diversimode nostri mandato ad civitatem Avinionis et inde redeundo ac nostram curiam sequendo pro felici matrimonio noviter, divina mediante gracia, contracto inter inclitam infantissam Yolandam, carissimam filiam nostram, et illustrem principem Ludovicum, Iherusalem et Sicilie regem, necnon pro interesse per vos sustento et personis pluribus exsoluto de certis peccuniis per vos, dictum Luquinum, pro parte curie nostre et pro negociis nostris manulevatis, et, ex alia parte, residui sex [mille]^r floreni, unus solidus et novem denarii barchinonenses, quos ad complementum dictorum decem mille florenorum fideli consiliario et thesaurario nostro, Iuliano Garrius, numerando realiter tradidistis, propterea nec immerito affectantes pluribus et diversis rationibus nos ad hoc racionabiliter inducentibus et signanter quia pro exsolvenda dotem quam pro dicta filia nostra dicto regi Ludovico dare promisimus certam florenorum summam iam per nos dicto regi Ludovico de facto solvistis et aliam summam sibi solvere debetis, que summe soluta et solvenda

quantitatem sexdecim mille florenorum auri de Aragonia et ultra capiunt, quod dicti decem mille floreni vobis, absque dilacione aliqua exsolvantur et ad presens non habeamus in promptu peccuniam unde vobis faciamus solutionem predictam nec licet cum diligencia perquiri fecerimus alius fuerit modus repertus per quem, cum minori dampno curie nostre, predicti decem mille floreni vobis solvi possint, quam per viam infrascripte vendicionis vobis fiende instrumento gracie perpetue mediante, de certa nostra sciencia non dolo inducti nec errore lapsi, tenore presentis publici instrumenti ubique firmiter valituri, per nos et omnes heredes et successores nostros, pro exsolvendis vobis dictis decem mille florenis auri, vendimus et titulo ac ex causa vendicionis concedimus vobis, dicto Loquino Escarampi et vestris ac cui, seu quibus volueritis, instrumento gracie perpetue, ut predictur, mediante, undecim mille solidos barchinonenses censuales, annuales et rendales in nudo tamen percepcione, vocatos vulgariter *censal mort* per vos et vestros ac quos volueritis habendos, exigendos et percipiendos per tres equales anni tercias, videlicet terciam partem huic ad quatuor menses et aliam terciam partem huic ad octo menses et residuam terciam partem hinc ad unum annum continue secuturum et sic deinde quolibet anno perpetuo in terminis supradictis franchos, quitios et desembargatos ab omnibus questiis, talliis, donis, serviciis, muneribus, impositionibus, contribucionibus, exaccionibus, marchiis, represaliis et emparis ac impedimentis et oneribus universis quocumque nemine censeantur. Et, ut dictos undecim mille solidos quolibet anno per dictas tres equales tercias vos et vestri habere facilius valeatis, assignamus eos vobis et vestris in et super decimis panis, vini et olei et aliarum rerum que nos recipimus et recipere debemus et consuevimus in locis et parrochiis de Luchmajor, de Porreres, de Campos, de Manacor, de Bellveer, d'Alaró, de Rabines, de Sencelles, de Ffalanig, de Muro et de Santa Margarita, sitis in insula Maioricarum et in terminis ac territoriis ipsorum locorum et parrochiarum ac pecuniis ex ipsis decimis qualitercumque provenientius simul vel divisim aut potentibus pervenire, hanc itaque vendicionem et ex causa vendicionis concessionem facimus vobis, dicto Luquino Escarampi et vestris ac cui seu quibus volueritis perpetuo de predictis undecim mille solidis censualibus annualibus et rendalibus sicut melius et utilius dici potest et intelligi ad salvamentum et bonum ac sanum intellectum vestri et vestrorum, volentes et consentientes pro vestri dicti Luquini et vestrorum in hiis successorum uberiori cautela quod procurator noster regnis Maioricarum qui nunc est et pro tempore fuerit aut quivis alius quod nobis receptor et administrator dictorum decimorum seu eorum iurium et emolumentorum annis singulis det et solvat seu dari et solvi faciat per dictas tres equales tercias statutis superius terminis vobis seu vestris in hiis successoribus intus hospicium habitacionis vestre seu vestrorum successorum in civitate Barchinone nostris et nostrorum sumptibus periculo et fortuna predictos undecim mille solidos barchinonenses censuales franchos et quitios, ut est dictum. Et si forsitan aliquo seu aliquibus annis contigerit vos seu vestros in hiis successores mittere nuncium seu procuratorem ad nos vel successores nostros aut ad procuratorem regium Maioricarum vel quemvis alium pro nobis receptorem et administratorem dictorum decimorum pro petitione vel exaccione dictorum undecim mille solidorum censualium vel alicuius partis seu quantitatis eorumdem ultra suum terminum solvi cessatorum hoc causa et tociens quociens hoc contingat, nos seu successores nostri dabimus et solvemus seu per dictum procuratorem regium Maioricarum aut per alium pro nobis receptorem et administratorem dictorum decimorum seu eorum proventuum et iurium dari et solvi faciemus vobis seu vestris in hiis successoribus seu nuncio et procuratori vestro seu ipsorum succesorum vestrorum pro salario viginti solidos barchinonenses pro qualibet die qua circa hec extra civitatem Barchinone vacaveritis seu vacaverit. Et ultra hoc solvemus seu solvi faciemus vobis et vestris in hiis successoribus omnes alias expensas, dampna et interesse, si quas vel si que vos vel vestros facere vel sustinere oportuerit quoquomodo pro predictis undecim mille solidis censualibus vel ali-

qua solutione seu parte eorum petendis et habendis, lapso eorum termino, super quibus expensis, dampnis et interesse credatur vobis et vestris successoribus in hiis solo vestro et eorum iuramento quod nunc pro tunc vobis et eis deferimus et pro delato haberi volumus ad onus probationis vitandum, et renunciamus quo ad hec legi sive iuri dicenti delacionem iuramenti ante sui prestacionem posse revocari. Promittimus eciam vobis et vestris quod de predictis undecim mille solidis censualibus vobis et vestris, ut predicatur, annis singulis per tres equales tercias exsolvendis et de assignacione inde vobis et vestris super dictis decimis facta trademus seu tradi faciemus vobis, seu cui loco vestri volueritis, possessionem corporalem seu quasi vacuam et expeditam ab omnibus assignacionibus et obligacionibus et a quibusvis aliis oneribus liberatam vel vos aut vestri, si volueritis, possitis ex plena et libera potestate, quam vobis et eis cum presenti conferimus, vestra propria auctoritate et sine licencia nostri et officialium nostrorum et alicuius curie seu persone predictam possessionem corporalem seu quasi predictorum omnium quandocumque volueritis libere apprehendere et apprehensa licite retinere. Et interim donec possessionem ipsam vobis tradidimus vel vos aut vestri eam apprehenderitis constituimus vos predicta omnia pro vobis et vestro nomine precario possidere seu quasi. Concedentes vobis quod annis singulis vos et vestri in hiis successores per vos seu procuratores aut portorios seu sagiones quoscumque possitis in dictis terminis de dictis decimis seu eorum fructibus, emolumentis et iuribus a dicto procuratore regio Maioricarum vel quibusvis aliis decimorum ipsorum receptoribus seu administratoribus ac arrendatoribus predictos undecim mille solidos censuales petere, exigere, recipere et habere et super ac pro hiis quoscumque districtus coerciones et compulsiones ac execuciones fieri facere omnis iure solemnitatem amissam ut pro debitis seu iuribus fiscalibus fieri consuetum est et prout nos aut nostri procuratores et comissarii seu officiales facere consuevimus et possumus ac consueverunt et possunt. Quam nos vobis et vestris in hiis successoribus in et super his et circa hec et super dependentibus seu emergentibus ex eisdem et ea quovis modo tangentibus damus et conferimus irrevocabiliter cum presenti iurisdictionem omnimodam necessariam et oportunam ac exercicium eiusdem. Volumus eciam et consentimus ex pacto inter nos et vos inito quod dictus regius procurator qui nunc est vel pro tempore fuerit ac quivis alius nomine nostro, non possint predicta decima vel eorum aliqua seu fructus emolumenta vel iura eorum vendere seu arrendare ad modicum vel magnum tempus nisi vobis, dicto Luquino aut vestro procuratore vocato et presente, si interesse volueritis, cuiquidem procuratori regio qui nunc est et pro tempore fuerit et aliis eciam universis et singulis dictorum decimorum vel alicuis eorum procuratoribus, receptoribus, administratoribus et comissariis ad hec deputatis seu deputandis expresse iniungimus, sub pena mille florenorum auri de Aragonia nostro erario pro medietate et vobis, dicto Luquino, et vestris in hiis successoribus pro altera medietate acquirendorum, quod, de toto eo quod, ex predictis decimis, pro nobis colligent et recipient seu ad eorum manus quovis modo proveniet, respondeant et satisfaciant vobis et vestris aut cui seu quibus volueritis quolibet anno per dictas tres equales tercias usque ad plenam et integram solutionem et satisfaccionem dictorum undecim mille solidorum censualium intus dictam civitatem Barchinone in domo, videlicet habitacionis vestre non expectato a nobis vel successoribus aut nostro vel eorum thesaurario aut quavis alia persona cuiusvis dignitatis seu status fuerit alio mandamento. Quodque ipsa decima vel eorum aliqua non vendant seu arrentent nisi vobis seu dicto procuratori vestro in dicta civitate Maioricarum, ut predicatur, vocato et presente, si interesse volueritis. Et ad hec omnia vobis et dictis vestris successoribus complenda et attendenda se astringant efficaciter iuramento et homagio que incontinenti cum per vos seu procuratorem vestrum requisiti fuerint in posse vicarii regii civitatis Maioricarum, vel alterius officialis regii per vos eligendi prestare habeant, pro vestri et vestrorum, in hiis successorum, uberiori securitate pariter et cautela vosque et vestri in hiis successores possitis eos et quilibet

eorum ad hec compelli facere quibuscumque modis et compulsionibus nos possemus. Et ubi forsitan dictus regius procurator, qui nunc est vel pro tempore fuerit, aut quivis alii, ad recipiendum et administrandum predicta decima, vel eorum aliqua deputati aut deputandi, requisiti per vos vel vestros aut procuratorem vestrum et eorum dicta iuramentum et homagium modo predicto facere et prestare renuerint seu distulerint nunc pro tunc eos et quilibet eorum a suis procuracionibus et officiis et quantum dumtaxat recepcionem et administracionem dictionum decimorum vel aliquorum ex eis concernant privamus et privatos esse volumus et decernimus ipso facto vosque et vestri in hiis successores tali casu et quociens hoc contigerit possitis auctoritate nostra, quam nunc pro tunc vobis et eis cum presenti conferimus, alium procuratorem, receptorem seu administratorem quem volueritis, cathalanum tamen vel aragonensem et infra nostrum dominium citra mare domiciliatum, ponere et constituere quo ad recepcionem dumtaxat et administracionem omnimodam dictionum decimorum ac eorum fructuum, proventuum et emolumentorum et non alias; quem procuratorem, receptorem et administratorem cum per vos seu vestros ad hoc electus fuerit nobis teneamini presentare pro confirmando in ipsa administracione et eo ipso quo eum presentaveritis nobis habeatur pro confirmato et approbato per nos, nulla alia expressa confirmacione necessaria expectata, quam nunc pro tunc eum et eos admittimus et confirmamus facta presentacione predicta. Et ipse administrator habeat plenam decimorum ipsorum recepcionem et administracionem vobisque et vestris in hiis successoribus dicta iuramentum et homagium, cum per vos requisitus fuerit, facere et prestare teneatur modo quo superius continetur, recuperent tamen ipse procurator regius aut alii predicti in qualibet solucione quam de predictis vobis aut vestris facient apocas in prima quarum tenor presentis totaliter inseratur et in aliis de ea specialis mencio habeatur. Nos enim mandamus magistro rationali curie nostre aut alii cuicumque ab ipsis compositum audituro quod sui racionii tempore ipsis restituentibus dictas apocas quitquid per eas apparuerint vobis de hiis iuxta formam predictam fuisse solum in composito suo admittant et nullum eis super hiis dubium faciant nec apponant. Convenientes ac eciam promittentes vobis, dicto Luquino et vestris in hiis successoribus in nostra bona fide regia et virtute iuramenti subscripti quod de predictis decimis super quibus vobis dictos undecim mille solidos censuales et rendales assignamus seu eorum fructibus, emolumentis et iuribus aliquid non tangemus, capiemus vel accipiemus nec tangi, capi vel accipi pro nobis et nostro nomine faciemus nec procuratorem regium Maioricarum, qui nunc est vel pro tempore fuerit aut quemvis alium ipsorum decimorum receptorem vel administratorem cogemus nec cogere valeamus ad dandum vel solvendum nobis aut cuivis alii pro nobis aliquid de dictis decimis seu eorum iuribus et emolumentis nisi prius solutis vel salvis vobis et vestris anno quolibet dictis undecim mille solidis censualibus et rendalibus et quod dictum procuratorem regium seu quoscumque alios administratores, receptores seu arrendatores dictionum decimorum vel aliquorum ex eis a prestacione seu solucione dictionum undecim mille solidorum censualium vel alicuius solucionis vel partis eorum non elongabimus aut guidabimus nec supersedimentum, gratiam vel provisionem aliquam in contrarium faciemus motu nostro proprio seu ad eorum supplicacionem vel instanciam aut alias quavis racione seu causa nec vos vel vestros in hiis successores super predictis turbabimus directe vel indirecte nec aliquid aliud faciemus, permittemus seu consentiemus propter quod dictum censualem undecim mille solidorum annualium quod vobis vendimus posset vobis vel vestris in hiis successoribus auferri, disferri, impediri in quantum tangere posset vestrum interesse vel modo aliquo prejudicari, imo de predictis decimis et eorum iuribus et emolumentis faciemus vobis et vestris in hiis successoribus quolibet anno usque ad quantitatem dictionum undecim mille solidorum annualium predictas tres equales tercias ut profertur integre responderi. Preterea ex causa huiusmodi vendicionis et alias eis via, modo, iure et forma quibus melius valere et vobis tutius esse possit,

damus, cedimus, transferimus atque mandamus vobis, dicto Luquino et vestris ac quibus velitis perpetuo omnia iura et bona nostra omnesque voces, vices, rationes et acciones reales et personales, utiles et directas, ordinarias et extraordinarias, mixtas, civiles et pretorias et alias quascumque nobis pertinentes et pertinencia pertinereque debentes et debencia, nunc vel imposterum in predictis undecim mille solidis censualibus et perpetualibus per nos vobis, ut predicatur, venditis et super dictis decimis, ut dictum est, specialiter assignatis ac aliis omnibus per nos vobis supra concessis. Quibus locis, iuribus, vocibus, rationibus et accionibus supradictis, possitis vos et vestri in hiis successores ac quos volueritis perpetuo uti, aggere et experiri omniaque alia et singula facere in iudicio et extra iudicium quecumque et quemadmodum nos possemus nunc vel etiam postea quandocumque fficientes et constituentes vos et vestros in hiis successores in predictis omnibus veros dominos et procuratores in rem vestram propriam ad faciendum inde vestre libitum voluntatis, sine contradiccione et impedimento nostri et nostrorum et alterius cuiuscumque persone. Precium autem predictorum undecim mille solidorum censualium et perpetualium per nos vobis, ut predicatur, venditorum sunt predicti decem mille floreni auri de Aragonia valentes, ut predicatur, centum et decem mille solidi barchinonenses qui per nos vobis debebatur ex causis superius recitatis. Quosquidem decem mille florenos vos in solutum et satisfaccionem dicti vestri debiti de voluntate nostra penes vos retinetis nosque ipsos pro receptis et a vobis habitis ac numeratis habemus ac si realiter et numerando fuissent nobis seu nostro thesaurario exsoluti. Quidquidem precium est ad rationem decem mille solidorum barchinonensium pro milenario sive pro mille solidis annue pensionis. Et quod precium istud reputamus hinc respectu ad alia censualia mortua que in regnis et terris nostris venduntur comuniter de presenti. Et ideo quia de predicto precio nobis per modum predictum exsoluto contenti sumus, renunciamus exceptioni non numerate et non solute peccunie et precii predicti neque dictum modum non habiti seu nobis non satisfacti et doli et infactum ac legi qua deceptis ultra dimidiam iusti precii subvenitur et omni alii iuri, rationi et consuetudini contra hec repugnantibus, dantes et remittentes de certa sciencia vobis, dicto Luquino, emptori et vestris in hiis successoribus et quibus volueritis perpetuo irrevocabiliter inter vivos si quid predicti undecim mille solidi censuales et annuales quos vobis vendimus plus modo valent seu a modo valere poterunt precio supradicto. Insuper convenimus et promittimus vobis quod predictos undecim mille solidos censuales et annuales quos vobis, ut predicatur, vendimus et super dictis decimiis specialiter assignamus faciemus vos et vestros et quos volueritis cum effectu percipere, habere ac eciam possidere seu quasi annis singulis in terminis supradictis in pace et secure perpetuo contra omnes personas, corpus et collegium et quod tenebimur vobis et vestris in hiis successoribus perpetuo de defensione et eviccione predictorum per nos vobis venditorum et concessorum in iudicio et extra iudicium et de omni impedimento iuris et facti quod vobis et vestris in hiis successoribus fieret seu in futurum fieri posset et alias in omnem casum pariter et eventum. Et pro predictis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis ac pro firma et legali eorum eviccione obligamus vobis et vestris specialiter et expresse dicta decima superius designata et omnes fructus, proventus, iura et emolumenta eorum. Et generaliter omnia alia et singula bona et iura nostra mobilia et immobilia quecumque sint ubique habita et habenda. Volentes et consentientes quod vos et vestri in hiis successores possitis omnibus dictis obligacionibus tam speciali quan generali, simul vel divisim aut illa qua malueritis ex eisdem uti et super hoc pro libito semel et plures variare nec alteri per alteram possit in aliquo derogari. Renunciantes quantum ad hec scienter et consulte legi sive iuri dicenti quod quamdiu potest creditor de speciali ypotheca sibi satisfacere manum ad alia non extendat et omni alii iuri canonico et civili omnibusque statutis, privilegiis, usaticis et constitucionibus, franchisesiis, usibus et consuetudinibus contra predicta vel eorum aliqua nos iuvantibus quo-

vismodo, concedentes vobis ac pro vestri maiori cautela huius serie declarantes quod predictos undecim mille solidos censuales quos vobis vendimus possitis in totum vel per partes vendere, permutare, in solutum dare, excambiare, transportare et alienare ac alias inde vestras omnimodas voluntates facere tanquam de re vestra propria per vos rite et legitime empta cum onere tamen dicte perpetue gratie redimendi nostri seu successorum nostrorum licentia seu requisicione minime expectatis, nos enim quascumque vendiciones, alienaciones seu contractus quos de premissis feceritis nunc pro tunc et econtra per nos et omnes successores nostros approbamus et confirmamus serie cum presenti. Ceterum quia sic inter nos et vos in limine presentis contractus conventum extitit et in pactum deductum in alias respectu dictorum servitorum per vos nobis ac toti nostre reipublice impensorum de certa nostra scientia et deliberate ac consulte per nos et omnes heredes et successores nostros quoscumque predictos undecim mille solidos censuales quos vobis, ut predictur, vendimus vobis privilegium ac volumus vobisque concedimus quod racione seu occasione alicuius guerre, marche, represalie seu etiam pro aliquo debito per vos contracto vel contrahendo, nisi fieret per vos de isto censuali vel pro aliquo crimine seu delicto vestro seu alieno comisso vel committendo, esto quod per duellionis vel aliud gravius esset vel esse diceretur aut alio quovis modo predictum vestrum censualem seu precium aut pensiones eiusdem aut soluciones vobis inde fiende seu alia in presenti instrumento vobis promissa non possint vobis seu vestris in hiis successoribus annotari, emparari, sequestrari, impediri seu arrestari aut modo aliquo deferri vel auferri nobis tamen et nostris successoribus remanente remedio pro delictis si que vos comitere quod absit contingeret imposterum super personis et aliis bonis vestris et vestrorum successorum. Et ut predicta et infrascripta omnia et singula maiori robore fulciantur, iuramus per dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia, manibus nostris corporaliter tacta, predicta et infrascripta omnia et singula tenere et observare ac attendere et complere et in aliquo non contrafacere vel venire iure aliquo causa vel etiam racione, supplentes de nostre regie potestatis plenitudine omnem defectum ac tollentes omnem vicium, si quis vel si quod forsan esset seu appareret aut notari posset nunc vel in futurum in premissis roborantesque et abilitantes ac expresse legitimantes totum presentem contractum posito quod in totum vel in parte de iure aut alias non teneret. Premissa igitur omnia et singula facimus, paciscimur, convenimus et promittimus ac iuramus vobis, dicto Luquino Escarampi et vestris in manu et posse scriptoris nostri et notarii infrascripti ut publice persone nomine vestro et omnium aliorum quorum interest et intererit ac interesse poterit in futurum hec a nobis stipulantis et legitime recipientis. Mandamus etiam per hanc eandem firmiter et districte inclito infanti Martino, fratri et in omnibus regnis et terris nostris generali gubernatori nostro carissimo et eius vicegerenti in dicto regno Maioricarum, vicariis, baiulis et aliis universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris ad quos spectet eorumque locatenentibus quod ad solam et simplicem vestri seu vestrorum in hiis successorum requisicionem quandocumque et quocienscumque dictus procurator regius Maioricarum, qui nunc est vel pro tempore fuerit aut quivis alii pro nobis receptores et administratores dictorum decimorum seu eorum fructuum, emolumentorum et iurium in aliquibus solucionibus dictorum undecim mille solidorum censualium defecerint faciant seu fieri faciant execuciones fortes et rigidas ut pro debitis seu iuribus fiscalibus fieri debet et consuetum est contra dictos procuratorem regium, receptores et administratores et alias in decimis antedictis pro toto eo quod vobis seu vestris in hiis successoribus de et pro eis debeatur et pro omnibus expensis, dampnis et interesse in moram seu propter moram solucionis vel solucionum ipsorum undecim mille solidorum censualium faciendis omni prorsus excepciones remota et alias in premissis vobis et vestris in hiis successoribus assistant consilio, auxilio et favore, quando et quociens inde fuerint requisiti premissaque omnia et singula semper rata, grata et firma habeant, teneant et observent

tenerique et observari ab aliis inviolabiliter faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant ratione aliqua, si dictus infans fraterne dileccionis affectum conservare cupit aliique officiales de nostri gracia et mercede confidunt ac iram et indignacionem nostram cupiunt evitare. Et est certum quod pro retencione dicti precii decem milium florenorum restituistis dicto nostro thesaurario predicta duo confiteria argenti deaurata que a nobis, ut predictur, tenebatis in pignere ac solvistis sibi dictos sex florenos unum solidum et novem denarios ad complementum dictorum decem milium florenorum. Et restituistis dicto nostro rationali magistro predictas tres litteras debitorias de quibus in principio presentis contractus habetur mencio ut per certificacionem eiusdem nostri rationalis magistri in cancellaria nostra exhibitam et inibi laniatam constitit plene nobis. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium presens publicum instrumentum fieri et sigillo nostro pendenti iussimus comuniri.

Datum et actum Barchinone vicesima octava die septembris anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo regnique nostri quarto. Petrus Ça Calm.

Signum Iohannis Dei gracia regis Aragonum etc. qui hec firmamus, concedimus et iuramus.

Testes sunt qui ad predictam presentes fuerunt nobiles Raymundus Alamanni de Cervilione et Aymericus de Scintillis, milites camerlengi, Iulianus Garrius, thesaurarius, Petrus de Ponte, secretarius, Bernardus Calopa, de officio magistri rationalis et Gondissalvus d'Almenar, posaderius dicti domini regis.

Signum mei, Bonanati Egidii, predicti domini regis scriptoris eiusque auctoritate per totam terram et dominacionem suam notarii publici, qui premissis interfui hecque de dicto domini regis mandato in hanc publicam formam redigens scribi feci et clausi. Cum raso et correcto in lineis: XIX^a *pro nobis recep;* et XXI *pro nobis recep;* et XXII *pro nobis;* et XXVIII *pros pre;* et XLVII *pro nobis et nostro nomine faciemus nec procuratorem;* et L^a *eorum;* et in LI *in quantum tangere posset nostrum interesse vel modo aliquo preiudicari imo de pa;* et LXXI *endo nisi fieret per vos de isto censuali vel pro aliquo crimine.*

Dominus rex mandavit mihi Bonanato Egidii in cuius posse firmavit et iuravit et viderunt eam Sperandeus Cardona et Petrus de Berga, quibus eius examinacio fuit per dominum regem comissa huic presens instrumentum quod viso dominus rex qui cum albarano sigillo sui anuli sigillato mandavit expresse hic hec scribi ipsumque instrumentum expediri per me Bartholomeum Sirvent, prothonotarium. Vidit eam thesaurarius. Bonanatus Egidii.

[*Encapçalant el document, en lletra coetània*] Vendicio facta per dominum regem Luquino Escaramp, ianuense, de XI mille solidis de censuali mortuo cum assignacione certorum reddituum insule Maioricarum.

a. [mille] *falta al ms.*

1390, setembre, 28. Barcelona, Palau Menor

El rei Joan reconeix deure 25.839 florins d'or a Luchino Scarampi i promet pagar-los-hi en el termini de vuit mesos. Si passat aquest temps queda tot o part del deute per pagar, podrà carregar-hi mogobell de 6 sous per lliura anuals (un 30% d'interès) i totes les despeses que tingui, o bé podrà prendre aquesta quantitat en préstec a càrrec del rei amb mogobell, remogobell o qualsevol altre tipus d'interès. Per seguretat de Luchino, el rei li obliga les dècimes reials del pa, el vi, l'oli, etc. als llocs de Lluçmajor, Porreres, Campos, Bellver, Manacor, Alaró, Rubines,

Sencelles, Muro, Santa Margalida i Felanitx, a Mallorca, que, entre tot, solen rendir unes 2.400 lliures reials de Mallorca per any. Aquesta assignació no ha de perjudicar en res el contracte fet el mateix dia en el qual el rei li havia venut un censal sobre aquestes mateixes rendes. A més, encara, li obliga les quantitats que puguin pertocar al rei per contractes amb l'orde de Sant Joan de Jerusalem a causa de les seves possessions als seus regnes i els donatius de corts i parlaments. Per penyora del pagament del dot de la infanta Violant, 16.000 florins, que Luchino estava pagant, es quedarà el rebut dels procuradors del rei Lluís d'Anjou. Per major seguretat de Luchino, encara, diversos personatges de la cort es fan solidaris amb el rei d'aquest deute i cada un d'ells respon de 1.000 florins.

ACA, C, reg. 1925, f. 63r-73v.

In Dei eterni nomine et eius genitricis Virginis gloriose amen, pateat universis quod nos, Iohannes, Dei gracia rex Aragonum etc., attendentes quod per nos, seu curiam nostram, debentur vobis, devoto nostro Luquino Escarampi, domicello, mercatori et civi Ianue oriundo-que civitatis Astensis, infrascripte peccunie quantitates: et primo, cum littera nostro sigillo secreto munita, data Barchinone xv^a die presentis mensis septembris, sex mille floreni auri de Aragonia, quos nobis pridem in civitate Avinionis, ad rogatus maximos venerabilis in Christo patris ffratris Bartholomei, Elnensis episcopi, et nobilis Raymundi Alamanni de Cervilione, militis, camerlengi, consiliariorum nostrorum dilectorum, quos pro ambaxiatoribus nostris ad dictam civitatem Avinionis miseramus super tractatu felicis matrimonii contracti, per Dei gratiam, inter illustrem Ludovicum, Iherusalem et Sicilie regem, et inclitum infantissam Yolandam, carissimam natam nostram, liberaliter mutuastis pro faciendo complementum illis quolindem mille florenis qui iam per nos, seu dictos ambaixatores nostros pro nobis, soluti fuerunt dicto regi Ludovico in solutum pro rata dotis dicte infantisse filie nostre; item, cum alia littera nostro sigillo secreto sigillata, data Barchinone xvi^a die mensis presentis septembris, nongenti quinquaginta floreni auri de Aragonia, quos ob nostri reverenciam et ad maximas preces nostras promisistis exsolvere pro nobis fideli camerario nostro Bernardo de Ciraria, cui nos tenebamus in eis cum alia littera nostra data Barchinone, dicta xv^a die mensis presentis septembris racionibus tangentibus tractatum et conclusionem dicti matrimonii conventi inter dictum regem Ludovicum et dictam filiam nostram; item, cum alia littera nostra sigillo secreto munita, data Barchinone dicta xv^a die huius mensis septembris centum quinquaginta floreni auri de Aragonia, qui per vos in dicta civitate Avinionis certis personis soluti fuerunt pro lucro seu interesse octingentorum franchorum auri Francie, quos inibi, ad intercessus dictorum nostrorum ambaxiatorum manulevastis pro faciendo complementum dictis sex mille floreni per vos nobis in eadem civitate Avinionis, ut dictum est superius, mutuatis; item, cum alia littera sigillo nostro secreto sigillata, data ut supra proxime, mille quadringenti quadraginta floreni auri de Aragonia, quos certis personis a quibus in dicta civitate Avinionis mutuo recepistis omnes illos sex mille florenos per vos nobis, ut predicatur, mutuatos manulevastis solvere ad dictorum nostrorum ambaxiatorum rogatus vos obligastis pro interesse dictorum sex mille florenorum pro octo mensibus, qui curere incipient prima die proxime instantis mensis octobris ad racionem videlicet trium florenorum pro quolibet centenariorum et pro quolibet mense, cum alias non reperirent nec reperiri possent dicti sex mille floreni, defectu solucionis quorum nos periuria et penas maximas quod absit incurrissemus, ut in dictis litteris est expressum; item, absque aliqua scriptura decem mille floreni auri de Aragonia de quibus pro nobis dicto regi Ludovico ad nostri rogatus maximos ditam fecistis in solutum pro rata dicte dotis, quos decem mille florenos racione prefata nos dicto regi Ludovico tenebamus de proximo solvere iuramento medio et sub magnis penis peccuniariis et aliis; item,

cum alia littera nostra sigillo nostro secreto sigillata, data Barchinone xxv die mensis septembris presentis, trecenti floreni auri de Aragonia, quos pro nobis et nostro servicio exsolvistis devoto nostro Nicolino Galamanni, mercatori dicte civitatis Ianue, pro precio duarum peciarum vellutorum virmiliorum carmesinorum longi pili quos ab ipso Nicolino emimus et recepimus ad opus vestitus persone nostre; item, cum alia littera nostro sigillo secreto munita, data Barchinone xxvii predicti mensis presentis septembris, tres mille floreni auri de Aragonia de quibus ob nostri reverenciam ditam fecistis predicto Nicolino Galamanni in solutum pro rata illorum decem mille et quingentorum florenorum auri de Aragonia in quibus sibi tenemur pro precio cuiusdam balaix valde grossi et mirabilis speciei ponderis centum nonaginta sex quiratorum, quem ab eo emimus, ut continetur laciis in littera debitoria inde predicto Nicolino per nos facta, data Barchinone, sub nostro sigillo secreto, xxvi die predicti mensis septembris; item, sine aliqua scriptura, tres mille nongenti nonaginta novem floreni auri, quos pro nobis ac de nostro speciali mandato exsolvistis diversis personis quibus in eis tenebatur nostra curia et sufficientes inde recuperastis cautelas, attendentes etiam vos, dictum Luquinum, nobis humiliter pluries supplicasse ut dictas florenorum quantitates que in universo summa capiunt viginti quinque mille octingentorum triginta novem florenorum auri de Aragonia, quos de vestris propriis peccuniis non sint maximo dampno vestro pro nobis et nostro servicio partim solveratis et partim soluturus eratis, ut desuper est expressum, vobis ex debito iusticie solvere dignemur, igitur quare thesauraria nostra est ad presens propter alia occurrencia nobis onera in tantum exhausta pecunia quod ad presens quantitatem florenorum iamdictam vobis prout cordi gerimus solvere non possemus, tenore presentis publici instrumenti ubique firmiter valituri, de certa nostra sciencia, ut vobis de dictis viginti quinque mille octingentis triginta novem florenis infrascripto termino exsolvendis magis cautum existat, ffatentes debere vobis, dicto Luquino, ex causis superius declaratis, iamdictos viginti quinque octingentos triginta novem mille florenos auri de Aragonia, valentes ad rationem undecim solidos barchinonenses pro quolibet floreno, prout currunt et hodie sunt in foro, ducentos octuaginta quatuor mille ducentos viginti novem solidorum barchinonensium, et renunciantes excepcioni pecunie non numerate, et ex causis predictis per nos vobis non debite et doli mali et infactum ac omni alii iuri, racioni et consuetudini contra predicta quomodolibet nos iuvanti promittimus et convenimus in nostra bona fide regia vobis, dicto Luquino, quod dictos viginti quinque mille octingentos triginta novem florenos auri de Aragonia seu pro eis dictos ducentos octuaginta quatuor mille ducentos viginti novem solidos barchinonenses, dabimus et solvemus, seu dari et solvi faciemus vobis seu vestris aut cui seu quibus volueritis in civitate Barchinone intus hospicium habitacionis vestre seu vestrorum in hiis successorum franche et libere ac quitie hinc ad octo menses proxime et continue sequuturos sine aliqua videlicet dilacione, excusacione et excepcionem et absque omni dampno, gravamine et interesse vestri et vestrorum. Et si forte non fuerit vobis seu vestris in hiis successoribus super toto dicto debito in dicto termino integre satisfaccione, volumus et consentimus ac vobis, dicto Luquino, ex pacto concedimus quod pro toto dicto vestro debito, seu pro illa parte seu quantitate que vobis ad solvendum restaret eo ipso dicto lapso termino currat et solvatur vobis de cautelis vestris, cum quibus in aliis peccuniarum summis est vel erit vobis nostra curia obligata mocubellum ad racionem sex solidorum barchinonenses pro libra in anno, et hoc tantum et tamdiu quousque vobis seu vestris esset in toto dicto debito satisfactum vel si malueritis possitis, lapso dicto termino, vostra propria auctoritate, et sine licencia, fatica et requisicione nostra et alterius persone manulevare ad mocubellum, remocubellum, usuras, baratas et quodcumque aliud interesse ad dampnum curie nostre et super omnibus et singulis bonis nostris a christianis, iudeis et sarracenis omnes predictos viginti quinque mille octingentos triginta novem florenos auri vel pro eis dictos ducentos octuaginta quatuor mille

ducentos viginti novem solidos barchinonenses seu illam partem vel quantitatem eorum que vobis ad solvendum restaret ex eisdem seu illam partem quam velletis quantitates ad solvendum restantis residuo sub dicto cursu mogubelli romanente nos enim promittimus vobis quod solvemus indilate ante omnia dicta mocubella et remogubella et dictas manuleutas, usuras, baratas et interesse ultra principale debitum supradictum, et quod restituemus eciam et solvemus vobis et vestris in hiis successoribus omnes missiones, dampna et interesse si quas vel si que vos vel vestros oportebit facere vel modo aliquo sustinere pro petitione dicti debiti vel alicuius partis eiusdem ultra dictum terminum solvi cessati. Volentes etiam et concedentes vobis expresse quod vobis seu vestris facientibus dictas manuleutas, baratas seu alios contractus aut currente vobis dicto mogubello nichilominus possitis petere et habere totum vestrum debitum supradictum. Volumus eciam et vobis ex pacto concedimus quod super dictis mogubellis, remocubellis, manuleutis, usuris, baratis, missionibus, dampnis et interesse credatur vobis et vestris solo simplici iuramento vestro et eorum quod iuramentum ad onus probacionis vitande nunc pro tunc vobis et eis deferimus et pro delato id haberi volumus. Et renunciamus legi sive iuri dicenti delacionem iuramenti ante sui prestacionem posse revocari. Et nichilominus pro vestri et vestrorum uberiori cautela et ut predictis omnibus vobis melius satisfiat ad solucionem et satisfaccionem dicti debiti et dictorum mocubellorum, remocubellorum, manuleutarum, usurarum, baratarum seu aliorum contractuum et missionum dampnorum et interesse predictorum aliorumque omnium premissorum et infrascriptorum, assignamus et specialiter ac expresse obligamus vobis et vestris tantum et tamdiu quousque vobis et vestris in predictis et infrascriptis omnibus satisfactum fuerit omnia decima inferius designata cum eorum iuribus et pertinenciis que nos recipimus et recipere debemus et consuevimus infra regnum Maioricarum in locis sive parrochiis infrascriptis videlicet, totum decimum panis, vini, olei et aliarum rerum quod recipimus et recipere debemus et consuevimus in loco seu parrochia de Luchmajor et in terminis seu territoriis ipsius loci seu parrochie, quod decimum quolibet anno valet seu valere potest, uno anno cum alio compensato, quingentas [libras]^a regalium maioricensium minorum; item, totum decimum panis, vini, olei et aliarum rerum quod recipimus et recipere debemus et consuevimus in loco seu parrochia de Porreres et in terminis seu territoriis ipsius loci seu parrochie, quod decimum annis singulis valet seu valere potest, uno anno cum alio compensato, trecentas libras dicte monete regalium maioricensium minorum; item, totum decimum panis, vini, olei et aliarum rerum quod recipimus et recipere debemus et consuevimus in loco seu parrochia de Campos et in terminis seu territoriis ipsius loci seu parrochie, quod decimum quolibet anno valet seu valere potest, uno anno compensato cum alio, alias trecentas libras dicte monete; item, totum decimum panis, vini, olei et aliarum rerum quod recipimus et recipere debemus et consuevimus in locis seu parrochiis de Manachor, de Bellveer et in terminis et territoriis ipsorum locorum seu parrochiarum, quod decimum quolibet anno valet seu valere potest, uno anno compensato cum alio, quadringentas libras dicte monete; item, totum decimum panis, vini, olei et aliarum rerum quod nos recipimus et recipere debemus et consuevimus in locis seu parrochiis d'Alaró, de Robines et de Sencelles et in terminis et territoriis ipsorum locorum seu parrochiarum, quod decimum quolibet anno valet seu valere potest, uno anno cum alio compensato, alias quadringentas libras dicte monete; item, totum decimum panis, vini, olei et aliarum rerum quod recipimus et recipere debemus et consuevimus in locis seu parrochiis de Muro et Sancte Margarite de Muro et in terminis et territoriis ipsorum locorum seu parrochiarum, quod decimum annis singulis valet seu valere potest, uno anno compensato cum alio, ducentas libras dicte monete; item et totum decimum panis, vini, olei et aliarum rerum quod recipimus et recipere debemus et consuevimus in loco seu parrochia de Ffalanig et in terminis et territoriis ipsius loci seu parrochie, quod decimum annuatim valet seu valere

potest, uno anno cum alio compensato, trecentas libras prefate monete regalium maioricensium minorum, super quibusquidem decimis et eorum iuribus et emolumentis nos, cum publico instrumento die presenti per scriptorem nostrum et notarium infrascriptum recepto, iam vendidimus et assignamus vobis et vestris ac quibus velitis perpetuo instrumento tamen gratie perpetue interveniente undecim mille solidos monete barchinonense de terno annuales, rendales et censuales sive de censuali mortuo, in nuda percepcione eorum, cui vendicioni et assignacioni dicti censuali per hoc instrumentum vel econtra nolumus preiudicium aliquod novacionem vel derogacionem generari, quinymo uterque contractus in suis robore et efficacia remaneat, et vos possitis ipsis ambobus vel altero alio dissoluto uti quovis iure contrario non obstante, promittentes et convenientes vobis, dicto Luquino et vestris in hiis successoribus, quod de predictis decimis aut eorum iuribus et emolumentis, lapso dicto termino, nisi vobis seu vestris integre satisfactum fuerit in predictis omnibus et in infrascriptis inducemus vos seu procuratorem vestrum ex predicta causa in possessionem corporalem seu quasi et in ea faciemus vos quibuscumque aliis pociores vel vos aut vestri si malueritis ex potestate quam nunc pro tunc vobis et eis cum presenti conferimus incontinenti lapso termino solutionis predictae nisi vobis seu eis in toto dicto debito ac aliis omnibus et singulis supradictis et infrascriptis fuerit integre satisfactum, possitis vestra propria auctoritate et sine alia licentia, fatica et requisicione nostri et nostrorum aut alius persone possessionem corporalem seu quasi predictorum decimorum omniumque iurium et pertinenciarum eorum que vobis assignamus et specialiter obligamus libere apprehendere ac licite retinere. Et interim constituimus et fatemur nos et successores nostros ea omnia pro vobis et vestro nomine precario possidere seu quasi, cedentes et mandantes ex causa premissa dicto casu vobis et vestris et quibus volueritis, omnia iura et loca nostra omnesque vices, raciones et acciones reales et personales, utiles, varias, directas sive mixtas, ordinarias et extraordinarias et alias quascumque nobis in predictis omnibus competentes et competencia et competere debentes seu debentia contra quascumque personas et in quibuscumque bonis, ratione eorum, quibus iuribus, locis, vocibus, vicibus, racionibus et accionibus supradictis possitis vos et vestri uti, agere et experiri in iudicio et extra iudicium omniaque alia et singula facere quecumque et quemadmodum nos poteramus ante huiusmodi assignacionem et specialem obligacionem et possemus nunc vel postea quodcumque, constituentes vos et vestros in hiis dicto casu dominos et procuratores in rem vestram propriam ad faciendum inde vestre et eorum libitum voluntatis, promittentes et convenientes bona fide vobis, dicto Luquino, et vestris quod in seu de predictis que vobis ad solucionem dicti debiti et aliorum predictorum assignavimus et specialiter obligamus seu aliqua eorum parte aliquid non tangemus, capiemus vel accipiemus nec tangi, capi vel accipi faciemus, consentiemus seu permittemus ullo modo imo faciemus vobis et vestris de ipsis omnibus cum effectu integre responderi usque ad plenam solucionem dicti vestri debiti et omnium aliorum et singulorum superius et inferius contentorum, et quod tenebimur ac teneri volumus vobis et vestris de defensione et eviccione eorum. Promittimus ulterius et convenimus vobis quod nos seu procurator noster regius Maioricarum aut quivis alii nostro vel nostrorum nomine seu mandato dicta decima et iura que vobis assignamus et specialiter obligamus vel aliqua ex eis non vendemus nec arrendabimus nec vendent vel arrendabunt aliquo modo nisi vobis, dicto Luquino, seu procuratore vestro in civitate et regno Maioricarum personaliter fueritis vel fuerit vocato et presente si interesse volueritis. Et si forsitan contrarium fieret viribus careat totaliter et effectu dicentes et mandantes presentis serie vicem in hac parte gerentis epistole Berengario Luppeti nunc procuratori regio dicti regni Maioricarum et aliis eciam universis et singulis procuratoribus seu commissariis aut quibusvis aliis personis deputatis seu deputandis specialiter vel universaliter ad colligendum et recipiendum dicta decima vel eorum iura seu aliquid de eisdem quod de toto eo quod ex predictis

pro nobis colligent seu recipient vel ad eorum manus qualitercumque proveniet vobis et vestris respondeant et satisfaciant integre et complete et non nobis vel alicui alii donec vobis vel vestris in toto dicto debito et in omnibus aliis predictis et infrascriptis integre fuerit satisfactum. Et quod decima et iura predicta seu aliqua ex eis non vendant seu arrendent nisi ut predictum est vobis seu procuratore vestro si in dictis civitate et regno personaliter fueritis vel fuerit vocato et presente si interesse volueritis aut voluerit. Et quod eciam pro vestri et vestrorum uberiori securitate in hiis seu ad hec vobis iuramento et homagio mediis fortiter se obligent. Nos, enim, postquam ipsa iuramentum et homagium pro predictis vobis prestiterint eos et quemlibet eorum absolvimus a quibuscumque obligationibus, promissionibus et securitatibus predicta quomodolibet impediens quibus nobis in aliquo tenerentur. Et nichilominus cum eodem publico instrumento quod similiter vicem epistole in hac parte genere volumus, mandamus eisdem sub fide quo nobis tenentur et eciam sub pena mille florenorum auri nostro erario irremissibiliter applicandorum quo ad medietatem et vobis dicto Luquino et vestris pro vestro et eorum interesse quo ad aliam medietatem quod incontinenti cum a vobis fuerint requisiti dicta iuramentum et homagium cum quiescente excepcione vobis seu procuratori vestro presentent. Et ubi vobis seu procuratori vestri illa prestare diferant seu recusent, volumus quod tali casu sint eo ipso privati ab eorum officiis in quantum concernerent seu concernere possent ipsa decima vel eorum iura vosque vice et auctoritate nostris in officiis ipsis in quantum tamen concernerent vel concernere possent dicta decima et eorum iura possitis alium ponere seu eligere quemcumque volueritis dum tamen ille quem ponetis sit catalanus vel aragonensis origine et infra dominium nostrum citra mare domiciliatus. Et cum per vos seu vestros dicto casu ad hoc postpositus seu electus fuerit nobis illum teneamini presentare pro confirmando eum in ipsis officiis et eo ipso quod cum nobis presentaveritis habeatur pro confirmato et approbato per nos, nulla alia expressa confirmatione necessario expectata, quam nunc pro tunc eum admittimus et confirmamus, facta presentatione iamdicta, et ipse sit ponitus plenam decimorum ipsorum receptionem et administracionem habeat, vobisque et vestris in hiis successoribus dicta iuramentum et homagium cum per vos vel vestros requisitus fuerit prestare teneatur modo quo superius continetur. Et ulterius ut melius et promptius in dicto vestro debito et in omnibus aliis et singulis supradictis et infrascriptis per nos vobis promissis possit vobis et vestris satisfieri et inde vobis cautius sit ex certa sciencia presentis serie damus et concedimus vobis, dicto Luquino Escarampi et vestris ac quibus velitis, plenam et liberam potestatem ac speciale mandatum quod, lapso dicto termino solutionis dicti vestri debiti, incontinenti seu quodcumque ex tunc volueritis si in dicto vestro debito et aliis eciam predictis et infrascriptis non fuerit vobis vel vestris plenarie et integre satisfactum, possitis vos et vestri in hiis successores vestra propria auctoritate omnia predicta decima vel illud seu illa ex eis que volueritis in una vel pluribus vicibus cum omnibus eorum iuribus et emolumentis absque tamen iuris preiudicio alieni vendere in solum dare seu aliter alienare simul vel per partes ad imperpetuum vel ad certum tempus instrumento gracia interveniente seu non interveniente cuicumque seu quibuscumque persone vel personis et pro quocumque precio seu precii aut peccunie quantitate seu quantitativis modo et forma de quibus vobis videbitur. Ita tamen quod quodcumque et quocienscumque vos vel vestri successores predicta decima vel eorum aliqua defectu solucionis dicti vestri debiti vel eius partis et aliorum omnium premissorum et infrascriptorum volueritis vendere insolutum dare seu aliter alienare, habeatis et teneamini prius inde nobis seu thesaurario nostro facere notificacionem seu intimacionem ut dictis vendicionibus in solum dacionibus seu aliis alienacionibus pro nostri interesse per nos vel alium intersimus et infra unum mensem a die dicte notificacionis seu intimacionis continue computandum, nisi de nostri seu eiusdem nostri thesaurarii aut alius per nos vel ipsum ad hoc deputandi consensu processerit ad vendi-

ciones in solutum daciones seu alias alienaciones predictorum decimorum vel aliquorum ex eis procedere aliquatenus non possitis lapso autem dicto mense ad vendiciones in solutum daciones seu alias alienaciones decimorum ipsorum et quorumlibet ex eis libere absque nostri vel nostro alia requisicione seu fatica procedere valeatis si et prout vobis vel vestris visum fuerit spacio sex mensium vel alio temporis spacio seu alia solemnitate minime expectatis. Et emptori seu emptoribus ac aliis acceptoribus predictorum iura et acciones nostras in predictis et contra quascumque personas et res ratione eorum competentes et competituras cedere et mandare ac transferre, et possessionem corporalem seu quasi eorum tradere et de eviccionem cavere, et pro ipsa eviccionem et alias cetera bona nostra obligare precia et alias peccunie quantitates petere et recipere, et inde apocas, fines et cessiones facere et firmare, et omnia alia et singula exercere, que in huiusmodi contractibus fieri requiruntur seu vobis vel vestris in hiis successoribus visa fuerint facienda, et de ac super hiis facere et firmare quecumque volueritis instrumenta, cum promissionibus, convencionibus, pactis, obligacionibus, renunciacionibus, iuramentis, clausulis et cautelis necessariis et utilibus ac aliis de quibus et prout vobis seu vestris in hiis successoribus videatur, et de precio seu precii ac peccunie quantitativibus inde habendis possitis vobis et vestris in toto dicto debito et in omnibus aliis predictis et infrascriptis integre satisfacere, qua facta satisfaccione nobis presentem restituere et finem ac absolucionem generalem de hiis omnibus facere habeatis. Et si quid de dictis precii seu peccunie quantitativibus super fuerit illud nobis seu nostris teneamini solvere atque dare, promittentes vobis quod in aut super hiis nullum impedimentum vel turbacionem palam vel occulte faciemus vel opponemus imo si et cum requisiti fuerimus ea laudabimus et confirmabimus cum publico instrumento, iuramento et aliis debitis, clausulis et cautelis fulcito. Et ubi hoc quavis causa seu racione non fieret, nichilominus quecumque per vos seu vestros successores in premissis acta fuerint plenam obtineant roboris firmitatem. Nos, enim, nunc pro tunc, quantumque vendicionem seu vendiciones in solutum daciones seu contractus alios quos feceritis de premissis vel eorum parte et quicquid super eis gesseritis quovismodo, laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus ac tenere et observare virtute iuramenti subscripti promittimus in manu et posse scriptoris nostri et notariis infrascripti, ut publice persone, nomine vestro et omnium quorum interest et intererit et interesse poterit in futurum hec a nobis recipientis, paciscentis ac eciam legitime stipulantis, volentes ac vobis concedentes expresse quod per huiusmodi remedium non tollantur alia remedia supra et infra vobis concessa pro eviccionem vestri debiti et pro solucione eiusdem promptuis consequenda. Imo isto et illis coniunctim vel divisim uti possitis, et uno incepto ad aliud recurrere et tocians quociens volueritis variare. Assignamus eciam ei specialiter obligamus vobis, dicto Luquino, et vestris in hiis successoribus ad solucionem dicti vestri debiti et aliorum omnium et singulorum superius et inferius contentorum omnes et singulas peccunie quantitates nobis qualitercumque solvendas seu debendas pro quovis contractu fiendo inter nos et magistrum ordinis Hospitalis Sancti Iohannis Iherusalemiani pro villis, castris, locis, dominiis aut aliis iuribus que ordo milicie Calatrave habet infra nostrum dominium, et eciam donum seu profertam nobis factam seu fiendam pretextu quorundam capitulorum concordandorum seu fiendorum inter nos, ex una parte, et brachia regni Aragonum seu eorum deputatos, ex altera, et ulterius omnia dona, profertas et mutua quovis titulo, causa seu racione nobis fienda in quibusvis parlamentis vel per quasvis universitates aut singulares personas regnorum et terrarum nostrarum qualitercumque. Nos, enim, per eandem mandamus universis et singulis personis ad quarum manus et posse predicta omnia per nos vobis assignata et specialiter obligata vel eorum aliqua deveniant seu devenire possint qualitercumque quod vobis ex inde usque ad plenam et integram solucionem et satisfaccionem dicti vestri debiti et aliorum omnium et singulorum predictorum et infrascriptorum respondeant et satisfacciant et non alii cuicumque gene-

raliter autem assignamus et obligamus vobis, dicto Luquino, et vestris in hiis successoribus pro predictis et infrascriptis omnibus et singulis complendis et attendendis, tenendis et observandis omnia et singula bona, res, pecunias et iura nostra quecumque sint et ubicumque habita et habenda, et etiam concedimus vobis expresse quod per dictas speciales obligaciones dicte generali obligationi vel econverso minime derogetur. Imo vos et vestri in hiis successores possitis ad quamlibet earum tam specialium quam generalis seu ad illam ex eis quam maueritis, simul vel divisim habere recursum et recurrere pro predictis et super hiis pro vestro libito variare, non obstante lege dicente quod quamdiu potest sibi creditor de speciali ypotheca satisfacere manum ad alia non extendat, cui legi et omnibus aliis legibus, iuribus et consuetudinibus hiis obviantibus, renunciamus quo ad hec de certa sciencia et expresse, in quolibet vero solutione quam dictus procurator regius Maioricarum vel quivis alii vobis predicta vel eorum parte nostro nomine exsolventes vobis de predictis fecerint, recuperent a vobis apocas in quarum prima tenor presentis insertus sit et in aliis de ea fiat mencio specialis necnon soluciones ipsas que de principali debito vobis fient intus et in fine presentis scribi faciant pro deductis manu illius notarii qui dictas apocas conficiet, de quibus deduccionibus in apocis ipsis fiat mencio specialis. Et in ultima solutione a vobis presentem recuperent cum apoca finali et fine generali de omnibus supradictis, in solutionibus autem quas vobis facient de dictis mocubellis, remocubellis, usuris, baratis et interesse si aliqua iuxta formam per nos datam superius pro hiis solvi habuerint, recuperent a vobis una cum dictis apocis sufficientes cautelas iuxta nostre curie stilum, quam nos mandamus magistro rationali curie nostre aut alii cuicumque a dicto procuratore regio et aliis predictis comptum audituro quod ipsis sui racioninii tempore restituentibus apocas et cautelas predictas quitquid eos vobis per ipsas apocas exsolvisse apparerint in eorum compoto admittat libere omni obstaculo quiescente. Et si aliquid de predictis decimis aut aliis vobis ut predicatur specialiter obligatis alicui alii exsolverint vel in aliis negociis converterint quousque vobis in predictis omnibus plene satisfactum fuerint illud quantumcumque sit in eorum compotis per dictum rationalem magistrum admitti nolumus imo illud ab eorum compotis penitus repelli iubemus. Promittimus etiam et convenimus vobis, dicto Luquino, virtute iuramenti subscripti, quod super vel pro premissis aut infrascriptis seu aliquo eorum per nos seu interpositam personam non firmabimus vobis vel vestris in hiis successoribus ius in aliqua curia ecclesiastica vel seculari nec vobiscum causabimur nec litem contestabimur nec opponemus seu opponi faciemus vobis vel vestris aliquam compensacionem, retencionem, deduccionem, defensionem, difugium vel impedimentum aliquod iuris vel facti nec aliquam causam seu excepcionem ad predicta vel infrascripta modo aliquo contrariam nec utemur adversus hec aliquibus legibus, iuribus sive auxiliis quibus a predictis vel infrascriptis nos iuvare possemus vel dictum vestrum debitum aut eius solutionem impedire, differre vel auferre aliquo casu, causa vel ratione quantumcumque casus fuerit inopinatus et urgens, imo renunciamus quo ad hec omni firme iuris et proferimento eiusdem omnique libelli oblacioni litis, contestacioni, iudicis assignacioni et officio eiusdem et omnibus feriis, appellacionibus, provocacionibus et omni iudiciario ordini omnique iuri canonico et civili ac omnibus etiam statutis, privilegiis, usaticis, constitutionibus, foris, franchisesiis, rationibus, usibus et consuetudinibus contra hec repugnantibus quovis modo. Promittimus ulterius et convenimus vobis, dicto Luquino, predicti iuramenti virtute quod fideiussores infrascriptos seu personas nominatas inferius qui seu que vobis obligantur pro nobis in dicto debito pro certa tamen quantitate singuli non elongabimus a solutione dicti debiti seu ab aliis in presenti instrumento contentis nec supersedimentum, guidaticum, elongamentum vel impedimentum aliquid in execucione que pro hiis fieret contra eos seu aliquem vel aliquos eorum aut bona ipsorum seu litteram vel provisionem aliquam in favorem ipsorum aut aliquid aliud quod verti posset in preiudicium huiusmodi vestri debiti seu

aliquorum in presenti instrumento supra vel infra contentorum non faciemus seu concedemus aliquo modo nec etiam excusabimus, defendemus seu absolvemus aut elongabimus ullo modo ipsos fideiussores seu ipsas personas a tenendo hostagio infrascripto vel ab aliis in quibus inferius se obligant seu astringant. Quinymo promittimus eiusdem iuramenti virtute personas ipsas et qualibet earum distringere cum effectu et compellere ad solutionem dicti debiti et ad complendum et servandum omnia et singula per eos vobis promissa vel promittenda iuxta obligationum in quibus vobis sunt vel erunt pro hiis obligate seriem et tenorem in quantum tamen iusticia paciatur. Et si forsan, quod absit, per inadvertenciam aut alias aliquid per nos fieret seu concederetur aut factum esset seu appareret in contrarium premissorum illud totum nunc pro tunc quatenus de facto processerit, cassamus et revocamus et pro infecto et nullo haberi volumus et decrevimus cum presenti, et ulterius quare inter nos et vos, dictum Luquinum, sit in pactis deductum est de certa nostra sciencia, ex pacto predicto et contemplacione immensi servicii quod nobis in solucione dicte dotis facitis et alias dante Domino facietis serie huius publici instrumenti privilegiamus vobis predictum vestrum debitum et volumus vobisque concedimus quod ratione seu occasione alicuius guerre, marche, represalie seu eciam pro aliquo debito per vos contracto vel de cetero contrahendo nisi de huiusmodi contractu descenderet vel pro aliquo crimine seu delicto vestro vel alieno comisso vel comitendo esto quod pro duellionis vel aliud gravius esset vel esse diceretur aut alio quovis modo predictum vestrum debitum seu solucio vobis inde fienda aut alia in presenti vobis instrumento promissa non possit vobis seu vestris successoribus marchari, pignerari, arrestari, annotari, emparari, scribi, sequestrari aut modo aliquo differri vel auferri, remanente tamen nobis remedio pro delictis si que, quod absit, vos comittere contingeret imposterum super aliis bonis vestris. Volumus preterea et vobis ex pacto concedimus quod instrumentum quitacionis, apoce et finis per dictum regem Ludovicum fiende, super satisfaccione quam pro nobis sibi fecistis et omnia eciam instrumenta fienda sint, stent et remaneant penes vos donec in sexdecim mille florenis auri de Aragonia ex dicto principali debito quos, ut predictur, eidem regi Ludovico in solutum pro rata dicte dotis pro nobis partim exsolvistis et partem soluturus estis et in omnibus mocubellis, remocubellis, usuris, dampnis et interesse proinde debendis et fiendis fuerit vobis seu vestris in hiis successoribus plenarie et integre satisfactum. Et ut predicta omnia et singula maiori robore fulciantur, iuramus, per dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula, ut superius dicta et expressa sunt, attendere et complere ac tenere et inviolabiliter observare tenerique et observari facere et non contravenire iure aliquo, causa vel eciam racione. Ad hec nos, Yolandis, Dei gracia regina regnorum et comitissa comitatum predictorum, iamdicti domini regis consors, et nos, infans Martinus, dux Montisalbi, eiusdem domini regis frater et in omnibus regnis et terris suis generalis gubernator de certis nostris scienciis uterque nostrum in solidum promittimus et convenimus vobis, dicto Luquino Escarampi, et vestris ac eciam iuramus sponte per dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta, predicta omnia et singula per dictum dominum regem vobis superius promissa, conventa et iurata quantum in nobis fuerit tenere et servare ac facere per alios iuxta posse teneri et servari, et consulendo vel alias non contrafacere seu per aliquem in quantum in nobis fuerit contraferri permittere aliqua racione seu causa. Quinymo nos opponemus volentibus contrafacere, supplicando dicto domino regi et alias quibuscumque modis nobis possibilibus ad predicta remedium adhibere. Ceterum nos, Raymundus Alamanni de Cervilione, Gasto de Montecatheno, Geraldus de Ruppebertino, dominus de Cabrencio, Geraldus de Cervilione, dominus de la Lacuna, Petrus Maça de Liçana, Berengarius de Perapertusa, alias d'Ortafano et Ffranciscus d'Aranda, milites, Iulianus Garrius, thesaurarius, Bartholomeus Sirvent, prothonotarius, Iaspertus de Campolongo, consilarii, Petrus de Beviure et Bernardus

de Ionquerio, secretarii ac Bernardus Galini, locumtenens scriptoris porcionis domus dicti domini regis, Berengarius dez Cortey, thesaurarius, et Petrus de Besanta, prothonotarius, consilarii dicte domine regine, constituentes nos nominibus nostris propriis videlicet quilibet nostrum pro mille florenis auri de Aragonia fideiussores et intercessores pro dicto domino rege vobis, dicto Luquino Escarampi, in dictis viginti quinque mille octingentis triginta novem florenis auri seu pro eis et eorum valore in dictis ducentis octuaginta quatuor mille ducentis viginti novem solidis barchinonensibus convenimus et promittimus quilibet nostrum pro dictis mille florenis seu pro eorum valore pro undecim mille solidis barchinonensibus ex dicto principali debito tamen vobis, dicto Luquino, et vestris in hiis successoribus ad solutionem dicti debiti predicto termino fiendam teneri vobis et vestris cum dicto domino rege et sine eo in vita pariter et in morte, et quilibet nostrum promittimus ipsos mille florenos seu pro eis dictos undecim mille solidos ex dicto principali debito vobis seu cui volueritis dare et solvere in dicto termino intus dictam civitatem Barchinone in hospicio habitacionis vestri seu vestrorum in hiis successorum cum ipso domino rege et eciam sine eo. Convenimus eciam et promittimus nos, omnes fideiussores superius nominati, vobis, dicto Luquino, quod nostrum quilibet lapso dicto termino nisi vobis satisfactum fuerit in toto principali debito dabit et solvet vobis seu vestris in hiis successoribus aut nuncio seu procuratorii vestro si quem lapso termino dicte solucionis ire seu vaccare contigeret circa petitionem dictorum mille florenorum pro quolibet nostrum ex dicto principali debito vel alicuius partis eorum seu pro requiring hostagio infrascripto vel alias occasione aliorum supra et infra contentorum pro quolibet scilicet die qua in vel pro hiis vaccaveritis seu ipsum nuncium vel procuratorem vestrum vacare contigerit et tocians quociens hoc contingat pro salario et labore vestri seu ipsius procuratoris vel nuncii viginti solidos dicte monete barchinonensis. Et ultra hoc solvet et restituet vobis et vestris omnes alias missiones et expensas, dampna et interesse quas seu que vos aut vestri facietis vel sustinebitis quoquomodo ob moram solucionis dictorum mille florenorum. Et si lapso dicto termino predictae solucionis non fuerit vobis seu vestris in mille florenis pro quolibet nostrum plenarie satisfactum, convenimus et promittimus vobis sub pena centum solidorum pro quolibet nostrum et pro qualibet die qua deficeremus in tenendo hostagio infrascripto quam penam in hoc casu dare et solvere promittimus vobis et vestris et sub virtute eciam iuramenti et homagii subscriptorum quod hoc casu nos, omnes prenominati, scilicet quilibet nostrum pro dictis mille florenis ex dicto principali debito infra decem dies continue sequentes postquam lapso dicto termino per vos seu alium loco vestri fuerimus requisiti intrabimus personaliter, videlicet nos, dicti Raymundus Alamanni, Gasto de Montecatheno, Geraldus de Rupperbertino, Geraldus de Cervilione, Berengarius de Perapertusa, alias de Ortafano, Iulianus Garrius, Bartholomeus Sirvent, Iaspertus de Campolongo, Bernardus de Ionquerio, Bernardus Galini, Berengarius dez Cortey et Petrus de Besanta intus monasterium fratrum minorum civitatis Barchinone, et nos, dicti Petrus Maça de Liçana et Petrus de Beviure, intus monasterium fratrum minorum civitatis Valencie, et ego, dictus Ffranciscus d'Aranda, intus monasterium fratrum minorum civitatis Cessarauguste, et ibi tenebimus vobis et vestris hostagium pro predictis. Sic quod ab inde non exiemus nec recedemus palam vel occulte de die vel de nocte nostris propriis pedibus vel alienis nec aliquo alio ingenio, maxinatione sive arte nisi vestri vel vestrorum petita licencia et optenta, donec vobis satisfecerimus seu per alium satisfieri fecerimus integre in dictis mille florenis ex dicto principali debito, in quibus vobis nostrum quilibet fideiussit et in omnibus missionibus, dampnis et interesse que vos vel vestros occasione predicta oportuerit facere vel eciam sustinere, ad quod tamen hostagium teneatur et obligetur quilibet nostrum pro dictis mille florenis dicti principalis debiti tamen et non aliter ut prefertur. Promittimus eciam et convenimus vobis sub pena infrascripta et sub dictis iuramento et homagio quod a dicta fideiussione in totum

vel in partem aut a dicto tenendo hostagio non faciemus consentiemus seu procurabimus in vestri preiudicium nos absolvi seu modo aliquo elongari seu nobis supersedimentum concedi per dictum dominum regem seu per dictam dominam reginam aut per dictum dominum ducem aut aliam quamcumque persona nec super hiis faciemus seu procurabimus fieri aliquam interpretacionem seu declaracionem que premissis possit obviare modo aliquo seu obesse. Et quod ubi dictus dominus rex seu dicta domina regina vel dictus dominus dux aut eorum successores vel alia quevis persona inde habens potestatem seu habitura de iure vel de facto absolveret seu elongaret nos vel aliquem aut aliquos nostrum ab ipsa fideiussione vel ab ipso tenendo hostagio seu ab homagio quod inde prestatur vel faceret super hiis aliquam declaracionem seu interpretacionem nobis scientibus vel ignorantibus et motu proprio vel alias quomodocumque per quam possemus excusari seu defendi aut supersedimentum habere a dictis mille florenis pro quolibet nostrum vel eorum parte aut a tenendo hostagio supradicto eis vel eorum aliquo non utemur nec uti etiam ullomodo possumus, imo teneamur precise et expresse ad solvendum et ad tenendum omnino dictum hostagium et ad complendum et observandum omnia alia et singula supra et infra contenta omni excepcione remota et remedio predicto a iudiciorum limite repulso. Convenimus ulterius et promittimus vobis quod super predictis vel infrascriptis seu eorum aliquo non firmabimus vobis vel vestris ius nec cambimur vobiscum nec contestabimur litem nec opponemus nec opponi faciemus vobis vel vestris aliquam excepcionem dilatoriam solucionis nec declinatoriam fori nec aliquam retentionem, compensacionem, deduccionem, defensionem iuris vel facti diffugium seu maliciam nec aliquam aliam excepcionem vel causam contrariam ad premissa nec utemur nec uti etiam possumus ullo modo adversus hec hiis quibus supra vel infra renunciamus seu eorum aliquo vel aliis etiam quibuscumque quibus in hiis possemus nos defendere vel aliquatenus excusare seu dictum vestrum debitum auferre vel diferre nec vicarius Barchinone seu aliquis alius officialis curia sive iudex ad hec vel super hiis nos vel aliquem nostrum audiat seu admittat nec audire seu admittere teneatur aut possit. Quinymo, volumus et expresse consentimus cum auctoritate, voluntate et statuto domini regis, quod super his omnibus et singulis possit et debeat fieri execucio fortiter et districte contra nos et quilibet nostrum pro predictis omnibus ad que nos obligavimus et obligamus ad solam presentis ostensionem omni excepcione cessante tanquam pro debito in iudicio confessato quod vim obtinet rei iudicate per appellacione vel alias non suspense. Et si forsan super predictis vel eorum aliquo firmaremus vobis vel vestris ius vel causaremur vobiscum aut oponeremus aliquam dictarum excepcionum seu causarum vel aliam quamcumque vel si uteremur aliquo privilegio elongacionis provisionis supercessionis guidati vel gracie alicuius seu aliis quibus supra vel infra renunciamus vel eorum aliquo aut aliis quibuscumque privilegis, iuribus, beneficiis, excepcionibus seu defensionibus quibus possemus super hiis nos defendere vel iuvare aut etiam si contra alia predicta vel infrascripta fecerimus vel venerimus ullo modo seu ea non adimpleverimus cum effectu, hiis casibus et quolibet eorum et tociens quociens hoc contingat promittimus dare et solvere pro pena et nomine pene decem mille solidos barchinonenses. Et volumus quod de dictis penis habeat medietatem vicarius regius Barchinone seu alius officialis qui inde execucionem, fatica et ut eam faciat, et residuam medietatem habeatis vos et vestri in his successoribus. Dictus vero vicarius Barchinone seu alius quivis officialis medietatem dictarum penarum seu alterius earum petere seu habere non possit donec fecerit cum effectu vobis solvi omnes dictos mille florenos ex dicto principali debito pro quolibet nostrum, et aliam medietatem dictarum penarum et omnia etiam dampna, salaria, missiones et interesse vobis nunc debita et etiam compleri et servari omnia alia et singula supra et infra scripta. Et ipsis penis seu earum aliquam comissis vel non comissis, solutis vel non solutis nobisque dictum hostagium tenentibus vel non tenentibus nichilominus predicta et infra scripta omnia plenam optineant ro-

boris firmitatem. Et nos possemus cogi et forciari ad eadem omnia complendum, faciendum et observandum, declaramus tamen et retinemus nobis expresse quod pro facto seu culpa unius seu plurium nostrum alii non teneatur imo nostrum quilibet complens predicta omnia ad que se in solidum obligavit censeatur et sic a predictis omnibus absolutus et totaliter liberatus. Et pro predictis omnibus et singulis complendis et attendendis, tenendis et observandis, obligamus vobis et vestris quilibet nostrum pro parte sua, ut superius expressum est, omnia et singula bona nostra mobilia et immobilia ubique habita et habenda etiam privilegiata quocumque modo seu iure, renunciantes quantum ad hec legi sive iuri dicenti quod prius conveniatur principalis quam fideiussore et alii dicenti quod prius conveniatur is pro quo aliquis se constituit seu obligat, quod ille qui constituitur aut obligatur, et legi seu iuri dicenti quod sublato principali tollitur accessorius aut etiam legi sive iuri dicenti quod accessor vel fideiussor non possit ad plura obligari quam principalis quam in hiis que plus sint sive esse volumus rei principales. Et spaciis sex et quatuor mensium et decem dierum et omnibus aliis spaciis que dantur pro solucionibus seu execucionibus faciendis, et omni etiam privilegio elongacionis, provisionis, supercessionis, guidatici et gracie optento vel optinendo aut impetrato seu impetrando quin speciali vel generali a dicto domino rege seu a dicta domina regina vel a dicto domino duce aut eorum successoribus vel ab alia quacumque persona de hoc potestatem habente vel habitura ubi etiam concederetur seu concessum sit ex nostra liberalitate vel motu proprio concedentis aut in favorem alicuius viagii, passagii, armate, guerre, legacionis seu pacis aut pro causa vel utilitate rei publice seu ad instanciam nostram sive aliter ex quavis necessitate, utilitate vel causa quantumcumque ingenti vel urgenti etiam si extrema necessitas hoc exposceret, renunciamus etiam privilegio fori nostri per quod possemus declinare vel recusare forum seu iurisdictionem dicti vicarii regii Barchinone aut cuiusvis alius officialis ad quem pro hiis volueritis habere recursum, supponentes nos et bona nostra omnia quantum ad hec immediate foro districtui iurisdictione eiusdem vicarii et quorumcumque aliorum officialium et iudicum ad quos pro hiis recurrere volueritis, et in ipsum vicarium ac alios officiales et iudices tanquam in nostros competentes iudices consentimus, renunciantes quo ad hec legi si convenerit de iurisdictione omnium iudicum et iuri revocandi domum. Et nos dicti milites seu persone generose omni privilegio militari, et spacio seu dilacioni xxvi dierum qui dantur personis generosis pro tribus monitionibus seu edictis. Item renunciamus omnes legi seu iure prohibenti personam liberam loco pigneris vel hostagii aut alias pro pecunia vel aliter detineri, et legi etiam sive iuri dicenti delacionem iuramenti ante sui prestationem posse revocari, et omni iuri statuto et consuetudinii prohibentibus penam dari et solvi et restitutionem missionum dampnorum et interesse fieri et legi etiam dicenti quod pena semel exacta amplius exigi seu peti non potest, et omni firme iuris et proferimento eiusdem libelli, oblacioni litis, contestacioni et iudicis assignacioni ac eius officio et omnibus feriis, appellacionibus et recursibus ac omni iudiciario ordini necnon omnibus aliis iuribus canonicis et civilibus privilegiis, statutis, constitutionibus, usibus, racionibus et consuetudinibus, beneficiis, auxiliis et defensionibus quibus possemus nos vel aliquem seu aliquos nostrum circa predicta vel eorum aliquod defendere vel iuvare vel que sint vel videantur esse contraria vel prejudicialia quomodolibet ad premissa, volentes quod huiusmodi renunciatio generalis valeat et teneat ac si omnia ipsa iura et beneficia pro nobis seu aliquo nostrum facienda esset nominatum et specialiter hic descripta. Volumus etiam et vobis expresse concedimus quod quandocumque et quocienscumque volueritis, lapso termino suprascripto, possitis libere nos et quemlibet nostrum pro sua parte seu illum vel illos nostrum quem seu quos volueritis pro eorum partibus simul vel divisim, in iudicio vel extra iudicium convenire et de tenendo hostagio requirere, et electum seu electos dimictere et ad alium seu alios pro suis tamen partibus recurrere et dimissos iterum resumere, super hoc vobis et vestris in hiis successoribus elec-

cione servata quam possitis semel et pluries variare pro vestro libito voluntatis presenti instrumento et aliis omnibus et singulis in eo contentis remanentibus in suis robore et valore et ad ea omnia et singula observanda et complenda nos et quilibet nostrum pro sua parte teneamur et simus ac remaneamus omnino et efficaciter obligati quovis iure hiis contrario non obstante, et est sciendum quod de et pro predictis debemus facere nos omnes superius nominati seu procuratores nostri vobis, dicto Luquino Escarampi, et vestris scriptura tercii in curia dicti vicarii Barchinone cum obligacionibus personarum et bonorum nostrorum, et eciam pro maiori observacione premissorum debemus per nos seu procuratorem nostrum audire et suscipere in nos et quemlibet nostrum pro sua parte excomunicacionis sentenciam et curia reverendi domini episcopi Barchinone seu eius venerabilis vicarii aut officialis. Et ideo volumus quod per ipsas scripturam tercii et sentenciam excomunicacionis huic instrumento vel econtra seu per unam ipsarum caucionum alii seu aliis minime derogetur imo quelibet earum sit et remaneat in suo pleno robore et valore, et vos, dictus Luquinus, et vestri in hiis successores possitis omnibus dictis remediis et caucionibus et qua malueritis ex eisdem simul vel divisim uti et super eis tociens quociens volueritis pariare dum per nos vel nostrum aliquem de predictis vobis vel vestris aliquid debeatur. Et ad maiorem predictorum omnium firmitatem iuramus sponte per dominum Deum et eius sancta quatuor Evangelia manibus nostris corporaliter tacta predicta omnia et singula attendere et complere tenere et observare et in aliquo non contrafacere vel venire aliquo iure, causa vel eciam racione, et eciam pro dicto hostagio suis loco et casu tenendo et pro non impetrando nec utendo aliquo elongamento, supersedimento seu guidatico absolucione, interpretacione seu alia gracia seu provisione quacumque factis seu fiendis per dominum regem seu dominam reginam vel per dominum ducem vel eorum successores aut per alias personas super differendo dicto debito vel eius parte vel dicto hostagio tenendo, ut est dictum. Nos, dicti Raymundus Alamanni de Cervilione, Gasto de Montecatheno, Geraldus de Ruppebertino, Geraldus de Cervilione, Petrus Maça de Liçana, Ffranciscus d'Aranda, Iulianus Garrius, Bartholomeus Sirvent, Iaspertus de Campolongo, Bernardus de Ionquerio, Bernardus Galini, Berengarius dez Cortey et Petrus de Besanta, prestamus homagium ore et manibus comendatum iuxta usaticos Barchinone et constituciones seu usantias Catalonie in posse venerabilis Eximeni de Tovia, tenentis locum algutzirii domini regis, nomine ipsius domini regis recipientis. Verum quare in faciendo dictam scripturam tercii in curia dicti vicarii Barchinone et audiendo et suscipiendo dictam excomunicacionis sentenciam non possumus comode personaliter interesse ideo cum presenti publico instrumento nos omnes dicti ffideiussores tam superius proxime nominati quam qui dictum homagium prestitimus quam nos dicti Berengarius de Perapertusa, alias de Ortafano, et Petrus de Beviure qui dictum homagium non prestitimus certis nostris scienciis facimus, constituimus et ordinamus certos et speciales procuratores nostros et ad infrascripta generales Nicolinum Galamanni, mercatorem Ianue, Berengarium Simonis et Guillerum de Fonnolletto, mercatores ac Iacobum Queralt et Iacobum Riera, causidicos, cives Barchinone, et quemlibet eorum in solidum, ita quod non sit pocior condicio primitus occupantis, sed quod per unum eorum inceptum fuerit per alium resumari continuari valeat et finiri ad comparandum pro nobis et quolibet nostrum in dicta curia vicarii regii Barchinone, et ibi predicta omnia iudicialiter confitendum ac dictos mille florenos seu pro eis dictos undecim mille solidos pro quolibet nostrum scribendum et solvere promittendum vobis seu vestris in hiis successoribus per modum et formam superius declaratas sub pena tercii et sub aliis penis in posse ipsius vicarii Barchinone seu eius curie termino supradicto, et ipsum terminum recipiendum et acceptandum pro honoribus vendendis et solucionibus faciendis, et nos ac quilibet nostrum pro dicta sua parte in personis et bonis ad predicta omnia et singula obligandum, et ad comparandum eciam pro nobis et nostro nomine in curia dicti domini Barchinonensis epis-

copi seu eius vicarii aut officialis, et ibi de premissis quascumque confessiones iudiciales vauerint seu aliquis eorum voluerit faciendum et audiendum ac suscipiendum pro nobis et nostro nomine pro premissis et eorum observacione in nos et quemlibet nostrum pro sua parte preceptum de solvendo, et in defectu solucionis audiendum et suscipiendum sententiam excomunicacionis et eam laudandum, emologandum ac servare promittendum et iurandum et alias dictam scripturam tercii seu confessionem iudicialem faciendum, et dictam excomunicacionis sententiam audiendum et suscipiendum, laudandum, approbandum, emologandum et firmandum cum omnibus et singulis pactis paccionibus, promissionibus, penis, hostagiis, obligacionibus fori, submissionibus, renunciacionibus, clausulis et cautelis superius in presenti instrumento contentis prout eis et eorum cuilibet fueri bene visum et alias etiam quantumcumque tutius melius et cautius fieri valeat et dictari ad omne maius comodum vestri, dicti Luquini et vestrum in hiis successorum, et generaliter omnia alia et singula in et super premissis et circa ea et super dependentibus seu emergentibus ex eisdem pro nobis et nominibus nostris et pro quolibet nostrum faciendum et liberaliter exercendum quecumque ed ea utilia et oportuna fuerint seu in eis fieri requirantur etiam si maiora vel graviora fuerint serius expressatis et mandatum exigent speciale queque etiam nos facere possemus personaliter constituti, comittentes dictis procuratoribus nostris et cuilibet eorum in solidum super predictis omnibus et singulis et super dependentibus seu emergentibus ex eisdem aut ea tangentibus quovis modo plenarie vices nostras, at cuiuslibet nostrum et liberam ac generalem administracionem cum plenissima facultate, et relevantes dictos procuratores nostros ab omni onere satisfaciendi de iudicato solvendo ffideiubentes in hiis pro eis promittimus virtute dicti iuramenti vobis, dicto Luquino, et eis in posse subscripti notarii, ut publice persone pro personis omnibus quarum intersint legitime stipulantis iudicio fisci et iudicatum solvi cum suis clausulis universis et nos ac quemlibet nostrum semper habere ratum, gratum atque firmum quitquid per dictos procuratores nostros vel eorum aliquem in predictis et circa ea quod nobis et nomine nostro actum et procuratum fuerit sive gestum, et nullo tempore revocare sub bonorum nostrorum omnium ypothecam, et nos, dictus rex, pro maiori validacione et corroboracione omnium predictorum supplemus et tollimus de nostre regie plenitudine potestatis omnem defectum et omne vicium si quis vel si quid forsitan esset vel appareret aut vocari posset nunc vel in futurum quomodolibet in premissis, ac mandamus expresse dicto infanti Martino fratri et generali gubernatori nostro carissimo et eius vicegerentibus, vicariis, baiulis et aliis officialis nostris presentibus et futuris ac eorum locatenentibus quatenus predicta omnia et singula semper rata, grata et firma teneant, habeant et observent ac teneri et observari faciant et non contraveniant nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione si dictus infans dileccionis fraterne vinculum optaverit conservare et alii officiales iram et indignacionem nostram cupiunt evitare, hec igitur omnia et singula que dicta sunt superius, tam nos, dictus rex, quam nos, omnes dicti fideiussores ffacimus, paciscimur, convenimus et promittimus prout a nostrum quolibet dicta sunt vobis dicto Luquino Escarampi et vestris ac notario infrascripto ut publice persone nomine omnium quorum interest et intererit ac interesse poterit in futurum hec a nobis et quolibet nostrum recipientis, paciscentis ac etiam legitime stipulantis. Est tamen verum quod vos, dictus Luquinus, restituistis dicto nostro rationali magistro predictas omnes litteras debitorias superius in principio presentis contractus designatas et cautelas alias quas iuxta narrata superius restituere teneremini ut per certificacionem dicti nostri rationalis magistri in cancellaria nostra exhibitam et laceratam inibi consistit plene nobis.

Datum et actum in minori palacio regio civitatis Barchinone, vicesima octava die septembris anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo regni que nostri dicti regis quarto. Petrus Ça Calm.

Signum Iohannis, Dei gracia regis Aragonum etc., qui predicta omnia firmamus et laudamus ac concedimus pariterque iuramus, et huic publico instrumento pro ipsius corroboracione maiori sigillum nostrum in pendenti iussimus apponendum.

Signum Yolandis, Dei gracia regine Aragonum etc., que hec omnia, in quantum nos astringant, concedimus, firmamus et laudamus pariterque iuramus ac sigillum nostrum iussimus hic appendi.

Signum infantis Martini, serenissimi domini Petri, bone memorie regis Aragonum, filii et Dei gracia ducis Montisalbi, comitis de Exerica et domini civitatis Sugurbi et marchionatus ac in omnibus regnis et terris dicti domini regis Iohannis, fratris et domini nostri carissimi, generalis gubernatoris, qui hec omnia, in quantum nos comprehendant, firmamus et laudamus ac iuramus, et sigillum nostrum hic appendi iubemus.

Signum Raymundi Alamanni de Cervilione. Signum Gastonis de Montecatheno. Signum Geraldi de Ruppebertino. Signum Geraldi de Cervilione. Signum Petri Maça de Liçana. Signum Berengarii de Perapertusa, alias d'Ortafano. Signum Ffrancisci d'Aranda. Signum Iuliani Garrius. Signum Bartholomei Sirvent. Signum Iasperti de Campolongo. Signum Petri de Beviure. Signum Bernardi de Ionquerio. Signum Bernardi Galini. Signum Berengarii dez Cortey. Signum Petri de Besanta, fideiussorum predictorum, qui hec omnia prout expressa sunt superius, in quantum quemlibet nostrum astringant, concedimus, firmamus et laudamus pariterque iuramus.

Testes sunt qui ad predicta presentes fuerint, videlicet firme dicti domini regis nobilis Eymericus de Scintillis, miles, camerlengus, Petrus de Ponte, secretarius, Bernardus Calopa, de officio magistri rationalis curie, Gondissalvus d'Almenar, posaderius dicti domini regis. Testes autem firme dictorum dompnorum regine et ducis sunt dicti Petrus de Ponte et Bernardus Calopa. Testes vero firme dictorum fideiussorum qui eadem die firmarunt in dicto minori palacio, excepto dicto Bernardo Galini, sunt Sperandeu Cardona, iurisperitus, negotiorum curie promotor, Iacobus Tavaschani, locumtenens prothonotarii, et dicti Petrus de Ponte et Bernardus Calopa. Et testes firme predicti Bernardi Galini, qui eadem die firmarunt in hospicio dicti Bartholomei Sirvent, sunt Petrus d'Arto et Bernardus Sirvent, de scribania domini regis.

Signum mei, Bonanati Egidii, predicti domini regis scriptoris eiusque auctoritatem per totam terram et dominacionem suam notarii publici, qui premissis interfui hecque de mandato ipsorum dominorum regis, regine et ducis in hanc publicam formam redigens scribi feci et clausi cum raso et correcto in lineis III^a sex, et VI^a *mutuo recepistis omnes illos*, et alibi in eadem sex, et VII^a sex, et XI^a *quos pro nobis ac de nostro speciali mandato exsolvistis diversis personis quibus in eis tenebatur nostra curia et sufficientes inde recuperastis cautelas*, et XXXVII^a *predictis pro nobis*, et XLIII^a *et emolumentis absque cum iuris preiudicio alieni*, et LXIX^a *de cetero contrahendo nisi de huiusmodi contractu descenderet*, et CII^a *omnium iudicum*, et in antepenultima *nobis et quolibet*, et in penultima *narrata superius*, et prima linea presentis mee clausure *mandato ipsorum dominorum regis*.

[*Encapçalant el document, en lletra coetània*] Debitoria Luquini Escaramp, ianuensis, quantitatis XXV mille DCCC^o XXXIX florenorum auri de Aragonia.

a. [libras] manca al ms.

138

1390, octubre, 13. Barcelona

La reina Violant a Ramon Alemany de Cervelló: que amb en Julià Garrius i els altres faci donar compliment a Luchino Scarampi perquè torni. Segueix una carta emesa l'endemà al tresorer del rei Julià Garrius per tal que vingui per espatxar l'afer de Luchino.

ACA, C, reg. 2054, f. 38r-39r.

139

1390, octubre, 15. Vilafranca del Penedès

El rei Joan respon a la reina Violant arran d'una carta seva. Entre altres assumptes li escriu que, en relació amb la seva demanda que el tresorer reial vagi on és la reina pel fet de Luchino Scarampi, no el pot enviar pels assumptes que l'entretenen a Vilafranca, però que, si calgués, en Luchino, en Bonanat Gili i en Calopa [Bernat Calopa] podrien anar on és el rei i despatxarien l'afer.

ACA, C, reg. 1958, f. 114v-115v.

140

1390, octubre, 16. Barcelona

La reina Violant al rei Joan: per despatxar Luchino li cal una àpoca del tresorer del rei a Berenguer Descortey, tresorer seu, dels 20.000 fl. pels quals el rei li ha venut les aljames de jueus i moros de Saragossa. És necessari que Luchino se'n vagi. Segueix una carta igual a mossèn Ramon Alemany de Cervelló.

ACA, C, reg. 2054, f. 39r-v.

141

1390, octubre, 19. Vilafranca del Penedès

El rei Joan mana al protonotari Bartomeu Sirvent que en els dos contractes de pagament a Luchino Scarampi de 35.000 fl., després que hagin estat signats pel vicescancerler, hi posi que el rei els ha vist i que els despatxi. S'inclou la clàusula final que cal posar als contractes.

ACA, C, reg. 1925, f. 73v.

142

1390, octubre, 21. Vilafranca del Penedès

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi 971 fl. d'or 6 s. 4 d. per diverses partides relacionades totes amb el pagament de part del dot de la infanta Violant i que no foren especifica-

des com a pagades per Luchino Scarampi dels seus propis mitjans a l'instrument de deute de 25.839 fl. fet pel rei el 28 de setembre de 1390.

ACA, C, reg. 1980, f. 70r-74v.

143

1390, octubre, 21. Barcelona

La reina Violant a Ramon Alemany de Cervelló sobre les dificultats que posa el tresorer reial a l'afer de les àpoques per als diners del pagament del dot de la infanta (no voldria fer àpoques fins a tenir les àpoques donades pel rei Lluís per les quantitats ja lliurades). En tot l'afer hi intervé Luchino Scarampi, que ja ha rebut 9.000 fl. del tresorer de la reina pel pagament dels 20.000 fl. que s'ha de fer.

ACA, C, reg. 2054, f. 43v-44v.

144

1390, octubre, 22. Vilafranca del Penedès

El rei Joan al papa: Luchino Scarampi, familiar del rei, ha exposat a Ramon Alemany de Cervelló, conseller i camarlenc reial, i a ell mateix el que li havia encomanat sobre l'afer del matrimoni de la infanta Violant; li porta la resposta Hug Alemany de Cervelló, conseller reial, a qui demana que en doni fe. Segueix una altra carta al papa, gairebé idèntica tot i que sense esmentar explícitament l'afer del matrimoni.

ACA, C, reg. 1958, f. 123v-124r.

145

1390, octubre, 24. Barcelona

La reina Violant al rei Joan: l'espaxament de Luchino Scarampi va molt a poc a poc, serà convenient que siguin tots dos presents als tràmits perquè vagin més de pressa, li demana que hi mani anar el tresorer. Segueix una carta sobre el mateix a Ramon Alemany de Cervelló.

ACA, C, reg. 2054, f. 44v-45v.

146

1390, octubre, 26. Torredembarra

El rei Joan a la reina Violant: «Dues lretres vostres havem reebudes: I. sobre l'aturada vostra qui per l'espaxament de Luquí, altra per lo fet de la secha». Sobre la primera, li respon que li sembla bé que es quedi a Barcelona una setmana o més per tal de donar fi al fet de Luchino Scarampi; li comunica que li envia el tresorer reial amb l'ordre que «se'n vaja a vós e no'n lev la mà entrò que-l dit Luquí sia spatxat»; també es tracten altres assumptes. Segueix una carta a mossèn Ramon [Alemany de Cervelló] i al tresorer reial [Julià Garrius] en què els notifica

que ha decidit aturar-se deu o dotze dies a Tarragona i que la reina s'ha aturat a Barcelona per posar fi a l'afer de Luchino; en aquest sentit, mana al tresorer que vagi a Barcelona «e no'n levets la mà entrò que acabat sia car molt hi va a nostra honor»; també es tracten altres assumptes.

ACA, C, reg. 1958, f. 130r-v. Publ. frag. Daniel GIRONA i LLAGOSTERA, «Itinerari del rei en Joan I», *op. cit.*, pàg. 99-100.

147

1390, octubre, 27. Sant Sadurní

La reina Violant reprèn en Julià Garrius, tresorer del rei, perquè posa dificultats a admetre el contracte de Luchino Scarampi, el del censal sobre les rendes reials de Mallorca; protesta perquè diu que la cautela dels 4.000 fl. que en Luchino restitueix no és la que aquest havia ofert en els tractes. La cautela no es féu amb les paraules degudes perquè els que la feren no sabien de què anava i en Luchino no hi era; encara que la narració no sigui correcta, sap bé que la quantitat fou prestada verdaderament per en Luchino en moneda comptant al rei i, per tant, aquesta carta ha d'ésser admesa en el contracte. Li mana que despatxi el contracte.

ACA, C, reg. 2054, f. 63v-64r.

148

1390, novembre, 1. Santes Creus

La reina Violant a Luchino Scarampi: li demana que faci el que pugui perquè el tresorer del rei o, sense ell, en Nicolino [Galamani] li portin el balaix de la manera concordada.

ACA, C, reg. 2054, f. 53v-54r.

149

1390, novembre, 21. Barcelona

Luchino Scarampi promet al rei que, quan li pagui en moneda comptant els 10.000 fl. que li deu, ell li revindrà el censal d'11.000 s.b. anuals sobre les rendes de Mallorca que li havia estat venut el 28 de setembre de 1390, sempre que el rei li hagi pagat totes les pensions fins en aquell moment i les despeses que ell hagi tingut.

ACA, perg. de Joan I, núm. 246; copiat també ACA, C, reg. 1925, f. 74r-v.

Noverint universi quod ego, Luquinus Escarampi, mercator civis Ianue, actendentes vos, illustrissimum principem et dominum dominum Iohannem, Dei gracia regem Aragonum, vendidisse michi et meis et quibus velim undecim mille solidos barchinonenses censuales et anuales sive de censuali mortuo in nuda percepcione eorum, solvendos michi et meis ac quibus velim intus civitatem Barchinone, in domo videlicet habitacionis mee et meorum per tres equales anni tercias precio decem mille florenorum auri de Aragonia, valencium centum decem mille solidos barchinonenses ad rationem undecim solidorum barchinonensium pro

quolibet floreno, prout currunt et hodie sunt in foro, ut de dicta vendicione apparet per instrumentum publicum sigillo vestri in pendenti munitum, datum et actum Barchinone vice-sima octava die septembris anno infrascripto millesimo trecentesimo nonagesimo et clausum per scriptorem vestrum et notarium infrascriptum, ut in eo lacius continetur, ideo quare sic inter vos, dictum dominum regem, et me in actu dicte vendicionis conventum fuit et in pactum deductum, gratis et ex certa sciencia, convenio et promitto vobis, dicto domino regi ac vestris successoribus quod quodcumque vos vel vestri successores restitueritis et solveritis michi vel meis in hiis successoribus, realiter et de facto, in peccunia numerata, predictos decem mille florenos auri de Aragonia, qui sunt, ut predicatur, precium dicte vendicionis, vel pro eis dictos centum et decem mille solidos barchinonenses et exsolveritis michi aut meis omnes pensiones dicti censualis tunc preteritas et eciam totum id quod exsolucione tunc currenti pro rata lapsi tunc temporis debebitur ac omnes sumptus, dampna et interesse ac salaria per me vel meos fienda et sustinenda pro petendo et habendo preteritas pensiones dicti censualis iuxta formam dicte vendicionis instrumenti, ego et mei faciemus et facere hebeamus ac teneamur vobis et vestris successoribus revendicionem predicti censualis vel eius absolucionem et finem generalem de ulterius aliquid non petendo et restituemus realiter et de facto vobis aut cui seu quibus volueritis iam dictum instrumentum predictae vendicionis, sic quod proinde vobis vel vestris non possit per me vel meos ulterius aliqua fieri pretextu dicti censualis vel aliquarum assignacionum vel obligacionum specialium vel generalium in eodem vendicionis instrumento contentarum, peticio vel demanda, imo tunc sitis ab inde vos et vestri successores quitti et immunes. Et pro predictis omnibus et singulis attendendis firmiter et complendis obligo vobis, dicto domino regi, et vestris successoribus in manu et posse scriptoris et notarii infrascripti ut publice persone nomine vestro et omnium quorum interest et intererit ac interesse poterit in futurum hec a me stipulantis et legitime recipientis, omnia et singula bona et iura mea, mobilia et immobilia ubique habita et habenda.

Actum est hoc Barchinone, vicesima prima die novembris anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo.

Signum Luquini Escarampi predicti, qui hec concedo et firmo.

Testes huius rei sunt venerabiles Bernardus de Pratarbones, de thesauraria, Galcerandus Lupeti et Leonardus de Sos, de officio magistri rationalis curie domini regis.

Signum mei, Bonanati Egidii, serenissimi domini regis Aragonum scriptoris eiusque auctoritate per totam terram et dominacionem suam notarii publici, qui premissis interfui hec que scibi feci et clausi, cum raso et correcto in VIII^a linea: *florenos auri*.

[*Al dors del pergami, en lletra coetània*] Carta de gràcia feta per Lotino Escarampo al senyor rey en Johan dels XII^m sol. a ell ve[nuts] rendals sobre les rendes de Malorques.

1390, novembre, 27. Saragossa

La reina Violant a Joan Desvall, cambrer del rei: el reprèn durament perquè posa obstacles a l'acció dels col·lectors de la dècima, li comunica que ella ha comprat «ab nostres propis diners» la dècima del rei, que després ha venut a A. d'Alòs i altres mercaders de Barcelona, amb els quals té l'obligació d'evicció. Aquests han reclamat davant d'ella quan ell ha posat obstacles. Li mana que no obstaculitzi l'acció dels col·lectors de la dècima —altrament se'n penedirà— i que acudeixi davant la seva audiència per obtenir justícia en el seu fet, que ella li'n farà.

151

1390, desembre, 3. Barcelona

Cartes de creença del duc de Montblanc a favor de Luchino Scarampi dirigides al papa, al cardenal d'Aragó [Jaume d'Aragó, bisbe de València] i a Hug de Cervelló. Segueix una carta del rei en la qual es veu que el tramet per informar-se de les intencions del comte d'Armanyac: si va contra Catalunya o contra Itàlia.

ACA, C, reg. 2103, f. 53r-55r.

152

1390, desembre, 6. Saragossa

La reina Violant al mestre racional: que no obstaculitzi el contracte fet últimament amb Luchino Scarampi a fi que Niccolino Galamanni pugui portar al rei el balaix que li comprà per 10.000 fl., dels quals ja s'ha pagat una part, ja que el rei vol que el mercader tingui el balaix fins que el preu li sigui pagat del tot. Segueixen unes cartes a Niccolino i, amb data del 9 de desembre, a Bernat Calopa sobre el mateix balaix.

ACA, C, reg. 2054, f. 69r-70r.

153

1390, desembre, 16. Saragossa

El rei Joan ordena al mestre racional que no posi dificultats al contracte entre el rei i Luchino Scarampi a causa del balaix que Niccolino Galamanni, mercader de Gènova, havia venut al rei per 10.500 fl. i que Luchino havia pagat en part: 3.000 fl. Segons l'acord entre el mercader citat i el rei, el balaix havia d'estar en poder del primer fins que el monarca l'hagués pagat del tot.

ACA, C, reg. 1958, f. 153r-v.

154

1390, desembre, 20. Saragossa

Credencial per a Baudet de Sazó, que havia acudit davant el rei amb explicacions de part del papa. Segueixen els «Capítols de ço que ha a dir al sant Pare de part del senyor rey en Baudet de Sazó sobre les coses al dit senyor per ell explicades de part de la sua santedat. E primerament li dirà sobre·l fet del rey Loïs que·l senyor rei ha manat a son tresorer que de present do tal recapte als IIII^m florins», que se sumaran als que ja té Luchino; segueixen altres assumptes. Segueix encara, amb data del 19 de desembre, una carta al cardenal de Viviers [Jean Allarmet de Brogny] informant-lo que Baudet ha fet arribar el seu missatge i que ara li duu la resposta del rei.

ACA, C, reg. 1958, f. 158r-159r.

1391, gener, 6. Avinyó, palau papal

Atès l'acord de matrimoni contret entre Lluís, rei de Jerusalem i Sicília, i Violant, filla de Joan, rei d'Aragó, pel qual s'estableix el dot de Violant en 160.000 fl. d'or d'Aragó a pagar en certs terminis segons consta en un instrument emès el 17 de maig de 1390, i atès que ja s'han pagat els primers 15.000 fl. en presència del papa Climent VII a Pèire Girard, ara prevere cardenal, aleshores bisbe de lo Puèi de Velai, Robert de «Drocis» [Robert VI de Dreux], Ramon Bernat «Flamigi» i Joan Peregrí, en nom de Lluís i amb llicència de Maria, mare, tutora, batllessa i administradora del seu fill, per part de Ramon Alemany de Cervelló, ambaixador i nunci del rei d'Aragó, per mà de Luchino Scarampi, de la diòcesi d'Asti, segons consta en una nota emesa el 15 de juliol de 1390, el present dia 6 de gener Luchino Scarampi, en nom del rei d'Aragó i en disminució de major quantitat, paga a la reina Maria, tutora i batllessa, segons consta en un instrument de tutela i administració del mateix 6 de gener, en nom del seu fill el rei Lluís, 10.000 fl. d'or d'Aragó pel dot esmentat, que se sumen als 15.000 fl. ja lliurats, de tal manera que resten 135.000 fl. a pagar.

ACA, C, perg. Joan I, núm. 253.⁴⁷

1391, gener, 6. Avinyó, palau papal

Atès l'acord de matrimoni contret entre Lluís, rei de Jerusalem i Sicília, i Violant, filla de Joan, rei d'Aragó, pel qual s'estableix el dot de Violant en 160.000 fl. d'or d'Aragó a pagar en certs terminis segons consta en un instrument emès el 18 (sic) de maig de 1390, atès que ja s'han pagat els primers 15.000 fl. en presència del papa Climent VII a Pèire Girard, ara prevere cardenal, aleshores bisbe de lo Puèi de Velai, Robert de «Drocis» [Robert VI de Dreux], Ramon Bernat «Flamigi» i Joan Peregrí, en nom de Lluís i amb llicència de Maria, mare, tutora, batllessa i administradora del seu fill, per part de Ramon Alemany de Cervelló, ambaixador i nunci del rei d'Aragó, per mà de Luchino Scarampi, de la diòcesi d'Asti, segons consta en una nota emesa el 15 de juliol de 1390, i atès que la reina Maria, tutora, batllessa i administradora del rei Lluís, segons consta en un instrument de tutela i administració del mateix 6 de gener, de mà de Luchino Scarampi ha rebut 10.000 fl. d'or d'Aragó a Avinyó en nom del rei d'Aragó, segons consta en una nota emesa el mateix 6 de gener, Hug de Cervelló, cavaller, en nom de Joan, rei d'Aragó, i com a procurador seu, segons consta en lletra patent del 22 d'octubre de 1390, en disminució de major quantitat i en presència del papa, paga a la reina Maria, com a tutora i batllessa del seu fill Lluís, 11.000 fl. d'or d'Aragó pel dot esmentat, que se sumen als 15.000 fl. i als 10.000 fl. ja lliurats, de manera que resten 114.000 fl. a pagar.

ACA, C, perg. Joan I, núm. 251.

47. El mateix dia es recorda en instrument públic una de les clàusules del testament del difunt Lluís I, rei de Jerusalem i Sicília, del 23 de setembre de 1383, per la qual aquest volia que la reina Maria «ait le gouvernement» de Lluís, duc de Calàbria [aleshores ja intítulat rei de Jerusalem i Sicília], el seu fill, fins que tingués 21 anys (ibídem, núm. 252, 1391, gener, 1. Avinyó, capella de la reina).

157

1391, febrer, 1. Saragossa

El rei Joan comunica a Luchino Scarampi que ha sabut que Hug Alemany de Cervelló, el bisbe d'Elna [Bartomeu Peiró] i ell mateix han pagat a Avinyó les quantitats convingudes del dot de la infanta Violant, que els procuradors de Lluís d'Anjou els han donat els rebuts corresponents i que enviaran altres procuradors per fer les esposalles de la infanta. El rei agraeix a Luchino els seus serveis i li demana que acudeixi a la seva cort tot seguit.

ACA, C, reg. 1959, f. 157r-v.

158

1391, febrer, 8. Saragossa

El rei Joan ordena als consellers de Barcelona que, abans de consignar els diners de la indemnització per la nau confiscada a l'Alguer als representants del Comú de Gènova, paguin a Luchino Scarampi el que li pertoca com a un dels damnificats, que a més treballà molt en aquest afer quan vingué el missatger de Gènova per tractar-ne i és un bon servidor seu. Luchino serà d'aquí a pocs dies a la cort i li podran pagar.

ACA, C, reg. 1876, f. 20r-v.

159

1391, febrer, 10. Saragossa

La reina Violant a Luchino Scarampi: per cartes de mossèn Hug de Cervelló al rei ha sabut que aquest i el bisbe d'Elna [Bartomeu Peiró] han pagat les quantitats del dot de la infanta; que ell [Luchino] també ho ha fet per les quantitats que tenia a càrrec; que, de part del rei Lluís, s'han fet els rebuts, i que s'ha decidit que aquest trametrà procuradors per fer les esposalles. Li demana que vingui amb aquests, deixant els seus afers, o que, si aquests tarden, vingui tot seguit perquè el rei i ella volen aconsellar-se amb ell d'alguns afers i vol que sigui a les esposalles.

ACA, C, reg. 2039, f. 48v-49r.

160

1391, febrer, 12

El rei Joan comunica a Hug de Cervelló que no ha pogut fer donar a Baudet de Sazó els 4.000 fl. restants a pagar a Luchino Scarampi, ja que ha tingut moltes despeses per la vinguda del rei de Navarra i altres raons. Tramet Baudet de Sazó al papa per excusar-se i prometre que els pagarà els 4.000 que manquen dins el temps determinat pel papa. Li demana que faci tot el que pugui perquè el Sant Pare faci el termini ben llarg.

ACA, C, reg. 1960, f. 9v.

161

1391, febrer, 16. Alagó

El rei Joan a Ramon Alemany de Cervelló: ha rebut la seva carta i les que de Luchino Scarampi.

ACA, C, reg. 1959, f. 164v. Publ. Daniel Girona i Llagostera, «Itinerari del rei en Joan I», op. cit., pàg. 119.

162

1391, març, 2. Saragossa

El rei Joan al papa: li demana que cregui Baudet de Sazó, nunci del pontífex i conseller i auditor del rei, en allò que li exposarà. Segueix una carta de recomanació de Baudet per al cardenal de Viviers [Jean Allarmet de Brogny]. Tot seguit s'exposen els «Capítols de ço que han a dir al sant pare de part del senyor rey en Baudet de Sazó e Barget de Barges sobre les coses al dit senyor per ells explicadas de part de la sua santedat. E primerament li diran sobre'l fet del rey Luýs que, pus los procuradors del dit rey Luýs han reebuts xxxvi^m florins, que sobre los xxiiii^m florins restants a pagar plàcie a la sua santedat pendre aquell pus lonch terme que porà ab los dits procuradors concordar, car lo senyor rey farà aquells complir al pus prest que porà scusant-lo dels iii^m florins dels quals devie ésser donat compliment a Luquí Escarampi com tant per la venguda del rey de Navarra com per altres grans despeses lo dit compliment no-s puxe ésser donat e que sie pres lonch temps per fer les sposalles segons lo dit Baudet és plenament informat. Rex Johannes»; segueixen altres assumptes.

ACA, C, reg. 1958, f. 167v-171r.

163

1391, abril, 13. Saragossa

El rei Joan mana que, amb els diners de la dècima concedida pel papa el 1387, es paguin diferents quantitats a diverses persones. Una d'aquestes persones és Luchino Scarampi, genovès, que ha de cobrar 500 fl. d'or en remuneració dels treballs per l'ambaixada feta al papa recentment.

ACA, C, reg. 2021, f. 921r-v.

164

1391, maig, 18. Saragossa

Bartomeu Sirvent, protonotari reial, en col·laboració amb Miquel Roure, per part del tresorer reial, i en presència de Galceran Llobet i Joan Formós, de l'ofici de mestre racional, i de Bonanat Gili, escrivà reial, que ho redacta, restitueix a Arnau Burguès, lloctinent del mestre racional i regent el dit ofici, les cauteles següents: [1] una carta del rei Pere, segellada a Saragossa l'1 d'abril de 1381 en la qual el rei confessa deure a Bartolomeo Scarampi, genovès, en nom seu i com a procurador de diversos genovesos, per raó de la nau de l'Alguer, 15.955 ll. 16 s.b.,

en la qual carta hi havia dues deduccions, una de 2.000 fl. i l'altra de 4.585 ll. 12 s. 5 d. b.; [2] un albarà del racional escrit a Barcelona el 9 de març de 1386 amb debitori a Luchino Scarampi de 10.000 fl. que davallaven de la dita carta debitòria; [3] una carta pública del rei Pere, segellada a Tortosa el 13 de febrer de 1383, per la qual el rei assignava a Luchino 20.683 fl. 7 d. (lectura dubtosa) sobre els emoluments de la Cambra Apostòlica; [4] una lletra patent del rei Joan dada a Sant Feliu de Guíxols el 28 de març de 1390 per la qual el rei manava a Julià Garrius, regent la tresoreria, que pagués a Ettore di Alineri, síndic del Comú de Gènova, 28.673 fl. 7 d. que restaven a pagar de les dites quantitats contingudes la carta i l'albarà debitori; [5] una àpoca feta a Sant Feliu de Guíxols el 29 de març de 1390 per la qual Ettore, amb fermança i consentiment de Luchino, confessa a Julià Garrius, regent la tresoreria, que, per vigor de la dita lletra reial, li havia pagat els 28.673 fl. 7 d., i [6] una altra carta pública feta a Gènova, a la «sala poca» de la Cancelleria del Vell Palau Ducal del Comú de Gènova, el 7 de febrer de 1390, per la qual aquest comú feia síndic Ettore per tal de confirmar la pau i demanar i rebre la quantitat restant a pagar per la nau de l'Alguer.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1113. Regest i publ. fragm. Francesco Cesare Casula, , Carte reali, op. cit., pàg. 149-150, doc. 126.

165

1391, juny, 15. Barcelona

Rebut de Niccolino Galamanni, mercader de Barcelona, procurador de Luchino Scarampi, i Corrado dal Ponte, mercaders i ciutadans d'Asti, per la quantitat de 500 fl. d'or d'Aragó que els lliura Guillaume de Boudreville, col·lector de Tarragona, Saragossa i regne de Mallorca, a deudir dels 997 fl. d'or 3 s. 10 d. que la Cambra Apostòlica els ha de pagar.

ASV, Instr. misc. 3522. Regest Manuel MILLÁN BOIX, «El fondo "Instrumenta Miscellanea"», op. cit., doc. 509.

166

1391, agost, 22. Saragossa

El rei Joan assigna a Luchino Scarampi la quarta part dels diners de les composicions per les condemnes als robadors dels calls als regnes de València, Mallorca i Principat de Catalunya i en general de tots els seus regnes, per pagar els 25.839 fl. que li deu amb mogobells, reconeguts en un document del 28 de setembre de 1390 i que el rei no ha pogut pagar encara. Aquests diners, Luchino els havia prestat per pagar part del dot de la infanta Violant.

ACA, C, reg. 1979, f. 99v-102v.

167

1391, agost, 22. Saragossa

Els reis Joan i Violant assignen a Luchino Scarampi la quarta part dels diners de les composicions per les condemnes als robadors dels calls als regnes de València, Mallorca i Principat de Cata-

lunya per pagar 1.167 fl. d'or que li deuen per diverses joies que de part dels reis havia pagat a Joan Palomar, de San Remo, argerter genovès.

ACA, C, reg. 1979, f. 102v-105v.

168

1391, agost, 26. Saragossa

Pere d'Artés, segons manament fet a ell pel rei a Barcelona el 26 de setembre de 1390 de fer compte amb Luchino Scarampi, ciutadà de Gènova, i atesa la documentació presentada per aquest —[a] lletra dada a Girona el 15 de juny de 1390 per la qual havia de rebre 9.000 fl. d'or d'Aragó de Julià Garrius, tresorer del rei, per tal de fer el primer pagament dels 60.000 fl. d'or d'Aragó de l'aixovar de la infanta Violant, que s'havia de casar amb el rei Lluís, i [b] una altra lletra dada l'endemà al mateix lloc per la qual el rei manava que el tresorer pagués els florins recobrant la lletra amb època de Luchino, però que, tanmateix, atesa la urgència del pagament, en la mateixa lletra el rei declarava que Berenguer Descortey, tresorer de la reina, en nom del tresorer del rei, els havia lliurat a Barcelona a certs mercaders que els van lliurar a Luchino per via de canvi a Avinyó en forma de 6.000 francs d'or de França—, li fa albarà conforme n'ha rebut [1] l'esmentat manament, [2] l'època dels 9.000 fl., tot i que els procuradors del rei Lluís no van voler fer època dels 9.000 fl., sinó del valor aleshores vigent a Avinyó dels 6.000 francs, per la qual cosa Luchino no podia tenir l'època dels 9.000 fl., raó per la qual el rei va manar que, per tal d'evitar cap damnatge per a Luchino, que de la minva o pèrdua del canvi Luchino en fes albarà debitori, per la qual cosa ha restituida també [3] una carta pública closa a Avinyó per Martino Giovanni Guiducci, notari públic de Florència, l'1 de febrer de 1391, per la qual certs mercaders d'Avinyó testimonien que, en el moment en què els 6.000 francs foren donats als procuradors, aquests valien i es canviaven a Avinyó a raó de 15 grossos d'argent per franc d'or i els florins d'or d'Aragó a raó de 10,5 grossos per florí, raó per la qual Luchino va perdre, pel canvi, 360 fl. d'or d'Aragó; finalment, [4] un albarà escrit pel notari que féu la carta testimonial i altres cartes i escriptures conforme va cobrar, de salari, 13 fl. d'or d'Avinyó, que valen 15 fl. d'or d'Aragó, de manera que les quantitats que Luchino diu haver pagat per totes aquestes raons sumen 375 fl. d'or d'Aragó que se li deuen.

ACA, RP, reg. 655, f. 127v-128v.

169

1391, setembre, 4. Saragossa

El rei Joan assigna, sobre els diners pels càstigs als atacants dels calls, 200 fl. que Luchino Scarampi li deixà per pagar a Bernat Calopa, el que li era degut per la seva cort, sens perjudici d'altres assignacions fetes sobre els mateixos diners.

ACA, C, reg. 1879, f. 2r-v.

170

1391, setembre, 18. Saragossa

El rei Joan mana que es paguin 1.000 fl. a Luchino Scarampi que, de manament del rei, ha anat a Avinyó per pagar el dot de la infanta Violant.

ACA, C, reg. 1878, f. 175r.

171

1391, setembre, 21. Saragossa

Rebut de Luchino Scarampi, mercader d'Asti, de 300 fl. d'or que li fa efectiu Guillaume de Boudreville, canonge de París, collector i nunci de la Seu Apostòlica a les províncies de Tarragona i Saragossa i regne de Mallorca, en nom de François [de Conzieu], arquebisbe de Tolosa de Llenguadoc i cambrer apostòlic, que havien de cobrar Luchino Scarampi i Corrado dal Ponte, mercaders d'Avinyó.

ASV, Instr. misc. 3501. Regest Manuel MILLÁN BOIX, «El fondo "Instrumenta Miscellanea"», *op. cit.*, doc. 517.

172

1391, octubre, 10. Tortosa

Rebut de Luchino Scarampi de 300 fl. d'or per completar la suma total ordenada per la Cambra Apostòlica que havien de cobrar ell i Corrado dal Ponte sobre la recapta de la cambra a Barcelona que li fa efectiva Guillaume de Boudreville, canonge de París, collector i nunci de la Seu Apostòlica a les províncies de Tarragona i Saragossa i regne de Mallorca, en nom de la cambra.

ASV, Instr. misc. 3503. Regest Manuel MILLÁN BOIX, «El fondo "Instrumenta Miscellanea"», *op. cit.*, doc. 520.

173

1391, octubre, 10. Tortosa

Rebut dels mercaders Luchino Scarampi i Corrado dal Ponte, ciutadans d'Asti, de 300 fl. d'or, en compliment dels 992 fl. d'or d'Avinyó que la Cambra Apostòlica els havia assignat, que els fa efectius Guillaume de Boudreville, canonge de París, collector i nunci de la Seu Apostòlica a les províncies de Tarragona i Saragossa i regne de Mallorca, en nom de la cambra.

ASV, Instr. misc. 3504. Regest Manuel MILLÁN BOIX, «El fondo "Instrumenta Miscellanea"», *op. cit.*, doc. 521.

174

1391, octubre, 31. Santes Creus

La reina Violant al seu marit: li tramet una carta que ha rebut del papa i la seva resposta. S'enrabià molt amb la carta papal, per la qual cosa li demana que miri la carta i que l'envii o no, segons li sembli. «Si vós senyor notats bé la letra del dit Sant Pare conexerets que tal letra m'a tramesa com trametrèm devia pròpiament, quar capellans e fembres són de tal natura que qui més los comporta pus àvols los ha. E si vós, senyor, no haguéssets tant comportat ell ne mi mils ne fèrets a vostra guisa e molt mellors vos haguérets». Sobre la partida d'en Luchino, que deliberi què s'ha de fer: si enviar-la al papa o no.

ACA, C, reg. 2054, f. 124v.

175

1391, novembre, 2. Lleida

El rei Joan al duc de Borgonya: li demana que atengui Cattaneo de Fieschi, genovès, per cobrar coses de Bartolomeo Scarampi, cosí germà de Luchino, ja que P. Laborabene, que era factor de Luchino, està pres a Gènova.

ACA, C, reg. 1879, f. 64v.

176

1391, novembre, 6. Vilafranca del Penedès

La reina Violant al papa: ha rebut una carta seva en la qual li demanava que li enviés Luchino Scarampi amb una resposta definitiva sobre l'afer del matrimoni que s'ha portat fins ara «per promissions e vanes dilacions» i ell —el papa— no pot tenir més temps així la reina de Sicília; Violant se'n meravella perquè ella i el seu marit han treballat molt en aquest afer i al cap i a la fi és ell qui ha mogut el matrimoni, ja que ells no tenien pressa perquè la nena és petita. D'altra banda, no s'ha vist mai que el dot o una part d'ell sigui pagat abans de les esposalles i del matrimoni en faç d'església com ells han fet en part. A més, ell ja sap que s'han trobat amb moltes dificultats: entrada de companyies estranyes, assalts contra les jueries, rebel·lió d'en Brancalione Doria, etc.

ACA, C, reg. 2054, f. 125r-126r.

177

1391, novembre, 9. Lleida

El rei Joan a la reina Violant: li va escriure abir i ha tramès la seva resposta al papa sobre el matrimoni, així com les cartes del pontífex i la còpia de la seva. En Luchino Scarampi tramet a ella (algú) per tenir les respostes i portar-les al apa juntament amb d'altres.

ACA, C, reg. 1877, f. 54r.

178

1391, novembre, 11. Vilafranca del Penedès

La reina Violant recomana al seu oncle el duc de Borgonya i a Maria de Bar Cattaneo de Fieschi, factor de Bartolomeo Scarampi, cosí germà de Luchino Scarampi, els quals de molt de temps comercien als seus regnes i l'han servida en moltes ocasions. Cattaneo de Fieschi ha estat enviat a les seves terres per cobrar alguns deutes que havia deixat P. Laborabene, genovès, factor abans de Bartolomeo Scarampi, que està pres a Gènova per les seves malifetes contra aquest i altres.

ACA, C, reg. 2054, f. 129v-130r.

179

1391, novembre, 18. Cap a les Borges Blanques, terme de Lleida

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi 1.650 fl. d'or (18.150 s.)⁴⁸ i promet pagar-los-li a Barcelona dins quatre mesos. Passada aquesta data podrà manllevar a altres persones aquestes quantitats amb els interessos que li demanin a càrrec del rei. Per a la seva seguretat, li assigna aquest deute sobre les demandes que es faran pel matrimoni de la infanta Violant.

ACA, C, reg. 1980, f. 75r-77v.

180

1392, gener, 18. Barcelona

La reina Violant al papa: sobre l'afer del «complementum» del dot de la infanta Violant per la qual cosa en Luchino Scarampi ha estat destinat pel apa a ella i al rei, li demana que cregui el que li diu el rei en una carta que li envia.

ACA, C, reg. 2054, f. 132 r.

181

1392, febrer, 3. Barcelona

El rei Joan reconeix deure diverses quantitats a Luchino Scarampi: 24.000 fl. d'or d'Aragó que ha fet dita de pagar al rei Lluís pel dot de la infanta Violant; 1.000 fl. que li concedí el 18 de setembre de 1391 per les despeses que havia tingut per anar a Avinyó per tractar del matrimoni de la infanta; 375 fl. que havia reconegut deure el 26 d'agost de 1391 per la pèrdua del canvi de 15.000 fl. d'or d'Aragó a 10.000 francs que pagà als procuradors del rei Lluís a Avinyó; 1.020 fl. 2 s. dels quals feu dita pel mes de maig vinent a Nicolino Galamanni, mercader de

48. Segurament es tracta dels interessos per gairebé tres mesos de demora sobre el deute de 25.839 fl. que el rei tenia envers Luchino Scarampi.

Gènova, al qual el rei els devia per robes d'or i de seda que li havia comprat; 15.262. fl. 10 s. b. dels quals feu dita a diverses persones a qui el rei les devia. En total, el deute puja, doncs, a 41.658 fl. (o sia, 458.239 s. b.) I s. que el rei li reconeix deure i promet pagar-los-hi abans de l'1 de maig vinent. El que no hagi estat pagat dins aquesta data estarà carregat amb un mogobell de 6 s. b. per lliura i any (30% anual). Si en tingués necessitat, podria demanar en prés- tec a altres les quantitats que li calguessin i carregar en el deute les despeses i interessos que li costés. Per respondre d'aquest deute, el rei li obliga les demandes del casament de la infanta Violant i el constitueix receptor general d'aquestes demandes.

ACA, C, reg. 1979, f. 185r-188v.

182

1392, febrer, 29. Barcelona

El rei Joan mana al mestre racional de la seva cort, Pere d'Artés, que pagui 971 fl. d'or 6 s. 4 d. que reclama Luchino Scarampi i que són els diners dels mogobells, remogobells i altres interessos que deu a altres persones pels 25.839 fl. que el rei reconegué deure a Luchino el 28 de setembre de 1390. També reconegué deure aquests interessos el 21 d'octubre de 1390.

ACA, C, reg. 1979, f. 142v-143r.

183

1392, març, 4. Barcelona

El rei Joan al governador de Mallorca: en una carta del 24 de gener, l'havia advertit que si en Jaume Pastor, llavors tramès pel rei a Mallorca, havia dit, de part seva, al procurador reial que no pagués una assignació que misser Luchino Scarampi té sobre certes rendes, que el prengué fins que hagués decidit quin càstig li donaria perquè això no era veritat. Després, però, el rei havia recordat que, efectivament, abans que en Jaume Pastor marxés, li havia dit que no es pagués res a Luchino ni a cap altre dels diners de l'ofici de la procuració reial de Mallorca, fins que fossin estat pagats 60.000 s. a l'hereu de mossèn Pere de Centelles (resta d'una assignació a ell feta pel rei, anterior a la de Luchino). Per això, revoca el manament contra Jaume Pastor. Abans d'aquesta carta, en dirigeix una altra al mateix Jaume Pastor.

ACA, C, reg. 1963, f. 47r-48r.

184

1392, març, 15. Barcelona

La reina Violant al papa: li envia Pere Raedor per qüestions i impediments nascuts en l'afer de les dues parts de la dècima concedida al rei per ell i que el rei li havia concedit a ella.

ACA, C, reg. 2050, f. 68v-69r.

1392, març, 29. Barcelona

Pere d'Artés, segons manament fet a ell pel rei a Barcelona el darrer dia de febrer de 1392 de fer compte amb Luchino Scarampi, donzell, mercader i ciutadà de Gènova, i atesa la documentació presentada per aquest —[a] carta del rei dada al Palau Menor de Barcelona el 28 de setembre de 1390 per la qual el monarca confessava deure a Luchino 25.839 fl. d'or d'Aragó per raó de préstecs i dites fets a Avinyó per part de Luchino a Lluís, rei de Jerusalem i Sicília, i a diversos procuradors seus i altres persones en nom del rei en paga prorrata del dot o aixovar promès per Joan I per al matrimoni de la infanta Violant amb el rei Lluís, diners que el monarca havia promès pagar en el termini de vuit mesos a partir de la data del debitori, amb el compromís de pagar mogobells (a raó de 6 s. per ll. i any) si s'endarreraria en el pagament i amb permís per a Luchino, si ho preferia, de manllevar la dita quantitat a mogobells, usures, barates o qualsevol altre interès, essent cregut simplement de paraula, i [b] una altra carta del rei dada a Vilafranca del Penedès el 21 de desembre de 1390 per la qual confessava deure-li 971 fl. d'or d'Aragó 6 s. 4 d.b. que Luchino hauria pagat a Avinyó a diverses persones per interès de certes quantitats de «moneda de principal» que eren incloses en els 25.839 fl., 971 fl. 6 s. 4 d. que el rei havia promès de pagar en el termini de vuit mesos esmentats més amunt—, li fa albarà conforme ha rebut d'ell [1] l'esmentat albarà de manament; tanmateix, per tal com Pere d'Artés no troba que cap de les dites quantitats li hagin estat pagades en tot o en part dins del termini, Luchino afirma que les ha manlllevades de diferents persones a diversos interessos, raó per la qual Pere d'Artés li fa compte dels interessos a partir [2] d'un compte per menut que també li ha donat, escrit en una cèdula de paper de mà de Luchino, en el qual consta que [2a] Corradino (o Corrado) dal Ponte, nadiu d'Asti i mercader resident a Avinyó, procurador i companyó de Luchino, va pagar a Avinyó a diverses persones de les quals Luchino va manllevar els 26.810 fl. 6 s. 3 d.b., 3.464 fl. 1 s. 4 d.b. que serien els interessos per quatre mesos —de l'I de juny de 1391 al 30 de setembre següent—, que sumen 3.484 fl. d'or d'Aragó, als quals cal restar 19 fl. 1 s. 8 d.b. que es deixaren de pagar perquè l'II de setembre Berenguer Llobet, procurador reial de Mallorca, pagà 1.000 fl. en paga prorrata dels 25.839 fl., per la qual cosa es deixaren de pagar durant dinou dies interessos per aquesta quantitat; [2b] Corradino també pagà 3.513 fl. d'or d'Aragó més per l'interès de les quantitats manlllevades, 30.275 fl. 4 s. 8 d., pels quatre mesos següents, començats l'I d'octubre de 1391; en total, els interessos ascendiren a 6.977 fl. d'or d'Aragó 9 s. 4 d.b. que se li deuen, ja que no troba que s'hagi pagat res; i [3] una carta pública testimonial closa a Avinyó pel notari Martino Guiducci que certifica que els interessos cobrats eren els habituals per l'època a Avinyó.

ACA, RP, reg. 655, f. 178r-179r.

1392, març, 30. Sant Vicenç dels Horts

Llicència del rei Joan a Luchino Scarampi o a Llorenç d'Alemanya i al nunci que presentarà la carta per extreure un cavall blanc dels seus regnes i portar-lo a Avinyó.

ACA, C, reg. 1877, f. 128r.

187

1392, abril, 5. Barcelona

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi, donzell i mercader oriünd d'Asti, 6.977 fl. 9 s. 4 d. pels mogobells i altres interessos dels 25.839 fl. que li deu i pels interessos sobre les dècimes d'alguns llocs de Mallorca a ell assignades el 28 de setembre de 1390, i que ell havia hagut de pagar a diverses persones a qui havia manllevat els 25.000 fl. a Avinyó i altres llocs. El rei assigna aquest deute sobre les demandes pel matrimoni de la infanta.

ACA, C, reg. 1980, f. 167r-168r.

188

1392, abril, 6. Barcelona

El rei Joan comunica al mestre racional Pere d'Artés que ha nomenat Luchino Scarampi receptor dels diners de les demandes que es faran a tots els seus regnes per raó del matrimoni de la infanta Violant, ja que Luchino ha fet dita de pagar els 24.000 fl. que queden dels 60.000 fl. de la primera paga del dot de la infanta. Luchino, amb els diners de les demandes, recuperarà els prestats i pagarà els salaris i les despeses dels oficials que s'encarreguin d'aquests afers, coses que el mestre racional li haurà d'admetre en compte.

ACA, C, reg. 1979, f. 174v-175r.

189

1392-1396

Llibre de cobrament del maridatge al conjunt dels regnes de la Corona pel matrimoni de la infanta Violant amb el rei de Jerusalem i Sicília [Nàpols] i de pagament de les despeses generades, del col·lector Luchino Scarampi.

ACA, RP, MR, reg. 2560. Llibre en paper de 144 folis.

190

1392, maig, 2. Barcelona

El rei Joan a mossèn Arnau d'Erill: segons li han fet saber, Arnau no pot «entendre pus avant en lo fet de les demandes» i, d'altra banda, el tresorer del rei i Luchino Scarampi, a qui són assignades les demandes, troben que estalviarà despeses que el fet sigui encomanat al governador, que ja gestiona demandes similars al regne d'Aragó, per la qual cosa li mana que es cobri el seu salari —a raó de 3 fl. per dia treballat— i el dels qui l'han ajudat —Francesc de Magarola, de la tresoreria, i Antoni Piquer, notari, cadascun 1 fl. per dia, i Guillem «Goçet», porter del rei, 7 s.b. per dia— i que el que resti ho lliuri a Luchino o al seu procurador.

ACA, C, reg. 1962, f. 41r.

191

1392, maig, 4. Caldes

La reina Violant a Ramon Alemany de Cervelló: li demana que escrigui al papa perquè faci venir els procuradors del rei Lluís per fer les esposalles, tal com s'havia acordat en el mes de maig. Han estat rebudes les cartes que Hug de Cervelló envià des d'Avinyó dient que els procuradors no podrien venir durant el mes de maig. Segueix una carta sobre el mateix per a Luchino Scarampi on, a més, se l'informa que Ramon Alemany de Cervelló també ha d'escriure al papa per correu cuitat.

ACA, C, reg. 2054, f. 139v-140r.

192

1392, maig, 15. Caldes

La reina Violant al tresorer: malgrat les assignacions fetes a Luchino Scarampi sobre els emoluments de la cort, ell —el tresorer— pren els diners de diverses composicions que havia de rebre en Luchino; li mana que respecti les assignacions.

ACA, C, reg. 2054, f. 144v.

193

1392, maig, 23. Caldes

La reina Violant demana a Hug de Cervelló que continuï informant-la de totes les noves que sàpiga i que doni instruccions al correu perquè li doni les cartes a ella personalment. Que miri de parlar amb la reina de Sicília (Nàpols), que diu que les esposalles s'han de retardar perquè no tenen els diners del dot, ja que això no és veritat, puix ja estan totes les assignacions fetes, i que sàpiga què pensa fer la reina. Si de cas que també en parli amb el rei. Vol saber si hi haurà pau o guerra entre França i Anglaterra. Li comunica que el rei castiga els assaltants dels calls i que les coses del duc van bé; tots els nobles de Sicília ja s'han retut excepte Andreoto Chiaromonte, que ja està en tractes amb ell i s'espera que ho faci aviat.

ACA, C, reg. 2054, f. 147r-v.

194

1392, maig, 26. Caldes

La reina Violant al papa: per la seva carta i per les que ha enviat a mossèn Ramon Alemany de Cervelló i a Luchino Scarampi ha sabut que ha escrit a la reina de Sicília (Nàpols) per les esposalles i dóna esperances que es faran. La reina no vol ésser detinguda «a noves» i vol saber clarament què pensen fer els altres. Els diners del dot ja els té a punt en Luchino, com ja sap bé. Li envia en Barget de Barges per aquest afer.

ACA, C, reg. 2054, f. 147v-148r.

195

1392, juliol, 9. Barcelona

El rei Joan concedeix 4.000 fl. d'or a Luchino Scarampi en premi als seus serveis: als préstecs que li ha fet i a les dites a diverses persones a qui el rei devia diners. El monarca disposa que aquesta quantitat la retiri dels diners de les demandes pel matrimoni de la infanta Violant.

ACA, C, reg. 1979, f. 182v.

196

1392, juliol, 26. Pedralbes

El rei Joan al procurador de Mallorca Berenguer Llobet: necessita diners per al passatge a Sardenya i ha decidit fer examinar tots els comptes passats i presents dels batlles generals i procuradors reials per saber els diners que són deguts a la cort reial i cobrar-los i, al mateix temps, per saber les coses que pertanyen al seu patrimoni i poder-les vendre o empenyorar per treure'n diners. Sembla que al seu ofici són degudes grans quantitats de diners; per tant, sens perjudici del seu càrrec, hi envia Guillem de Busquets per cobrar aquestes quantitats, havent de pagar primer, però, l'hereva de mossèn Pere de Centelles, Luchino Scarampi, Berenguer de Cortilles, el mateix procurador i altres que tenen assignacions sobre aquestes rendes de Mallorca.

ACA, C, reg. 1960, f. 40r-41v.

197

1392, agost, 24. Monestir de Pedralbes

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi 6.000 fl. d'or per la dita que aquest féu a Joan «Romacio», de la diòcesi de Torí, resident a Avinyó, de pagar-li dins el mes de novembre 4.000 francs, preu d'un fermall amb un pedra «adamas» i perles que els reis havien de regalar al duc de Berry, a qui veurien a Perpinyà (cada franc val 1,5 fl. i cada florí 11 s.b.; per tant, 66.000 s.b.). El rei es compromet a pagar-li aquesta quantitat a Barcelona el mes de novembre. Si no ho paga en aquest terme començarà a córrer mogobell de 6 s. per lliura a l'any (30%) o bé pot traspasar el deute a qualsevol a Avinyó a qualsevol interès que li demanin. Per major seguretat del deute, el rei l'hi assigna sobre els diners de les demandes pel matrimoni de la infanta Violant.

ACA, C, reg. 1981, f. 89r-91v.

198

1392, setembre, 2. Sant Cugat del Vallès

El rei Joan reconeix deure 10.000 fl. (110.000 s.) a Luchino Scarampi, que els hi ha deixat per a l'estol contra Sardenya, és a dir, que n'ha fet dita a diverses persones a qui el rei els devia. El

monarca promet tornar-los dintre de quatre mesos amb tots els mogobells o altres interessos que hagin hagut de pagar.

ACA, C, reg. 1981, f. 55r-56v.

199

1392, setembre, 12. Sant Cugat del Vallès

El rei Joan al conseller i mestre racional Pere d'Artés, cavaller, o el seu lloctinent: atès que Luchino Scarampi, fidel del rei, va donar a l'escrivà reial Joan de Tudela 20 fl. d'or d'Aragó, mana que se li paguin.

ACA, C, reg. 1880, f. 127r.

200

1392, octubre, 2. Sant Cugat del Vallès

El rei Joan, sabedor que l'assignació de les demandes per al matrimoni de la infanta Violant fetes a Luchino Scarampi pels 48.000 fl. i s. que el rei li devia no serà suficient per a aquest deute, perquè el monarca necessita part d'aquests diners per a altres afers i perquè les demandes rendiran menys del que es creia en un començament, li fa algunes assignacions complementàries.

ACA, C, reg. 1982, f. 1r-3r.

201

1392, octubre, 5. Barcelona

Berenguer Barutell, ardiaca de Santa Maria del Mar, cedeix a Lotino (per Luchino) Scarampi 200 fl. d'or contra Guillem Colom, canviador de Barcelona, i els seus béns, dels 8.500 que aquest li haurà de pagar per la Pasqua vinent per l'arrendament fet al dit Guillem Colom de la prepositura d'Albal, a València, per tres anys.

AHPB, J. Eximenis, 29/4, f. 75v.

202

1392, desembre, 9. València

La reina Violant es queixa a Berenguer Descortey, conseller i tresorer reial, que el seu patrimoni «és dissipat» i que, si no s'hi fa res, «vendria a irreparable destrucció», per la qual cosa vol veure el que li ha estat donat o comprat i el que és alienat.

ACA, C, reg. 2054, f. 177r.

1392, desembre, 12. Girona

Guerau Fangar, procurador de Luchino Scarampi, conseller reial, firma rebut a Guillem i Miquel de Bosc de 330 fl., import del maridatge a les propietats episcopals del Baix Empordà.

Arxiu Diocesà de Girona, Mitra, Pergamins de la Mitra, calaix 17, núm. 67. Publ. Josep Maria MARQUÈS, *Pergamins de la mitra (891-1687)*, Girona, Generalitat de Catalunya, Servei d'Arxius, 1984, núm. 1442.

1392, desembre, 19. València

Pere d'Artés, segons albarà de manament fet a ell pel rei a València l'11 de desembre passat de fer compte amb Luchino Scarampi, donzell, i atesa la documentació presentada per aquest —[a] carta del rei en pergami dada al Palau Reial menor de Barcelona el 28 de setembre de 1390 per la qual el monarca confessa deure a Luchino 25.839 fl. d'or d'Aragó per préstecs i dites que Luchino ha fet en nom seu a Avinyó al rei Lluís de Jerusalem i Sicília i a diversos procuradors seus i a altres persones en paga prorrata del dot de la infanta Violant, quantitat que el rei s'havia compromès a pagar en el termini de vuit mesos a partir de la data del debitori, amb compromís el que, si no complia el termini, pagaria un mogobell a raó de 6 s. per lliura i any o bé Luchino podria manllevar els diners a mogobell, usures, barates o interessos, creient-se'l de paraula; [b] carta en pergami dada a Vilafranca del Penedès el 21 d'octubre de 1390 per la qual el rei confessa deure a Luchino 971 fl. d'or d'Aragó 6 s. 4 d.b. que Luchino hauria pagat a Avinyó a diverses persones per interès de certes quantitats de «moneda de principal» incloses dins dels 25.839 fl., suma que el monarca havia de pagar dins dels vuit mesos indicats i en les mateixes condicions, i [c] un albarà emès per Pere d'Artés a Barcelona el 29 de març de 1392 pel qual Pere li encartava 6.977 fl. d'or d'Aragó 9 s. 4 d.b. que se li devien per interessos per manlleutes preses a Avinyó pels dos deutors anteriors, corresponents a dos períodes de quatre mesos finits el 31 de gener de 1392—, li fa albarà conforme ha rebut d'ell [1] l'esmentat albarà de manament; tanmateix, com que troba que dels 33.788 fl. d'or d'Aragó 4 s. 8 d.b. totals solament se li han pagat 1.800 fl. d'or d'Aragó per part de Berenguer Llobet, procurador reial de Mallorca, rebuts de la procuració reial del regne per manament del rei a la fi dels dits vuit mesos, passats els vuit mesos Luchino va haver de manllevar 31.988 fl. 4 s. 8 d.b. pels quals pagà interessos, dels quals li ret compte, segons consta en [2] un compte per menut escrit per Luchino en una cèdula de paper, que Luchino lliura i en la qual consta que [2a] Corradino (o Corrado) dal Ponte, nadiu d'Asti, mercader resident a Avinyó, procurador i companyó de Luchino, l'1 de febrer de 1392 hauria manllevat els 31.988 fl. 4 s. 8 d.b. de diverses persones a Avinyó, el que implica un interès, als quatre mesos —finits el 31 de maig següent— de 3.838 fl. d'or d'Aragó, que s'afegirien als 31.988 fl. 4 s. 8 d., i que, [2b], pels sis mesos següents —de l'1 de juny al 30 de novembre— pagà, pels interessos de la suma total, 35.826 fl. d'or 4 s. 8 d.b., a la mateixa raó mensual, 6.448,5 fl. d'or, de manera que els interessos totals pels deu mesos ascendeixen a 10.286,5 fl. que se li deuen segons l'esmentat albarà i que no troba que se li hagin pagat, i [3] una carta pública testimonial closa a Avinyó per Martino Guiducci, notari, per la qual es certifica que a l'època, a Avinyó, les manlleutes es feien a aquest interès.

ACA, RP, reg. 655, f. 228v-230r.

205

1392, desembre, 20. València

El rei Joan al seu porter Joan de la Guerra i als porters als quals pogués arribar: atès que Hug, comte de Pallars, deu a Luchino Scarampi, del consell del rei, donzell i mercader oriünd d'Asti, 4.000 fl. d'or d'Aragó dels 8.000 fl. d'or que foren el preu pel qual el monarca va vendre amb instrument de gràcia a Roger Bernat de Pallars, fill d'Hug, la potestat i tots els altres drets que tenia al comtat de Pallars i la seva jurisdicció, preu que el comte es va comprometre a pagar a Luchino —a qui el rei devia major quantitat de la qual es paguen mogobells— a Barcelona del tot i en cert termini segons consta en instrument públic fet pel comte a Barcelona el 13 d'octubre passat en poder del notari Bonanat Gili, Joan I, a súplica de Luchino, mana al porter que aconsegueixi del comte els 4.000 fl. i les despeses que l'impagament hagi pogut generar, cobrant de salari 15 s.b. per dia, sumes que es poden percebre tant del comte com dels seus vassalls per qualsevol manera, ja que el comte, en l'instrument esmentat, va renunciar a oposar-se al cobrament, així com tampoc no es poden oposar a la tasca del porter ni el veguer de Lleida i el Pallars ni el sotsveguer del Pallars ni cap altre oficial, sota pena de 1.000 fl., ja que en l'instrument de venda tant Roger Bernat com el comte van renunciar a oposar-s'hi.

ACA, C, reg. 1855, f. 4v-5r.

206

1392, desembre, 20. València

El rei Joan als jurats i prohoms de València: per una carta closa a Borriana el 19 de novembre de 1392 els va demanar que, dels 20.000 fl. d'or d'Aragó que van prometre que li pagarien en ajuda al passatge a Sardenya, paguessin tot seguit a Guerau de Palou, ciutadà de Barcelona, receptor de les dites quantitats, 15.000 fl. però, d'altra banda, abans de marxar cap a Catalunya va manllevar de Luchino Scarampi diverses quantitats en socors de Sardenya i per a l'expedició, per la qual cosa els mana que, tot i el manament anterior, lliurin a Guerau de Palou solament 12.000 fl. i que els 3.000 fl. restants els donin a Luchino.

ACA, C, reg. 1960, f. 66v-67r.

207

1393, gener, 24. València

La reina Violant assigna a Luchino Scarampi 300 fl., que és el que pugem les despeses que ha fet enviant diversos procuradors i nuncis seus a diferents llocs del regne per recuperar diverses quantitats de diners a ell assignades pels reis a causa d'algunes dites.

ACA, C, reg. 2054, f. 184r-v.

208

1393, febrer, 2. València

Guiatge reial a favor de Luchino i Francesco Scarampi, mercaders genovesos, oriünds d'Asti, i Bartolomeo Scarampi, Corrado dal Ponte i Jacopo Catena, burgesos d'Avinyó, i Enrico i Pietro Tonso, ciutadans de Gènova, i a llurs factors, encara que siguin de nacions amb les quals està prohibit mercadejar, per crims, marques, guerra, etc., no obstant els privilegis concedits a les universitats contra això, ja que res pot impedir que el rei observi els guiatges que concedeix. Duració, cinc anys. Queden compreses dins el guiatge les assignacions fetes pel rei Joan i la reina Violant a Luchino, Francesco i els altres. Per aquest guiatge, però, el rei no entén que pugui ésser derogada la promesa feta per Luchino de servir-lo amb una galera en l'empresa de Sardenya.

ACA, C, reg. 1907, f. 65v-67r.

209

1393, febrer, 7. València

El rei Joan mana a Luchino Scarampi que pagui 100 fl. a Guillem Guitart, escrivà de les demandes del dot, dels diners que reculli d'aquestes demandes.

ACA, C, reg. 1982, f. 17r-v.

210

1393, febrer, 10. València

La reina Violant al mestre de l'Hospital: ha sabut que hi ha qüestió entre el seu orde i Luchino Scarampi a causa d'unes cases a Avinyó. En atenció als serveis que aquest ha prestat i presta als reis, la reina demana que l'orde deixi córrer aquesta qüestió i que en Luchino tingui les cases. Ja ho explicarà Julià Garrius, tresorer del rei.

ACA, C, reg. 2039, f. 148r.

211

1393, febrer, 12. Silla

El rei Joan ordena als seus oficials que facin que diverses persones i universitats de Catalunya que encara deuen part de les demandes pel dot de la infanta Violant paguin a Luchino Scarampi, a qui el rei assignà aquests diners. Els terminis de pagament ja han passat i per aquesta raó el rei ha de pagar els mogobells i altres pesants obligacions del deute.

ACA, C, reg. 1982, f. 22v-23r.

212

1393, febrer, 20. València

El rei Joan al seu conseller Luchino Scarampi: en relació amb els 25.000 fl. d'or d'Aragó que li ha assignat per certs deutes sobre els 120.000 fl. que la universitat de la ciutat i regne de Mallorca s'ha compromès a pagar a Berenguer de Cortilles, mercader de Saragossa, el rei disposa la distribució següent: que Luchino retingui 20.000 fl. a compte dels 25.839 fl. que li deu segons instrument públic emès a Barcelona el 28 de setembre de 1390, tant per satisfer el dot de la infanta Violant, reina de Jerusalem i Sicília, com per altres causes, i que dels restants 5.000 fl. en respongui al tresorer per negocis fets per Luchino per a la cort.

ACA, C, reg. 1981, f. 92v-93r.

213

1393, febrer, 26. València

El rei Joan disposa que es paguin a Luchino Scarampi, mercader, 3.027 fl. que li havia quedat a deure el rei Pere el Cerimoniós per diverses perles i pedres precioses que li havia comprat el 1386 per regalar a la reina Sibilla i per la seva pròpia corona, que feia adornar en vistes al «jubileu» del seu regnat. Aquesta quantitat li serà pagada amb els primers diners resultants de les dècimes que el rei espera que li concedeixi el papa per als anys pròxims.

ACA, C, reg. 2021, f. 104v-105v.

214

1393, març, 1. València

La reina Violant dona 2.000 fl. d'or a Luchino Scarampi en premi als seus serveis: préstecs a la cort i sobretot per la seva intervenció en el matrimoni de la infanta Violant.

ACA, C, reg. 2039, f. 151r-v.

215

1393, març, 1. València

El rei Joan concedeix, en premi als seus serveis, 3.000 fl. d'or a Luchino Scarampi.

ACA, C, reg. 1982, f. 45v.

216

1393, març, 13. València

El rei Joan a mossèn Joan de Roncesvalls, batlle general del regne de València dellà Xixona, al justícia d'Alacant i als oficials i llurs lloctinents als quals pugui afectar: el factor de Luchino

Scarampi, mercader resident a Gènova, de la casa del rei, l'ha informat que certs oficials, aduint que s'havien perdut, s'han emparat de les robes i mercaderies que Simone de Mari, genovès, patró d'una nau carregada de robes i mercaderies de Luchino i altres mercaders, en saber que s'acostava Francisco de las Casas, corsari castellà, amb les seves naus, va fer descarregar al port o plana d'Alacant per tal de poder-se defensar millor, per la qual cosa Simone no pot continuar el seu viatge, amb gran perjudici de Luchino i els altres mercaders; per tot plegat, el rei els mana que, sota pena de 500 fl. d'or d'Aragó, els retornin les robes i mercaderies.

ACA, C, reg. 1853, f. 178r-v.

217

1393, març, 17. València

El rei Joan ordena al procurador de Mallorca que lliuri a Pere d'Artés, mestre racional, els diners necessaris per descarregar les rendes de la procuració de Mallorca d'alguns contractes com ara el de mossèn Pere Centelles (els seus hereus). Ha sabut que la procuració de Mallorca ha de cobrar grans quantitats de diners dels darreratges deguts i vol aprofitar l'avinentesa.

ACA, C, reg. 1964, f. 61v-62r.

218

1393, maig, 12. València

El rei Joan al tresorer, ambaixador a Avinyó: li comunica que ha fet arrestar els genovesos perquè els catalans han estat arrestats a Gènova. Hi ha amenaces de guerra. Comunica que s'està reunint l'estol per Sardenya i que el duc prestarà més ajut del promès. Sobre els tractes amb el papa, el rei està molestat perquè li sembla que no fa el que deuria. Sobre el matrimoni del «comte de Virtut» [Joan Galeàs Visconti, senyor de Milà], està content amb les gestions fetes. «Al fet de'n Luquí se provehirà que no irà en lo comte dels altres, car per bon servidor lo havem e creem bé que vostre laguí aquí no és per sa negligència mas per poca dilecció e amor de qui més amar e guardar nos deuria, que no fa per moltes rahons de què a present no curam per no perdre paraules ni més temps».

ACA, C, reg. 1965, f. 171-v.

219

1393, maig, 17. València

El rei Joan comunica a Luchino Scarampi la data de la seva marxa a Sardenya (Portfangós, 13 d'agost) a fi que «puxats satisfèr a la proferta que feta-ns havets de passar ab nós en la illa de Cerdunya». Per tant, li demana que el dit dia sigui a Portfangós «ab la nostra galea segons que profert nos havets e de vós confiam». Abans hi ha una carta a Julià Garrius, tresorer del rei, ambaixador a Avinyó, en què, a més de renyar-lo per la triga i apressar-lo, li recorda que

li va oferir una galera per al passatge a Sardenya i vol que no s'oblidin, ni ell ni Luchino, d'armar les respectives galeres.

ACA, C, reg. 1965, f. 24r-v.

220

1393, juny, 6. València

El rei Joan al seu tresorer, ambaixador a Avinyó: es mostra disgustat pel fet que el papa i els cardenals només li voldrien concedir la dècima per set anys i encara reservant-se'n una part el papa. Si s'hagués pensat que li havien de concedir per menys de vint-i-cinc o trenta anys no hauria tramès ningú. Interessa al pontífex de concedir-la-hi per dues raons: si el rei perd Sardenya també la perd el papa, ja que tot Sardenya menys Càller i L'Alguer són cismàtiques. Si hi va el rei això s'acabarà, així com el cisma de Sicília. És queixa de la poca voluntat del Sant Pare. De tota manera, recomana que, ja que hi és, procuri treure'n el màxim que pugui, de la manera més lliura i per més temps. Cèdula a part: s'estima més, per exemple, cinc anys completament lliures que set o vuit anys amb càrrecs. Demana que li anticipin els diners per cert temps i que el Papa tingui la seva part com més petita millor. Segueixen unes cartes sobre el mateix al pontífex, als cardenals de Viviers [Jean Allarmet de Brogny], Torí [Giovanni da Rivalta?] i Albano [Niccolò Brancaccio] i a l'arquebisbe de Narbona, cambrer del papa [François de Conzieu].

ACA, C, reg. 1965, f. 46r-47r.

221

1393, juliol, 2. Tortosa

El rei Joan a Julià Garrius, tresorer, a Avinyó: fa prop de vint dies que no es tenen notícies seves i llavors havia dit que dins vuit dies hauria acabat i marxaria. El rei el renya perquè no ho ha fet i perquè no escriu. Li mana que marxi perquè, si no ha pogut despatxar fins ara, no ho farà mai més. Torna a remarcar que la marxa és fixada per a l'1 d'agost. Que a Tortosa es reuniran els convocats a parlament. Que el papa havia ofert que els prelats i altres eclesiàstics que passaran a Sardenya poguessin arrendar llurs dignitats i beneficis. El bisbe de Tortosa [Hug de Llupià] ja se'n preocupa. Li mana que ell també procuri obtenir les butlles.

ACA, C, reg. 1965, f. 73v-74r.

222

1393, juliol, 9. Tortosa

El rei Joan al papa, contra Julià Garrius, tresorer, ambaixador a Avinyó, que segons el rei l'ha enganyat en la marxa dels afers de la cort papal. Segueix una carta al mateix Julià Garrius, al qual reprèn durament perquè han passat tres setmanes i ni ha escrit ni ha comparegut; el rei creu que l'ha enganyat en tot; li ordena que marxi immediatament d'Avinyó encara que no tingui les provisions i que envii per correu cuitat la butlla perquè els eclesiàstics puguin arren-

dar llurs béns; afegeix que ara es reunirà el parlament i que després anirà a Portfangós per marxar: ell i Luchino hi hauran d'ésser amb la galera que cada un li ha ofert o els diners equivalents; altrament, els castigarà.

ACA, C, reg. 1965, f. 80r-v.

223

1393, juliol, 12. Tortosa

El rei Joan a Julià Garrius: ha rebut una carta d'ell i una altra de Pere de Berga. Li diuen que només s'aturen per espatxar les butlles. Vol que tornin tant si han acabat com si no.

ACA, C, reg. 1965, f. 83r-v.

224

1393, juliol, 21. Tortosa

El rei Joan anul·la la carta del 19 de març de 1393 per la qual donava els béns de Corrado dal Ponte, mercader d'Asti, a Pere de Prades, fill del comte de Prades. Aquesta donació emanà subrepticiament de la cort, perquè foren callades moltes coses: que Corrado dal Ponte estava guiat juntament amb Luchino i Francesco Scarampi des del 2 de febrer del mateix any i a més que Corrado és cunyat i soci de Luchino, que és un servidor dilecte. Afegeix que tampoc no és correcte que el que pertany al rei sigui concedit a algun particular.

ACA, C, reg. 1906, f. 107r-v.

225

1393, juliol, 23. Tortosa

El rei Joan mana al consell reial resident a Barcelona que confisqui mercaderies de la botiga de Luchino Scarampi (o diners seus de la taula d'Arnau d'Alòs), ja que s'havia compromès a servir-lo amb una galera armada per quatre mesos en l'empresa de Sardenya i no ha complert la paraula. S'hauran de confiscar béns per valor de 6.000 fl., que és l'equivalent a aquest servei.

ACA, C, reg. 1965, f. 98r.

226

1393, juliol, 23. Tortosa

El rei Joan al governador de Mallorca o al seu lloctinent: per «esmena» de la galera que Luchino Scarampi li havia promès i no li té per al passatge de Sardenya, aquest haurà de lliurar 6.000 fl. Mana que li emparin les rendes dels censals i altres béns que pugui tenir a Mallorca fins a cobrar-ne els 6.000 fl.

ACA, C, reg. 1965, f. 98v.

227

1393, juliol, 29. Tortosa

El rei Joan al lloctinent del governador de Mallorca: que faci execució en els censals o béns de Luchino Scarampi fins a la quantitat de 6.000 fl. per l'esmena de la galera que li havia promès per passar a Sardenya, sense esperar nous manaments.

ACA, C, reg. 1965, f. 104v.

228

1393, agost, 5. Tortosa

El rei Joan al consell de Barcelona: entre altres coses, es tracta de l'afer de Luchino. El rei vol que li emparin tot seguit els 6.000 fl. per la galera que li prometé i que no li ha donat.

ACA, C, reg. 1965, f. 114r.

229

1393, agost, 9. Tortosa

El rei Joan a la reina Violant: vol saber quant de temps s'aturarà a Montserrat i a Barcelona. Li recomana que faci espatxar les galeres de Barcelona i que hi vagi tot seguit. La galera d'en Guerau Desguanecs, amb el comte de Còrsega [Arrigo Della Rocca], ha arribat a Amposta; l'endemà seran a Tortosa.

ACA, C, reg. 1965, f. 119r.

230

1393, agost, 10. Tortosa

El rei Joan al tresorer: la butlla que li ha tramès només comprèn prelats i abats i, per tant, és molt insuficient, ja que molts altres eclesiàstics volen passar amb el rei a Sardenya i necessiten la mateixa indulgència atorgada als prelats. Li demana que la faci per tot seguit. Escriu sobre això al papa.

ACA, C, reg. 1965, f. 120v.

231

1393, agost, 11. Tortosa

El rei Joan recomana a la reina que vagi a trobar-lo tot seguit, tant per terra com per mar, si les quatre galeres són o no a punt a Barcelona, ja que no vol decidir res dels afers dels quals ha de tractar amb el comte de Còrsega [Arrigo Della Rocca] ni d'altres si ella no hi és. L'endemà

li envia una altra carta, reclamant-li que hi vagi, amb les quatre galeres o sense, per tractar assumptes urgents.

ACA, C, reg. 1965, f. 122r i 124r.

232

1393, setembre, 15. Barcelona

El rei Joan a la reina Violant: entre diverses coses de l'armada també es parla de l'afer de les dècimes: «acordam que les bulles de les dècimes e totes les altres que-l tresorer nostre nos ha aportades d'Avinyó comanassem als de nostre consell açí resident e que ells ne contractassen com pus profitosament poguessem». El consell no ha acceptat perquè diu que ja té prou càrrec amb l'afer de l'armada «perquè ha convengut mudar propòsit e ara nostre tresorer o altres qui aci són cerquen e tracten com se puxen trer diners a major aventatge nostre e espatxament de nostra partença, però no s'en finarà res fins que-n hajam deliberat ab vós per tal que puxan triar los millors partits. Ans vos preguem molt cara companyona que entre tant pus sabets les dites bulles quines gràcies e profits contenen ne façats aquí tractar de guisa que a tals caps sapiam quals contractes nos en seran pus expedients e factibles, car les gràcies són tals que no-n pod (sic) exir sinó gran còpia de moneda». Ha decidit prorrogar el dia de la partença a l'1 d'octubre de 1393.

ACA, C, reg. 1965, f. 161v-162r.

233

1393, setembre, 15. Barcelona

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi 1.000 fl. d'or que entregà a Ferrer i Guerau de Gualbes, canviadors de Barcelona, per a l'expedició del rei a Sardenya. Li compra el deute sobre les dècimes concedides pel rei per al passatge.

ACA, C, reg. 1982, f. 7r.

234

1393, octubre, 15. Tortosa

El rei Joan mana a Julià Garrius que hi vagi immediatament «ab quals que partits que tengats del fet de les dècimes e de les altres coses», ja que vol marxar el 3 de novembre cap a Mallorca per passar d'allà a Sardenya.

ACA, C, reg. 1965, f. 172r.

235

1393, octubre, 18. Tortosa

El rei Joan al tresorer: com que vol marxar aviat, necessita arreglar totes les coses i fer pagaments de la seva casa «del fet de les dècimes e de les altres coses que tenits o de qualsevol partit que millor e pus prest porets nos aportats xx^m florins e amb aquells siats ab nós açí sens tota falla la vigília de Tots Sants prop vinent»; altrament l'amenança. També es tracten altres temes.

ACA, C, reg. 1965, f. 174v.

236

1393, novembre, 8. Tortosa

La reina Violant a qui pervinguí (en mana fer cinc còpies sense destinatari que lliura a Guillem Negre): el rei ha manat fer execució contra el comte de Pallars i els seus sotmesos per 2.000 fl. que el comte deu, resta de major quantitat, a Luchino Scarampi, conseller del rei, per la qual cosa li mana que doni fe a tot allò que sobre aquest assumpte li expliqui Guillem Negre, de la tresoreria del rei.

ACA, C, reg. 2039, f. 189v.

237

1393, desembre, 12. Tortosa

El rei Joan i la reina Violant venen a Luchino Scarampi, per poder reunir diners per a l'estol i l'exèrcit amb els quals vol passar a Sardenya, 87.000 s. anuals de censal mort, pagadors en tres terces a l'any a Barcelona. Per raó d'aquest censal, li obliga les rendes i drets reials a Mallorca i les dècimes que el papa li ha concedit «novissime et anno presenti» per tres triennis (divuit col·lectes). A més, li obliga tots els diners que pervinguin de les butlles «gracioses» concedides pel papa aquest any sobre les deixes pies, residus de testaments, usures, taxes sobre els ordres militars als seus regnes per raó del passatge a Sardenya, les primícies per set anys, la tercera part de les quals coses pertanyien a la reina, a qui el rei les havia donades a Tortosa el 30 de juliol del mateix any. Es donen seguretats a Luchino per al cobrament d'aquests diners i se li dona jurisdicció per intervenir en aquests afers. Si el procurador de Mallorca no pagués, el rei l'hauria de destituir i posar al seu lloc una persona escollida d'una terna presentada per Luchino. S'especifiquen les obligacions de la procuradoria de Mallorca que han d'ésser ateses amb preferència. Abans d'usar del seu ofici, els sotscol·lectors de la dècima hauran de jurar pagar tot el que recullin, despeses descomptades, a Luchino, fins a la quantitat de 142.363 s. 8 d.b. El que cada any sobri de la procuració de Mallorca ho hauran d'anar entregant per a la lluïció. A més, també dona com a seguretat i assigna a Luchino les aljames de jueus de Perpinyà, Tortosa, Morvedre, Albarrasí, Osca i Fraga i les de moros d'Osca, Xàtiva, València, Tortosa i Fraga amb tota jurisdicció i mer i mixt imperi i amb tots drets. Privilegia molt el contracte. El preu de venda és de 87.000 fl. que ha lliurat al tresorer Julià Garrius.

ACA, C, reg. 1997, f. 4r-15r; trasllat autèntic a ACA, Generalitat, Pergamins, carp. 13, perg. 241 (1401, octubre, 13).

238

1393, desembre, 12. Tortosa

Venda a Francesc Deudé, de Sant Mateu, de 34.000 s. de censal anual sobre les rendes de Mallorca, dècimes, etc., en condicions similars a la venda feta el mateix dia a Luchino Scarampi.

ACA, C, reg. 1934, f. 83r-92v.

239

1393, desembre, 12. Tortosa

El rei Joan mana a Pere Vidal, procurador dels comtats de Rosselló i Cerdanya, que entregui la possessió de l'aljama de jueus de Perpinyà a Luchino Scarampi i a Francesc Deudé o als seus procuradors, ja que els ha entregat aquesta i altres aljames dels seus regnes.⁴⁹ Segueixen manaments similars a Gabriel Cardona, jurisperit, i Blas Fernández de Lihori, per les aljames de jueus de Tortosa, Fraga, Osca i Albarrasí i de sarraïns d'Osca i Fraga, i al mateix Gabriel Cardona per les aljames de jueus de Morvedre i de sarraïns de València i Xàtiva.

ACA, C, reg. 1997, f. 15v-20r.

240

1393, desembre, 12. Tortosa

El rei Joan, atès que ell i la reina Violant, per dues cartes públiques dades el mateix dia, han venut amb carta de gràcia a Luchino Scarampi, mercader oriünd d'Asti, 87.000 s.b., i a Francesc Deudé, mercader de Sant Mateu, 34.000 s.b. de censal mort a raó de 11.000 s.b. per miler, rebedors anualment a Barcelona en tres terminis —Sant Joan de juny, Tots Sants i Santa Maria de febrer— sobre les rendes, emoluments i drets reials a l'illa i ciutat de Mallorca rebedors segons costum pel procurador reial del regne de Mallorca, per major seguretat i tuició obliga i assigna a Luchino i Francesc les aljames de jueus de Perpinyà, Tortosa, Morvedre, Albarrasí, Osca [i les de sarraïns d'Osca, Xàtiva, València, Tortosa]⁵⁰ i Fraga, i així mateix encarrega al procurador reial als comtats de Rosselló i Cerdanya, Pere Vidal, la tasca de lliurar a Luchino i Francesc la possessió corporal dels jueus de Perpinyà i de les seves rendes i jurisdicció.⁵¹ Segueix manament similar (incomplet i sense datar) per als porters reials Domingo de Calatayud i Jaume Sala per a les aljames de jueus de Tortosa, Fraga, Osca i Albarrasí i les de sarraïns de Tortosa, Fraga i Osca.

ACA, C, reg. 1937, f. 25v-27r.

49. Aquest document també fou copiat al reg. 1937, f. 25v-26r; vegeu doc. 233.

50. Per un error del copista, manquen aquestes aljames a la llista.

51. Aquest document també fou copiat al reg. 1997, f. 15v-17r; vegeu doc. 232.

241

1393, desembre, 12. Tortosa

El rei Joan mana al tresorer Julià Garrius que pagui a Luchino Scarampi 1.500 fl. d'or per diverses despeses i treballs de l'ambaixada que havia fet a Avinyó al papa per demanar les dècimes i altres butlles.

ACA, C, reg. 1983, f. 25v.

242

1393, desembre, 12. Tortosa

El rei Joan mana al tresorer Julià Garrius que pagui 1.000 fl. d'or a Luchino Scarampi, que els ha avançat a Joan Palomar de Sanremo, argenter genovès, a qui el rei i la reina els devien.

ACA, C, reg. 1983, f. 26r.

243

1393, desembre, 12. Tortosa

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi, mercader, 7.425 fl. d'or que aquest manlevà a Avinyó (6.600 fl., més els interessos) per pagar les despeses de dret de segell de les concessions del papa i pagaments a notaris, advocats, escrivans, etc. de la cúria.

ACA, C, reg. 1983, f. 261r-v.

244

1393, desembre, 17. Tortosa

La reina Violant demana als consellers de Barcelona que admetin com a conciotadà llur a Luchino Scarampi, mercader d'Asti, que li ha prestat grans serveis. D'aquest assumpte, els n'informarà Lleonard de Sos, de l'ofici del mestre racional del rei.

ACA, C, reg. 2039, f. 190r.

245

1393, desembre, 18. Tortosa

El rei Joan comunica als prohoms de Mallorca que ha prorrogat el viatge a Sardenya per a l'1 d'abril de 1394 i que trametrà ara mossèn Gilabert de Cruilles a Sardenya i Sicília amb la galera de Barcelona i València, que ja hi estan d'acord. Demana que també deixin que hi vagin les seves dues galeres.

ACA, C, reg. 1996, f. 189v.

246

1393, desembre, 18. Tortosa

Luchino Scarampi promet que tan bon punt li paguin els 87.000 fl. que ha pagat pel censal i les pensions corresponents no posarà cap dificultat perquè el rei pugui reduir aquest censal. Se gueix un compromís idèntic de Francesc Deudé pels seus 34.000 fl.

ACA, C, reg. 1997, f. 20r-22r.

247

1393, desembre, 18. Tortosa

Carta de gràcia emesa per Luchino Scarampi, mercader oriünd d'Asti, pels 87.000 s.b. censals que el rei Joan i la reina Violant li van vendre el 12 del mateix mes pel preu de 87.000 fl. d'or d'Aragó rebedors anualment a Barcelona en tres parts, una per Sant Joan de juny, una altra per Tots Sants i la tercera per Santa Maria de febrer, sobre les rendes i drets reials del regne de Mallorca i sobre les dècimes i altres diverses gràcies concedides pel papa al rei.

ACA, C, perg. Joan I, núm. 471.

248

1393, desembre, 19. Tortosa, la Suda

Ateses les necessitats de la seva cort, que ha d'afrontar la rebel·lió de Brancaléu Doria, el rei Joan ven a Luchino Scarampi, mercader, originari d'Asti, en lliure i franc alou, 16.000 s.b. anuals de censal mort, a raó de 11.000 s. per miler, pagadors a Barcelona, a la cort reial, en dues pagues anuals —per Sant Joan de juny i per Nadal—, lliures d'imposicions i despeses. Aquest censal està assignat sobre els diners provinents de totes les amortitzacions presents i futures que el rei o el conservador general de les amortitzacions, Joan Garrius, faran als comtats de Rosselló i Cerdanya i als regnes de Mallorca i València. També posa a les seves mans totes les dècimes que corresponen al rei en un any: el 1396. Per protegir els interessos de Luchino, aquest podrà nomenar una terna de naturals del lloc perquè administrin aquests béns, de la qual el rei en triarà un. Els col·lectors i sotscol·lectors de la dècima li hauran de retre comptes per l'any 1396.

ACA, C, reg. 1935, f. 96v-103v; reg. 1937, f. 29v-36v.

249

1393, desembre, 20. La Galera, prop de Tortosa

Luchino Scarampi promet que, quan els reis vulguin redimir el censal que li han venut de 16.000 s.b. sobre les dècimes papals i altres drets i li paguin els 16.000 fl. que li deuen, ell no posarà obstacle a la redempció.

ACA, C, reg. 1935, f. 104r-v; reg. 1937, f. 36v-37r.

250

1393, desembre, 23. Tortosa

El rei Joan mana al tresorer Joan Garrius que lliuri a Francesc Foix 4.700 fl. per pagar diverses despeses de les galeres que Gilabert de Cruïlles portà en socors a Sicília (pa, pagament de la xurma de dues galeres, etc.); aquests diners els ha de pagar «ex et de parte peccunie pertinentis ad exsolvendum fideli nostro Luquino Scarampo, mercatori, in illis viginti quinque mille florenis auri de Aragonia quos ipse Luquinus et Ffranciscus Deude, mercator ville Sancti Mathei, exsolvere vobis tenentur racione vendicionum censualium mortuorum per nos dictis mercatoribus factarum et de peccuniis decimarum redimendorum».

ACA, C, reg. 1983, f. 21r.

251

1394

Pere Taquí està en relació amb Luchino Scarampi com a soci seu a Perpinyà.

Guy ROMESTAN, *Les relations commerciales entre Perpignan et la Ligurie aux XIVe et XVe siècles*, a *Acti del 1er Congresso Storico Liguria-Catalogna*, Bordighera, 1974, pàg. 369.

252

1394, gener, 3. València

El rei Joan mana als sotsexecutors de les diòcesis del regne d'Aragó que compleixin les ordres de l'arquebisbe de Saragossa [García Fernández de Heredia] i les reials i paguin a Luchino Scarampi o un seu procurador el que li deuen de les dècimes.

ACA, C, reg. 1964, f. 130r-v.

253

1394, gener, 8. València

El rei Joan ordena a Luchino Scarampi i a Francesc Deudé que paguin 1.000 fl. d'or a Bernat Metge pels seus treballs a fer les escriptures dels contractes de venda del censal mort sobre les rendes de Mallorca i les dècimes i altres gràcies pontificies. Més endavant, amb data del 8 de febrer, hi ha una ordre similar de pagar 300 fl. a Esperandeu Cardona pel mateix motiu.

ACA, C, reg. 1982, f. 158r i 187r.

254

1394, febrer, 2. València

Venda atorgada per Luchino Scarampi, mercader d'Asti, a favor de Joan Fabra, burgès de Perpinyà, d'un censal de 5.000 s. pel preu de 55.000 s., part del que li van vendre els reis sobre les rendes reials de Mallorca. Amb àpoca.

ACA, Generalitat, Pergamins, carp. 13, perg. 242 i 244 (àpoca); trasllat autèntic a ibídem, perg. 243 (1401, setembre, 3. Perpinyà).

255

1394, febrer, 6. València

La reina Violant a Lleonard de Sos: li recorda que quan partí de Tortosa li encarregà que mirés que els consellers de Barcelona admetessin com a ciutadans «per contemplació de nostra honor» Luchino Scarampi i el seu germà Francesco o Franceschino («Francesquí»), ja que creu que no ha fet el que li demanaven perquè, de fer-ho, els consellers els haurien admès; per això li demana que, arran d'una lletra que fa arribar als consellers, els insisteixi en nom seu i que la mantingui informada. Segueix la carta als consellers: els informa que sap la resposta que han donat a Lleonard de Sos, de l'ofici del mestre racional del rei, sobre l'atorgament de la ciutadania de Barcelona, a petició del rei i la reina, a Luchino Scarampi, conseller del rei, i a Francesco, el seu germà, petició que han acceptat però no de forma immediata («com açò hagués recusat de fer sinó en certa manera massa difícil a ésser de present exeguida»), per la qual cosa els adverteix de dues coses: [1] que Luchino, Francesco «e llur companya» de fa molt de temps resideixen als regnes del rei i en especial en aquesta ciutat, tot servint lleialment —com a vassalls i no com a estrangers— no solament els reis actuals, sinó també els anteriors, i [2] que la demanda l'ha fet ella personalment, que sempre els ha afavorit. Per tot plegat, els torna a demanar que els acceptin com a ciutadans, més encara tenint en compte que a altres que porten molt menys temps sí que els ho han concedit.

ACA, C, reg. 2039, f. 196v-197v.

256

1394, febrer, 8. València

El rei Joan mana als collidors de la dècima triennal de les diòcesis de Tortosa i Girona, concedida pel papa, que paguin el que deuen a Luchino Scarampi de la paga de Tots Sants: 6.960 s. els de Tortosa i 12.000 s. els de Girona.

ACA, C, reg. 2021, f. 105v-106r.

257

1394, febrer, 8. València

La reina Violant al procurador general del vescomte de Rocabertí: ha sabut que retenen un «cosser blanch del feel de casa nostra Luquí Scaramp», que li portaven dos homes seus des d'Avinyó, on l'havia deixat l'any abans quan hi anà per afers urgents del rei. Li retenen per la lleuda, però els oficials reials no n'han de pagar, així que demana que el deslliurin.

ACA, C, reg. 2039, f. 196r.

258

1394, febrer, 11. València

El rei Joan mana a Julià Garrius que doni a Nicolau Morató unes taules d'un retaule d'argent que li havia entregat Luchino Scarampi, que les guardava per compte de Joan de Gualbes, que les tenia en penyora. Nicolau Morató les haurà de donar en penyora i obtenir a canvi 7.000 fl. d'or a mogobell o com sigui per pagar aquesta quantitat que es deu a Bernat Ferrer, ciutadà de València, que els havia prestat al rei per necessitats de la seva cort.

ACA, C, reg. 1951, f. 13v.

259

[1394], març, 1

El duc Martí informa Luchino Scarampi que Pere Maresma, que envià al rei i al papa, necessita diners per algunes provisions que ha de demanar al papa, per la qual cosa li demana que li presti fins a 1.000 fl. de Florència.

ASP, Reale Canc., 23, f. 24r-v.

260

1394, març, 3. València

El rei Joan als consellers de Càller: els justifica la seva mancada expedició a Sardenya; causes: 1) rebel·lió de Sicília per la qual el seu germà no li podrà donar les deu galeres i els cinc-cents bacinets que li havia oferts, i 2) que, per instigació dels comtes de Foix i de França i Avinyó, Bernat d'Armanyac i Pere de Creó [Pierre de Craon] pensaven entrar a Catalunya tan bon punt ell hagués marxat. És per aquesta última raó, sobretot, que ha d'abandonar el projecte. Envia a Sicília totes les naus que eren preparades amb Don Pero Maça.

ACA, C, reg. 1966, f. 120v-121r. Publ. «Vindicación del rey D. Juan I de Aragón, hecha por el mismo», Revista Histórica Latina, iii (1876), pàg. 153-154.

261

1394, març, 13. València

És posat el segell a la venda del censal de Luchino Scarampi de 87.000 fl.

ACA, C, reg. 1997, f. 46r.

262

1394, març, 14. València

El rei Joan mana a Pere d'Artés, mestre racional de la seva cort, que prengui en compte les despeses fetes per Luchino Scarampi per pagar els salaris de les persones que han treballat en el cobrament de les demandes per al matrimoni de la infanta Violant, demandes de les quals Luchino era el receptor general per ordre del rei perquè així cobrés els 24.000 fl. dels quals havia fet dita al rei Lluís.

ACA, C, reg. 1983, f. 56v-57r.

263

1394, març, 19. València

Luchino Scarampi i Francisc Deudé, receptors generals dels drets sobre les usures i causes pies, concedits pel papa al rei Joan, són autoritzats per aquest darrer per fer les composicions que els semblin oportunes amb les persones afectades.

ACA, C, reg. 2023, f. 4r-v.

Iohannes, Dei gracia rex Aragonum etc., ffidelibus nostris Luquino Scarampi, civi civitatis Astensis, et Ffrancisco Deude, mercatoribus, receptoribus generalibus ex provisionibus et assignacionibus nostris peccuniaribus que provenerunt seu provenient ex usuris et causis piis nostri domini vel eorum alteri, salutem et gratiam.

Quia pro expedicione et execucione felici negociorum et actuum fiendorum pretextu usurarum et causerum piarum iamdictarum oportuit ac oportebit vos seu vestrum alterum aut procuratorem seu procurato[r]es vestros de et super emolumentis, sdevenimentis et iuribus provenientibus ex dictis usuris et causis piis cum archiepiscopis, episcopis, abbatibus ac aliis prelatibus necnon cum aliquibus aliis personis que aliquas pias causas seu legata incerta denunciaverunt convenire aut de ipsis peccuniis eisdem partem facere aliqualem propter quam dicta negocia et acta melius, celerius ac comodiosius fini deducantur optate laudantes, approbantes, ratificantes et eciam confirmantes quecumque pacta et convenciones per vos seu vestrum alterum aut procuratorem vel procuratores vestros nunc usque factas et facta in et super predictis seu occasione predictorum cum quibusvis archiepiscopis, episcopis, abbatibus ac aliis personis predictis, vobis seu vestrum alteri ac procuratoribus vestris quibuslibet ad hec per vos legitime deputatis, dicimus, comittimus et mandamus in hiis et pocioribus eciam de vestri probitate et legalitate plenarie confidentes plenamque vobis conferimus facultatem quod licite et impune possitis et vobis liceat de et super emolumentis, sdevenimentis et iuribus supradictis provenientibus ex dictis usuris et piis causis cum dictis archiepiscopis, episcopis, abbatibus ac aliis prelatibus et personis quibuslibet de quibus vobis videbitur queque pias causas predictas incertas denunciaverint ac commodum seu utilitatem aliquam conferant emolumentis, sdevenimentis et iuribus antedictis convenire ac eis certam partem de dictis emolumentis, sdevenimentis et iuribus dari, promittere et a[lias] s[... r]acionabiliter concordare ad illas summas peccunie de quibus vobis fuerit bene visum cum pactis, paccionibus, s[ti]pulationibus, obligacionibus necessariis et oportunitis. Et inde instrumenta quecumque expediencia et necessaria in predictis facere et firmare que tantum valeant et habeantur perinde ac si per nos

personaliter facta essent, quantitatesque quaslibet solvi promissas persolvere realiter cum effectu, recuperando, tamen, in solutionibus inde fiendis apocas earum que solveritis quarum in quacumque prima totus tenor conventionis et pacti illius archiepiscopi, episcopi, abbatis vel persone cum quibus confecta extiterint totaliter sit insert[um]. In reliquis de eod[em] specialis mencio habeatur. Quoniam nos mandamus magistro rationali curie nostre seu alii cuiuscumque a vobis seu vestrum altero de predictis compotum audituro quod constito ei vestro racioninii tempore de dictis pactis conventionibus et avinenciis vobisque apocas restituentibus seu instrumenta conventionum, avinenciarum et pactorum predicta quitquid apparuerit per eadem vos solvisse vel dictos archiepiscopos, episcopos et personas habere, debere iuxta dictorum pactorum conventionum vel avinenciarum seriem pleniorum predicta de causa in vestro compoto recipiat et admittat libere difficultatibus, obstaculis et contradiccionibus cesantibus quibuscumque.

Datum Valencie, xix^a die marcii anno a nativitate Domini millesimo cccxc quarto. Rex Iohannes.

Dominus rex mandavit michi Bernardo Ça Plana, thesaurarius domini regis, [qui]^a habuit hanc pro visa. Idem.

[*Encaçalant el document, en lletra coetània*] Pro Curia.

a. [qui] manca al ms.

264

1394, març, 24. Barcelona

Còpia de la carta tramesa pels consellers de Barcelona a la reina Violant dient-li que, atesos els seus precs i que Luchino Scarampi i el seu germà han estat des de molt temps, i hi són, a la ciutat vivint-hi i tenint-hi una botiga, han decidit en Consell de Cent rebre'ls com a ciutadans de Barcelona.

AHCB, Esborranys de Lletres 04/1C. I-1, lligall 1 (1393-1395), f. 18v.

Molt alta e molt excellent senyora:

Significam a vostra excellència que nós, reebuda vostra letra derrera per mans de Leonart de Ços, de casa del senyor rey e vostre, sobre lo ciutedenatge de micer Loquí Escarampo e de son frare, per los quals vós, senyora, pregàvets que fossen admeses en ciutadans d'esta ciutat, appellam de continent Consell sobre lo dit fet, lo qual Consell, attenent, segons estech informat, que-ls dits micer Loquí e son frare han estat lonch temps e estan encara en esta ciutat, tinent contínuament lur domicili e botiga e faent lurs mercaderies en aquella, deliberà per la dita rahó e per esguard e contemplació vostra, senyora, que-ls dits frares fossen admeses e reebuts en lo ciutedenatge de la dita ciutat, fet, emperò, per ells sagrament que lur propòsit e coratge és de habitar e tenir contínuament lur domicili ab lur família en esta ciutat, ne aquell damanen en frau o prejudici dels drets que tenguts són pagar de lurs mercaderies e feta així mateix per ells la seguretat acostumada de fer per qualsevol qui sien reebuts en lo dit ciutadandatge. Perquè, senyora, volents nós exeguir la deliberació del dit Concell, som aparellats de reebre los dessus dits en ciutadans de la dita ciutat, faent ells lo sagrament e segurtat per lo dit Concell acordada. Déus, senyora, vos do bona vida e longa e-us faça viure al seu servey per molts anys.

Scrita en Barchinona a xxiii dies de març en l'any m ccc xc quatre.

Los vostres humils consellers de la ciutat de Barchinona qui molt humilment, senyora, se recomanen en vostra gràcia e mercè.

265

1394, març, 28. València

El rei Joan mana a Pere Despont que no se'n vagi d'Avinyó, o bé que hi torni si ja se n'ha anat, perquè el necessita allí. Hi ha d'esperar Luchino Scarampo, al qual el rei tramet al papa per diversos afers. Segueix una credencial a favor de Luchino dirigida a Pere Despont.

ACA, C, reg. 2023, f. 8v-9r.

266

1394, maig, 6. Paterna

Credencial del rei Joan a favor de Luchino Scarampi, conseller del rei, portador de les cartes, que va a tractar amb el papa «ardus negocis». Segueixen credencials al cardenal de Viviers [Jean Allarmet de Brogny], al de Torí [Giovanni da Rivalta?], al d'Albano [Niccolò Brancacio] i al cambrer del papa [François de Conzieu]. També als cardenals de Murol [Joan de Murol], de Nàpols [Tommaso Ammannati], de Saluzzo [Amedeo di Saluzzo], a Jaume «Pollerri», cubiculari del papa, i a Bonifaci, protonotari del papa [Bonifacio Ammannati].

ACA, C, reg. 2023, f. 23r-v.

267

1394, maig, 12. València

El rei Joan comunica al justícia d'Aragó que ha manllevat diners a Luchino Scarampi i a Francesc Deudé, mercaders, i els ha donat per penyora algunes aljames de jueus i moros de la seva senyoria. Per això incorre en condemna de la cort del justícia. El monarca corre amb les despeses d'aquesta condemna i demana que li doni les sentències franques de tot dret.

ACA, C, reg. 1951, f. 56v.

268

1394, maig, 29. València

El rei Joan condona a Luchino Scarampi, ciutadà de Barcelona, originari d'Asti, la quarta part pertanyent al rei de la meitat de la quantitat de francs i escuts d'or que un factor de Luchino havia portat a Lleida i que allí, de part dels diputats de Catalunya, li havia estat confiscada perquè no havia pagat els drets corresponents.

ACA, C, reg. 1909, f. 46r.

269

1394, juny, 2. Morvedre

El rei Joan mana a Luchino Scarampi que pagui una quantitat (150 fl. d'or) a Samsó de Navès, fill i hereu d'Antoni de Navès, que abans de la seva mort s'encarregava de la recollecta dels drets per al matrimoni de la infanta Violant, cosa de la qual sembla que ara s'encarrega Luchino (?) (no es llegeix bé, el doc. està trencat).

ACA, C, reg. 1883, f. 126v.

270

1394, juny, 22. Montblanc

El consell reial de Barcelona ha protestat a la duquesa Maria de Luna per una empara posada pels seus oficials al donatiu fet l'any anterior pel General d'Aragó al rei de 59.000 fl.

ACA, C, reg. 2108, f. 173r.

271

1394, agost, 11. Barcelona

El rei Joan informa a Joan Jaulent, nomenat amb Bernat de Pratnarbonès receptor dels diners de les pies causes i usures a la diòcesi de Girona, que, per evitar despeses, en bé de la seva cort i de Luchino Scarampi i Francesc Deudé, mercaders, a qui el rei havia obligat els diners, ha decidit que només hi hagi un sol receptor i, per tant, que no usi el seu càrrec. Segueixen unes cartes idèntiques per a Berenguer Cardona a l'arxidiòcesi de Saragossa, per a Domènec Valero a la diòcesi de Tortosa, per a Ferriol a la d'Osca i per a Pere Vidal a la d'Elna.

ACA, C, reg. 2023, f. 45v-46r.

272

1394, agost, 26. Barcelona

El rei Joan mana a Luchino Scarampi i a Francesc Deudé, als quals havia assignat la dècima concedida pel papa, que paguin un sou de 666 s. 8 d. a Pere Despuig, sotsexecutor de la dècima, i 303 s. 4 d. a Bernat Metge, secretari de la mateixa dècima, en comptes dels 1.000 s. i 500 s. que els havien pagat respectivament cada any, ja que, atès que el papa se n'havia reservat una tercera part del total, era natural que pagués també un terç del sou als oficials que se n'encarregaven.

ACA, C, reg. 2021, f. 112r-v.

Iohannes etc. fidelibus nostris Luquino Scarampi et Francisco Deude, mercatoribus, quibus pecunie provenientes et proventure ex decimis triennialibus, per Summum Pontificem nobis proxime preterito anno concessis, assignate sunt diversis rationibus sive causis, salutem et gratiam.

Informati quod subexecutori dictarum decimarum exactarum et collectarum in tribus bienniis proxime preteritis, soluti fuerunt anno quolibet mille solidos barchinonenses et notario seu scriptori dicti subexecutoris quingenti solidos monete iamdicte pro eorum selario et labore dilectusque ac fideles Petrus de Podiolo, decretorum doctori, canonicus Barchinone, in subexecucione et Bernardus Medici, secretarius noster et illustris Yolandis, regine Aragonum, consortis nostre precare, in notarium et scriptorem dictarum decimarum, per reverendum in Christo patrem archiepiscopum Cessaraugustanum de nostro consensu assignati fuerint et electi, vobis et vestrum utrique quos ad predictam vocavimus pro interesse vestro et ad plenum audivimus, dicimus et expresse mandamus quatenus de peccunia decimarum predictarum nobis et nostre curie pertinenti respondeatis anno quolibet ratione predicta durante exercicio officiorum ipsorum dicto Petro de Podiolo pro duabus partibus nobis in dictis decimis pertinentibus de sexcentis sexaginta sex solidis octo denariis barchinonensibus et dicto Bernardo Medici de trecentis triginta tribus solidis quatuor denariis monete iamdicte cum residuum ad complementum salariorum predictorum solvi debeat ex tercia parte dictarum decimarum prefato Summo Pontifice pertinentes, et in qualibet soluzione recuperetis apocas predictorum. Quam nos per hanc mandamus magistro rationali curie nostre eiusque locumtenenti seu alii cuicumque a vobis compotum audituro quatenus tempore vestri racioninii vobis ponentes in data quantitates predictas et restituentes apocas prefatas eosdem quantitates in vestro recipere compoto non postponat.

Datum Barchinone sub nostro sigillo comuni xxvi^a die augusti anno a nativitate Domini MCCCXCIII^o. Petrus Oltzina.

Iacobus Tavaschani ex provisione facta per Petrum de Berga, regentem Cancellarie.

[*Encapçalant el document, en lletra coetània*] Petri de Podiolo, canonici sedis Barchinonensis et Bernardo Medici, secretarii domine regine.

273

1394, setembre, 9. Barcelona

El rei Joan; la reina Violant; Alfons de Tous, jutge i comissari d'usures i causes pies a la diòcesi de Tortosa; Francesco Scarampi, mercader i ciutadà de Barcelona, procurador de Luchino Scarampi, mercader de Barcelona, germà seu «in remotis partibus» (instrument de procuració a València, 20 de març); Francesc Deudé, mercader de Sant Mateu, i Berenguer de Cortilles, tresorer de la reina, venen a la universitat de les viles i llocs de «Setenes», Sant Mateu [del Maestrat], «Valltraiguera» [=Traiguera], Peníscola i les Coves [de Vinromà] els drets de les usures i causes pies per 4.000 fl. que s'han de lliurar a Miquel Roure. Les deixes pies fins a l'1 de juny de 1396, les usures fins a l'1 de juny de 1398.

ACA, C, reg. 2023, f. 87v-92r.

274

1394, setembre, 9. Barcelona

El rei Joan; la reina Violant; Francesco Scarampi, germà i procurador de Luchino; Francesc Deudé i Berenguer de Cortilles, juntament amb Jaume [d'Aragó], cardenal de València, i Ramon de Carcí, canonge de la diòcesi de València i jutge en aquesta de les pies causes i les usures, venen a la ciutat de Xàtiva tots els drets sobre deixes pies fins a l'1 de juny de 1396 i sobre

inquisició i càstig d'usures fins a l'1 de juny de 1398 (els tres mercaders no hi podran fer cap demanda ni cap inquisició per aquesta raó). Per recollir aquests drets, la universitat escollirà una persona que serà el sotsdelegat reconegut pel delegat papal per a aquestes qüestions. La ciutat haurà de lliurar 1.000 fl. d'or d'Aragó: 900 fl. a Miquel Roure, rebedor general de les monedes que sortiran de les comissions pels mercaders citats, i 100 fl. al cardenal i a l'administrador. Amb això, la ciutat podrà collir els drets, compondre, etc., fer el que li sembli i no haurà, després, de retre comptes.

ACA, C, reg. 2023, f. 92r-98v.

275

1394, setembre, 9. Barcelona

El rei Joan; la reina Violant; Alfons de Tous, jutge i comissari per les pies causes i les usures a la diòcesi de Tortosa; Francesco Scarampi, procurador de Luchino; Francesc Deudé, i Berenguer de Cortilles, tresorer de la reina, venen a la vila i aldees de Morella i lloc de Sorita [de Morella] els drets a aquells pertanyents sobre les pies causes i usures, les primeres fins a l'1 de juny de 1396 i les segones fins a l'1 de juny de 1398. Tot igual que les altres vendes. Preu de la venda: 3.000 fl. d'or a Miquel Roure, rebedor general d'aquests diners, pagadors a Barcelona, on els seran lliurats els documents.

ACA, C, reg. 2023, f. 101r-106v.

276

1394, setembre, 9. Barcelona

Els reis Joan i Violant; Francesco Scarampi, mercader de Barcelona, procurador de Luchino Scarampi; Francesc Deudé, i Berenguer de Cortilles venen a la vila d'Igualada tots els drets a ells pertanyents en les usures i pies causes. Iguals condicions. Preu de la venda: 150 fl. d'or d'Aragó pagadors a Barcelona a Miquel Roure.

ACA, C, reg. 2023, f. 113r-116v.

277

1394, setembre, 9. Barcelona

El rei Joan; la reina Violant; Pere Solanes, subdelegat, jutge i comissari de les causes pies i usures a Mallorca; Francesco Scarampi, procurador de Luchino Scarampi; Francesc Deudé, i Berenguer de Cortilles venen a la universitat i viles de Mallorca els drets sobre usures i causes pies per 6.000 fl. d'or a pagar a Miquel Roure.

ACA, C, reg. 2023, f. 119r-124v.

278

1394, setembre, 9. Barcelona

El rei Joan; la reina Violant; Francesco Scarampi, procurador de Luchino Scarampi; Francesc Deudé, i Berenguer de Cortilles venen a la vila de Borriana els seus drets sobre les causes pies i usures, amb les mateixes condicions que les anteriors. La venda és per 200 fl. d'or pagadors a Miquel Roure el mes de maig de 1395 a Barcelona.

ACA, C, reg. 2023, f. 133r-137v.

279

1394, setembre, 15. Barcelona

El rei Joan comunica a Joan de Riglos que Luchino Scarampi, mercader originari d'Asti, i Francesc Deudé, mercader de Sant Mateu, s'han queixat perquè no ha clos l'instrument de la venda feta pel rei i la reina a Luchino i Francesc dels seus drets a les aljames de jueus de Morvedre, Fraga, Tortosa, Osca i Albarrasi i de les de sarraïns de Fraga, Osca, València, Xàtiva i Tortosa, per mitjà d'uns censals. No ho havia clos perquè alguns batlles havien protestat del fet que no havien estat presents a l'acte. Li ordena que ho entregui.

ACA, C, reg. 2023, f. 59r-v.

280

1394, setembre, 16. Barcelona

El rei Joan mana, a petició de Luchino Scarampi i Francesc Deudé, als quals havia assignat un censal mort sobre les rendes de la procuració de Mallorca i de les causes pies, usures, dècimes i primícies que li havia concedit el papa, que els procuradors encarregats de recollir aquests drets hauran de retre compte al mestre racional de la seva cort, de manera que els mercaders esmentats no siguin responsables de l'actuació d'aquells.

ACA, C, reg. 2023, f. 54v-55r.

Nos, Iohannes, Dei gracia rex Aragonum etc.

Attendentes quod in actu contractuum vendicionum censualis mortui initorum inter nos, ex parte una, et fideles nostros Luquinum Escarampi, mercatorem civitatis Astensis, ac Ffranciscum Deude, mercatorem ville Sancti Mathei, ex altera, pro solvendis et satisfaciendis ipsis mercatoribus magnis pecunie quantitibus eisdem debitis per nos seu curiam nostram diversis racionibus atque causis quorumquidem vendicionum pretextu fuerunt per nos, dictis mercatoribus specialiter obligate pecunie provenientes ex redditibus et iuribus procuracionis regie Maioricarum et eciam ex bullis graciosis nobis per dominum Papam dudum concessis ex et de legatis piis incertis, usuris, decimis, primiciis et aliis pluribus in dictis bullis specificatis fuit actum inter alia et conductum inter nos seu illos qui pro nostri parte ad predicti intervenerunt et dictos mercatores [quod], ex quo per capitulum curiarum generalium non permissum est mitti portarios nec comissarios nostros ad petendum, exigendum et recipiendum pecunias vigore dictarum bullarum proveniencium ordinarentur et

constituerentur per dictos mercatores seu alterum eorum certi eorum procuratores qui illas peterent, exigent et haberent et de hiis responderent sibi aut eorum nomine fideli nostro Micheli Roure, generali receptori per eos ad hoc ordinato, considerantes necminus sicut pro parte dictorum mercatorum fuit coram nobis expositum reverenter iustum fore et rationabile quod procuratores ordinati et ordinandi per ipsos mercatores ad predicta ex quo, ut dictum est, racione dicti capituli curiarum fuerunt ordinati in defectu nostrorum portariorum et comissariorum, teneantur reddere comptum et racionem nostro racionali magistro de hiis que receperint et exegerint ex et de peccuniis supradictis sicuti facerent nostri comissarii et portarii, taliter quod de fraude seu male gestione seu administracione eorum dicti mercatores ullatenus teneantur volumus, providemus et etiam ordinamus quod de cetero procuratores ad predicta per dictos mercatores ordinati et etiam ordinandi quos astringi volumus medio iuramento et homagio ad respondendum de peccunia ad eorum manus proversetis Michaeli Roure, ut generali receptori predicto teneantur reddere comptum et racionem de eorum recepcione et administracione nostro racionali magistro, taliter quod onus compoti eis totaliter imputetur et non mercatoribus supradictis. Necminus teneantur ipsi procuratores et non dicti mercatores de fraudibus, negligenciis, obmissionibus sive culpis si forsitan comitterentur non autem ipsi mercatores prout non convenit ullomodo, dignum etenim reputamus quod pena non alios set suos valeat tenere actores volumus tamen et talis est intencio nostra quod de peccunia que ad manus dictorum procuratorum proveniret respondeant integre dicti generali receptori, ut iam extitit ordinatum. Mandamusque nostro racionali magistro ac universis et singulis officialibus nostris quod hanc nostram provisionem et ordinationem teneant firmiter et observent et contra non faciant aut veniant aliqua racione. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Datum Barchinone xvi^a die septembris anno a nativitate Domini M^oCCC^oXC^oIII^o. Rex Iohannes.

Dominus rex mandavit mihi Bernardo de Ionquerio et fuit tradita ordinata.

[*Encapçalant el document, en lletra coetània*] Pro habentibus assignacionem super peccuniis usurarum et piarum causarum.

281

1394, setembre, 28. Barcelona

El rei Joan autoritza Joan de Ribes, comissari i sotsexecutor de les pies causes a la diòcesi d'Elna, perquè faci assignacions en les ocasions que li sembli. Aquesta facultat, la hi concedeix amb el consentiment de Francesc Deudé i Francesco Scarampi, germà i procurador de Luchino Scarampi, mercaders, als quals pertanyen aquests diners.

ACA, C, reg. 2023, f. 56r.

282

1394, octubre, 6. Barcelona

El rei Joan a misser Alfons de Tous: els reis; Francesco Scarampi, procurador de Luchino Scarampi, son germà; Francesc Deudé, i Berenguer de Cortilles han venut i ell, Alfons de Tous, com a comissari apostòlic, ha de vendre a la universitat de la vila i les aldees de Morella, d'una part,

i a la universitat de les viles i llocs de Sant Mateu i altres del Maestrat de Montesa, d'altra part, tot els drets per causes pies i usures, segons uns capítols que li fan arribar.

ACA, C, reg. 2023, f. 64v.

283

1394, octubre, 13. Barcelona

El rei Joan al governador del regne de València, als justícies civil i criminal i als jurats i prohoms de València: Francesco Scarampi, de la casa del rei, mercader i ciutadà de Barcelona, en nom propi i de Luchino Scarampi, també de la casa del rei, germà del primer, mercader i ciutadà de Barcelona, s'ha presentat molest davant del rei i ha exposat que, a instància dels mercaders damnificats a la nau d'en Pujades que fou capturada i saquejada pels genovesos, van ser emparats i segrestats béns seus que tenien a València perquè asseguraven que Francesco i Luchino eren genovesos, tot i que certs jutges han declarat que tots dos són homes naturals i oriünds d'Asti i actualment ciutadans de Barcelona i no pas genovesos, tal com consta en documents legítims, per la qual cosa les empires i segrestos haurien de ser revocades i per això el rei les féu cancel·lar; tot i així, ignorant això, es van emparar i segrestar els béns i mercaderies que Odoardo de Burgo, factor dels germans Scarampi a València, tenia en aquesta ciutat i es va pregonar que tots els llombards, italians i genovesos havien de sortir del regne de València en el termini de cinc dies. Per tot plegat, Francesco («Ffranciscuinus») ha suplicat justícia al rei, per la qual cosa aquest els mana que Luchino i Francesco, els seus béns i els seus factors, com a ciutadans de Barcelona i vassalls del rei, siguin tractats bé, desemparats tots els seus béns i retornats a Odoardo o a qui ells vulguin i tot sigui cancel·lat.

ACA, C, reg. 1862, f. 69r.

284

1394, octubre, 18. Barcelona

El rei Joan renya a Pere de Guàrdia, canonge de Lleida i comissari i sotsexecutor de les usures i causes pies, perquè ha fet composicions sense que hi fos present Pere d'«Aviego», procurador i receptor d'aquests diners, nomenat allí per Luchino Scarampi i Francesc Deudé, a qui pertanyen aquests diners.

ACA, C, reg. 2023, f. 63r.

285

1394, desembre, 7. Barcelona

El rei Joan comunica al cardenal de València [Jaume d'Aragó] que haurà de signar el contracte de venda a la ciutat de Xàtiva dels drets pertanyents al apa, al rei, a la reina, a Luchino Scarampi (representat pel seu procurador i germà Francesco), a Francesc Deudé i a Berenguer de Cortilles al bisbat de València i Cartagena (en la part corresponent als seus dominis). Seguei-

xen unes cartes a Bernat de Carcí, canonge de València, sobre el mateix afer del mateix dia i del 12 de desembre.

ACA, C, reg. 2023, f. 58r-59r i f. 61r-v.

286

1394, desembre, 12. Barcelona

El rei Joan demana al bisbe de Tortosa [Hug de Llupià] que firmi els capítols pels quals el rei, la reina, Francesco Scarampi, procurador de Luchino, Francesc Deudé i Berenguer Cortilles han cedit a les universitats de Morella i els seus carrers i de Sorita (de Morella), els drets pertanyents al papa, al rei, a la reina i a d'altres per raó de deixes pies i usures.

ACA, C, reg. 2023, f. 62r.

287

1395, febrer, 3. Barcelona

El rei Joan i la reina Violant comuniquen als collectors de la dècima i altres drets concedits pel papa, al procurador reial de Mallorca i als dirigents de les aljames de jueus de Perpinyà, Tortosa, Morvedre, Albarrasí, Osca i Fraga i a les de moros d'Osca, Xàtiva, València, Tortosa i Fraga, que el 12 de desembre de 1393 vengueren un censal mort de 87.000 s. anuals, pel preu de 87.000 fl. d'or, a Luchino Scarampi i un altre de 34.000 s. anuals, pel preu de 34.000 fl., a Francesc Deudé, sobre els drets papals i els drets reials a Mallorca i de les aljames esmentades. Per tant, els mana que entreguin els diners que recullin als mercaders citats.

ACA, C, reg. 2023, f. 99v-101r; copiat també reg. 2021, f. 114v-115v.

Iohannes et Yolans etc., reverendo in Christo patri Garsie archiepiscopo CessarAugustano, executori et principali collectori decime nobis, dicto regi, per dictum dominum Papam Clementem septimum, recolende memorie, pro tribus triennis tamen super beneficiis ecclesiasticis ultimo concessis, ac executori et generali receptori peccunie aliarum graciaram papalium subscriptarum et dilectis ac fidelibus nostris universi[s] aliis collectoribus, comissariis et subcollectoribus ac personis ad colligendum ipsam decimam pro dictis tribus trienniis, seu peccuniam quamcumque ex dictis aliis graciis proventuram deputatis seu per dictum archiepiscopum vel alium quicumque modo quolibet infra nostrum dominium deputandis, necnon Galcerando Luppeti, procuratori regio civitatis et regni Maioricarum et Berengario Luppeti seu ipsius locumtenenti in dicto officio ac alii cuivis in dicto officio successori universisque ac singulis baiulis, iusticiis, merinis, alcaldis et aliis quibusvis officialibus nostris secretariis, adelantatis et clavariis aliamarum iudeorum ville Perpiniani, Dertuse, Muriveteris, Albarrazini, Osce, Ffrage et aliamarum sarracenorum Osce, Xative, Valencie, Dertuse et Ffrage et aliis quibusvis personis iurisdiccione quamcumque in dictis aliis exercitibus seu ad recipiendum quevis emolumenta sive redditus ex eisdem aliis deputatis seu de cetero deputandis vel que ad subscripta quomodolibet teneantur, salutem et dileccionem.

Ecce quod nos pro melius supportandis curiarum nostrarum necessitatibus et signanter multiplicibus expensarum oneribus, que nobis dicto regi continuo iminent, pro tuicione et conservacione regni Sardinie ac pro terenda perversa audacia illorum predictorum Branche-

leonis de Auria, uxoris ac eius filii et quorundam suorum complicitium qui in dicto regno adversus nos rebellionis calcaneum prodicionaliter erexerunt, vendidimus devoto nostro Luquino Escarampi, mercatori oriundo civitatis Astensis, et suis ac quibus voluerit, perpetuo interveniente perpetue gracie instrumento octuaginta septem mille solidos barchinonenses annuales, rendales et de censuali mortuo precio octuaginta septem mille florenorum auri de Aragonia. Et eciam vendidimus consimili ex causa fideli nostro Ffrancisco Deude, mercatori ville Sancti Mathei et suis ac cui seu quibus voluerit perpetuo interveniente eciam perpetue gracie instrumento triginta quatuor mille solidos annuales et censuales sive de censuali mortuo, precio videlicet triginta quatuor mille florenorum auri de Aragonia quos eisdem Luquino et Ffrancisco et suis specialiter obligamus, habendos et percipiendos libere et sine excepcione et impedimento quocumque annis singulis donec luicio ipsorum censualium facta fuerit per tres anni tercias incipientes una videlicet in festo beati Iohannis mensis iunii et aliam in festo Omnium Sanctorum, reliquam vero in festo beate Marie mensis ffebruarii cuiuslibet anni in et super iamdictis decimis nobis, regi predicto, per memoratum dominum Papam concessis, ut premittitur, pro tribus triennis tantummodo in quibus quidem comprehenduntur decem octo soluciones seu collecte integre et complete, et super omnibus ac quibuscumque pecunie quantitatibus ad manus cuiusvis modo quolibet proventuris ex quibuscumque bullis graciosis sive rescriptis per supradictum dominum Papam Clementem nobis, dicto regi novissime concessis, tam super legatis piis, residuis testamentorum, usuris, taxacionibus fiendis ordinibus militaribus nostri regni, pre[te]xtu passagii nostri, dicti regis, ad Sardinie insulam, quam super primiciis per eundem dominum Papam nobis ad septem annos concessis de quibusquidem decimis, legatis piis testamentorumque residuis, taxacionibus dictorum ordinum et primiciis tertia pars nobis, dicte regine, ex gracionosa concessione nostri, dicti regis, noscitur pertinere, et eciam in ac super omnibus ac singulis redditibus, emolumentis et iuribus regalibus quibuscumque nobis et successoribus nostris quovis modo pertinentibus et pertinere debentibus in insula et civitate Maioricarum, prout et quemadmodum per procuratorem regium ipsius regni sunt exigii, haberi et recipi hactenus assueta necnon in ac super universis ac quibuscumque emolumentis, redditibus, exitibus e proventibus, peytis, monetatico seu morebatiniis, questiis, cenis, demandis, caloniis, subsidiis, adempriviis, serviciis servitutibusque realibus et personalibus, ostibus et cavalcatis et earum redempcione, albergis et aliis iuribus quibusvis nobis pertinentibus et pertinere quovis modo debentibus in et super aliis iudeorum et sarracenorum superius nominatis et in ac super quacumque pecunia que ad manus quorumvis ex vobis ex iamdictis omnibus et singulis provenerit donec predicta luicio facta fuerit quoquomodo prout habet et alia quamplurima in contractibus predictarum vendicionum, actis in castro regio civitatis Dertuse XII^a die decembris, anno a nativitate Domini M^oCCC^oXC^o tercio receptisque et clausis per Bernardum Medici, secretarium nostrum et publicum per totam terram et dominacionem nostram regia auctoritate notarium, ac sigillis nostris inpendenti munitis, constare lacius dinoscuntur. Quapropter volumus vosque iamdictos reverendum archiepiscopum executorem et collectorem principalem ac receptorem pecunie et alias collectores sive subcollectores, receptores, executores et subexecutores decime et aliarum gracionum papalium predictarum huius serie requirimus et monemus et vobis prenominatis Galcerando Luppeti, procuratori regio regni Maioricarum et vestro locumtenenti ac regenti dictum officium necnon baiulis, iusticiis et aliis officialibus aliamarum predictarum universisque et singulis ac quibuscumque aliis personis iamdictis dicimus et expresse de certa sciencia mandamus, sub pena duorum milium florenorum auri erario nostro quociens contrafecerint applicandorum ac privacione officiorum suorum quibus si contrafecerint eos cum presenti privamus et indignacionis nostre incursu quatenus de omni et quacumque pecunie tam predicte papalis decime pro tribus trienniis tamen, ut predicatur, quam dictarum aliarum gracionum papalium et emolumento-

rum ac reddituum quorumvis superius contentorum que ad manus vestras vel alicuius vestrum quomodolibet qualitercumque ut prefertur provenerint respondeatis et responderi faciatis ac ipsam pecuniam exsolvatis vel exsolvi faciatis integre et complete iamdictis Luquino Scarampi et Ffrancisco Deude vel eorum locotenentibus, procuratoribus aut illi vel illis cui seu quibus ipsi voluerint seu qui de et super predictis causam habuerint ab eisdem. Et in his contradiccione, dubium, excepcionem vel excusacionem aliquam minime apponatis, cum sic de certa sciencia fieri providerimus et velimus.

Datum Barchinone tercia die ffebruarii anni a nativitate Domini millesimo ccc^o nonagesimo quinto. Aymonus Dalmacii. Iohannes de Plano.

Dominus rex, presente thesaurario, qui eam vidit, mandavit mihi Bonanato Egidii.

[*Encapçalant el document, en lletra coetània*] Pro Luquino Escarampi et Ffrancisco Deude, mercatoribus.

288

1395, febrer, 10. Barcelona

El rei Joan mana a misser Pere Solanes, canonge de Lleida, jutge i comissari al bisbat de Mallorca per les pies causes, que signi els capitols que ha fet de la venda a la universitat de Mallorca del dret de les causes pies pertanyents al papa, al rei, a la reina, a Luchino Scarampi, a Francesc Deudé i a Berenguer Cortilles.

ACA, C, reg. 2023, f. 85r.

289

1395, març, 30. Barcelona

La reina Violant al papa: el rei tramet Guillem Gibellí al pontífex perquè aquest refermi les butlles sobre pies causes, dècimes i subsidis dels ordres militars; li demana que l'atengui, així com als ambaixadors que ja són a la seva cort.

ACA, C, reg. 2056, f. 51v.

290

1395, abril, 2. Barcelona

El rei Joan fa algunes precisions al contracte fet amb Luchino Scarampi i Francesc Deudé en relació amb la revisió dels comptes d'aquests pel mestre racional reial.

ACA, C, reg. 2023, f. 113r-v.

Iohannes, Dei gracia rex Aragonum etc., ffideli nostro Bernardo Calopa, locumtenente magistri rationalis curie nostre, salutem et graciam.

Quia in contractibus factis dudum inter nos et Luquinum Escarampi, mercatorem, civem civitatis Astensis, ac Ffranciscum Daude, mercatorem ville Sancti Mathei, est inter alia quoddam capitulum tenoris sequentis:

«Retinemus tamen nobis expresse volumus et eciam ordinamus quod infra primos quindecim dies mensis marcii anni M^oCCC^oXC^o quinti et sic deinceps annuatim in termino preconcento vos, dictus Luquinus et vestri in hiis successores teneamini comparere personaliter vel per legitimum procuratorem cum omnibus compotis vestris de toto eo quod, secundum formam receperitis antedictam coram locumtenente magistri rationalis curiarum nostrarum qui, visis et recognitis dictis compotis, deduccionem faciat intus cartam presentem de toto eo quod receperitis et vobis restaverit ultra pensiones predictas.»

Et licet in preinserto capitulo nulla fiat mencio de difinicionem compotorum, redditorum seu reddendorum per dictos mercatores seu alium vel alios loco ipsorum nec de albaranis debitorii in casu quo fieri habeant iuxta decisionem compotorum ipsorum nec de aliis eciam que iuxta contractuum antedictorum qualitatem habent multimode fieri nostraque in confectione dictorum contractuum intencio extiterit dictum capitulum fecisse seu concessisse cum omnibus dependentibus et emergentibus ex eo. Ideo intencionem nostram super hiis declarante ad omne dubium sumovendum, et ut dicti mercatores valeant nullatenus comparere coram aliis propter reddicionem dictorum compotorum, preterquam vobis, de cuius suficiencia et approbata aptitudine confidimus ad plenum in favorem et execucionem dictorum contractuum dicimus, comittimus et mandamus vobis expresse et de certa sciencia quatenus non solum contenta in dicto capitulo sed eciam difinicionem dictorum compotorum ac albarana debitoria et quelibet alia in dictis compotis necessaria et opportuna et que vobis fieri videantur, iuxta dictorum contractuum et negociorum ex ipsis dependencium qualitatem dictis mercatoribus seu alii cuius loco ipsorum peragatis et faciatis illaque si oporteat sigillari vestro sigillo proprio sigilletis libere omni dubio quiescente. Quam nos, ad uberiolem cautelam vobis in et super his, una cum dependentibus et emergentibus ex eisdem, vices nostras comittimus plenarie cum presenti, et dictam difinicionem compotorum ac albarana debitoria et alia predicta in tantum valere volumus et apparari perinde ac si per nos, seu magistrum rationalem curie nostre facta extitisset, et eisdem cum facta extiterint per vos et nunc pro tunc auctoritatem nostram interponimus decretum eciam et assensum.

Datum Barchinone, secunda die aprilis, anno a nativitate Domini millesimo trecentesimo nonagesimo quinto. Rex Iohannes.

Dominus rex mandavit mihi, Bernardo Ça Plana, et fuit concordata in consilio per thesaurarium, Sperandem Cardona, regentem cancellarie, et Bernardum Calopa, qui eam vidit.
[Encapçalant el document, en lletra coetània] Pro Curia.

1395, abril, 3. Barcelona

El rei Joan comunica a Guillem Gramatge, paborde de Tarragona, sotsdelegat aquí per les causes pies i usures, que ell, la reina, en Luchino Scarampi, en Francesc Deudé i en Berenguer de Cortilles han remès al comte [Hug] de Cardona tots els drets sobre causes pies i usures sobre ell, la seva familia i les seves possessions pel preu de 3.600 fl.

292

1395, abril, 15. Barcelona

En el contracte amb Luchino Scarampi, mercader, ciutadà d'Asti, i Francesc Deudé, mercader de Sant Mateu, el rei els havia concedit un capítol en el qual es deia que els salaris deguts a notaris, advocats, etc. per raó de la recollecta de les dècimes i altres gràcies papals, el rei els hauria de pagar directament. En canvi, a la carta, com que això es considera perjudicial per a la cort, es diu que els esmentats mercaders ho paguin dels diners que recullen de les dècimes i que després els serà admès en compte. La carta no fou expedida i fou restituïda a Miquel Roure, encarregat d'aquests afers.

ACA, C, reg. 2023, f. 124v-125 r.

293

1395, maig, 24

Luchino Scarampi composa per 110 s. pel fet de treure «semfonies» (aparell per armar ballestes) sense llicència. Hi havia dubtes i per això composa.

ACA, RP, MR, reg. 1017, f. 38v-39r.

294

1395, juny, 16. Barcelona

El rei Joan comunica a un canonge de Mallorca, jutge i comissari a l'illa de Menorca, del bisbat de Mallorca, de les usures i causes pies, que els reis, en Luchino Scarampi, en Francesc Deudé i en Berenguer de Cortilles han cedit i venut a la universitat i illa de Menorca tots els drets a ells pertanyents de les usures i causes pies. Li demana que signi els capítols.

ACA, C, reg. 2023, f. 3v.

295

1395, juliol, 7. Barcelona

El rei Joan confirma la venda i tots els contractes fets per Francesco Scarampi en nom seu i com a procurador del seu germà Luchino i de Corradino (o Corrado) dal Ponte, mercader d'Avinyó, de dues quartes parts, o sigui la meitat, de les dècimes i drets episcopals del bisbat de València a Nicolau Pujades, mercader de València.

ACA, C, reg. 1910, f. 78v-79r.

296

1395, juliol, 24. Barcelona

El rei Joan mana al procurador reial de Mallorca que pagui 1.329 s.b. al noble Valor de Ligia que, segons li ha dit, li són deguts per un censal d'aquella quantitat que li havia venut el rei Pere, per certes raons, l'11 de juliol de 1381 a Saragossa sobre la procuració reial de Mallorca. L'interessat no havia rebut la pensió del 1384. Li mana que, malgrat el contracte amb Luchino Scarampi i Francesc Deudé, als quals ha d'entregar totes les rendes de la procuració reial de Mallorca, pagui aquesta quantitat que és anterior.

ACA, C, reg. 1998, f. 78v-79r.

297

1395, setembre, 25. Mallorca

El rei Joan comunica al lloctinent de procurador de Mallorca, Mateu de Loscos, que ha venut a Luchino Scarampi, per suportar les despeses de la defensa de Sardenya, un censal de 16.000 s.b. anuals de censal mort pel preu de 16.000 fl. d'or d'Aragó. S'ha de pagar cada any per Sant Joan i Nadal. Venut el 19 de desembre de 1393. Li mana que pagui.

ACA, C, reg. 1998, f. 104r-v.

298

1395, octubre, 16. Mallorca

El rei Joan reconeix haver rebut de Galceran Llobet, procurador de Mallorca, 1.100 fl. d'or de voluntat de Guillem Mulet, procurador de Luchino Scarampi i de Francesc Deudé, a qui pertocava.

ACA, C, reg. 1998, f. 133r-134r.

299

1395, novembre, 12. Mallorca

El rei Joan ha donat sentència en la causa entre Guillem de Jonquer, de la tresoreria del rei, i Francesc Deudé, del consell del rei, i Luchino Scarampi, mercader. Mana que s'executi la sentència.

ACA, C, reg. 1998, f. 188r-v.

300

1395, novembre, 16. Mallorca

Ordinacions del rei Joan sobre la repartició dels diners que s'ha de fer dels emoluments de la procuradoria de Mallorca a fi que Luchino Scarampi i Francesc Deudé redimeixin el seu censal i el rei quedi descarregat del deute.

ACA, C, reg. 2001, f. 19r-20r.

301

1395, novembre, 18. Mallorca

El rei Joan encarrega a Mateu de Loscos, lloctinent de procurador de Mallorca, que cobri els deutes de la procuradoria perquè el procurador Galceran Llovet no se n'ocupa i està tot molt endarrerit, per la qual cosa la cort reial rep un gran perjudici, i així mateix el contracte de Luchino Scarampi i Francesc Deudé, als quals cal pagar les pensions i anar lluint el censal.

ACA, C, reg. 2000, f. 151v-152r.

302

1395, novembre, 18. Portopí

El rei Joan esclareix alguns dels extrems de la venda en censal mort de 87.000 s.b. anuals, pagadors en tres pagues sobre les rendes reials de Mallorca. Ara, per major seguretat de Luchino Scarampi, ho corregeix: al contracte del 12 de desembre de 1393 fet per Bernat Metge es deia que els procurador, lloctinent de procurador i altres oficials encarregats de collir els drets reials n'haurien de respondre directament i exclusivament a Luchino i a ningú més, encara que el rei o la reina manessin el contrari, carregant-hi les despeses. Però no s'havia afegit que aquestes despeses haurien d'ésser descomptades del preu de la lluïció final. Segueix una correcció simular per al censal mort de 34.000 s.b. anuals que té Francesc Deudé.

ACA, C, reg. 2023, f. 20v-25v.

303

1396, gener, 22. Perpinyà

El rei Joan a Miquel Roure: li mana que hi acudeixi amb tots els comptes dels comissaris i rebedors de monedes de les dècimes, lleixes pies i altres gràcies apostòliques i tot allò tocant al contracte fet amb Luchino Scarampi i Francesc Deudé sobre les rendes de Mallorca, ja que vol examinar-los.

ACA, C, reg. 1968, f. 74v-75r.

[1396, abril, 3. Perpinyà, castell reial]⁵²

Dins el memorial de greuges presentat pels missatgers de València al rei Joan, amb el qual els consellers de València es queixen al monarca dels abusos i mal govern dels membres del consell reial, acusats d'espoliar el patrimoni reial en benefici propi i de traïr els interessos del país, punt 24: «Ítem: senyor, és no poch detestable ço que han fet alguns de vostre consell, car com per pagar Luquí Escarampo e trencar cap als mogubells que a profit seu corrien a dan excessiu e intollerable de vostra cort, fo feta venda a ell de CXXI^m sol. de censal mort sobre certes rendes, drets e altres assignacions reebadors, dels quals CXXI^m sol. de pensiones al dit Luquí devia esser respost de LXXX^m sols. annuals en paga de son deute e que les restants pensions se convertissen en reemçó dels dits LXXX^m sol. e apart posada la evident e necessaria utilitat de vós, senyor, alguns de vostre consell se han compartits a lurs usos e utilitats, cascun any, los dits XXXXI^m sol., en sobiran càrrech e reprensió lur e perdicció no pocha de vostre patrimoni e vós, senyor, decebra».

ACA, C, cr Joan I, núm. 1137 i 1182. Publ. Josep M. Roca, «Memorial de greuges que'ls missatgers de la Ciutat de València presentaren al Rey Johan I d'Aragó», Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona», II (1923-1924), pàg. 70-79, concretament pàg. 78 (exnúm. 1182). Regest i publ. fragm. Francesco Cesare Casula, Carte reali, op. cit., pàg. 165-166, doc. 140 (exnúm. 1182).

1396, abril, 20. Barcelona

Els consellers de la ciutat de Barcelona comuniquen al Consell de Trenta i a altres prohoms reunits en consell que han sabut que Luchino Scarampi, que és a Avinyó, ha contractat a Vilanòva [d'Avinhon] alguns capitans perquè entressin a Catalunya el mes de maig vinent amb mil bacinets per saquejar el país. El Consell decideix fer saber la notícia al rei, a la reina i a les altres ciutats i viles importants. Seguidament es llegeix —i es copia literalment— la carta enviada al rei amb la qual li comuniquen que han sabut que Luchino Scarampi, que és a Avinyó, ha contractat a Vilanòva [d'Avinhon] alguns capitans perquè entrin a Catalunya amb mil bacinets el mes de maig per saquejar el país, que els ha promès o donat 25.000 fl. per dos mesos de serveis, que es diu que ha promès fer-los lliurar alguns castells de la frontera del Rosselló i que es creu que Luchino Scarampi ha tractat tot això de manament o consentiment d'alguns consellers reials. Per tot plegat, els consellers demanen al rei que prengui les mesures necessàries i que es refugii en alguna ciutat.

AHCB, Llibre del Consell 02.01/1B.I-27, f. 25r-26r.

Die iovis xx^a aprilis anno a nativitate Domini MCCCXC^o sexto.

Convocat e applegat Concell de xxx en la casa appellada del Concell de xxx, en lo qual Concell foren presents los dits honorables consellers e los xxx pròmens jurats del dit Concell de xxx e encara molts altres pròmens en gran nombre de tots los estaments de la dita ciutat,

52. Data de recepció i lectura del memorial a Perpinyà.

qui a açò per los dits honorables consellers eren estats appellats, los dits honorables consellers proposaren en lo dit Consell que ells lo dia present havien haüt ardit per relació de persona a qui ells donaven plenera fe e creença que Luquí Escarampo, qui és a Avinyó, havia tractat ab alguns capitans qui eren venguts a parlament ab ell dins Vilanova, qui és deçà lo cappont de Avinyó, que per tot lo mes de maig primer esdevenidor deuen entrar m bacinets per córrer e barrejar la terra del senyor rey, perquè lo dit Consell acordàs e deliberàs quina provisió era faedora sobre açò, esplicat largament en lo dit Concell, segons que-n les letres dejús insertes largament és contengut.

E feta la dita proposició e entesa per lo dit Concell la dita cruel nova, lo dit Concell acordà e deliberà que açò fos notificat al senyor rey primerament e que li fos supplicat que sobre açò provehís e més avant que se-n entràs en aquesta ciutat. E après que-n fos escrit a la senyora reyna, qui és a Perpenyà, e més avant que-n fos escrit als missatgers qui són ab la dita senyora, notificant-lus que açò affrontassen e que-n comunicassen ab la vila de Perpenyà. E per semblant manera que açò fos notificat a totes les ciutats e viles grosses de la senyoria del senyor rey. E part açò fou donat càrrech als dits honorables consellers que sobre açò fahessen totes provisions que-ls pareguessen fahedores e que no s-i planguessin messions, les quals letres del senyor rey e de la senyora reyna foren en lo dit Consell acordades, fetes e legides en la forma que-s segueix.

«Molt alt e molt excellent príncep e senyor:

Ab sobirana congoxa e dolor de cor escrivim a vostra gran senyoria com haven haüdes novelles que lo cruel enemich de Déu e vostre en Luquí Escarampo, qui és a Avinyó, ha tractat ab alguns capitans qui són venguts a parlament ab ell dins Vilanova, qui és deçà lo cappont d'Avinyó, que ara per tot lo mes de maig deuen entrar M bacinets per córrer e barrejar tot lo regne vostre e per consegüent de deseretar a vós, senyor, e a vostres succehidors e que-ls ha promeses e donats xxv mil florins e assegurada taula en Avinyó a paga de II mesos, e-s diu, senyor, que-ls ha promeses de fer-los lliurar certes forces de Rosselló en les fronteres de Ffrança. E d'açò, senyor, és fama pública per tota la ciutat d'Avinyó. E creem, senyor, fermament que lo dit Luquí no és bastant per fer aquest tracte ans ho ha a fer ab voluntat e ordinació d'algunes persones qui són de vostre consell. E per açò, senyor, com aquest fet és tan cruel e tal a que vostra senyoria deu contrastar e provehir e creegam certament que vós, senyor, qui sots rey e senyor nostre natural e temets Déu e amats la vostra cosa pública, no sapiats ne sintats res en les dites fahenes, per ço, senyor, per nostra leyaltat e per la naturalea e fe a què-us som tenguts e per aydar-vos a conservar aytant com en aquesta ciutat serà vostra corona reyal, havem deliberat, ab gran consell, de certificar-ne vostra gran senyoria per les letres presents. E no res menys ne scrivim a la senyora reina e als nostres missatgers qui són ab la sua senyoria, per ço que-n parlen e-n contracten ab la dita senyora e que tanta malvestat, inhumanitat e crueltat no sia sostenguda. E més avant, senyor, ne scrivim a totes les ciutats e viles grosses de tota vostra senyoria per tal que mitjançant la gràcia de Déu e la bona obra vostra, senyor, aquest regne no-s perda en mans vostres ne sia tolt a vós, senyor, ne a aquells qui après vós hi succehiran per consells de malvades e indignes persones. E ara, senyor, vostra senyoria pot clarament veure com sots regit ne governat ne en quantes estretures sots posat de dia en dia e que ço que nostres missatgers han proposat a vostra senyoria en la vila de Perpenyà era sant e beneyt e fort necessari a restauració e honor de vós, senyor, e de vostra corona. E doncs gran meravella, senyor, aquesta ciutat que de la dita supplicació axí justa los dits missatgers no puxen reportar aquell fruyt que-l negoci mereix e vós, senyor, havets sobiranament necessari. E per ço, senyor, com nos és estat dit que vós, senyor, sots al present a Torroella flacament acompanyat, dolents-nos com vostra reyal persona està en aytal loch e axí acompanyada e dupstants-nos que los missatgers de Ffrança no-us tròpien aquí

vos supplicam, senyor, axí cordialment e humil com podem, que sia vostra mercè d'entrar-vos-ne en aquesta ciutat on, per la gràcia de Déu, serets ben acompanyat e vostra gran senyoria porà mils e pus prestament provehir al fet cruel de què, senyor, vos escrivim, car, senyor, ben sap vostra gran senyoria que en les grans ciutats vós, senyor, e vostres predecessors han acostumat de tractar, provehir e subvenir als grans e arduus fets segons que aquest és, e trametem-vos, senyor, secretament per aquesta rahó en Simon de Marimon, car ciutadà nostre, supplicants-vos, senyor, que li vullats dar plena creença en ço que de part nostra vos explicarà sobre aquests affers. Plàcia a nostre senyor Déu Jhesu Christ, qui és sobiran rey, que per molts anys mantenga vostra gran senyoria e dins breus dies faça a vós, senyor, executar totes aquelles persones qui en les dites crueltats caben e senten e qui en altres fahenes vos són desleials.

Escrita en Barchinona a xx dies d'abril del any MCCCXCVI.
Senyor, vostres humils servidors e vassalls etc.»

306

[1396, abril. Perpinyà?]

Trasllat de la carta enviada per la reina Violant al papa a Avinyó per raó de les gents d'armes que havien d'entrar a Catalunya: li fa saber que des de Barcelona s'ha notificat que a Avinyó és conegut i públic que Luchino Scarampi ha parlat a Vilanòva [d'Avinhon] amb alguns capitans de gent d'armes, que ha pactat amb ells que mil bacinets de «gent estranya» entrin a les terres del rei, que els ha promès 25.000 fl. d'or d'Aragó i els ha assegurat en una taula d'Avinyó la paga de dos mesos, i diuen els consellers de Barcelona que Luchino ho ha fet a voluntat d'alguns membres del consell del rei, tal com el papa veurà en el trasllat de la lletra enviada pels de Barcelona al rei que li tramet juntament amb el trasllat d'una altra lletra que Francesco Scarampi, germà de Luchino, «qui és aquí», ha rebuda d'un seu factor que és a Barcelona, per tal que el papa pugui conèixer bé l'afer. Li demana que esbrini la veritat de l'assumpte i que actuï segons requereixi la realitat de l'afer, així com que la mantingui informada de tot plegat. Li comunica que es dirigeixen cap a Avinyó uns missatgers de Barcelona, «qui ab nos aquí eren», i dos burgesos de Perpinyà a informar-se sobre aquest assumpte i li demana que els tingui presents a l'hora d'informar-se de l'afer; finalment, li demana que, un cop hagi llegit els trasllats de les lletres que s'adjunten, tingui la bondat d'esquinçar-los o cremar-los de manera que cap estranger no els pugui llegir. Se n'envia còpia a algun eclesiàstic (cardenal?) el nom del qual no es pot llegir.

ACA, C, perg. Joan I, sense data, núm. 1.

307

1396, abril, 26. Perpinyà

Còpia d'un memorial de Pere Pasqual, professor en ambdós drets i ciutadà de Barcelona, i d'Ermengau Grimau i Bernat Aybrí, burgesos de Perpinyà, enviats per la reina a Avinyó per tal d'informar-se sobre la suposada entrevista a Vilanòva [d'Avinhon] entre Luchino Scarampi i certs capitans, amb les instruccions sobre com han d'actuar quan hi arribin, amb ordre d'arrestar Luchino si el troben culpable, però també, si no ho fos, de descobrir qui l'ha difamat; els recomana al bisbe de Tarassona [Fernando Pérez Calvillo], al vescomte de Roda [Ramon

de Perellós], a mossèn Jofre Boil [referendari papal], al confessor de la reina i a mestre Berenguer Desguanecs, als quals la reina ha escrit.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1138. Publ. Francesco Cesare Casula, , Carte reali, op. cit., pàg. 154-156, doc. 133.

308

1396, abril, 29. Figueres

El rei Joan concedeix l'ofici de procurador del regne de Mallorca a Mateu de Loscos. El 16 de febrer passat, el rei, contravenint els acords amb Luchino Scarampi i Francesc Deudé, l'havia concedit a Andreu de Guardiola de per vida. Davant les queixes dels dos censalers, el rei revoca aquesta provisió i d'acord amb el que havia promès elegeix un dels tres candidats presentats per Guillem Mulet, procurador dels censalers: Mateu de Loscos, lloctinent de procurador de Mallorca. Els altres dos candidats eren Berenguer Llobet i Guillem de Busquets de l'ofici del mestre racional. L'anterior procurador, que havia resignat el càrrec, era Galceran Llobet. Segueixen unes mesures subsidiàries per tutelar els interessos de Luchino Scarampi i Francesc Deudé.

ACA, C, reg. 2001, f. 38v-44v.

309

1396, abril, 29. Figueres

El rei Joan, [1] atès que ell i la reina Violant, per dues cartes públiques dades a Tortosa, al castell reial, el 12 de desembre de 1393 i closes per Bernat Metge, secretari dels reis, per les quals va vendre a Luchino Scarampi, mercader oriünd d'Asti, 87.000 s.b., i a Francesc Deudé, mercader de Sant Mateu, 34.000 s.b. de censal mort pagadors en tres terminis sobre les rendes, emoluments i drets reials que el procurador reial rep de la ciutat i el regne de Mallorca, així com sobre els delmes, llegats pietosos, usures i altres gràcies que el papa Climent VII havia concedit al rei, i encara sobre molts altres drets indicats a les dites dues cartes; [2] atès també que el rei, per altres cartes públiques dades a l'església de Sant Nicolau de Portopí el 18 de novembre de l'any proppassat i closes pel notari Jaume Quintà, per les quals va ordenar la forma com s'havia d'encomanar l'ofici de procurador reial del regne de Mallorca, el qual havia de comprometre's a respondre, amb les rendes, drets i emoluments del regne, al pagament dels censals, i sobre aquest afer ha emès diverses cartes de provisió i concessió i lletres a Luchino Scarampi i Francesc Deudé sobre el deute, entre les quals una dada el mateix dia, per la qual revoca i expulsa Andreu de Guardiola de l'ofici de procurador reial de Mallorca i nomena Mateu de Loscos, tal com li havien suplicat Luchino i Francesc. Per tot plegat, el rei ratifica totes les cartes públiques, provisions, lletres i concessions esmentades i es compromet a no revocar Mateu del seu càrrec.

ACA, C, reg. 1936, f. 191v-192v.

310

1396, abril, 29. Figueres

El rei Joan reconeix deure a Luchino Scarampi, mercader oriünd d'Asti, 6.981 fl. 5 s. 8 d. per diverses partides que s'especifiquen. Com a garantia del deute li assigna, encara que ja ho tingui assignat per altres raons, els drets reials de Mallorca i els diners de les dècimes, usures i pies causes.

ACA, C, reg. 1985, f. 68v-70r.

311

1396, abril, 29. Figueres

El rei Joan a Miquel Roure, de la tresoreria del rei, procurador de Luchino Scarampi i Francesc Deudé, mercaders i administradors generals i receptors dels diners procedents de les dècimes, pies causes i usures concedides al rei pel papa Climent VII, després venudes pel rei i la reina als dits mercaders: atesa la requesta presentada per Andreu Guardiola, de la tresoreria reial, sobre els salaris d'aquells que treballen en la recaptació d'aquests drets, el rei mana que es paguin segons taxin els mercaders; així mateix accepta que, per voluntat dels mercaders, aquests salaris siguin reduïts perquè suposen una gran despesa.

ACA, C, reg. 1985, f. 71r-v.

312

1396, abril, 29. València

Els jurats de València al rei Joan: han sabut pels consellers de Barcelona que a Avinyó es diu que el mes de maig han d'entrar pel Rosselló mil bacinets per damnificar, que es comenta que els contracta Luchino Scarampi, que els ha donat o assignat 25.000 fl. i que ha assignat taula a Avinyó i que ha promès lliurar-los certes fortalises de la frontera.

ACA, C, cr Joan I, núm. 997.

313

1396, maig, 1. Figueres

El rei Joan als consellers de Barcelona: ha rebut llur lletra, que li ha portat Simó de Marimon, sobre les noves que han sabut del tracte fet per Luchino Scarampi, que ha pagat 25.000 fl. i assegurada taula a Avinyó per pagar mil bacinets per dos mesos, que correran Catalunya i als quals farà lliurar forces al Rosselló. L'entrada seria el present mes de maig. Els consellers creuen que Luchino no és suficient per fer aquest tracte i que hi han intervingut altres persones del consell del rei. Agraeix la notícia, però els reprova que l'hagin escampada sense la seva autorització quan és una cosa que necessitava secret. Ha manat recollir informació a Avinyó del papa i d'altres a diversos ambaixadors i ha fet prendre mesures de defensa.

ACA, C, reg. 1887, f. 169r-v. Publ. Bernat Metge, Obras de Bernat Metge, a cura de Martí de Riquer, Barcelona, 1959, pàg. *230-*231, doc. 103.

314

1396, maig, 2. Perpinyà

Els cònsols de Perpinyà a la reina Violant: fa quinze dies van enviar cap a les parts de Roergue un missatger per saber de les companyies estranyes; l'hi envien perquè li expliqui de paraula el que sap, no es pot escriure.

ACA, C, cr Joan, núm. 999.

315

1396, maig, 4. Barcelona

Ramon Alemany de Cervelló, governador de Catalunya i camarlenc del rei, Joan Desplà, doctor en lleis, i Bernat Metge, secretari, als reis Joan i Violant: els informen de l'enquesta que fan per manament seu. Han pres declaració a Girona als jurats sobre la carta que reberen dels consellers de Barcelona informant-los de la notícia de les companyies que havien d'entrar. Arribats a Barcelona prengueren declaració a Bartolomeo Barosi, factor de Franceschino (o Francesco) Scarampi, que digué el mateix que ja havia declarat Franceschino a Perpinyà, com els reis ja saben. També feren declarar Bonanat Gili, que digué que la nova de l'entrada l'havia portada fra Joan «Duzay», que venia d'Avinyó. No han trobat aquest frare, que és absent.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1150. Publ. Bernat Metge, Obras, op. cit., pàg. *231-*233, doc. 104, cit. pàg. *97-*100.

316

1396, maig, 6. Barcelona

Els consellers de Barcelona al rei Joan: responen la carta del rei emesa a Figueres l'1 de maig de 1396 en la qual es queixava perquè havien esbombat l'afer de les companyies estranyes que s'havia de tenir secret, i justifiquen l'actuació de la ciutat. La carta fou rebuda el 9 de maig.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1001.

317

1396, maig, 6. Avinyó

Ermengau Grimau i Bernat Aybrí, ambaixadors a Avinyó, enviats per la reina Violant per saber de l'afer de les companyies, als cònsols de Perpinyà: el papa va explicar que al Valentinès, deçà el Roine, hi ha companyies d'armes que estan en tractes amb el vescomte de Roda [Ramon de Perellós] perquè no facin mal a les terres de l'Església ni vagin al regne d'Aragó. El vescomte

va partir abir per continuar els tractes. Del comte d'Armanyac, no se'n diu res, encara que ha enviat un seu home, Garcia, a les companyies.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1002.

318

1396, maig, 7. Torroella de Montgrí

La reina Violant a Guillem Mulet: li recorda l'acord pres a Perpinyà de fer una manlleuta de 2.000 fl. dels quals fa peu en Mateu de Loscos, semblant dels 6.981 fl. 5 s. 8 d. «que són estats encartats a micer Luquí Scarampo». Els 2.000 fl. urgeixen molt: que els prengui aquí (Barcelona?) a mogobell. Mateu de Loscos firmarà totes les obligacions com va prometre, ja que es necessiten aquests diners per enviar mossèn P. de Cervelló i mossèn Francesc de Pau fora dels regnes per afers molt cuitats. El mateix dia, el rei signa carta debitòria dels 2.000 fl. amb mogobells en les mateixes condicions que els 6.981 fl. 5 s. 8 d.

ACA, C, reg. 2038, f. 74v.

319

1396, maig, 8. Barcelona

Berenguer Morey a la reina Violant: li van dir a Barcelona, quan hi va arribar el dia 5, que es comentava que ell havia anat a Avinyó per contractar les companyies estranyes, tot seguit es va presentar a mossèn Ramon Alemany de Cervelló i està disposat a provar la seva innocència.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1004.

320

1396, maig, 8. Torroella de Montgrí

La reina Violant al papa: li notifica les informacions reunides a l'enquesta i li demana el seu parer, ja que l'origen de la notícia sobre l'entrada a Catalunya de mil bacinets sembla haver sortit del cardenal de Pamplona [Martín de Zalba]. Li envia còpia de la carta precedent. Necessita saber la veritat. Segueix una carta al vescomte de Perellós sobre el mateix tema.

ACA, C, reg. 2056, f. 110r-v. Publ. Bernat Metge, Obras, op. cit., pàg. *233, doc. 105.

321

1396, maig, 9. Torroella de Montgrí

La reina Violant a Francesco Scarampi, Mateu de Loscos i Guillem Mulet: les necessitats de Sardenya són tan grans que els 5.000 fl. obligats per ells es necessiten tot seguit, que els donin ràpidament a Francesc Foix, que els convertirà en auxili per a l'illa.

ACA, C, reg. 2038, f. 75v-76r.

1396, maig, 10. Avinyó

Els sis comissionats per un procés a Avinyó a la reina Violant: després de la carta que li han enviat el dissabte 6 de maig proppassat explicant els afers amb el papa, el diumenge (7 de maig) aquest els rebé a l'hora que havien convingut i els certificà que volia complaure la reina al més prest possible, però com que el negoci «poria sortir en fet criminal», no volia assignar a rebre la informació un jutge o un notari eclesiàstic, sinó solament «conjugats o mer lechs» i, de fet, el dia 9 hi assignà don Antoni de Luna, mossèn Joan Martínez de Luna i misser Tomàs de Cotlliure, de València, als quals s'han afegit els comissionats, i els assignà una cambra al palau per a la informació, però no es pogué avançar per dos impediments: [1] que no es trobà notari per autoritat apostòlica i alhora súbdit del rei d'Aragó i que no fos eclesiàstic, i per això el papa ha fet notari un jove de Perpinyà «conjugat», Joan Ornos, i [2] —i aquest impediment encara dura— que el papa vol «metre la mà» en la forma del començament o preàmbul del procés o informació, de manera que, a partir de la forma que els havia fet arribar la reina, concordada després amb misser Tomàs, la varen fer arribar al papa, però aquest, per tenir massa afers, encara no l'ha poguda reconèixer, tot i que s'ha compromès a fer-ho abans de divendres següent. Els sis comissionats es comprometen a seguir treballant en l'assumpte de manera que el divendres puguin començar a rebre testimonis. Li informen també que el papa no ha volgut que ells sis prestessin homenatge, perquè diu que no és costum a la cort de Roma, però sí que ha rebut jurament de tots ells de treballar bé i secretament en l'assumpte. De les noves a Avinyó, no li'n diuen res perquè ja li escriu el vescomte [Ramon] de Perellós. Hi ha una postdata de l'II de maig: li comuniquen que aquest dia han començat a rebre la informació a la cambra dita «de mossèn de Gerona» i que han interrogat Jaume Copí, cambrer i brodador «vostre» (de la reina) i que després de dinar esperen rebre Arnau Destorrent.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1006.

[1396], maig, 12. Perpinyà

En una carta de Ramon Sagarriga, governador de Rosselló i Cerdanya, al rei Joan, entre altres assumptes li informa que li tramet una lletra que els missatgers de Perpinyà que són a Avinyó han enviat als còsols de Perpinyà; el correu que portava la lletra anava cuitat cap a Barcelona i havia dit per alguns llocs que duia «claritat» en el fet d'en Scarampi, també havia dit que duia una lletra per al tresorer de la reina, però que no la duria a Torroella [de Montgrí] fins que hagués arribat a Barcelona. Fou rebuda l'endemà, 13.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1164.

1396, maig, 13. Barcelona

Francesco Scarampi, Guillem Mulet i Mateu de Loscos a la reina Violant: han rebut la seva carta per mitjà de Francesc Foix, a qui el darrer pagarà 3.000 fl. per a les necessitats de Sardenya. Aquests diners s'havien de pagar més endavant.

ACA, C, cr Joan I, núm. 1008. Regest i publ. fragm. Francesco Cesare Casula, , Carte reali, op. cit., pàg. 105-106, doc. 80.

325

1396, maig, 22. Barcelona

La reina [vídua] Violant notifica al papa que el rei Joan ha mort i que la successió correspon a l'infant Martí. Li demana que faci continuar l'enquesta ordenada pel rei Joan per Pere Pasqual, de Barcelona, Arnau (per Ermengau) Grimau i Bernat Aybri, burgesos de Perpinyà «per reebre informació d'alcuns tractaments qui en aquexes parts se ordien assats sinisttre e dampnoses, si vers són, a aquest regne». Segueix una carta als tres encarregats de l'enquesta sobre el mateix tema.

ACA, C, reg. 2344, f. 2r-2v.53

326

1396, juny, 6. Barcelona

La reina Maria a Miquel Roure, receptor general de les dècimes, usures i causes pies venudes a Luchino Scarampi i Francesc Deudé: revoca l'empara decretada per ella el 23 de maig sobre aquests diners.

ACA, C, reg. 2327, f. 15v-16r.

327

1396, juny 6. Barcelona

La reina Maria treu l'empara que havia posat sobre la resta dels 100.000 fl. de la composició de Mallorca en allò que pertoca als 30.000 que havien estat assignats a la reina Violant.

ACA, C, reg. 2327, f. 20v.

328

1396, juny, 16. Barcelona, Palau Reial

La reina vídua Violant absol Pere Pasqual, doctor en lleis, del jurament que havia fet de no revelar res de la informació que ell, Joan (per Bernat?) Aybri i Ermengau Grimau havien pres a Avinyó pel fet de les companyies i l'autoritza a parlar-ne amb la reina i altres, i que el rescrit papal enviat i que tenia el dit Pere pogués ésser obert.

ACA, cr Martí I, apèndix núm. 125.

53. En la mateixa data, la reina felicita Arnau Destorrent, ciutadà de Barcelona, per les notícies que ha anat enviant de tractaments d'invasió i l'anima a continuar (ibídem, f. 2v).

329

1396, juliol, 1. Barcelona

La reina Maria mana als collectors que responguin de les dècimes, usures i pies causes a Miquel Roure que, malgrat l'empara decretada per la reina, pagarà les pensions de censals del contracte de Luchino Scarampi i Francesc Deudé, fins a la mort del rei Joan.

ACA, C, reg. 2327, f. 74v.

330

1396, juliol, 24. Barcelona

La reina Maria demana al governador de Rosselló, sota pena de 2.000 fl., l'enquesta feta a Avinyó per Pere Pasqual i Joan (per Bernat?) Aybrí, burgès de Perpinyà, per manament del rei Joan «sobre l'entrament qui-s debia que-s devia fer de companyes estranyes dins lo principat de Catalunya a tractament de micer Loquí Scarampo e d'altres», que li trameti tot seguit.

ACA, C, reg. 2344, f. 61v.

331

1396, agost, 12. Barcelona

La reina Maria revoca una disposició anterior en la qual manava al procurador dels comtats de Rosselló i Cerdanya que confisqués tots els diners que trobés en poder dels collectors i procuradors de tots els comissaris i oficials del rei Joan, especialment els de les usures i deixes pies, i que els utilitzés per a la reparació de castells. Revoca aquesta ordre pel que fa a les usures i causes pies. No s'ha de tocar res i deixar que els oficials facin com abans.

ACA, C, reg. 2328, f. 60v-61r.

332

1396, agost, 29. Barcelona

La reina Maria al veguer de Tortosa: atès que hom li ha dit que Luchino i Francesco Scarampi, germans, mercaders d'Asti, i llurs factors, actuant com a ciutadans de Gènova, passaren, navegaren i expediren mercaderies franques de lleuda i vectigal, dels quals els genovesos són francs a les seves terres des de fa trenta anys i en concret no pagaren en el dit lloc, li mana que prengui informació assessorat per Bernat de Menjavaques, jurisperit de Tortosa, i l'envii a Jaume Pastor, receptor i administrador general de la cort del rei.

ACA, C, reg. 2344, f. 95r.

333

1396, agost, 30. Barcelona

Bartolomeo Barosi, factor de la societat de Luchino i Francesco Scarampi, assegura per 1.700 ll. 122 saques de llana, quinze feixos de pells i una aluda de safrà del mercader barceloní Ramon Desquer en el viatge de Barcelona a Gènova en la nau de Ramon Ferrer i Joan Pellicer de Barcelona, i per 2.700 ll. 240 saques de llana i quatre feixos de pells carregats en la nau de Bernat Amat per al mateix viatge.

AHPB, Joan Nadal, 54/37, f. 27r-v. Publ. Arcadi GARCIA I SANZ i, Maria Teresa FERRER I MALLOL, *Assegurances i canvis, op. cit.*, pàg. 423-426, doc. 92.

334

1396, setembre, 1. Barcelona

La reina Maria al papa: li envia Pere Raedor per tractar de les dècimes, llegats pietosos incerts, usures i subsidis dels ordres militars concedits per Climent VII a Joan I i per aquest consignats «dum viveret» a certs mercaders fidels seus. Segueixen cartes sobre el mateix tema al cardenal de Viviers [Jean Allarmet de Brogny], al vescomte de Perellós i a Francesc Climent, cubiculari del papa.

ACA, C, reg. 2344, f. 66v i 71v.

335

1396, setembre, 3. Barcelona

La reina Maria demana novament l'enquesta feta fer pel rei Joan a Avinyó per Pere Pasqual, doctor en lleis, i Joan Aybrí, burgès de Perpinyà, «sobre'l entrament ladonchs faedor per companyes estranyes en lo principat de Cathalunya a tractament de micer Loquí Escarampo o d'altres». Necessita examinar-la.

ACA, C, reg. 2343, f. 89v.

336

1396, setembre, 16?

Causa entre Francesc Castell i Antoni Castell [notari], difunt, de Mallorca, i Francesc Deudé i Luchino Scarampi sobre les rendes de Mallorca. Sembla que la sentència ha estat favorable als primers i que se'ls han de pagar les rendes.

ACA, C, reg. 2330, f. 1r-v.

337

1396, octubre, 7. Barcelona

Sentència de la reina Maria en la qüestió entre Francesc Castell i Francesc Deudé i Luchino Scarampi a favor del primer, que posseïa unes pensions sobre les rendes de Mallorca cada any.

ACA, C, reg. 2327, f. 142r-143r.

338

1397, febrer, 20. Barcelona

La reina Maria al veguer i al batlle de Tortosa i als col·lectors de la lleuda: a instància del procurador fiscal de la cort reial, vol saber si les mercaderies que, des de fa trenta anys, expedeixen de Tortosa Luchino i Francesco Scarampi, germans, mercaders, o llurs factors, pagaven el dret de la lleuda i, si no la pagaven, per quina causa no ho feien i si les expedien com a ciutadans d'Asti o com a residents a Gènova o a altres ciutats. Que examinin els «libris seu capibreviis illorum receptorum» dels col·lectors i també el llibre de manifestos de llurs corts.

ACA, C, reg. 2345, f. 131v.

339

1397, febrer, 24. Barcelona

Passaport per a Francesco Scarampi que va cap a Avinyó amb dos corsers, rossins, troters, mules, etc. (mal conservat).

ACA, C, reg. 2330, f. 146v.

340

1397, juny 1. Barcelona

Guiatge reial a Luchino Scarampi, mercader i ciutadà de Barcelona, i un dels processats en 1396, de duració dependent del beneplàcit reial.

ACA, C, reg. 2166, f. 21v-22r.

341

1397, juliol, 23. Barcelona

Venda d'un censal mort de 1.426 s. 9 d. atorgat per Luchino Scarampi a favor de Pere Taquí pel preu de 784 ll. 14 s. 3 d., amb àpoca. El mateix dia, Pere Taquí atorga carta de gràcia a favor de Luchino per a la redempció dels 3.063 s. 1 d. en censals morts que li ha comprat.

ACA, Generalitat, Pergamins, carp. 15, perg. 273 i 274.

342

1397, setembre, 10. Barcelona

El rei Martí, a instància de Luchino Scarampi, mana al procurador reial de Mallorca que empari el sou i altres entrades del noble Ramon d'Abella fins a la quantitat de 385 ll. reials de València, que és el que aquest deu a Luchino.

ACA, C, reg. 2263, f. 71r.

343

1397, octubre, 10. Saragossa

El rei Martí a Joan Desplà, doctor en lleis, conseller i tresorer del rei: li mana que faci còpia autèntica de la butlla del papa per poder vendre i arrendar les dècimes que ha dut Pere Despont,⁵⁴ i que la lliuri a mossèn Berenguer de Vilaragut, que la necessita per poder arrendar les dècimes de València, ja que a la primera butlla solament s'esmentava que podia collir les dècimes,⁵⁵ mentre que en aquesta s'indica que les pot arrendar i vendre; després li mana que li enviï a ell la butlla, que també la necessita.

ACA, C, reg. 2241, f. 42r.

344

1397, octubre, 30. Saragossa

El rei Martí mana a Salvador de Gerp, canonge de Sogorb i canonge ardiaca de Santa Maria d'Albarrasí, sotscollector de les dècimes, que, no obstant les empires fetes per Bernat Martí, receptor general del rei a València, pagui els diners provinents de les dècimes a Luchino Scarampi tal com feia abans d'aquella empara. D'això l'ha suplicat Luchino «instanter et humiliter».

ACA, C, reg. 2313, f. 3 r.

345

1397, novembre, 6. Saragossa

El rei Martí a Ramon Boil, governador de València: Luchino Scarampi i Francesc Deudé, de la casa del rei, se li han queixat perquè Ramon ha prorrogat la data en la qual Pere Vinyet, ciutadà de València i procurador de Francesc Deudé en l'administració de diners d'usures i causes pies a la diòcesi de València, havia de retre comptes. Ho havia d'haver fet entre el 12 de juny de 1395 i la festa de Sant Miquel següent. El rei ordena al governador que obligui Pere Vinyet

54. Ovidio CUELLA ESTEBAN, *Bulario aragonés de Benedicto XIII*, vol. 1, *La curia de Aviñón (1394-1403)*, Saragossa, Institución Fernando el Católico, pàg. 333, doc. 738.

55. Ovidio CUELLA ESTEBAN, *Bulario aragonés*, op. cit., pàg. 335-336, doc. 743.

per qualsevol mitjà a anar a Barcelona per retre compte de la seva administració a Miquel Roure, receptor general d'aquests diners i procurador de Francesc Deudé i de Luchino Scarampi i d'altres.

ACA, C, reg. 2313, f. 3v.

346

1397, novembre, 6. Saragossa

El rei Martí ordena a García [Fernández de Heredia], arquebisbe de Saragossa i collector principal de la dècima, a tots els sotscollectors i als delegats i sotsdelegats apostòlics per usures i causes pies que, malgrat les empires fetes per la reina Maria després de la mort del rei Joan, responguin com responien en vida d'aquest rei a Luchino Scarampi i Francesc Deudé i al receptor general d'aquests diners, Miquel Roure, dels diners que recullin. Segueixen unes cartes similars a tots els oficials reials i a tots els escrivans que havien intervingut en els contractes amb Luchino i Francesc.

ACA, C, reg. 2313, f. 4r-6r.

347

1397, novembre, 29. Saragossa

El rei Martí ordena al mestre racional Pere d'Artés que permeti a Luchino Scarampi i Francesc Deudé examinar els comptes d'Andreu Guardiola i Galceran Llobet, exprocuradors de Mallorca, que segons ells havien administrat les rendes del càrrec d'una manera diferent a l'establert en el contracte signat per ells amb el rei Joan.

ACA, C, reg. 2113, f. 30r-v.

348

1397, desembre, 6. Saragossa

El rei Martí al procurador reial a Mallorca o el seu lloctinent: en un manament anterior del 10 de setembre li havia ordenat a instància de Luchino Scarampi que emparés del sou de Ramon d'Abella, cavaller, com a governador de Mallorca, 385 ll. de reials de València que devia a Luchino; tanmateix, en agraïment als serveis prestats per Ramon al rei Martí i al seu fill el rei de Sicília, li mana ara que el pagui, tot revocant l'empara anterior.

ACA, C, reg. 2167, f. 68v-69r.

349

1398, gener, 3. Saragossa

El rei Martí a Filippo Tolosini, procurador de Guido di Mateo, mercader de València: atès que el rei ha fet emparar, a instància de Guillem Reixac, ciutadà de Mallorca, 240 fl. d'or que Guido ha de pagar a Andreu Geronès, mercader de Barcelona, segons la sentència arbitral pro-

nunciada per Esperandeu Cardona i Luchino Scarampi, li mana que no toqui els dits diners fins que el rei li digui o hagi compostat amb el dit Guillem Reixac.

ACA, C, reg. 2114, f. 175r.56

350

1398, febrer, 6. Saragossa

El rei Martí mana a Francesc Foix, collector de la dècima triennial, que faci rebre informació pel veguer de Vilafranca [del Penedès] i faci fer procés de sometent al de Barcelona per les ferides i injúries fetes pels homes dels llocs de la Llacuna i de Miralles al missatger que anava a collir la dècima [Joan Portugalès]. S'ha de procedir contra els homes, contra el clergue a qui volia presentar la carta, contra el seu germà i contra els oficials que siguin culpables. Segueixen unes cartes sobre el mateix tema als veguers de Barcelona i de Vilafranca [del Penedès].

ACA, C, reg. 2229, f. 61r-62v.

351

1398, febrer, 19. Saragossa

La reina Maria a Francesc Foix, collector de la dècima triennial: el papa havia concedit dues parts de la dècima i altres rendes eclesiàstiques als seus regnes al rei Martí per tres anys amb butlla del 6 d'agost de 1397. El rei les vengué el 26 de gener passat a la reina per dos anys. A partir de Tots Sants, li ha de donar els diners recaptats a ella.

ACA, C, reg. 2348, f. 20v-21r.

352

1398, octubre, 16. Saragossa

El rei Martí a Miquel Roure: a instància de Luchino Scarampi, mercader i ciutadà de Barcelona, oriünd d'Asti, i atès que Miquel li deu diverses quantitats i que dubta lliurar-les-hi a causa de les empires fetes per la reina Maria, el rei l'informa que ja les hi pot pagar, malgrat les empires.

ACA, C, reg. 2119, f. 45v.

353

1398, desembre, 7. Saragossa

El rei Martí absol els consellers, domèstics, curials i oficials del rei Joan, entre els quals Luchino Scarampi, el procés dels quals havia estat obert per la reina Maria el 2 de juny de 1396 i del

56. La causa del plet entre tots dos era una nau anomenada Sant Martí, que era de Joan Pérez Vaquero, de Bermeo, mort a València; cf. *ibídem*, f. 190r (1398, gener 23, Saragossa).

qual es transcriu l'interrogatori que se'ls havia de fer. Se'ls acusa d'aconsellar malament el rei, especialment en l'afer del contracte de les rendes de Mallorca, de conspirar en l'afer de les companyies i d'associar-se amb altres consellers reials com Guillem Mulet, Joan Don Sanxo i especialment el tresorer Julià Garrius per lucrar-se amb l'assignació de rendes reials.

ACA, C, reg. 2273, f. 128v-158r. Publ. Marina Mitjà, «Procés contra els consellers domèstics i curials de Joan I, entre ells Bernat Metge», BRABLB, 27 (1957-1958), pàg. 375-417. Publ. parcialment a Bernat Metge, *Obras*, op. cit., pàg. *235-*236, doc. 110.

354

1398, desembre, 17. Saragossa

El rei a Mateu Desquer, llicenciat en decrets, conseller i assessor dels còsols de la mar: Francesc Cabanyes, de Barcelona, procurador d'Angelina, muller d'Andreu Geronès, ha exposat que a l'audiència es porta una causa entre Andreu Geronès, de Barcelona, i Filippo Tolosini, procurador de Guido de Mateo, mercader florentí, sobre despeses i altres fets derivats de la qüestió de la nau del difunt Juan Pérez Vaquero, patró de nau de Bermeo, i sobre si el coneixement d'aquesta causa pertany al rei o als còsols de la mar. Ha resultat que pertany al rei i que, per tant, aquest havia manat als còsols que no fessin res contra Andreu Geronès. Mentrestant fou donada la sentència arbitral de Luchino Scarampi, mercader, i Esperandeu Cardona, jurisperit, que condemnaven Filippo a lliurar a Andreu Geronès 132 ll.b. Després, els còsols, a instància de Martí Joan «de Çallo», procurador de Maria Ibáñez, vídua de Juan Pérez Vaquero, no obstant la inhibició feta a ells, condemnaren Andreu Geronès a pagar a Martí Joan 800 fl. d'or. Angelina, veient que el seu marit per aquesta condemna aniria a la misèria, demana recuperar dels béns del seu marit el seu dot de 300 ll., ja que ella tenia preferència a recuperar el dot abans que hom pagués els 132 ll. Guillem Pere Buçot, doctor en lleis i conseller pel veguer de Barcelona, declarà això, però els còsols digueren que tenia preferència Martí Joan en les dites 132 ll. Per tot plegat, el rei mana a Mateu Desquer que faci justícia.

ACA, C, reg. 2121, f. 58v-59r.

355

1399, abril, 3. Saragossa

El rei Martí a Tomàs de Cotlliure, doctor en decrets de València: que faci pagar a Guido de Mateo, mercader de València, la resta de les quantitats acordades en una sentència arbitral d'Esperandeu Cardona i Luchino Scarampi en el plet que sostenien aquell i Andreu Geronès per la nau Sant Martí comprada pel primer als còsols de València i en la qual aquest al·legava drets.

ACA, C, reg. 2118, f. 125v-126r.

356

1399, maig, 10. Saragossa

El rei Martí a Miquel Roure, ciutadà de Barcelona: el rei Joan havia disposat que, dels diners provinents de les concessions del papa Climent VII (especialment llegats i pies causes), fossin re-

servats 3 s. per lliura i entregats a l'arquebisbe de Saragossa, García [Fernández de Heredia], comissari apostòlic, que ho havia de distribuir a casar orfes i rescatar captius, etc. Alguns sots-delegats lliuraren aquests diners i d'altres no i donaren íntegres les quantitats recollides als mercaders a qui havien estat assignades [Luchino Scarampi i Francesc Deudé]. El rei vol que lliurin aquests diners al seu almoïner, qui els distribuirà.

ACA, C, reg. 2210, f. 82r-v.

357

1399, juny, 20. Saragossa, l'Aljaferia

Instrument de transacció entre el rei Martí, d'una banda, i Luchino Scarampi i Francesc Deudé i altres «parçoners», de l'altra, sobre les rendes i drets del regne de Mallorca: [a] el rei Martí; [b] Luchino Scarampi, mercader oriünd d'Asti i ciutadà de Barcelona, en nom propi i com a «coniucta persona» de Francesco Scarampi, germà seu absent, i dels parçoners i creditors del contracte de venda de 7.700 s.b. en propietat i 700 s.b. de pensió anual; [c] Esperandeu Cardona, jurisperit i ciutadà de Barcelona, parçoner i creditor de l'esmentat contracte, en nom propi i com a procurador de Francesc Bertran, cavaller, Bernat Serra, fill del difunt Bernat Serra, Bernat Metge i Miquel Sapila, ciutadans de Barcelona, també parçoners i creditors, i també com a procurador de Bernat Ferrer, mercader, Pere Brunet, canviador, i Jaume Portell, tintorer, ciutadans de Barcelona, també parçoners i creditors; [d] Bernat Sapllana, escrivà reial; [e] Pere Plasença, àlies Parrot Plasença, ciutadà de Barcelona; [f] Joan Palomar, argenter reial, també parçoners i creditors, i [g] Ponç de Perellós, procurador de Berenguer Sa-Olivera, ciutadà de Barcelona, creditor i parçoner per 6.031 s. 3 d.b. censals restants dels 8.000 s. de censal mort que li havia venut Joan Desvall, ciutadà de Barcelona, fill de Pere Desvall, difunt, i també per 2.540 s. 8 d.b. censals restants dels 4.000 s. de censal mort que el noble Eimeric de Centelles li va vendre, atès que entre el rei i els parçoners hi ha hagut qüestió sobre les rendes reials de Mallorca que els reis Joan i Violant havien assignat a Luchino i els altres pel contracte de venda amb carta de gràcia fet a Luchino i Francesc Deudé de 121.000 s.b. de censal mort, 87.000 a Luchino i 34.000 a Francesc, ja que el rei Martí troba algunes de les condicions excessives i atès que s'ha estat negociant entre les parts, s'arriba a la transacció i concòrdia següents: [1] es permet al rei rebre les rendes de Mallorca amb la condició que, un cop acabada la dècima triennal que li ha atorgat el papa Benet de dues parts, és a dir, per Sant Joan de juny de 1400, les rendes tornin a ser cobrades per Luchino i Francesc, compradors dels censals, i pels parçoners i creditors d'aquests, en virtut de les dècimes decennals atorgades pel papa Climent al rei Joan (pels sis anys i mig que resten a cobrar) i, acabades aquestes, que ells mateixos cobrin la dècima triennal que el papa Climent va atorgar al rei Martí, amb el compromís, tanmateix, que d'aquestes dècimes decennal i triennal el rei en rebí una quarta part; per a millor execució de l'acord, el rei es compromet a enviar missatgeria al papa informant-lo de la transacció per tal d'obtenir butlles que certifiquin que totes aquestes dècimes es podran cobrar independentment que el papa mori; com que Luchino, que «no és de nació cathalana» i té una gran privadesa amb els cardenals i amb mossèn Georges de Marle [senescal de Provença], i altres, també participarà en aquesta missatgeria; [2] el rei no podrà fer, per als sis anys i mig i els tres posteriors, cap assignació, enfranquiment o gràcia, exceptuades les assignacions antigues a la reina de Xipre, a la reina Sibilla i al monestir de Poblet, però solament pels sis anys i mig; [3] sobre les primícies atorgades pel papa Climent al rei Joan per set anys que començaran el mes de maig de 1401 i el subsidi de la taxació dels ordes militars, primícies i subsidis que foren obligats en el contracte, el rei es compromet que siguin llevats pels compradors,

parçoners i creditors, essent la tercera part del recaptat per al rei; d'aquest assumpte, també s'hauran d'aconseguir les butlles pertinents mitjançant missatgeria; [4] el rei haurà d'aconseguir butlla del papa per tal que es puguin fer les inquisicions d'usures que s'han deixat de fer des de la mort del rei Joan, així com cloure les començades abans; de les monedes que se n'obtinguin, una tercera part serà per al rei, i no s'hi podran aplicar assignacions de l'època del rei Joan, excepte «com per justícia lo dit senyor hi sia tengut»; [5] des del moment que la recaptació de les rendes de Mallorca estigui, per les butlles i confirmació que es demanaran, en mans dels compradors, parçoners i creditors, aquests escolliran el procurador o procuradors que les llevaran, restant de moment en mans de la reina, que actualment les cull; abans, però, hauran de quitar els censals que la reina fa per les dècimes triennals, i si no s'aconsegueix fer-ho a temps, es podran nomenar comissaris per al cobrament dels darrenatges, dels quals s'haurà de donar una tercera part al rei i la resta als creditors o llurs procuradors, i per les dues terceres parts que rebran compradors, parçoners i creditors, aquests han de comptar l'interès a raó de mig interès, és a dir, a raó de 22.000 s. per miler, i a més, del que s'obtingui de les dècimes, el lluïment dels censals passarà per davant del pagament de les pensions i interessos passats, cosa que no passarà amb el que s'obtingui de les primícies i altres drets; [6] s'acorden garanties mútues per al cas que les rendes no fossin suficients; [7] si per afers pertanyents a la cort s'obtenia algun emolument per treball d'algun dels compradors, parçoners o creditors, se'n faran dues parts, una per a lluiació del contracte i l'altra per al rei; [8] es permet a Luchino, Francesc, parçoners i creditors nomenar els oficials que creguin necessaris, canviar-los i pagar-los com els plagui; com a rebedor general s'escull Francesc Foix, de l'ofici del mestre racional, a qui succeiran, per ordre, Guillem de Busquets, del mateix ofici, Berenguer Descortey, ciutadà de Barcelona, i Felip de Ferrera, ciutadà de Barcelona; [9] si apareixen qüestions, les resoldran Joan Desplà, doctor en lleis i tresorer, i Esperandeu Cardona, savi en dret de Barcelona, ambdós consellers del rei, sense apel·lació possible; si no es possessin d'acord, que faci d'àrbitre misser Gener Rabaça, misser Ramon Tolzà, misser Miquel de Santjoan, misser Guillem de Vallseca, misser Bernat Despont o misser Bernat de Gualbes, solament un d'ells; [10] el rei guia Luchino, els seus fills i hereus, els seus procuradors, companys i factors i els seus béns mentre duri el contracte; [11] es mana que la sentència sigui «confessada» pel vicecanceller a l'audiència; [12] els canceller, vicecanceller, governador d'Aragó, mestre racional i son lloctinent, tresorer i son lloctinent, protonotari i son lloctinent i secretaris reials fan jurament i homenatge de respectar l'acord; [13] en el termini d'un any, el rei de Sicília, primogènit del rei, ratificarà l'acord; [14] el rei jura complir l'acord; [15] les rendes que s'obtinguin s'usaran per a pagar aquells creditors i parçoners que fermanan els presents capítols en el termini de quinze dies, i els qui no signin romandran en la qüestió que es mena entre el rei i el procurador fiscal i els parçoners i creditors; llur part, però, serà posada en dipòsit fins que la qüestió es clogui; [16] el rei es compromet a espatxar totes les lletres i provisions que calguin per complir l'acord. De l'acord, se'n feren dues còpies. Segueix la firma de la transacció amb condicions pel noble Ponç de Perellós, com a procurador de Berenguer Sa-Olivera, feta a Barcelona el 9 d'agost de 1401. Segueix una carta del rei Martí feta a Saragossa el 5 de gener de 1400 sobre el punt 17, amb esment a la carta del 18 d'agost de 1399 (doc. 348), per la qual anul·la aquest punt en allò que es refereix a retenir les rendes i mana que a partir d'ara aquestes quantitats s'emprin per lluir. Segueixen sis cartes a Francesc Foix, com a receptor general; la primera, del dia 10 de gener, sobre el mateix assumpte, i les altres cinc, del dia 24 de gener, donant plens poders a Francesc Foix sobre diversos aspectes de les rendes del contracte. Segueix encara una carta del rei als seus notaris i escrivans manant-los que lliurin a Francesc Foix totes les escriptures que aquest els demani, redactada a Saragossa el 22 de gener.

358

1399, agost, 18. Saragossa

El rei Martí a Climent Desvall i Bartomeu Escala, ciutadans de Barcelona: [1] atès que entre el rei i Luchino Scarampi, mercader oriünd d'Asti i ciutadà de Barcelona, i Francesc Deudé, mercader de Sant Mateu, creditors pel contracte de venda fet pels reis Joan i Violant de 121.000 s.b. de censal mort —87.000 s. a Luchino i 34.000 s. a Francesc— amb carta de gràcia, s'han signat certs capítols en poder de Ramon Sescomes, protonotari del rei, dels quals lliura còpia a Climent i Bartomeu, i [2] atès que els capítols els han signat Luchino i la major part d'altres creditors i que entre els capítols n'hi ha un, el 17è, que tracta sobre els qui no els voldran signar, els mana que busquin per ciutats, viles i llocs, aquells creditors que no han signat i que els facin signar, per tal que el rei pugui recuperar com més aviat millor les dècimes i altres (drets) assignats en els dits capítols.

ACA, C, reg. 2231, f. 10v-11r.

359

1399, setembre, 2. Saragossa

El rei Martí disposa que el procurador reial de Mallorca pagui de la tercera part dels darreratges corresponents al rei 1.000 fl. a Ponç de Perellós, Esperandeu Cardona i Luchino Scarampi. Després de l'avinença del mateix any per la qual els darreratges de Mallorca s'havien dividit en tres parts: una per al rei i dues per a satisfer el contracte de Luchino Scarampi i Francesc Deudé, aquells tres havien consentit a avançar aquella quantitat que el rei havia donat a Bernat d'Homs en auxili al seu matrimoni (en total, 3.000 fl.).

ACA, C, reg. 2264, f. 131v.

360

1399, setembre, 6

Jacobo Morigia, mercader de Milà, resident a Avinyó, fa procurador seu a Guillem «Tanç», mercader de Barcelona, per cobrar 300 ll.b. a Luchino Scarampi, mercader resident a Barcelona, oriünd d'Asti, les quals Miquel de Burgaro, mercader d'Avinyó, rebé d'ell en la dita ciutat, prometent pagar-les a Barcelona per mitjà de Luchino Scarampi per un canvi, amb poder de fer protest, forces, etc.

AHPB, T. de Bellmunt, 79/1, f. 60v.

361

1399, setembre, 10. Saragossa

El rei Martí mana a Mateu de Loscos, procurador reial de Mallorca, que, malgrat les disposicions de l'avinença amb Luchino Scarampi i Francesc Deudé sobre el seu contracte, pagui 1.000 fl.

a Luchino Scarampi per les despeses de l'ambaixada que havia fet a Avinyó per l'afer de les dècimes i altres gràcies papals. Els altres contractants hi consenten.

ACA, C, reg. 2264, f. 150r-v.

362

1399, setembre, 10. Saragossa

El rei Martí autoritza Luchino Scarampi a fer tota mena de compromisos, composicions, etc. en relació amb l'administració de les rendes i diners assignats a ell i a Francesc Deudé pel rei Joan, malgrat les retencions fetes per Miquel Roure, procurador d'alguns dels accionistes dels contractes d'aquelles rendes.

ACA, C, reg. 2193, f. 80v-81r.

363

1399, octubre, 29. Saragossa

El rei Martí a Pere Maruny, escrivà del rei Joan: aquest ha mostrat al rei la carta patent closa a València el 25 de juny de 1393 per Pere d'Artés en què aquest, cavaller, conseller reial i mestre racional, diputat pel rei juntament amb Ramon Dessoler, cavaller i baille general del regne de València, per a fer les demandes als prelats i universitats del regne de València per al subsidi per al dot i despeses per al matrimoni de la infanta Violant amb el rei Lluís de Nàpols, certifica que misser Luchino Scarampi, conseller del rei, diputat per rebre les monedes eixides de les dites demandes, ha testimoniàt que Pere Maruny, com a notari de les demandes, ha treballat per les demandes durant setze mesos començats el 26 de febrer de 1392 fins al dia «present», amb un salari que s'ha de carregar els primers sis mesos a la cort, els sis mesos següents sobre les universitats del Maestrat de Montesa i els últims quatre mesos de nou sobre la cort, per la qual cosa Luchino li ha de pagar per deu mesos a raó d'1 fl. d'Aragó per dia, és a dir, 300 fl. d'or d'Aragó; atès que Pere, en cobrar, va haver de donar aquesta certificació a Luchino perquè aquest la restituís al mestre racional i atès que del salari dels restants sis mesos no n'ha pogut obtenir certificació, el rei mana que se li faci còpia literal de la certificació.

ACA, C, reg. 2124, f. 77v-78r.

364

1399, novembre, 10. Saragossa

El rei Martí autoritza Luchino Scarampi a fer tota mena de compromisos, composicions, etc. en relació amb l'administració de les rendes i diners que els havien estat assignats, a ell i a Francesc Deudé, pel rei Joan, malgrat les retencions fetes per Miquel Roure, procurador d'alguns dels accionistes dels contractes d'aquelles rendes.

ACA, C, reg. 2193, f. 80v-81r.

Nos Martinus, Dei gracia rex Aragonum etc.

Expiencia per vos fidelem nostrum Luquinum Scaramp, habitorem civitatis Astensis, civemque Barchinone, que per vos ut veridica relacione percepimus satis prudenter circa infra scripta, in virtute substitutione de his vobis per Michelem Roure, civem Barchinone, procuratorem certorum parçoneriorum, ad quos infra scripta pertinere dicuntur, facte cum publico instrumento acto Barchinone xxvii^a die novembris, anno a nativitate Domini m^occc^oxc^o octavo, est deducta in actum manifeste ostendit, quod circa petitionem, exactionem et recuperacionem diversorum peccunie quantitatum ad quas plures et diverse universitates et aliame tam iudeorum quam sarracenorum ac persone singulares diversorum statuum et condicionum intra regnum Aragonum existentes et signanter quedam singulares persone ecclesiastice et seculares que exegerunt et levarunt peccunias que provenerunt in nostro dominio ex bullis apostolicis concessis serenissimo domino Iohanni, regi Aragonum, fratri nostro, memorie recolende, de et super decimis, usuris et causis piis queque assignate fuerunt et obligate vobis dicto Luquino et Ffrancisco Daude ville Sancti Mathei, regni Valencie de et pro certis vendicionibus censualium vobis et dicto Ffrancisco factis per dictum dominum regem Iohannem et per illustrem Yolandem, coniugem suam, super redditibus Maioricarum et super decimis et aliis predictis, et utique circa petitionem, exactionem et recuperacionem quantitatum peccunie qua diversi subcollectores dictarum decimarum et alii qui peccunias que ex predictis provenerunt administrarunt de et pro compotis per eos redditus habent refundere seu pro reddendis erunt eciam reddituri utilior, comodior et brevior est via tractatum et bonorum expedientium componendo seu transigendo certis ex causis quas hic omittimus quam per viam iudicii et litigii eas insequi cum a pluribus ex ipsis quibusdam videlicet malignantibus et sub diversis cautelis et salvateriis, vel fictis, contractibus occultantibus bona sua seu ea defendentibus contra execuciones que proinde debent fieri ad quod comode adhibere non potest remedium foris sive consuetudinibus regni Aragonum hiis nove censibus aliis vero deficientibus preinopia rem proacio predictorum satis difficilis et in aliquibus fere impossibilis redditur. Pro recuperacioni quantitatum peccunie supradictorum propter nostrum interesse et ius quod in eis nobis competit in virtute certi contractus initi noviter inter nos ex una parte et vos dictos Luquinum et Ffranciscum Daude et alios creditores et perçonerios dicti contractus ex altera intendentes tenore presentis attendentes dictum Michelem Roure in substitutione vobis per eum facta sibi retinuisse, quod non possetis compromittere, relaxare, remittere, transigere seu alias dimittere aliquid in et super et de predictis nisi cum voluntate, firme et assensu nostris, nos ex causis predictis et alias pro evidenti utilitate nostri et vestri dicti Luquini et Ffrancisci Daude et aliorum creditorum et personeriorum predicti contractus potestatem omnimodam de et super predictis quantitibus que ex causis predictis debentur infra dictum regnum Aragonum tam compromittendi et componendi ad illas quantitates quas volueritis et remittendi ac relaxandi quidquid vobis placuerit et visum fuerit, vobis, eidem Luquino de cuius probitate, fide et industria in hoc confidimus de tamen et cum consilio et firma fidelium nostrorum Iohannis de Plano, thesaurarii nostri, et Ffrancisci Fuxi ad quedam ex predictis per nos specialiter ordinati vel alterius ipsorum plenam et liberam damus et concedimus facultatem valentes et vobis concedentes quod de et super predictis compromissis, compositionibus, avinenciis et transactionibus et super dependentibus et emergentibus ex eisdem non obstante retencione predicta per dictum Michelem Roure principalem vestrum facta in dicto instrumento substitutionis vobis facte possitis quecumque instrumenta cartas et scripturas personis quibus expedierit facere et firmare cum securitatibus, firmitatibus, clausulis et cautelis necessariis et eciam opportunis. Nos enim ipsa conpromissa composiciones, diffiniciones et transacciones instrumenta, cartas et scripturas per vos de et super predictis fiendas nunc et ex tunc laudamus, approbamus, ratificamus et confirmamus ac eisdem nostram interponimus auctoritatem pariter et de-

cretum mandantes per hanc eandem dictis Francisco Daude, Micheli Roure et omnibus et singulis creditoribus et perçoneriis ac universis et singulis officialibus nostris presentibus et futuris quatenus presentem concessionem nostram et potestatis dacionem et omnia alia et singula supra dicta firma habeant, teneant et observent et non contrafaciant vel veniant quavis causa. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo munitam.

Datum Cessarauguste decima die novembris anno a nativitate Domini M^oCCC^oXC^o nono. Matias vicecancellarius.

Berengarius de Busquetis, mandato regio facto per thesaurarium qui eam vidit et fuit tradita in hac forma.

[Encapçalant el document, en lletra coetània] In favorem Luquini Scarampi.

365

1399, novembre, 15. Saragossa

El rei Martí recomana a Berenguer [d'Anglesola], cardenal de Girona, Ponç de Perellós i Luchino Scarampi, als quals envia com a ambaixadors al Sant Pare per diferents afers. S'envien cartes similars a Fernando [Pérez Calvillo], cardenal de Tarassona; a Jofre [de Boil], cardenal de Boil; a Martín [de Zalba], cardenal de Pamplona, i al camarlenc del papa [François de Conzié].

ACA, C, reg. 2313, f. 35v.

366

1399, novembre, 15. Saragossa

El rei Martí comunica al papa que li envia dos ambaixadors, Ponç de Perellós i Luchino Scarampi, per demanar-li que ratifiqui les concessions de les dècimes, usures, causes pies i subvencions dels ordes militars fetes pel papa Climent al rei Joan. Ho necessita per sostenir la defensa de Sardenya. Segueixen unes cartes sobre el mateix tema al Col·legi de cardenals i a Berenguer de Riera, procurador reial a la cort romana [a Avinyó].

ACA, C, reg. 2313, f. 36r-v.

367

[1399, novembre, 15. Saragossa]

Memorial de l'ambaixada de Ponç de Perellós, conseller i camarlenc reial, i Luchino Scarampi al papa i al Col·legi cardenalici per l'afet de les dècimes. Els han d'exposar l'afet de les dècimes, primícies, llegats pietosos i altres drets, així com el contracte que sobre les rendes de Mallorca va fer el rei Joan amb certes persones, al mateix temps que explicar-los les grans necessitats que es tenen pel regne de Sardenya, per la qual cosa demanaran al papa que permeti seguir recaptant els esmentats drets dins del nou contracte signat entre el rei Martí i els qui havien signat el primer contracte amb el rei Joan, que suavitzza certes obligacions, així com miraran d'obtenir les butlles i altres documents necessaris per tal que el nou contracte es pugui desenvolupar.

ACA, C, reg. 2313, f. 38r-39v.

368

1399, novembre, 15

El rei Martí als seus ambaixadors a la cort romana [a Avinyó] i al vescomte de Roda i Perellós: els demana que ajudin en el que puguin Ponç de Perellós i Luchino Scarampi, que envia com a ambaixadors a la cort romana, a fi que les provisions sobre les dècimes i altres concessions fetes al rei Joan i concedides en contracte a Luchino Scarampi i a Francesc Deudé siguin fetes ràpidament.

ACA, C, reg. 2313, f. 40r.

369

1399, novembre, 22. Saragossa

Es posen els segells del rei a la còpia autèntica de la butlla del papa Benet en la qual, acabat el decenni durant el qual el papa Climent concedí al rei Joan totes les dècimes dels seus regnes, concedeix aquestes dècimes al rei Martí per tres anys més. La butlla fou dada a Avinyó l'1 de maig, segon any del pontificat del Sant Pare [1396]. El rei Martí era llavors «tunc in minoribus constituto».⁵⁷ El pontífex confirma aquesta concessió.

ACA, C, reg. 2313, f. 37v-38r.

370

1400, gener, 20. Saragossa

El rei Martí mana a Bernat Tolrà, Ponç Simon, porters, Francesc de Bonmacip i Climent Desvall, veïns de Barcelona, que requereixin els parçoners del contracte de Luchino Scarampi que no han volgut firmar l'avinença entre Luchino, Francesc Deudé i altres i el rei, que ho facin en el termini de quinze dies; si no ho fan ni fan el dipòsit de diners, no rebran la llució del censal. La llista dels qui s'havien negat a firmar anava adjunta.

ACA, C, reg. 2210, f. 185r.

371

1400, febrer, 9. Saragossa

El rei Martí als governadors, capitans, veguers, batlles i altres oficials i llurs lloctinents, així com als guardes dels passos i de les coses prohibides: atès que Luchino Scarampi, familiar del rei, oriünd d'Asti, ha d'anar a França i Itàlia per negocis urgents del rei, els mana que li permetin passar lliure a ell i als seus servents amb sis cavalcadures —cavalls, rossins o mules—, el seu equipatge, diners i armes.

ACA, C, reg. 2194, f. 78v.

57. Ovidio CUELLA ESTEBAN, *Bulario aragonés, op. cit.*, pàg. 292-293, doc. 630.

372

1400, març, 3. Saragossa

El rei Martí al governador del regne de València, als justícies de la ciutat de València i a tot altre oficial dels regne i ciutat: atès que Francesc de Bonmacip, procurador de Miquel Roure, receptor general dels diners de les dècimes, causes pies, primícies, usures i altres assignades al censal mort venut pels reis Joan i Violant a Luchino Scarampi i Francesc Deudé, i Miquel Brugueira, procurador fiscal del rei, que participen en la transacció i avinença signada entre, d'una part, el rei Martí i, de l'altra, Luchino i Francesc, sobre certes qüestions plantejades pel fisc reial en contra del dit contracte de venda del censal en el procés que s'ha incoat i pel qual s'han considerat invàlids certs punts del contracte, han sofert empires, el rei, a demanda de Francesc de Bonmacip i del procurador fiscal, els mana que anul·lin les empires que se'ls hagin fet

ACA, C, reg. 2124, f. 150v.

373

1400, abril, 8. Saragossa

El rei Martí fa nova assignació dels 3.900 fl. d'or d'Aragó que deu a Galceran de Santapau, a petició dels creditors d'aquest noble. Un d'aquests és Luchino Scarampi, a qui deu 700 fl.

ACA, C, reg. 2253, f. 34v-35r.

374

1400, maig, 15. La Garriga

El rei Martí al papa: li recomana Luchino Scarampi, a qui envia com a ambaixador juntament amb Ponç de Perellós, cavaller, conseller i camarlenc del rei, per tractar els assumptes que contenen unes cartes que li tramet, referents a les grans necessitats del regne de Sardènyia.

ACA, C, reg. 2241, f. 84r.

375

1400, juny, 12. Barcelona

El rei Martí al papa: per les grans necessitats del regne de Sardènyia, per a les quals ha demanat un subsidi, li demana que accepti favorablement les súpriques que li exposarà Luchino Scarampi per tal que pugui enviar com més aviat millor una expedició a aquell regne. Segueix una lletra a l'abat de Ripoll, al noble Guerau de Cervelló i al ministre de l'orde dels framenors, ambaixadors del rei a la cort romana, en la qual els agraeix la diligència que, segons lletres de Luchino Scarampi, han aplicat en l'espaxament de l'afer de la missatgeria per la qual el rei ha tramès Luchino a la cort de Roma, i els demana que segueixin fent tot el possible per tal que la missió de Luchino tingui èxit, tant pel socors de Sardènyia com per altres afers. Segueix encara una altra lletra al cardenal de Sant'Angelo [Pèire Blan], enviada també als cardenals

de Viviers [Jean Allarmet de Brogny] i d'Albano [Niccolò Brancacio], per la qual els recomana Luchino Scarampi, ambaixador del rei a la cort romana per certs assumptes.

ACA, C, reg. 2241, f. 84r-v.

376

1400, juny, 26. Barcelona

El rei Martí mana a Mateu de Loscos, procurador reial de Mallorca, que no pagui dels diners de la procuradoria el que reclamen els hereus d'Antoni Castell, notari de Mallorca, que han tingut un plet amb els del contracte de Luchino Scarampi i Francesc Deudé. El fisc reial s'ha d'ocupar de la qüestió.

ACA, C, reg. 2264, f. 162r-v.

377

1400, juliol, 10. Barcelona

El rei Martí a mossèn Francesc Sagarriga: ja li va dir de paraula abans de partir, però ara li recorda per escrit, que vol que, davant el papa i els cardenals, insisteixi per a un ràpid espatxament de Luchino Scarampi i dels negocis que, en nom del rei, hi ha anat a tractar, relatiu sobretot als fets del regne de Sardenya; se sorprèn que ha escrit diverses vegades al papa i no entén la triga a respondre, tenint en compte, a més, l'interès del papa i l'Església en l'afer.

ACA, C, reg. 2232, f. 8ov.

378

[1400], agost, 30. [Barcelona]

El rei Martí a Francesc Foix, administrador general de les monedes per a [...] i el sosteniment del regne de Sardenya: atès el gran perill que corre Sardenya, li mana que, dels diners de les rendes reials de Mallorca així com de tota altra rebuda que faci com a procurador de Luchino Scarampi i altres creditors i de Francesc Deudé per raó de l'avinença feta entre el rei i aquests sobre el censal mort venut sobre aquestes rendes, avinença per la qual una part dels diners havien de ser per al rei, esmerci 1.100 fl. d'or en les necessitats del regne de Sardenya.

ACA, C, reg. 2243, f. 136r.

379

1400, setembre, 3. Barcelona

El rei Martí reconeix deure a Francesc Bertran, cavaller; a Bernat Serra, fill de Bernat Serra, i a Luchino Scarampi, oriünd d'Asti, com a procuradors dels creditors per la venda per part dels reis Joan i Violant d'un censal sobre les dècimes, causes pies i usures i sobre les rendes de la pro-

curació reial de Mallorca, 1.100 fl. d'or d'Aragó provinents dels censals que el rei Joan havia venut a Luchino Scarampi i Francesc Deudé sobre les dècimes, usures, causes pies, sobre algunes aljames de moros i jueus i sobre la procuració reial de Mallorca, que li han deixat per proveir les necessitats de Sardenya.

ACA, C, reg. 2243, f. 136v.

380

1400, setembre, 14. Valldaura

El rei Martí comunica que els procuradors dels creditors del contracte de Luchino Scarampi i Francesc Deudé, mossèn Francesc Bertran, Bernat Serra i Bernat Metge, l'han autoritzat a servir-se, per aquesta vegada i per a algunes necessitats seves, de diners de les rendes que havien d'anar als creditors.

ACA, C, reg. 2352, f. 44v-45v.

381

1400, desembre, 6. Barcelona

El rei Martí assegura a Francesc Bertran, Bertran Serra, fill del difunt Bertran Serra, i Bernat Metge, «parçoners» del contracte de Luchino Scarampi, que Guillem de Busquets, que tenia en comissió la procuració de Mallorca, no perjudicarà en res els seus drets (els parçoners havien donat el seu consentiment).

ACA, C, reg. 2265, f. 81r-v.

382

1401, gener, 10. Barcelona

El rei Martí a Francesc Foix, de l'ofici del mestre racional, administrador i distribuïdor dels diners del contracte entre el rei, d'una banda, i el difunt Luchino Scarampi i els mercaders, creditors i parçoners de Luchino i Francesc Deudé, de l'altra: li ordena que pagui a Guillem Gibellí i Francesc Fonolleda 100 fl. d'or d'Aragó pels seus treballs d'escrivans, quantitat taxada i acordada entre el tresorer del rei i els procuradors dels dits creditors i parçoners.

ACA, C, reg. 2256, f. 144v.

383

1401, febrer, 7. Barcelona

Bruneta, vídua de Luchino Scarampi, nomena procuradors seus Tommaso Alione i Antonio da Gilardengo, d'Asti.

AHPB, Tomàs de Bellmunt, 79/31, paper solt núm. 59bis.

1402, setembre, 6. Barcelona

Francesco Scarampi, mercader d'Asti, en nom propi, i Antonio da Gilardengo, estudiant de lleis, i Guglielmo Zobot, mercader, ambdós d'Asti, procuradors de Bruneta, viuda de Luchino Scarampi, venen a Angelina, muller de Bernat de Sarrià, 20 ll. de violari pel preu de 140 ll. b. sobre les rendes de Mallorca. Segueixen unes vendes similars a Miquel Sapila (21 ll. de violari pel preu de 147 ll. b., mateix dia, f. 56v); a Antígona, muller de Berenguer de Lledó, ciutadà de Barcelona (16 ll. 10 s. de violari pel preu de 115 ll. 10 s. b., octubre, 16 i [25], f. 58r-v); a Joan [Palau], ciutadà de Barcelona (35 ll. b. de violari per 245 ll. b. [octubre, 25], f. 58v); a la vídua de (en blanc) Mirambell (500 s. b. de violari, desembre, 5, paper solt); a Bernat Ferran (25 ll. de violari pel preu de 175 ll., desembre, 14, f. 61r.); a Bernat (o Bernardó) Serra, ciutadà de Barcelona (500 s. b. de violari per 3.500 s. b., 1403, març, 20, f. 70v); 58 a Guillem Oliver, ciutadà de Barcelona (500 s. de violari pel preu de 3.500 s., març, 22, f. 71r), i de nou a Miquel Sapila ([... s.] de violari per 5.000 s., abril, 4, f. 73r).

AHPB, Tomàs de Bellmunt, 79/31, f. 56v.⁵⁹

1403, febrer, 6. Barcelona

Francesco Scarampi, mercader d'Asti, en nom propi, i Antonio da Gilardengo, estudiant en lleis, i Guglielmo Zobot, mercader, ambdós d'Asti, procuradors de Bruneta, viuda del noble Luchino Scarampi, curadora de Petrino, Andretta, Maddalena i Isabella, fill i filles d'ambdós, i tutora de Martino, Benentino, Genta i Margherita, fills i filles d'ambdós, tots ells hereus de Luchino per la part que els pertoca, tal com consta en un document redactat a Asti (segueix en blanc), acorden la repartició per meitats d'un censal mort de 4.400 s. b. sobre les rendes de Mallorca, segons la repartició de béns establerta entre Francesco i els hereus seguint una sentència arbitral feta a Asti (segueix en blanc) —a Luchino li pertocaven 11.000 s. censals, però en va vendre 6.600 s. a Joan de Gualbes, ciutadà de Barcelona, segons instrument (segueix en blanc)—, que seguidament venen a Bernat (o Bernadó) Serra, ciutadà de Barcelona. Seguidament, al mateix Bernat Serra, a qui Francesco i Luchino Scarampi haurien degut 12.000 fl., li fan insolutumdació de 4.000 s. censals per valor de 8.000 fl., rebedors sobre les rendes de Mallorca; se'n fa àpoca de 88.000 s. (ratllat).

AHPB, Tomàs de Bellmunt, 79/31, f. 65v i 66v.

58. En la venda, hi van obligar 500 s. de censal dels 4.000 s. que, per una insolutumdació, Bernat Serra havia de rebre anualment sobre les rendes de Mallorca; vegeu doc. 385.

59. Als f. 60r i 61v hi ha dos altres documents del 5 de novembre de 1402 i del 3 de gener de 1403 que segurament també contenien vendes de censals, però solament se'n conserva l'encapçalament.

386

[1403], maig, 2. Barcelona

Francesco Scarampi, mercader d'Asti, ven a Tomàs Rausell, notari ciutadà de Barcelona, 96 s. 9 d.b. de violari pel preu de 33 ll. b.

AHPB, Tomàs de Bellmunt, 79/31, f. 75r i paper solt.

387

1403, setembre, 28. València

El rei Martí a Francesc Foix, de l'ofici del mestre racional: atès que els hereus de Luchino Scarampi han assignat, sobre la part que els pertany del contracte de les dècimes, 8.000 fl. al noble Giovanni Catena, ciutadà d'Asti, en nom propi i en nom del convent cartoixà de Sant Jaume [cartoixa de Valmanera], a Asti, i atès que el prior del monestir s'ha avingut que, si el rei li paga les dues tercers parts dels 8.000 fl. que li pertocuen —5.333 fl. 3 s. 8 d.— i les dues tercers parts de les pensions pertinents per al període comprès entre la festa de Sant Joan proppasada i la de Tots Sants propvinent, li farà absolució dels 8.000 fl., mana a Francesc que pagui a Giovanni, al prior i al monestir o als seus procuradors aquestes quantitats —5.333 fl. 3 s. 8 d. i pensions corresponents—, manlllevant, si cal, el que no es pugui obtenir dels diners (de les dècimes) d'aquest any.

ACA, C, reg. 2245, f. 184v-185r.

388

1408, setembre, 27. Torre d'en Joan Fiveller, prop Barcelona

El rei Martí al papa: li demana que nomeni mossèn Gerolamo Scarampi, llicenciat en decrets, bisbe d'Asti, seu aleshores vacant. Segueix una carta a mossèn Francesc d'Aranda demanant-li que intervingui en l'afer.

ACA, C, reg. 2183, f. 117v-118r.